BILINGUAL
TEXT BOOK

Sem-III

Second Year B.A.

MODERN INDIAN HISTORY & CULTURE

(1764 - 1947 AD)

AUTHORS

Dr. A.L. Rupa Vani
Dr. V.S.Krishna Govt. Degree College (A)
Visakhapatnam.

Dr. G. Surendra
Govt. Degree College
Guduru.

Dr. G. Tirumala Vasudeva Rao
Govt. Degree College, Puttur.

Mrs. B. Anitha
St. Joseph's College for Women
Visakhapatnam.

EDITOR

Dr.D. Venkateswara Reddy
Andhra Kesari University, Ongole.

ANDHRA PRADESH
STATE COUNCIL OF HIGHER EDUCATION
(A Statutory Body of the Government of A.P.)

B.A. (Second Year - Semester - lll) : Modern Indian History & Culture (1764-1947 AD); Authors : Dr. A.L. Rupa Vani_1, Dr. G. Surendra_2, Dr. G. Tirumala Vasudeva Rao_3, Mrs. B. Anitha_4 ; Editor: Dr. D. Venkateswara Reddy
First Edition. 2023; No. of Pages: vii + 385

All Copyrights @ APSCHE
First Edition - 2023

Published by APSCHE, Atmakur (V), Mangalagiri (M), Guntur, Andhra Pradesh, Pin - 522 503

All Rights whatsoever in this book are strictly reserved and no portion of it may be reproduced by any process for any purpose without the written permission of the copyright owners.

APSCHE TEXTBOOK COORDINATING COMMITTEE

Prof. K. Rama Mohana Rao, Ph.D
Vice-Chairman

Dr. B.S. Selina, M.A., Ph.D
Academic Officer

Sri. G. Srirangam Mathew, M.Sc., (Ph.D)
Academic Officer

Sri. M. Satya Ratnam, M.B.A
Nodal Officer

Foreword

The Andhra Pradesh State Council of Higher Education, in line with the directions of the Hon'ble Chief Minister of Andhra Pradesh, introduced English Medium in all Degree programmes from the academic year 2021-22. As part of empowering the students joining Degree programmes from vernacular medium, the AP State Council of Higher Education is bringing out ***podcasts, video casts*** and notably the ***bilingual text books***. These bilingual books are written in English, with the gist of the content in Telugu to enable the students to comprehend the content in their mother tongue. The bilingual text book is envisioned on the core concept of Outcome Based Education, highlighting the learning outcomes for every chapter. These are better called as bilingual resources rather than textbooks, as the APSCHE has developed a template for the bilingual textbooks designing them with concepts and frameworks going beyond the usual reading material.

Furthering the detailed description of the topics, as per the common syllabus of the Redesigned Curricular Framework for Choice Based Credit System, the bilingual text book contains **Glossary,** where certain important terms which the student might be unfamiliar with are identified and explained in one or two sentences, which is not a mere dictionary meaning. Links to online videos or audios which will be useful for further reading and understanding of the topics are given under the **Interactive links.** To foster further reading, information on online resources, articles or another text book pertaining to the content are provided. To make the text book more of a resourceful book, **Curricular Activities,** wherein suggested activities that could be taken up in realization of the outcomes are provided for the benefit of students. To help the students to assess understanding of the content, **Self Assessment** instruments are provided. For **Advanced Learners,** caters to the needs of advanced learners providing them with additional material about the topics. Finally, for every chapter **References** are provided.

I sincerely appreciate the Authors and the Editors for taking pains in bringing out this bilingual text book in a record time, replete with knowledge which fosters the academic progression of students. I earnestly thank my Academic Officers, Dr. B. S. Selina, Sri. Srirangam Mathew and Nodal Officer Sri. M. Satya Ratnam for their coordinating activities and Prof. K. Rama Mohana Rao, the Vice-Chairman of APSCHE under whose guidance the publication is brought out.

K. Hemachandra Reddy
Chairman, APSCHE

PROGRAMME: FOUR-YEAR B.A.

(With History, Economics and Political Science Disciplines)

Course Code:

Domain Subject: History

Semester-wise Syllabus under CBCS

I Year B. A. – Semester – III

Course 3:MODERN INDIAN HISTORY & CULTURE (1764-1947 A. D)

Learning Outcomes:

After successful completion of this course, the student will be able to:

- Unearth the true nature of the British rule and its disastrous impact on Indian economy and society
- Gauge the disillusionment of people against the Company's rule even during the early 19th century
- Assess the causes and effects of Reformation movements and also inspire the public to overthrow inequalities of the present day society
- Rise above petty parochial issues after understanding the sacrificial saga of freedom Struggle
- Evaluate the undercurrent of communal politics that led to India's partition and identify the enemies of India's integrity and sovereignty
- Visualize where places are in relation to one another through map pointing

Syllabus:

Unit - 1 Policies of Expansion –Warren Hastings, Cornwallis - Subsidiary Alliance & Doctrine of Lapse – Causes & Results of 1857 Revolt – Lytton, Rippon, Curzon

Unit - II Social, Religious & Self-Respect Movements – Raja Rammohan Roy, Dayananda Saraswathi, Swami Vivekananda, JyotibaPhule, Narayana Guru, Periyar, Dr. B. R. Ambedkar

Unit - .Causes for the growth of Nationalism - Freedom Struggle from 1885 to 1920:

References:

1 Anil Seal, Emergence of Indian Nationalism
2 Banerjee, Sekhar, From Plassey to Partition
3 Bipan Chandra, Rise and Growth of Economic Nationalism in India
4 Chandra, Bipan, et. al., India's Struggle for Independence
5 Bipan Chandra, Modern India
6 Joshi, P.C., Rammohun and the Forces of Modernisation in India
7 R.P.Dutt, India Today

Mandatory Co-Curricular Activity:

Map pointing should be a compulsory activity as it helps student to understand vividly and clearly than the text and should be made part of Internal Examination by allotting marks for this skill-based activity.

Suggested Co-Curricular Activities

@ Debates
@ Student seminars
@ Viva voce interviews
@ Quiz Programmes
@ Photo Album
@ Recording local history
@ Role Play of freedom struggle events
@ Organizing photo exhibition on freedom fighters
@ Celebrations of important events / personalities
@ Conducting Philately
@ Examinations (Scheduled and surprise tests)

INDEX

TOPIC	Page Nos.	
	From	To
UNIT-I : Policies of Expansion – Warren Hastings, Cornwallis – Subsidiary Alliance & Doctrine of Lapse -Causes & Results of 1857 Revolt- Lytton, Rippon, Curzon.	01	89
UNIT-II : Social, Religious & Self-Respect Movements – Raja Rammohan Roy, Dayananda Saraswathi, Swami Vivekananda, JyotibaPhule, Narayana Guru, Periyar, Dr. B. R. Ambedkar.	90	150
UNIT-III : Causes for the growth of Nationalism - Freedom Struggle from 1885 to 1920 Moderate Phase — Militant Phase, Vandemataram Movement - Home Rule Movement	151	221
UNIT-IV : Freedom Struggle from 1920 to 1947: Gandhiji's Role in the National Movement – Revolutionary Movement – Subhas Chandra Bose.	222	315
UNIT-V : Muslim League & the Growth of Communalism– Partition of India–Advent of Freedom - Integration of Princely States into Indian Union – Sardar Vallabhai Patel	316	381

యూనిట్-1

విస్తరణ వాద సిద్ధాంతాలు-కారన్ వాలీస్ - సైన్య సహకార సంధి మరియు రాజ్య సంక్రమణ సిద్ధాంతము - 1857 తిరుగుబాటు కారణాలు మరియు ఫలితాలు - లార్డ్ రిప్పన్, లార్డ్ కర్జన్.

1.1.భారతదేశంలో బ్రిటిష్ సామ్రాజ్య విస్తరణ విధానాలు.

1.1.1. పరిచయము.

దక్కన్ లో జరిగిన కర్ణాటక యుద్ధాలు, బెంగాల్లో జరిగిన ప్లాసి, బాక్సార్ యుద్ధాలు భారతదేశంలో బ్రిటిష్ వారి అధికారానికి పునాదులు వేశాయి. బక్సార్ యుద్ధం తర్వాత ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ బెంగాల్లో ద్వంద పరిపాలన ప్రవేశపెట్టింది. ఈ పరిపాలన బెంగాల్ లో అనేక దుష్పరిణామాలకు దారితీసింది. 1772 నాటికి ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ బెంగాల్ లో ఒక బలీయమైన శక్తిగా రూపొందింది. భారతదేశంలో రాజ్య విస్తరణ విధానాలకు పూనుకుంది. కంపెనీ గవర్నర్ జనరల్స్ తమ విధానాలతో రాజ్య విస్తరణ చేశారు.

1.1.2. వారన్ హేస్టింగ్స్ (1772-1785):

1772లో వారన్ హేస్టింగ్స్ బెంగాల్ గవర్నర్ గా నియమింపబడ్డాడు. అతడు బెంగాల్తో పాటు భారతదేశం అంతటినీ కంపెనీ అధీనంలోకి తీసుకుని రావడానికి కృషి చేశాడు. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్య విస్తరణకు వారన్ హేస్టింగ్స్ అనేక చర్యలు తీసుకున్నాడు. వారన్ హేస్టింగ్స్ అలహాబాద్ సంధులకు విరుద్ధంగా అయోధ్య నవాబుతో బనారస్ సంధి చేసుకున్నాడు. దీని ప్రకారము కారా, అలహాబాదులను 50 లక్షల రూపాయలు తీసుకొని అయోధ్య నవాబుకు స్వాధీనం చేశాడు. కంపెనీ అవసరమైనప్పుడు నవాబుకు సైనిక సహకారం అందించడానికి ఒప్పుకుంది.అయోధ్య నవాబు రోహిల్ ఖండ్ పై దండెత్తినపుడు . బెనారస్ వప్పందం ప్రకారము వారెన్ హేస్టింగ్స్ అయోధ్య నవాబు కు సహాయం చేశాడు. రోహిల్ ఖండ్ పాలకుడు మరణించాడు. రోహిల్ ఖండ్ ను అయోధ్య నవాబు ఆక్రమించాడు. వారన్ హేస్టింగ్స్ రోహిల్ ఖండ్ విధానం విమర్శలకు గురైంది.

Unit –I

Policies of Expansion – Warren Hastings, Cornwallis – Subsidiary Alliance & Doctrine of Lapse -Causes & Results of 1857 Revolt- Lytton, Rippon, Curzon.

1.0 Learning outcomes

1.1 Policies of Expansion

1.1.1 Introduction

1.1.2 Warren Hastings

11.3 Cornwallis

1.1.4. Wellesley

1.1.5. Lord Marquess of Hastings

1.1.6. Lord Dalhousie

1.2 Subsidiary Alliance & Doctrine of Lapse

1.2.1. Economic policies of the British in India

1.2.2 Land Revenue Settlements of East India Company in India

1.2.3. Commercialization of Agriculture

1.2.4. Famines in India

1.2.5. Decline of cottage industries during British rule

1.3 Causes & Results of 1857 Revolt

1.3.1. The Revolts of before 1857

1.3.2. The Revolt of 1857

1.3.3 Course and spread of the Revolt of 1857

1.3.4 Causes for Failure of 1857 Rebellion

1.3.5 Nature of Revolt of 1857

1.3.6 Results of Revolt of 1857

1.4 Lord Lytton

1.5 Lord Rippon

1.6 Lord Curzon

1.7 Model Questions

వారన్ హేస్టింగ్స్ కాలంలో జరిగిన ముఖ్యమైన సంఘటన మొదటి ఆంగ్లో-మరాఠా యుద్ధము. మూడవ పానిపట్టు యుద్ధం తర్వాత మరాఠా రాజ్యము అంత కలహాలతో బలహీనమైంది. నానాఫడ్నవిస్ నాయకత్వంలోని పీష్వా రెండవ మాధవరావు అనుచరులకు రఘునాథరావుకు మధ్య అధికారం కోసం ఘర్షణ ఏర్పడింది.. వారన్ హేస్టింగ్స్ బెంగాల్ నుండి రెండు సైన్యాలను పంపించాడు. ఆంగ్ల సైన్యాలు అహమ్మదాబాద్ మరియు గ్వాలియర్లను ఆక్రమించాయి. మహారాష్ట్రులు ఆంగ్లేయులతో సాల్బాయ్(1782) సంధికి అంగీకరించారు. దీని ప్రకారము సుమారు 20 సంవత్సరాల పాటు మరాఠాలకు ఆంగ్లేయులకు మధ్య శాంతియుత వాతావరణం ఏర్పడింది. ఈ అవకాశాన్ని వినియోగించుకొని బ్రిటిష్ వారు ఇతర ప్రాంతాలలో సామ్రాజ్య విస్తరణకు పూనుకున్నారు.

వారన్ హేస్టింగ్స్ కాలంలో జరిగిన మరొక ముఖ్యమైన యుద్ధము రెండవ ఆంగ్లో- మైసూర్ యుద్ధము. మొదటి ఆంగ్ల మైసూర్ యుద్ధము లో మైసూర్ పాలకుడు హైదర్ ఆలీ బ్రిటిష్ వారిని ఓడించాడు. మొదటి ఆంగ్లో - మైసూర్ యుద్ధము 1769 లో మద్రాస్ సంధితో ముగిసింది. ఈ సంధి ప్రకారము మహారాష్ట్రులు మైసూర్ పై దాడి చేస్తే ఆంగ్లేయులు హైదర్ ఆలీకి సహాయం చేయాలి. కానీ మహారాష్ట్రులు దాడి చేసినప్పుడు ఆంగ్లేయులు హైదరాలికి సహాయం చేయలేదు. 1779 లో ఆంగ్ల సైన్యము మైసూర్ రాజ్యంలోని మహె ను ఆక్రమించింది. దానితో హైదరాలికి ఆంగ్లేయులకు మధ్య యుద్ధం ప్రారంభమైంది. తొలుత హైదరాలి కొన్ని విజయాలు సాధించాడు. కానీ వారన్ హేస్టింగ్స్ సర్ ఐర్ క్యూట్ నాయకత్వంలో సైన్యాలను పంపించాడు. యుద్ధం జరుగుతున్న సమయంలో హైదర్ ఆలీ 1782లో అనారోగ్యంతో మరణించాడు. అతని కుమారుడు టిప్పు సుల్తాన్ ఆంగ్లేయులతో యుద్ధం కొనసాగించాడు. కానీ చివరికి ఓడిపోయి ఆంగ్లేయులతో 1784లో మంగుళూరు సంధికి అంగీకరించాడు.

రెండవ ఆంగ్లో మైసూర్ యుద్ధం తర్వాత టిప్పు సుల్తాన్ ఫ్రెంచ్ మరియు టర్కీ సహాయంతో ఆంగ్లేయులను ఓడించాలని భావించాడు. ఇది ఆంగ్లేయులకు టిప్పు సుల్తాన్ పట్ల సందేహాన్ని కలిగించింది. ప్రమాదాన్ని గుర్తించిన కారన్ వాలిస్ మహారాష్ట్రులు మరియు హైదరాబాద్ నిజాంతో త్రైపాక్షిక కూటమిని ఏర్పాటు చేశాడు. 1790లో మూడవ ఆంగ్లో మైసూర్ యుద్ధం ప్రారంభమైంది.

1.0 Learning outcomes

- Understand the expansion policies of the East India Company.
- Unearth the true nature of the British rule and its disastrous impact on Indian economy and society
- Gauge the disillusionment of people against the Company's rule even during the early 19th century
- Analyses the causes for the revolt of 1857
- Estimate the effect of the results on Indian Administration
- Evaluate the rule of Viceroys which lead to Indian National movement.

1.1. Expansion Policies of the British Empire in India.

1.1.1. Introduction:

From 16th C.E. the Europeans came to India for trade. The Portuguese were the first to come to India followed by the Dutch, the English and the French. For many reasons Portuguese and Dutch were forced to leave India. There was a struggle between the English East India Company and French East India Company in India, for political power and domination in trade and commerce. The Anglo-French rivalry in India was a part of worldwide conflict between England and France for colonial supremacy over resources. The Carnatic wars in the Deccan ended the French power in India once for all. The Plassey and Buxar wars in Bengal laid the foundation of British rule in India. Their power in north India became unchallenged. After the Battle of Buxar, the East India Company introduced dual administration in Bengal. This administration led to many ill effects in Bengal. By 1772, the East India Company had emerged as a formidable force in Bengal. In India the East India Company embarked on

ఈ యుద్ధంలో టిప్పు సుల్తాన్ ఓడిపోయి ఆంగ్లేయులతో 1792లో శ్రీరంగపట్నం సంధి చేసుకున్నాడు. టిప్పు సుల్తాన్ తన రాజ్యంలో సగభాగాన్ని కోల్పోయాడు మరియు సుమారు మూడుకోట్ల రూపాయలను యుద్ధ నష్టపరిహారంగా చెల్లించాడు.

1.1.4. వెల్లస్లీ (1798-1805) :

ఇతడు1798 లో గవర్నర్ జనరల్ గా నియమింపబడ్డాడు. వెల్లస్లీ గొప్ప సామ్రాజ్యవాది. భారతదేశంలో ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ సామ్రాజ్యాన్ని భారీ స్థాయిలో విస్తరింప చేశాడు. అతడు బ్రిటిష్ సామ్రాజ్య విస్తరణకు అనేక విధానాలను అవలంబించాడు. వాటిలో ముఖ్యమైనవి యుద్ధాలు మరియు సైనిక సహకార సంధి.

వెల్లస్లీ కాలంలో జరిగిన ముఖ్యమైన యుద్ధము నాలుగవ ఆంగ్లో-మైసూర్ యుద్ధము. మూడవ ఆంగ్లో - మైసూర్ యుద్ధంలో జరిగిన పరాభవానికి ప్రతీకారం చేయాలని సంకల్పంతో టిప్పు సుల్తాన్ ఫ్రాన్స్, టర్కీ, అరేబియా మరియు ఆఫ్ఘనిస్తాన్ పాలకుల సహాయాన్ని పొందడానికి ప్రయత్నించాడు. వెల్లస్లీ కూడా టిప్పు సుల్తాన్ యొక్క బెడదను శాశ్వతంగా తొలగించాలనుకున్నాడు. దానితో నాలుగవ ఆంగ్లో మైసూర్ యుద్ధము ప్రారంభమైంది. టిప్పు సుల్తాన్ వీరోచితంగా పోరాడి 1799 లో మరణించాడు. మైసూర్ రాజ్యంలోని అధిక భాగము బ్రిటిష్ వారి ఆక్రమణ లోకి వచ్చింది. మిగిలిన మైసూర్ కు వడయారు వంశానికి చెందిన మూడవ కృష్ణరాజ వడయారును పాలకుడిగా నియమించారు. వెల్లస్లీ కాలంలో రెండవ ఆంగ్లో మరాఠా యుద్ధము జరిగింది. ఇందుకు ప్రధాన కారణము వెల్లస్లీ యొక్క సామ్రాజ్యవాదము. అతడు మహారాష్ట్ర అంతర్గత వ్యవహారాలలో జోక్యం చేసుకొని సైనిక సహకార సంధికి మహారాష్ట్రులను ఒప్పించాలని భావించాడు. మహదాజీ సింధియా మరియు నానా ఫడ్నవిస్ ల మరణంతో ఆంగ్లేయులకు మహారాష్ట్ర రాజకీయాల్లో జోక్యం చేసుకునే అవకాశం లభించింది. పీష్వా రెండవ బాజీరావు బలహీనుడు. పూనా ఆక్రమణ కోసం సింధియా, హెూల్కార్ లు పోటీపడ్డారు. హెూల్కార్ పీష్వా, సింధియా సేనలను ఓడించాడు. పీష్వా బెస్సీన్ లో శరణు పొందాడు. అతడు 1802 లో ఆంగ్లేయులతో బెస్సీన్ సంధి చేసుకున్నాడు. దీని ప్రకారము అతడు సైనిక సహకార సంధిలో చేరడానికి అంగీకరించాడు. ఆంగ్లేయులు ఆరువేల మంది సైనికులను పీష్వాకు సహాయంగా పంపడానికి, ప్రతిఫలంగా పీష్వా సంవత్సరానికి

expansionist policies. The Company's Governor Generals expanded the princely state with their policies.

1.1.2. Warren Hastings (1772-1785):

- In 1772, Warren Hastings was appointed as the Governor of Bengal. He started a new era in the history of the East India Company. He played a significant role in bringing in Bengal as well as all of India under the control of the company.

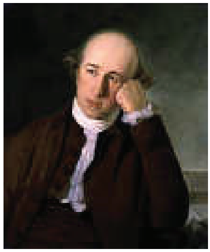

- Steps taken by Warren Hastings for expansion of British Empire:

Treaty of Benaras:

- Warren Hastings made the Treaty of Banaras with the Nawab of Oudh contrary to the Allahabad Treaty. According to this, Kara and Allahabad were handed over to the Nawab of Oudh for 50 lakhs of rupees. The Company agreed to render military assistance to the Nawab when necessary.

Policy of Rohilkhand:

- Fearing an attack by the Marathas, the ruler of Rohilkhand entered into a military treaty with the Nawab of Oudh. According to this the ruler of Rohilkhand had to pay 40 lakh rupees to the Nawab of Oudh.

- But the Marathas moved back from Rohilkhand. Apart from this the Nawab of Oudh demanded 40 lakh as per the agreement. As the ruler of Rohilkhand did not pay the expected amount, the Nawab of Oudh invaded Rohilkhand. Warren Hastings helped the Nawab of Oudh under the Treaty of Benares. The ruler was killed and Rohilkhand was occupied

26 లక్షల రూపాయల ఆదాయం వచ్చే భూభాగాలను ఆంగ్లేయులకు దత్తత చేయడానికి అంగీకరించాడు. మహారాష్ట్ర నాయకులైన సింధియా మరియు బోన్స్లేలు ఆంగ్లేయులతో యుద్ధం కొనసాగించారు. వెల్లస్లీ మహారాష్ట్ర సంయుక్త సైన్యాన్ని 1803 లో ఓడించాడు. మహారాష్ట్రుల పాలనలో గల అనేక ప్రాంతాలు కంపెనీ వశమయ్యాయి. సింధియా బోన్స్లే లు కంపెనీతో సైనిక సహకార సంధి కి అంగీకరించారు. యశ్వంతరావు హోల్కార్ మాత్రము ఆంగ్ల సైన్యాలను ఓడించాడు. ఇంతలో కంపెనీ వెల్లస్లీ నీ వెనుకకు పిలిపించింది.

1.1.4.3. సైన్య సహకార సంధి:

వెల్లస్లీ యుద్ధాల ద్వారానే కాక సైనిక సహకార సంధి ద్వారా స్వదేశీ రాజ్యాలను కంపెనీ ఆధీనంలోకి తీసుకువచ్చాడు. సైనిక సహకార సంధి యొక్క ముఖ్యాంశాలు.

ఈ సంధి కి అంగీకరించిన స్వదేశీ రాజు తన విదేశాంగ వ్యవహారాలను కంపెనీకి అప్పగించాలి. శత్రువుల నుంచి స్వదేశీ రాజ్యాన్ని రక్షించే బాధ్యత కంపెనీ స్వీకరిస్తుంది. కంపెనీ అనుమతి లేనిదే యుద్ధాలు, ఒప్పందాలు చేసుకోకూడదు. ఈ ఒప్పందంలో చేరిన స్వదేశీ రాజు తన సొంత సైన్యాలను రద్దు చేయాలి. పెద్ద రాజ్యాలు కొద్దిపాటి సైన్యాన్ని ఉంచుకోవచ్చు. ఈ ఒప్పందానికి అంగీకరించిన స్వదేశీ సంస్థానం తమ భూభాగంలో కంపెనీ సైన్యం ఉండడానికి అంగీకరించాలి.

కంపెనీ సైనిక నిర్వహణకు అవసరమైన ఖర్చులను స్వదేశీ రాజు చెల్లించాలి. అందుకుగాను చిన్న రాజ్యాలైతే ప్రతి సంవత్సరం కొంత మొత్తాన్ని చెల్లించాలి. రాజ్యాలు తమ భూభాగంలో కొంత భాగాన్ని కంపెనీకి స్వాధీనం చేయాలి. స్వదేశీ రాజు తన భూభాగంలో ఒక అధివాసిని నియమించడానికి అంగీకరించాలి. స్వదేశీ రాజు ఆంగ్లేయుల అనుమతి లేకుండా ఇతర ఐరోపా వారిని సర్వీసులోకి తీసుకోకూడదు. స్వదేశీ రాజు యొక్క ఆంతరాంగిక వ్యవహారాలలో కంపెనీ జోక్యం చేసుకోదు.

సైనిక సహకార సంధిలో చేరిన రాజ్యాలు:

సైనిక సహకార సంధిలో చేరిన మొదటి రాజ్యము హైదరాబాద్ సంస్థానము. హైదరాబాద్ పాలకుడు నిజాం అలీ ఖాన్ 1798,1802 లలో రెండు ఒప్పందాల ద్వారా సైనిక సహకార సంధిలో చేరాడు. ఒప్పందంలో భాగంగా ఆంగ్ల సైన్యానికి పోషణ నిమిత్తం బళ్ళారి, అనంతపురం, కడప

by Oudh. Warren Hastings Rohilkhand policy has been criticized.

First Anglo - Maratha War (1775-82):

- The First Anglo-Maratha War was an important event during the tenure of Warren Hastings. After the Third Battle of Panipat, the Maratha princely state was weakened by internal strife. Raghunatha Rao, murdered the Peshwa Narayan Rao and usurped the power.

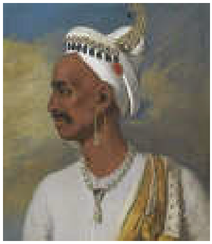

- This act was opposed by the Maratha officials. They formed a Council of Regency headed by Nana Fadnavis. The Regency supported Madhava Rao II as Peshwa.

- A clash for power ensued between Raghunatha Rao and the followers of Peshwa Madhavrao II, led by Nana Fadnavis.

- Raghunatha Rao signed the Treaty of Surat with the Bombay Council of East India Company. With the military help of Bombay Council, Raghunatha Rao defeated the Poona Regency.

- The Bengal Governor annulled the Treaty of Surat. He entered into the Treaty of Purandar with Nana Fudnavis. But the Court of Directors approved the Treaty of Surat.

- Warren Hastings sent two armies from Bengal. English armies occupied Ahmedabad and Gwalior. The Marathas agreed to the Treaty of Salbai (1782) with the British. According to this, the Company recognised Madhava Rao II as the Peshwa. Raghoba was given alimony of 3 lakh per annum.

మరియు కర్నూలు జిల్లాలను సర్వహక్కులతో కంపెనీకి దత్తత చేశాడు.వెల్లస్లీ 1801 లో అయోధ్య నవాబును నిర్బంధంగా ఈ సంధిలో చేర్చాడు. కంపెనీ సైన్యాల పోషణ కోసం రోహిల్ ఖండ్, గంగా యమునా మైదాన ప్రాంతాలను ఆక్రమించుకున్నాడు. సంస్థానంలోని సుమారు సగభాగాన్ని ఆంగ్లేయులు ఆక్రమించారు.నాలుగవ మైసూర్ యుద్ధం తరువాత కృష్ణరాజ వడియార్, రెండవ మరాఠా యుద్ధం తరువాత మరాఠా పాలకులు సైనిక సహకార సంధిలో చేరారు.వెల్లస్లీ ఈ సంధి ద్వారా తంజావూర్, జోధ్ పూర్, జైపూర్, మచేరి, బుంది భరత్ పూర్ వంటి చిన్న రాజ్యాల ను కూడా కంపెనీ అధికార పరిధిలోకి తీసుకొని వచ్చాడు.సైనిక సహకార సంధి వలన ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ అనేక లాభాలు పొందింది. స్వదేశీ రాజులు తమ సైన్యాలను రద్దుచేసి కంపెనీ సైన్యాల పోషణకు అవసరమయ్యే ఖర్చును భరించడం వలన కంపెనీ సైనిక వ్యయం తగ్గింది. భవిష్యత్తు యుద్ధాలు కంపెనీ రాజ్యంలో కాకుండా కంపెనీ మిత్రులైన స్వదేశీ రాజుల భూభాగంలో జరగడం వలన కంపెనీ రాజ్యంలో శాంతి నెలకొంది. రక్తపాతం లేకుండానే అనేక రాజ్యాలపై కంపెనీ తన అధికారాన్ని విస్తరించింది.

సైనిక సహకార సంధి వలన స్వదేశీ రాజ్యాలు తీవ్రంగా నష్టపోయాయి. స్వదేశీ రాజులు తమ స్వాతంత్ర్యాన్ని కోల్పోయారు. కంపెనీ సైనిక నిర్వహణకు అవసరమైన నిధులు కేటాయించడంలో లేదా భూభాగాలను ఇవ్వడం వలన స్వదేశీ రాజ్యాల ఆర్థిక వ్యవస్థలు దెబ్బతిన్నాయి. స్వదేశీ రాజ్యాలకు విదేశీ దాడుల భీతి లేకపోవడం వలన స్వదేశీ రాజులు పరిపాలన వ్యవహారాలను నిర్లక్ష్యం చేసి రాజ్యసంక్షేమాన్ని విస్మరించారు. దీనివలన అనేక స్వదేశీ సంస్థానాలలో దుష్పరిపాలన నెలకొంది. స్వదేశీ రాజ్యాలు తమ సైన్యాన్ని రద్దు చేయడం వలన వారంతా ఉపాధిని కోల్పోయారు. వారిలో చాలామంది జీవనోపాధి కోసం దోపిడీ దొంగలుగా మారిపోయారు.సైనిక సహకార సన్నిధిలో ఎన్ని లోపాలు ఉన్నప్పటికీ అది తమ ఆర్థిక పరిస్థితులను మెరుగుపరచడానికి మరియు భారతదేశంలో అధికారాన్ని నెలకొల్పడానికి ఈస్టిండియా కంపెనీకి ఉపయోగపడింది. మొత్తం మీద వెల్లస్లీ పదవీ విరమణ చేసే నాటికి భారతదేశంలోని అధిక ప్రాంతాలు ఈస్టిండియా కంపెనీ అధీనంలోకి వచ్చాయి.

- There was a peaceful atmosphere between the Marathas and the British for about 20 years. Taking advantage of this opportunity, the British began to expand their empire in other areas.

Second Anglo-Mysore War (1780-84):

- Another important war that was fought during the reign of Warren Hastings was the Second Anglo-Mysore War.

- Hyder Ali, the ruler of Mysore, defeated the British in the First Anglo-Mysore War. The First Anglo-Mysore War ended with the Treaty of Madras in 1769. According to this treaty, the Company agreed to help Hyder Ali against the Marathas. But the British did not help Hyder when the Marathas attacked Mysore.

- In 1779, the English army occupied Mahe, the French settlement in the Mysore princely state against the will of Hyder. So Hyder sought the help of the French and joined the Anti-English Confederacy formed by Nana Fadnavis.

- This led to a war between Hyder Ali and the English. At first Hyder Ali had some successes. But Warren Hastings sent troops under the command of Sir Eyre Cute. Hyder Ali died of illness in 1782 during the war. His son Tipu Sultan continued the war with the English. But eventually he was defeated and agreed to the Treaty of Mangalore in 1784 with the British.

- According to the Regulating Act of 1772, Warren Hastings became the Governor General of Bengal. As the Governor General of Bengal, he consolidated British rule in India.

1.1.5. లార్డ్ మార్క్విస్ ఆఫ్ హేస్టింగ్స్ (1813-22):

ఇతడు వెల్లస్లీ విధానాలను కొనసాగించాడు. రెండవ ఆంగ్లో - మరాఠా యుద్ధం మరాఠా పాలకుల యొక్క ఆధిపత్యాన్ని దెబ్బతీసింది. కానీ వారు తమ స్వాతంత్ర్యాన్ని తిరిగి పొందడానికి ప్రయత్నాలను ఆపలేదు. పీష్వా రెండవ బాజీరావు కూడా బ్రిటిష్ వారి నియంతృత్వ విధానాలతో విసిగిపోయి మరాఠా పాలకులను సంఘటిత పరిచి బ్రిటిష్ వారిని ఎదుర్కోవడానికి ప్రయత్నం చేశాడు. 1817లో పీష్వా పూనాలో ఉన్న బ్రిటిష్ రెసిడెన్సీ పై దాడి చేశాడు. నాగపూర్ రెసిడెన్సి పై అప్పాసాహెబ్ దాడి చేశాడు. మాధవరావు హెూల్కార్ కూడా యుద్ధానికి సిద్ధమయ్యాడు. మహారాష్ట్ర కూటమిని లార్డ్ హేస్టింగ్స్ ఓడించాడు. మహారాష్ట్రులు తప్పనిసరి పరిస్థితులలో బ్రిటిష్ సార్వభౌమాధికారాన్ని అంగీకరించారు. ఓడిపోయిన పీష్వా రెండవ బాజీరావు సంవత్సరానికి 8 లక్షల రూపాయల భరణం పొందుతూ కంపెనీ పింఛనుదారుడు అయ్యాడు. ఆంగ్లేయులు ఈశ్వర రాజ్యాన్ని ఆక్రమించి బొంబాయి రాష్ట్రంగా ఏర్పాటు చేశారు. 1819 నాటికి మహారాష్ట్రులు సతారా అనే చిన్న రాజ్యానికి పరిమితమయ్యారు. లార్డ్ హేస్టింగ్స్ కాలంలోనే నేపాల్ తో యుద్ధం జరిగింది. దీనితో నేపాల్ లోని కొన్ని ప్రాంతాలు, సిమ్లా జిల్లా ఆంగ్లేయుల వశమయ్యాయి.

1.1.6.1 లార్డ్ డల్హౌసీ (1848 -1856):

లార్డ్ డల్హౌసింగ్ 1848లో భారతదేశానికి గవర్నర్ జనరల్ గా వచ్చాడు. వెల్లస్లీ వలె ఇతడు కూడా గొప్ప సామ్రాజ్యవాది. భారతదేశంలో బ్రిటిష్ అధికారాన్ని పటిష్టం చేయడమే ఇతడి లక్ష్యము. అందుకుగాను డల్హౌసీ నాలుగు విధానాలను అవలంబించాడు. అవి రాజ్యసంక్రమణ సిద్ధాంతము, బిరుదులు రాజభరణాల రద్దు, దుష్పరిపాలననెపము మరియు యుద్ధాలు.

రాజ్యసంక్రమణ సిద్ధాంతము:రక్తపాతం లేకుండా స్వదేశీ రాజ్యాలను ఆక్రమించడానికి డల్హౌసి రాజ్యసంక్రమణ సిద్ధాంతాన్ని ప్రవేశపెట్టాడు. దీని ప్రకారము బ్రిటిష్ వారి రక్షణలో ఉన్న స్వదేశీ రాజులు సంతానం లేకుండా మరణిస్తే ఆ స్వదేశీ రాజుల రాజ్యాలను కంపెనీ స్వాధీనం చేసుకుంటుంది. స్వదేశీ రాజులకు దత్తత హక్కు లేదు. ఒకవేళ స్వదేశీ రాజు దత్తత చేసుకున్నట్లయితే ఆ దత్తపుత్రులకు స్వదేశీ రాజు యొక్క వ్యక్తిగత ఆస్తి మాత్రమే సంక్రమిస్తుంది. రాజ్యము సంక్రమించదు. రాజ్యసంక్రమణ సిద్ధాంతం ద్వారా డల్హౌసీ సతారా, సంబల్పూర్, నాగపూర్, భగత్, జైత్ పూర్, ఉదయ్ పూర్, ఝాన్సీ మొదలైన

1.1.3. Cornwallis (1786-1793):

Lord Cornwallis was appointed as the Governor General of Bengal in 1786. He waged the third Anglo-Mysore war against Tipu. After the Second Anglo Mysore War, Tipu Sultan decided to defeat the British with the help of the French and Turkey. This made the British suspicious of Tipu Sultan. Recognizing the danger, Cornwallis formed a tripartite alliance with the Marathas and the Nizam of Hyderabad. In 1790 the Third Anglo-Mysore War began. Tipu Sultan was defeated in this battle and signed the Treaty of Srirangapatnam with the British in 1792. Tipu Sultan lost half of his princely state and paid about three crores of rupees as war indemnity.

1.1.4. Wellesley (1798-1805):

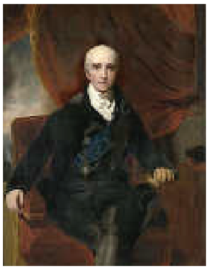

He was appointed as Governor General in 1798. Wellesley was a great imperialist. He expanded the East India Company Empire in India to the maximum extent. He adopted many policies for the expansion of the British Empire. Important among them were wars and the Subsidiary Alliance.

Fourth Anglo-Mysore War (1799): An important battle fought during the tenure of Wellesley was the Fourth Anglo-Mysore War. Determined to avenge his defeat in the Third Anglo-Mysore War, Tipu Sultan sought the help of the rulers of France, Turkey, Arabia and Afghanistan. Wellesley also wanted to remove the scourge of Tipu Sultan once and for all. Thus, began the Fourth Anglo-Mysore War. Tipu Sultan fought heroically and died in 1799. Most of the

రాజ్యాలను కంపెనీ రాజ్యంలో విలీనం చేశాడు. బిరుదులు, రాజభరణాల రద్దు: డల్హౌసీ కొందరు స్వదేశీ పాలకుల బిరుదులను భరణాలను రద్దు చేశాడు. కర్ణాటక, సూరత్ నవాబుల హెూదాలను, తంజావూర్ రాజు గౌరవ స్థానాన్ని రద్దు చేశాడు. పీష్వా రెండవ బాజీరావు మరణానంతరం అతనికి ఇచ్చే 8 లక్షల రూపాయల భరణాన్ని అతని దత్త కుమారుడు నానాసాహెబ్ కు చెల్లించకుండా నిలిపివేశాడు.

డల్హౌసీ దుష్పరిపాలన నెపంతో అవధ్ రాజ్యాన్ని ఆక్రమించాడు. నిజానికి అయోధ్య నవాబు ముందు నుంచి ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీతో స్నేహంగా ఉన్నాడు. సైనిక సహకార సంధి వలన అవధ్ తీవ్రంగా నష్టపోయింది. పరిపాలన అస్తవ్యస్తమైనది. అక్కడ బ్రిటిష్ అధివాసులైన స్లీమన్ మరియు ఔట్రాం లు అవధ్ పరిస్థితిని మెరుగుపరచవలసిందిగా కంపెనీకి నివేదిక పంపించారు. దీనిని అవకాశంగా తీసుకుని 1886లో అవధ్ ను బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యంలో కలిపి వేశారు. ఈ చర్య తీవ్ర విమర్శలకు గురైంది. డల్హౌసీ రెండవ సిక్కు యుద్ధము లో సిక్కులను ఓడించి పంజాబ్ ను బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యంలో విలీనం చేశాడు. దీనితో భారత దేశంలో ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ వారి రాజ్య విస్తరణ గరిష్ట స్థాయికి చేరుకుందని చెప్పుకోవచ్చు.

1.2.1 భారత దేశంలో బ్రిటిష్ వారి ఆర్థిక విధానాలు:

ఆంగ్లేయులు భారతదేశానికి వచ్చేనాటికి భారతదేశం ఆర్థికంగా స్వయం సమృద్ధంగా ఉంది. మొగలుల పరిపాలన కాలంలో భారతదేశంలో రాజకీయ స్థిరత్వం ఏర్పడడం వలన ఆర్థిక స్థితిగతులు కూడా మెరుగుపడ్డాయి. భారతదేశపు ఉత్పత్తులకు ప్రధానంగా చేనేత వస్త్రాలకు ప్రపంచవ్యాప్తంగా గొప్ప గిరాకీ ఉండేది. జహంగీర్ కాలంలో భారతదేశానికి ప్రవేశించిన ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ భారత దేశంలో రాజకీయ అధికారాన్ని సాధించింది. తద్వారా భారతదేశ సహజ వనరులను కొల్లగొట్టడానికి నూతన ఆర్థిక విధానాలను రూపొందించింది. వ్యవసాయము కుటీర పరిశ్రమలు హస్తకళలు మొదలైన వాటిని దోపిడీకి గురి చేశారు.

వాణిజ్య విధానము: బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము రూపొందించిన ఆర్థిక విధానాన్ని మర్కంటలిజం అని పిలుస్తారు. దీని ప్రకారం వలస రాజ్యాలు తమ మాతృ దేశ అభివృద్ధి కొరకు మాత్రమే కృషి చేయాలి. మాతృ దేశంలోని పరిశ్రమలు అభివృద్ధి చెందడానికి వలస రాజ్యాల ఆర్థిక వనరులను ఉపయోగించాలి. మర్కంటలిజంలోని మరొక ముఖ్యమైన అంశము స్వేచ్ఛ వ్యాపార విధానము.

princely state of Mysore came under the control of the British. For the rest of Mysore, Krishnaraja Wodeyar III of the Wodeyar clan was appointed as the ruler.

Second Anglo Maratha War (1803-05): Second Anglo Maratha War broke out during Wellesley's time. The main reason for war was the imperialism of Wellesley. He wanted to intervene in the internal affairs of Marathas and persuade the Marathas to agree to Subsidiary Alliance. The death of Mahadaji Scindia and Nana Fadnavis gave the British an opportunity to interfere in the politics of Maharashtra. Peshwa Bajirao II was weak. Scindia and Holkar competed for the conquest of Poona. Holkar defeated the Peshwa and Scindia's forces. The Peshwa took refuge in Bessin. He signed the Treaty of Bessin with the British in 1802. Accordingly, he agreed to join the Subsidiary Alliance. The English agreed to send 6,000 soldiers to help the Peshwa, and in return, the Peshwa agreed to give the English the territories which yielded annual revenue of 26 lakh rupees. Maratha leaders Scindia and Bhonsle continued to fight with the British. Wellesley defeated the combined army of Maharashtra in 1803. Many areas under the rule of the Marathas came under the control of the company. Scindia and Bhonsle agreed to join the Subsidiary Alliance. Only Yashwantrao Holkar defeated the English armies. Meanwhile the company called back Wellesley.

Subsidiary Alliance: Wellesley brought the native princely states under the Company's control not only through wars but also through Subsidiary Alliance.

Salient features of Subsidiary Alliance: The native ruler who agreed to join the treaty had to fulfill the following conditions:

- He had to hand over his foreign affairs to the Company. No wars should be waged or no treaties shall be entered with any other state without the consent of the Company.

ప్రభుత్వము వ్యక్తుల వర్తక వ్యాపారాలలో జోక్యం చేసుకోకూడదు. ఇది క్రమంగా పెట్టుబడిదారీ విధానానికి దారితీసింది.

ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ భారతదేశంలో అనుసరించిన ఆర్థిక విధానాలు బ్రిటిష్ ఆర్థిక వ్యవస్థను బలోపేతం చేసేవిగా ఉన్నాయి. బ్రిటిష్ వారి ఆర్థిక విధానాలను వాటి ఫలితాలను అధ్యయనం చేసిన భారతదేశ ఆర్థిక చరిత్రకారుడు రమేష్ చంద్ర దత్. ఇతడు బ్రిటిష్ వారి ఆర్థిక విధానంలో మూడు దశలను పేర్కొన్నాడు.

1.2.2 భారతదేశంలో ఈస్టిండియా కంపెనీ భూమి శిస్తు విధానాలు:

భారతదేశంలో ఈస్టిండియా కంపెనీ మూడు రకాలైన భూమిశిస్తు విధానాలను ప్రవేశపెట్టింది. అవి 1 శాశ్వత శిస్తు నిర్ణయ విధానం. 2. రైత్వారి పద్ధతి 3. మహల్వారి పద్ధతి.

శాశ్వత శిస్తు నిర్ణయ విధానం:

1793లో కారన్ వాలిస్ బెంగాల్ లో శాశ్వత శిస్తు నిర్ణయ పద్ధతిని ప్రవేశపెట్టాడు. దీనిని జమిందారీ విధానం అని కూడా అంటారు. భూమిశిస్తు ను ప్రతి పది సంవత్సరాలకు ఒకసారి వేలం వేస్తారు. భూమిశిస్తు నిర్ణయానికి 1791 నాటి ఆదాయ స్థాయిని యూనిట్ గా స్వీకరించారు. వేలంలో అధిక మొత్తాలకు పాడిన వారిని జమిందార్ గా గుర్తించారు.

శాశ్వత శిస్తు నిర్ణయ పద్ధతి వలన కంపెనీకి స్థిరమైన ఆదాయం లభించింది. ప్రతి సంవత్సరం ఎంత ఆదాయం వస్తుందో తెలియడం వలన బడ్జెట్ రూపకల్పన తేలికగా జరిగింది. భూమి శిస్తు వసూలు బాధ్యత కంపెనీకి లేదు. అందువలన తాసిల్దారులు, పట్వారీలు, కానుంగోలు వంటి ప్రభుత్వ అధికార యంత్రాంగాన్ని రద్దు చేశారు. దీనితో కంపెనీకి ఖర్చు తగ్గింది. ఉత్సాహవంతులైన జమిందారులు నూతన బంజరు భూములను సాగులోకి తెచ్చారు. దాని వలన వ్యవసాయ ఉత్పత్తులు పెరిగి మిగులు ఆదాయం ఏర్పడింది. దీనిని జమిందారులు పరిశ్రమలలో పెట్టుబడిగా పెట్టడం వలన ఆర్థిక అభివృద్ధి జరిగింది. జమిందారులకు భూమిపై శాశ్వత ఆస్తి హక్కు కల్పించడం వలన వారు గ్రామీణ స్థాయిలో ఆంగ్లేయులకు విశ్వాసపాత్రులుగా మద్దతుదారులుగా ఉన్నారు. 1857తిరుగుబాటులో కంపెనీకి అండగా నిలిచారు.

శాశ్వత శిస్తు నిర్ణయ పద్ధతి వలన రైతులకు ప్రభుత్వానికి మధ్య ప్రత్యక్ష సంబంధం లేకుండా పోయింది. రైతులు భూమిపై ఆస్తి హక్కులు కోల్పోయారు. జమిందారులు రైతులను పీడించి అధిక శిస్తు వసూలు చేశారు. చెల్లించని

- The native ruler had to accept the paramountcy of the British Government.

- A native ruler had to disband his own armies. The company takes on the responsibility of providing internal and external security to the native princely state. Large states may maintain armies to some extent. But they were kept under the surveillance of the Company authority.

- He had to agree to the presence of the contingent troops on his territory. The native ruler has to pay the expenses for the maintenance of the company's troops. Small princely states have to pay a certain amount every year for the expenditure. The large princely states had to cede a part of their territory to the company.

- The native king must agree to appoint a British Resident in his territory. He would monitor the activities of the ruler.

- The native king was not allowed to appoint non-English Europeans into the service without the consent of the British.

- The company would not interfere in the internal affairs of the Princely State.

States that joined the Subsidiary Alliance:

- Hyderabad State was the first princely state to join the Subsidiary Alliance. The ruler of Hyderabad, Nizam Ali Khan, entered into the Subsidiary Alliance through two treaties in 1798 and 1802. As a part of the agreement he ceded the districts of Bellary, Anantapur, Kadapa and Kurnool to the company with full rights to meet the expenses of the English troops.

రైతులను భూముల నుండి తొలగించారు. జమిందారులు కూడా నష్టపోయారు. కంపెనీ నిర్ణయించిన శిస్తు చెల్లించక పోవడం వలన అనేకమంది జమిందారులు తమ ఆస్తులను కోల్పోయారు. అది కొన్ని ప్రాంతాలలో జమిందారుల తిరుగుబాటుకు దారి తీసింది. వ్యవసాయం రంగం నిర్లక్ష్యానికి గురైంది. జమిందారులు గాని, కంపెనీ అధికారులు గాని శిస్తు వసూలు పై చూపిన శ్రద్ధ వ్యవసాయ అభివృద్ధి పై చూపలేదు.

రైత్వారీ విధానం:

శాశ్వత శిస్తు నిర్ణయ పద్ధతిని వ్యతిరేకించిన కొద్దిమంది కంపెనీ అధికారులు రైత్వారీ విధానాన్ని రూపకల్పన చేశారు. కెప్టెన్ రీడ్ బారామహల్ జిల్లాలోనూ, థామస్ మన్రో దత్తమండలాలలోను, మద్రాస్ రాష్ట్రంలోనూ, ఎల్ఫిన్ స్టన్ బొంబాయి రాష్ట్రంలోనూ ఈ విధానాన్ని అమలు చేశాఋ. ఈ విధానంలో ఈస్టిండియా కంపెనీ ప్రభుత్వము నేరుగా రైతుల నుండి భూమిశిస్తు వసూలు చేస్తుంది. అందుకుగాను కలెక్టర్లు, తాసిల్దార్ మొదలైన రెవెన్యూ అధికారులను, ఉద్యోగుల ను నియమిస్తారు. రైతుకు భూమిపై యాజమాన్య హక్కులు కల్పిస్తూ పట్టాలు ఇవ్వబడ్డాయి. భూములను సర్వే చేయించి సర్వే నంబర్లు కేటాయించారు.

ప్రయోజనాలు: రైతుకు సాగు భూమి పై ఆస్తి హక్కు లభించింది. ప్రజలకు ప్రభుత్వానికి మధ్య దళారులు లేకపోవడం వలన రైతుల స్థితిగతులను తెలుసుకోవడానికి వారి సమస్యలు పరిష్కరించడానికి ప్రభుత్వానికి అవకాశం కలిగింది. రైతులు చెల్లించిన పన్నులు నేరుగా ప్రభుత్వానికి చేరడం వలన ప్రభుత్వ ఆదాయం పెరిగింది.

నష్టాలు: ఈ విధానంలో కూడా రైతులు పెద్దగా ప్రయోజనం లేదు. ఈ పద్ధతి రైతాంగ యాజమాన్య వ్యవస్థను ఏర్పరచలేదు. చాలా వరకు జమీందార్ల స్థానంలో కంపెనీయే పెద్ద జమీందారు గా మారింది. అధికారులు భూమిశిస్తు అంటే రైతులు భూమిని వాడుకున్నందుకు చెల్లించే కవులు పైకము మాత్రమే అని పన్నులు కాదని ప్రకటించారు. కనుక రైతులకు భూమిపై యాజమాన్యపు హక్కు ఆచరణలో నామమాత్రం అయింది. మహల్వారి పద్ధతి: ఈస్టిండియా కంపెనీ వారు 1822లో గంగానది లోయ లోనూ, మధ్య భారతదేశంలోని కొన్ని ప్రదేశాలు, పంజాబ్ లోనూ మహల్వారి విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టారు. దీనిద్వారా గ్రామాలపై ఉమ్మడి యాజమాన్యం ఉంటుంది. శిస్తు గ్రామానికి అంతటికీ విధిస్తారు. దానిని వ్యక్తుల కమతాల మీద వేరువేరుగా విధిస్తారు. ఈ

- Wellesley forced the Nawab of Oudh to join this treaty in 1801. He occupied the plains of Ganges and Yamuna for the sustenance of the Company's troops. About half of the state of Oudh was occupied by the British.

- Krishnaraja Wadiyar after the Fourth Mysore War and the Maratha rulers after the Second Maratha War entered into the Subsidiary Alliance.

- Wellesley also brought small princely states like Thanjavur, Jodhpur, Jaipur, Macheri Bundi and Bharatpur under the company's jurisdiction through this treaty.

Merits: The East India Company had many benefits from the Subsidiary Alliance.

- The system consolidated the power of the British over India. The native kings disbanded their armies and bore the cost of maintaining the Company's armies. Hence the Company's military expenditure was reduced.

- The future wars were fought not in the Company's dominion but in the territory of the Company's friendly indigenous kings.

- The East India Company expanded its empire in India by utilizing the Indian resources. Company extended its power over many princely states without bloodshed.

Demerits: The indigenous states suffered greatly from the Subsidiary Alliance.

- The East India Company only maintained the outward independence of the native states. But in practice the native rulers lost their independence and became their subordinates.

విధానంలో కంపెనీ ఒక మహల్ లోని గ్రామాలలో స్థానిక జమిందార్ తో గాని సాంప్రదాయకమైన వసూలు దారులతో గాని ఒక నిర్ణీత కాలానికి భూమి శిస్తు చెల్లించే టట్లు ఒప్పందం కుదుర్చుకుంది.

మొత్తం మీద బ్రిటిష్ వారి విధానాల వలన కంపెనీ అధికారము పరిపాలనా వ్యవస్థ స్థిరపడ్డాయి. మొఘలుల కాలం నాటి స్వదేశీ జమీందార్లు తమ రాజకీయ, న్యాయ, పోలీస్, పరిపాలన అధికారాలను కోల్పోయారు. ఈ భూమిశిస్తు విధానాల వలన కంపెనీకి పెద్ద మొత్తంలో ఆదాయం లభించింది. దీనితో వారు నిధుల కోసం మాతృదేశం పై ఆధారపడవలసిన అవసరం రాలేదు. బ్రిటిష్ వారి నుండి హక్కులు పొందిన జమిందారులు, అధికారులు బ్రిటిష్ వారికి అండగా నిలిచారు. రైతులు తీవ్రంగా నష్టపోయారు.

1.2.3. వ్యవసాయ వాణిజ్యీకరణ:

బ్రిటిష్ వారి ఆర్థిక విధానాల వలన కలిగిన ఫలితాలలో ముఖ్యమైనది వ్యవసాయ వాణిజ్యీకరణ. వ్యవసాయవాణిజ్యీకరణ అనగా కుటుంబ అవసరాల కోసం కాకా పెద్ద ఎత్తున మార్కెట్ చేయడానికి పంటలు పండించడం. అదేవిధంగా ఆహార పంటల స్థానంలో పరిశ్రమలకు అవసరమైన పంటలను పండించడానిని కూడా వ్యవసాయ వాణిజ్యీకరణ అని చెప్పవచ్చు. బ్రిటిష్ వారి ఆర్థిక విధానాలు కూడా వ్యవసాయ వాణిజ్యీకరణను ప్రోత్సహించాయి. దళారులు వ్యవసాయ ఉత్పత్తుల అమ్మకంలో ప్రధాన పాత్ర పోషించారు. కొన్ని ప్రాంతాలలో పెట్టుబడిదారులు తమ పరిశ్రమలకు అవసరమైన పంటను పండించడానికి రైతులకు అవసరమైన రుణాలు అందించారు. ఇది నిర్బంధ వ్యవసాయానికి దారితీసింది.

1.2.4. భారతదేశంలో క్షామాలు:

భారతదేశం ప్రధానంగా వ్యవసాయ ఆధారిత దేశము. వ్యవసాయము వర్షాధారము. అందువలన కరువు కాటకాలు ప్రాచీన కాలం నుండి భారతీయులకు అనుభవం ఉన్నాయి. బ్రిటిష్ పరిపాలన కాలంలో కూడా అనేక కరువు కాటకాలు సంభవించాయి. ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ పాలనలో అనగా 1757 నుండి 1857 మధ్యలో సుమారు పది పెద్ద కరువులు ఏర్పడ్డాయి. వాటిలో ముఖ్యమైనది 1770లో బెంగాల్ రాష్ట్రంలో ఏర్పడిన కరువు. దీనిలో సుమారు మూడోవంతు జనాభా మరణించారు. 1803 మరియు 1837లో దక్కన్ లో తీవ్రమైన కరువు సంభవించింది. 1858 తర్వాత కూడా అనేక కరువులు సంభవించాయి. ఆహార ధాన్యాల కొరత వల్ల ప్రజలు మరణించారు.

- The financial resources of the indigenous states were damaged by the provision of necessary funds for the company's military maintenance or the granting of territories.

- The indigenous princely states were protected by the British and had no fear of foreign attacks and internal revolts. So, they neglected the administrative affairs and ignored the welfare of the people. This led to misrule in many princely states. In the course of time, it gave an opportunity for the Company to annex the princely states on the grounds of maladministration.

- As the indigenous princely states disbanded their armies all of the soldiers lost their jobs. Many of them have turned to dacoity. They were known as Pindaries.

- Despite the shortcomings of the Subsidiary Alliance, it served the East India Company to improve their economic conditions and establish power in India. All in all, by the time Wellesley retired, most of India had come under the control of the East India Company.

1.1.5. Lord Marquess of Hastings (1813-1822):

Marquess of Hastings came to India in 1813. He continued Wellesley's policies. He followed the policy of Subordinate Isolation to control the native rulers.

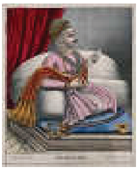

Third Anglo – Maratha War (1817-1818); The Second Anglo-Maratha War undermined the supremacy of the Maratha rulers. But they did not stop trying to regain their independence. Peshwa Bajirao II also got tired of the dictatorial policies of the British and tried to organize the Maratha rulers to fight against the British. In 1817 the Peshwa attacked the British Residency at Poona. Appasaheb attacked the Nagpur Residency. Madhavrao Holkar also prepared for war. Lord Hastings defeated

వాటిలో ముఖ్యమైనవి 1860లో వాయువ్య భారత దేశంలోనూ, 1867లో ఒరిస్సాలో ఏర్పడిన కరువు భయంకరమైనవి. 1877లో మద్రాస్, బొంబాయి, మైసూర్, హైదరాబాద్ మొదలైన ప్రాంతాలలో తీవ్రమైన కరువు సంభవించింది. సుమారు 50 లక్షల మంది ప్రజలు ప్రాణాలు కోల్పోయారు. 189వ సంవత్సరంలో కూడా భయంకరమైన కరువు సంభవించి తీవ్ర ఆహార ధాన్యాల కొరత ఏర్పడింది.

బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం తీసుకున్న కరువు నివారణా చర్యలు: బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము 1880 వరకు కూడా కరువు నివారణ చర్యలపై శ్రద్ధ వహించలేదు. మొత్తం మీద ప్రకృతి వైపరీత్యాలు బ్రిటిష్ వారి వ్యవసాయ విధానాలు మొదలైన కారణాలతో కరువు కాటకాలు ఏర్పడి అనేక లక్షల మంది ప్రజలు మరణించారు. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం తీసుకున్న కరువు నివారణ చర్యలు మరియు ఉపశమన చర్యలు చాలా పరిమితమైనవి.

1.2.5. బ్రిటిష్ పరిపాలనా కాలంలో కుటీర పరిశ్రమల పతనము:

ప్రాచీన కాలం నుండి భారతదేశపు కుటీర పరిశ్రమలు హస్తకళలు ప్రపంచ ప్రఖ్యాతిగాంచాయి. వ్యవసాయం తరువాత అత్యధిక శాతం ప్రజలు చేతివృత్తులలో ఉపాధిని పొందారు. భారతీయ ఉత్పత్తులకు ప్రపంచవ్యాప్తంగా డిమాండ్ ఉండడం వలన కుటీర పరిశ్రమలు అభివృద్ధి చెందాయి. ఆంగ్లేయులు భారతదేశానికి వచ్చిన తరువాత ఆర్థిక వ్యవస్థను తమకు లాభసాటిగా మార్చుకున్నారు.

కుటీర పరిశ్రమలు దెబ్బతినడానికి కారణాలు:

భారతదేశంలో రాజకీయ అధికారాన్ని పొందిన తర్వాత చేతివృత్తుల వారు నిర్బంధించి, ఆంగ్లేయులు భారతీయ ఉత్పత్తులను తక్కువ ధరలకు కొని విదేశాలలో ఎక్కువ ధరలకు అమ్ముకొని లాభాలు ఆర్జించారు. పారిశ్రామిక విప్లవం తరువాత ఇంగ్లండ్ లో యంత్రాలపై తయారైన వస్తువులను భారతదేశానికి పెద్ద ఎత్తున దిగుమతి చేశారు. వీటితో పోటీ పడలేక భారతీయ హస్త కళలు కుటీర పరిశ్రమలు మూతపడ్డాయి. ఆంగ్లేయులు స్వేచ్ఛా వ్యాపార విధానాలను అమలు చేశారు. భారతీయ ఉత్పత్తులపై బ్రిటన్ లో ఎక్కువ దిగుమతి సుంకాలను విధించారు. వాటిపై అనేక ఆంక్షలు విధించారు. 1833లో బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం భారతదేశానికి దిగుమతి చేసే ఇంగ్లాండ్ ఉత్పత్తులపై సుంకాలు రద్దు చేసింది. దీనివలన బ్రిటిష్ ఉత్పత్తులు భారీ మొత్తంలో భారతీయ మార్కెట్లను ముంచెత్తాయి.

the Maratha coalition. Marathas accepted British sovereignty under forcible conditions. Peshwaship was abolished. The defeated Peshwa Baji Rao II became aalimonyer of the company receiving an annual allowance of 8 lakh rupees. The British occupied the major part of the kingdom of Peshwa and annexed it into Bombay province. By 1819, the Marathas were confined to a small princely state called Satara.

- British paramountcy was also established in Rajput states during the reign of Hastings.

- Lord Hastings waged the Gurkha war. He defeated the ruler and compelled him to sign the treaty of Sugauli. With this treaty some parts of Nepal, Shimla t came under the control of the British.

1.1.6. Lord Dalhousie (1848-1856):

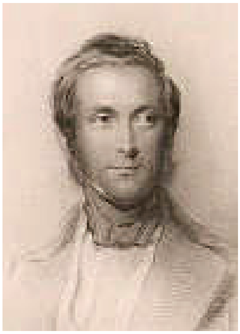

Lord Dalhousie came as the Governor General of India in 1848. Like Wellesley he was a great imperialist. His aim was to consolidate British rule in India. Dalhousie adopted four approaches to achieve this. They are the Doctrine of Lapse, abolition of Titles and alimonies, Annexation on the cause of inefficient rule and wars.

- **Doctrine of Lapse**: Dalhousie introduced the Doctrine of Lapse to conquer indigenous princely states without bloodshed. The theory was applied to the princely states which were under the British protection or state created by the British. According to this, if the native kings died without a natural heir or childless, the state would lapse into paramount power. According to the Hindu dharmasastras, Hindus had a right to adopt sons if they were childless. But according to the

భారతీయ ప్రభువులు ఆంగ్లేయుల చేతిలో ఓడిపోవడం వలన వారి పోషణలో ఉన్న చేతివృత్తులు దెబ్బతిన్నాయి. భారతీయులకు విదేశీ వస్తువులపై గల మోజు వలన భారతీయ వస్తువులకు గిరాకీ తగ్గింది. భారతీయ కుటీర పరిశ్రమలకు ఎక్కువ హాని కలిగించినవి రోడ్డు మరియు రైల్వేల నిర్మాణం. రైల్వేల నిర్మాణం స్వయం సమృద్ధమైన భారతదేశ గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థకు తూట్లు పొడిచింది. రైల్వేలు ఇంగ్లాండ్ ఉత్పత్తులను భారతదేశంలోని మారుమూల ప్రాంతాలకు చేరవేశాయి. 1900 నాటికి భారతదేశంలో సుమారు 25వేల మైళ్ళ రైల్వే లైన్ ల నిర్మాణం జరిగింది. బ్రిటిష్ వారి ఆర్థిక విధానాల వలన భారతదేశంలోని కుటీర పరిశ్రమలు మరియు హస్తకళలు సమూలంగా ల

1.3.1. క్రీ.శ. 1857 తిరుగుబాటు:

భారతదేశంలో కంపెనీకి వ్యతిరేకంగా అనేక తిరుగుబాట్లు జరిగాయి. వీటిలో అన్నిటికంటే ముఖ్యమైనది 1857 తిరుగుబాటు. 1857 ముందు అనేక గిరిజన తిరుగుబాట్లు కూడా జరిగాయి. వాటిలో ముఖ్యమైనవి 1831– 32 సంవత్సరాల లో బీహార్ లోని రాంచి సింగ్ భమ్, హజారీబాగ్ మొదలైన ప్రాంతాలలో కోల్ గిరిజన తెగలు చేసిన తిరుగుబాటు. అదేవిధంగా ఒరిస్సాలో 1846 48 సంవత్సరాల లో ఒరిస్సాలోని ఖోండ్ ల తిరుగుబాటు, 185 56 సంవత్సరాలలో బీహార్ లోని సంథాల్ తిరుగుబాటు కూడా ఉన్నాయి. ఈ తిరుగుబాట్లు అణచివేయబడినప్పటికీ బ్రిటిష్ పాలనపై భారతీయులకు ఉన్న వ్యతిరేకతను తెలియజేస్తున్నాయి. ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ పరిపాలనకు వ్యతిరేకంగా జరిగిన తిరుగుబాట్లలో ప్రముఖమైనది 1857 తిరుగుబాటు. ఆధునిక భారతదేశ చరిత్రలో జరిగిన నిర్ణయాత్మకమైన చారిత్రక సంఘటనలలో ముఖ్యమైనది, విశిష్టమైనది ఈ తిరుగుబాటు. ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ పరిపాలన ప్రారంభమైన శతాబ్ది కాలం తర్వాత జరిగిన ఈ తిరుగుబాటు లో ప్రధానంగా పాల్గొన్నవారు సిపాయిలు. ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ దోపిడీ విధానాలకు వ్యతిరేకంగా సమాజంలోని వివిధ వర్గాల వారు ఈ తిరుగుబాటులో ప్రధాన పాత్ర పోషించారు. కంపెనీ సైన్యంలో పనిచేస్తున్న సిపాయిలు కంపెనీ విధానాలకు వ్యతిరేకంగా ఈ తిరుగుబాటును ప్రారంభించారు. సమాజంలోని అనేక వర్గాలు ఈ తిరుగుబాటులో చేరాయి. ఉత్తర మధ్య భారతదేశంలో ఈ తిరుగుబాటు పెద్ద ఎత్తున జరిగింది. తిరుగుబాటు దారులు సుమారు సంవత్సరానికి పైగా వీరోచితంగా పోరాడి భారతదేశ చరిత్రలో చిరస్థాయిగా నిలిచిపోయారు.

Doctrine of Lapse, the ruler should seek the permission of the company to adopt a son. Dalhousie denied the right of adoption to the princely rulers. If the native king adopts a son without the prior permission of the company, the adopted son inherits only the personal property of the native king. The principality of the ruler cannot be inherited.

- Dalhousie annexed the princely states of Satara, Sambalpur, Nagpur, Bhagat, Jaitpur, Udaipur, Jhansi etc. through the theory of Doctrine of Lapse.

- Abolition of Titles and alimonies: Dalhousie abolished the titles and alimonies of some native rulers. He abolished the titles of the Nawabs of Karnataka and Surat and the honorary position of the King of Thanjavur. After the death of Peshwa Baji Rao II, he withheld the payment of 8 lakh rupees of alimony to his adopted son Nanasaheb. He also proposed to deprive the Mughal emperor of his title but was rejected by the Directors.

- Dalhousie occupied the state of Oudh on the pretext of maladministration. In fact, the Nawab of Oudh was friendly with the East India Company from the beginning. Oudh has suffered badly due to the Subsidiary Alliance. The Nawab neglected the administration. The British Residents Sleeman and Outram sent a report to the company asking them to improve the situation in Oudh. Taking this as an opportunity the court of Directors ordered Dalhousie to annex Oudh in 1856. This move of Dalhousie was heavily criticized.

- Dalhousie defeated the Sikhs in the Second Sikh War and annexed Punjab to the British Empire. With this it can be said that the expansion of the East India Company reached its peaks in India.

1857 నాటికి భారతదేశంలోని అనేక ప్రాంతాలను ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ ఆక్రమించింది. భారతదేశ సార్వభౌమాధికారిగా చెప్పబడిన మొగల్ చక్రవర్తి రెండవ బహదూర్ షా నామమాత్ర పాలకుడు అయ్యాడు. 1857 మే 10 వ తారీఖున మీరట్ లో ప్రారంభమైన తిరుగుబాటు అకస్మాత్తుగా జరిగిన సంఘటన కాదు. ఇది కేవలం కొవ్వుతూటలకు వ్యతిరేకంగా జరిగిన సంఘటన కాదు. గత వంద సంవత్సరాలుగా ఈస్టిండియా కంపెనీ పాలనపట్ల ప్రజలలో ఏర్పడిన వ్యతిరేకత ఈ తిరుగుబాటుకు దారితీసింది. గల కారణాలను ఈ క్రింది విధంగా చెప్పవచ్చు:

రాజకీయ కారణాలు:

- ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ 1857 నాటికి భారతదేశంలో అత్యధిక భాగాన్ని ఆక్రమించింది. స్వదేశీ రాజులు నామ మాత్రమైన అధికారాలతో మిగిలిపోయారు. ఇది కంపెనీ విధానాల పట్ల భారతీయులలో అసంతృప్తి కలిగించింది.
- ఒక విదేశీ వర్తక సంఘము భారతదేశంలో అధికారం చలాయించడానిని భారతీయులు అంగీకరించలేకపోయారు.
- బ్రిటిష్ గవర్నర్ జనరల్స్ తమ సామ్రాజ్యవాద విధానాల ద్వారా భారతదేశంలో రాజ్య విస్తరణ సాగించారు. వెల్లస్లీ సైనిక సహకార సంధిని ప్రవేశపెట్టి అనేక భూభాగాలు ఆక్రమించాడు.
- 1857 తిరుగుబాటుకు డల్హౌసీ విధానాలు ముఖ్యమైన కారణమని కొంతమంది చరిత్రకారుల అభిప్రాయము. డల్హౌసీ రాజ్యసంక్రమణ సిద్ధాంతాన్ని ప్రవేశపెట్టి 1848 లో సతారా ను, 1849లో సంబల్ పూర్ ను, 1852లో ఉదయ్ పూర్ ను, 1853లో ఝాన్సీ ని, 1854లో నాగ్ పూర్ ను ఆక్రమించాడు. తమ రాజ్యాలు కోల్పోయిన స్వదేశీ రాజులు ఈ తిరుగుబాటులో పాల్గొన్నారు.
- డల్హౌసీ పీష్వా రెండవ బాజీరావు దత్త పుత్రుడు నానాసాహెబ్ కు భరణాన్ని నిరాకరించాడు. నానాసాహెబ్ ను పూనా నుంచి కాన్పూర్ కు బలవంతంగా పంపించి వేశాడు. నానాసాహెబ్ 1857 తిరుగుబాటులో ప్రధాన పాత్ర పోషించాడు.

1.2 Subsidiary Alliance & Doctrine of Lapse:

By the time the British entered India, India was economically self-sufficient. Political stability in India during the Mughal rule also improved economic conditions. India's products, mainly handwoven textiles, were in great demand worldwide. The East India Company, which entered India during the period of Jahangir, gradually gained political power over India. The economic policies of the company exploited India's natural resources, human resources, Agriculture, cottage industries, handicrafts etc.

1.2.1. Economic policies of the British in India:

Mercantilism and Colonialism: The economic policy formulated by the British Government is called mercantilism. According to this, the colonial states should work only for the development of their mother country. The economic resources of the colonial powers should be used to develop the industries of the mother country. Another important aspect of mercantilism is the free trade policy. The government should not interfere in the commercial activities of individuals. Extreme form of mercantilism can be said as colonialism. The economic policies adopted by the East India Company in India were meant to strengthen the British economy. Indian economic historian Ramesh Chandra Dutt studied the economic policies of the British and their results. He mentioned three stages in British economic policy. They are

- The first phase lasted from 1765 to 1813. At this stage the monopoly of the East India Company in the trade of India continued. The Company invested huge amounts in Indian markets to get control over the trade. The British bought Indian Handlooms

- కంపెనీ అధికారులు వివిధ సందర్భాలలో స్వదేశీ రాజులతో చేసుకున్న ఒప్పందాలను, స్వదేశీ రాజులకు ఇచ్చిన హామీలను యథేచ్ఛగా ఉల్లంఘించారు. స్వదేశీ రాజ్యాలలో పాలకులను తరచుగా మారుస్తూ తమకు అనుకూలంగా ఉన్న వారిని సింహాసనాల పై కూర్చోబెట్టారు.
- డల్హౌసీ చివరి మొగల్ చక్రవర్తి అయిన రెండవ బహదూర్ షాను ఎర్రకోట ను వదిలి కుతుబ్ మినార్ ప్రాంతానికి వెళ్లిపోవాలని ఆదేశించాడు. దీనిని భారతీయులు తమను అవమానపరచడం గా భావించారు.
- డల్హౌసీ 1856లో దుష్పరిపాలన నెపంతో అయోధ్య సంస్థానాన్ని ఆక్రమించాడు. ఈ చర్య అనేక విమర్శలకు గురైంది. అయోధ్య సంస్థానం మొదటి నుంచి ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీకి విశ్వాసపాత్రంగా అటువంటి రాజ్యాన్ని కంపెనీ ఆక్రమించడంతో కంపెనీ వారి దురాశ, దుర్బుద్ధి భారతీయులకు అవగతం అయింది. అయోధ్య ప్రాంతం నుండి సుమారు 75 వేల మంది కంపెనీ సైన్యం లో పనిచేస్తున్నారు. ఇంచుమించుగా అవధ్ లోని ప్రతి వ్యవసాయదారుల కుటుంబం నుంచి ఒక వ్యక్తి సైన్యంలో ఉన్నాడు. అయోధ్య నవాబు కొలువులో ఉన్న ఉద్యోగులు, సైనికులు తమ ఉపాధిని కోల్పోయారు. రైతులపై శిస్తుల భారం పెరిగింది. వ్యాపారులు తమ వ్యాపారాలను నష్టపోయారు. ఈ ప్రాంతంలోని సుమారు 20,000 మంది తాలూక్ దారులు, జమీందారుల ఎస్టేట్లను బ్రిటిష్ వారు స్వాధీనం చేసుకున్నారు. తమ ఎస్టేట్లను పోగొట్టుకున్న వీరు తిరుగుబాటులో ప్రధాన పాత్ర పోషించారు.
- మొగల్ చక్రవర్తి రెండవ బహదూర్ షా మరణానంతరం మొగల్ పాలకులకు రాజు అనే మకుటం ఉండదని అతడి వారసులను రాజకుమారులుగానే పిలుస్తామని 1856లో గవర్నర్ జనరల్ కానింగ్ ప్రకటించాడు. ఇది భారతీయులలో భయాందోళనలు కలిగించింది.
- ఆంగ్ల అధికారులు పరిపాలన వ్యవస్థలో ప్రవేశపెట్టిన సమానత్వ సూత్రము ప్రత్యేక హోదా అనుభవిస్తూ ఉన్న ఉన్నత వర్గాల వారికి ఆగ్రహం కలిగించింది.
- పరిపాలనలో ఆంగ్లేయులు అనుసరించిన జాతి విచక్షణ విధానాలు కంపెనీ పాలన పట్ల భారతీయులలో ద్వేషాన్ని పెంపొందించింది.

and other products at lower prices and sold them in European markets at higher prices and made huge profits. At this stage the British Government imposed heavy import duties on Indian textiles to protect British textile industries in England. However, Indian textiles have maintained their demand in European markets. Even then Indian producers were not profited. After the Battle of Plassey, the East India Company used their political power to exploit Indian products for their own profit. The company officials forced Indian producers to sell their products at lower prices. The company paid lower wages to the artisans in India. The monopoly of the East India Company over Indian trade continued up to 1813.

- The second phase lasted from about 1813 to 1857. The British government abolished the East India Company's trading monopoly in India with the Charter Act of 1813. Any British citizen can carry on mercantile trade in India. With this, the free trade policy was implemented in India. As a result of the Industrial Revolution, India was used as a market for goods produced on a large scale in England. The Industrial Revolution had a profound effect on the economic relations between England and India. England developed modern industries and designed the Indian economy as a market to sell those products. India had to export its agricultural produce and raw minerals at low prices and buy machine-made goods from Britain at high prices. As a result, cottage industries and handicrafts in India have suffered. Indian traders and artisans lost their livelihood. The Indian economy has turned into a colonial economy.

- The third phase lasted from 1858 till independence. At this stage, the wealth of India was transferred to England on a large scale. This is called drain of Wealth. The British gradually took over trade and commerce in India. In the financial sector, the British invested heavily in the establishment of institutions

ఆంగ్లేయులు భారతీయులను చాలా హీనంగా చూశారు చిన్న తప్పులకు కూడా కొరడాలతో కొట్టడం, జైల్లో నిర్బంధించడం వంటి శిక్షలు విధించారు.

- ఆంగ్లేయులు ఏ కోణంలోనూ భారతీయులతో సాన్నిహిత్యం పెంచుకోవడానికి ప్రయత్నించలేదు. జాత్యహంకారంతో భారతీయులను చులకనగా చూశారు. అందువలన భారతీయుడు వారి పరిపాలనను తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు.
- ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ పరిపాలన, న్యాయస్థానాలు అవినీతిలో కూరుకుపోయాయి. పోలీసులు, ఇతర అధికారులు ప్రజలను పీల్చిపిప్పి చేశారు.

ఆర్థిక కారణాలు:

- ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ వారి ఆర్థిక విధానాలు భారతదేశంలోని అన్ని వర్గాల ప్రజలను కష్టాలకు గురిచేసాయి. కంపెనీ తన స్వార్థ ప్రయోజనాల కోసం భారతదేశపు స్వయం సమృద్ధి ఆర్థిక వ్యవస్థను చిన్నాభిన్నం చేసింది.
- కంపెనీ వారి భూమిశిస్తు విధానాల వలన రైతులు తీవ్రంగా నష్టపోయారు. శాశ్వత శిస్తు నిర్ణయ విధానంలో రైతులు తమ భూములపై యాజమాన్య హక్కును కోల్పోయారు. జమీందారుల దయాదాక్షిన్యాలపై ఆధారపడ్డారు. రైత్వారి పద్ధతిలో కూడా అధిక శిస్తులు విధించడం వలన రైతులు తమ భూములను కోల్పోయారు. ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ శిస్తు వసూలు లో చూపిన శ్రద్ధ వ్యవసాయ అభివృద్ధిపై చూపలేదు. వ్యవసాయ రంగం పూర్తిగా నిర్లక్ష్యానికి గురైంది. కరువు కాటకాలు సర్వసాధారణమయ్యాయి.
- ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ నిర్ణయించిన శిష్యులు చెల్లింపలేక అనేకమంది జమీందారులు కూడా తన భూములను కోల్పోయారు. వారి ఆస్తులను కంపెనీ జప్తు చేసింది. జమీందారీ హక్కులు పోగొట్టుకున్న జమీందారులు తిరుగుబాటుదారులతో చేతులు కలిపారు.
- ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ భారత దేశ సహజ వనరులను బ్రిటన్ లో తన పరిశ్రమలకు ముడి సరుకులుగా ఉపయోగించుకుంది. వ్యవసాయాన్ని వాణిజ్యీకరణ చేసి ఆహార పంటల కొరతకు కారణమైంది.
- ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ తమ వ్యాపార ప్రయోజనాల కోసం భారతదేశ కుటీర పరిశ్రమలు చేతివృత్తులను నాశనం చేసింది. పారిశ్రామిక విప్లవం

such as plantations, railways, industries, banks, insurance companies, etc. This contributed to the creation of a capitalist economy.

1.2.2 Land Revenue Settlements of East India Company in India:

In India, the East India Company introduced three types of land surveying systems. They are the Permanent Settlement, Ryotwari and Mahalwari.

Permanent Settlement: Warren Hastings introduced the system of auctioning land revenue every year. This is called the Ek Sala system. However, this method has several drawbacks. In 1793 Cornwallis introduced Permanent Settlement. It is also known as the zamindari system. Salient features of the system are:

- Land Revenue is auctioned once every ten years. Those who bidded the highest sums in the auction were recognized as zamindars. A revenue employee named Shirastedar played an important role in this process.
- The proprietary rights over the lands were given to the zamindar. Farmers lost their ownership rights on land. They became the tenants of their own land paying the rent demanded by the Zamindars.
- The Permanent Revenue system has resulted in stable revenue for the company. The company had no responsibility for collecting tax. Thus, the government bureaucracy like tahsildars, patwaris and kanungos were abolished. This reduced the expenditure of the company. Enthusiastic landlords brought the new barren lands under cultivation. As a result, agricultural production increased and surplus income was created. This was due to the landlords investing in industries which led to economic development. The zamindars became loyal supporters of the English at the rural level as they were

తరువాత బ్రిటిష్ వారి యంత్ర ఆధారిత ఉత్పత్తుల పోటీని భారతీయ కుటీర పరిశ్రమలు తట్టుకోలేకపోయాయి. దీనితో చేతివృత్తుల వారు తమ ఉపాధిని కోల్పోయారు.

- సైనిక సహకార సంధి లో చేరిన స్వదేశీ రాజులు తమ సైన్యాలను రద్దు చేయడంతో వారు కూడా ఉపాధిని కోల్పోయారు.
- ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ స్వదేశీ రాజ్యాలను ఆక్రమించుకోవడంతో ఆ స్వదేశీ రాజుల పోషణలో ఉన్న కళాకారులు, పండితులు, మతాధిపతులు కూడా తమ ఉపాధిని కోల్పోయారు.
- ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ ప్రవేశపెట్టిన ఆంగ్ల విద్యా విధానంలో చదువుకున్న విద్యావంతులైన భారతీయులకు ఉద్యోగ అవకాశాలు లభించలేదు.

సాంఘిక కారణాలు:

- ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ అధికారులు తన పరిపాలన సంస్కరణలో భాగంగా అనేక సాంఘిక సంస్కరణలు ప్రవేశపెట్టారు. బ్రిటిష్ వారు ఉద్దేశపూర్వకంగా తమ సామాజిక ఆచారాలను, సాంప్రదాయాలను భ్రష్టు పట్టిస్తున్నారని సనాతనులైన భారతీయులు భావించారు.
- 1829లో లార్డ్ విలియం బెంటింక్ సతీసహగమ నిషేధ చట్టం చేశాడు. దీనిని సాంప్రదాయవాదులైన హిందువులు తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు.
- ఆంగ్ల విద్యా విధానము భారతీయుల సంప్రదాయ విద్యలను, దేశీయ భాషలను నాశనం చేస్తాయని భారతీయులు భావించారు. స్త్రీలకు ఆధునిక విద్య అందించడానిని కూడా సనాతనులైన భారతీయులు వ్యతిరేకించారు.
- 1856లో డల్ హౌసీ చేసిన హిందూ వితంతు పునర్వివాహ చట్టాన్ని సనాతనులైన హిందువులు వ్యతిరేకించారు.
- ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ భారత దేశంలో ప్రవేశపెట్టిన రైల్వేలు భారతీయులలో అనేక అపోహలు కలిగించాయి. రైళ్లలో అన్ని కులాల వారు ఒకే చోట కూర్చుని ప్రయాణం చేయడానికి సనాతనులైన హిందువులు వ్యతిరేకించారు.

మత కారణాలు:

- విదేశీయులైన బ్రిటిష్ వారి సామాజిక, మత విశ్వాసాలు భారతదేశంలోని హిందూ, ముస్లింల మత విశ్వాసాలకు భిన్నమైనవి. అందువలన రాజకీయ

granted permanent property rights over land. He stood by the company in the 1857 rebellion.

- This system has its own drawbacks. The British could not enhance their revenue with the increase in production and prices. In some instances, the zamindars could not pay the bid amount to the company. Their lands were confiscated. Agriculture sector is neglected. Neither the zamindars nor the company officials paid any attention to agricultural development. The Interests of the peasants were highly neglected. They were left at the mercy of the zamindars

- Company officials like Holmes, Thorner, Charles Metcalfe, Beveritz criticized the permanent settlement. They opined that this policy was designed without understanding the Indian rural peasants, suppressed the rights of the peasants and only protected the interests of the landlords and the company.

- **Ryotwari System:** the company officials who opposed the Permanent Settlement devised the Ryotwari system. Captain Reed in Baramahal District, Thomas Munro in the ceded districts and Madras Presidency and Elphinstone in Bombay Presidency implemented this system.

- **Highlights of Ryotwari System**: The government of the East India Company collects land tax directly from the farmers. Accordingly, revenue officers and employees like Collectors, Tahsildar etc. were appointed. Company does not have middlemen between farmers. Pattas were given to the farmer giving ownership rights over the land. Lands were surveyed

అధికారం పొందిన ఆంగ్లేయులు బలవంతంగా క్రైస్తవ మతాన్ని తమపై రుద్దుతారని భారతీయులు భావించారు.

- ✧ బ్రిటిష్ అధికారులు భారతీయుల సామాజిక, మతమైన విషయాలలో జోక్యం చేసుకునేవారు.
- ✧ ఈ చట్టంలోని మరో ముఖ్యమైన లక్షణం ఏమిటంటే, మిషనరీలు భారతదేశానికి రావడానికి మరియు మత మార్పిడిలో పాల్గొనడానికి అనుమతి ఇవ్వడం. చట్టంలోని నిబంధనల ప్రకారం కలకత్తాలో ప్రధాన కార్యాలయంతో బ్రిటిష్ ఇండియాకు బిషప్ నియామకాన్ని పొందడంలో మిషనరీలు విజయం సాధించారు.
- ✧ 1813లో బ్రిటిష్ పార్లమెంటు చార్టర్ చట్టం చేసింది. ఈ చట్టం క్రైస్తవ మిషనరీలు భారతదేశానికి రావడానికి, భారతదేశంలో మతమార్పిడులు చేయడానికి అవకాశం కల్పించింది. అంతేకాకుండా కలకత్తాలో క్రైస్తవ మిషనరీల ప్రధాన కార్యాలయాన్ని ఏర్పాటు చేయడానికి, ఒక బిషప్ ను నియమించడానికి అనుమతి ఇచ్చింది. క్రిస్టియన్ మిషనరీలు ఇంగ్లీషును విద్యాసంస్థలను ఏర్పాటు చేయడానికి మరియు కంపెనీ భూభాగాల్లో తమ మతాన్ని బోధించడానికి అనుమతించారు.
- ✧ ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ మద్దతుతో 1833లో క్రైస్తవ మిషనరీలు భారీ సంఖ్యలో భారతదేశంలో ప్రవేశించాయి. వీరు భారతదేశంలో బహిరంగంగా క్రైస్తవ మత ప్రచారం చేశారు. విద్యా సంస్థలు, హాస్పిటల్స్, జైళ్లు మరియు సైన్యంలో మతమార్పిడి ప్రోత్సహించారు. ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ ఉద్దేశపూర్వకంగా హిందూ, ఇస్లాం మతాలను అంతం చేస్తుందని భారతీయులు భయపడ్డారు.
- ✧ ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ క్రైస్తవ మత ప్రచారానికి పూర్తి మద్దతునిచ్చింది. హిందూ ధర్మ శాస్త్రాల ప్రకారం మతాన్ని మార్చుకున్న వారికి ఆస్తిలో వారసత్వపు హక్కులు ఉండవు. కానీ 1850లో డల్హౌసి క్రైస్తవ మతం తీసుకున్న వారికి కూడా పూర్వీకుల ఆస్తిలో వారసత్వ హక్కులు కల్పిస్తూ చేసిన చట్టం హిందువులు వ్యతిరేకించారు.
- ✧ రాయితీలను కంపెనీ రద్దు చేసింది. దీనిని మత పెద్దలు తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు.

and survey numbers assigned. Lands are registered in the name of the farmer cultivating the land. The assessment would be done for every 30 years. The Government confiscates the land of a farmer who does not pay tax. The required loans were provided to the farmers in easy installments.

- **Merits:** Farmers got property right over cultivated land. The lack of intermediaries between the people and the Government gave the Government an opportunity to know the conditions of the farmers and solve their problems. Due to sanctioning loans to farmers, their condition has improved. The Company felt that depending on a large number of peasants rather than a small number of zamindars would bring stability to the Government. Revenue was increased as the taxes paid by the farmers went directly to the Government.

- **Disadvantages**: Even in this system the farmers do not benefit much. This system did not establish a peasant ownership system. The zamindars were replaced by the Company. Officials declared that the land revenue is a levy paid by farmers for the use of land. So the right of ownership of the land to the farmers became nominal in practice. Taxation is high in many areas. Most of the harvested crop had to be paid to the government in the form of land revenue. No waiver was given even during floods and droughts. The company seized and auctioned the lands of farmers who could not pay took loans for the payment of tax. The money lenders occupied the lands. Company Acts were in favor of moneylenders. With this, once the farmer was in debt, he could not pay it for the rest of his life. Company government did not focus on agricultural development. Irrigation facilities were neglected. Agriculture was left behind. Thus, many famines occurred between1757 - 1857. The payment of taxes in cash has also caused loss to the farmers. When prices of agricultural produce fell, farmers had to sell a large portion of their crops to pay taxes.

సైనిక కారణాలు:

- భారతదేశంలోని అన్ని వర్గాల వారికి కంపెనీ పరిపాలనపై ద్వేషం ఉన్నప్పటికీ తిరుగుబాటును ప్రారంభించినది మాత్రము సిపాయిలే. అందుకు కారణము సిపాయిలు కూడా భారతీయ సమాజంలో ఒక భాగము. భారతీయులు ఎదుర్కొన్న రాజకీయ, సాంఘిక, ఆర్థిక కష్టనష్టాలు సిపాయిలు కూడా ఎదుర్కొన్నారు. వాటికి తోడు సైన్యంలోని పరిస్థితులు కూడా దీనికి కారణం అయ్యాయి.
- ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ సైన్యంలో రెండు విభాగాలు ఉండేవి. ఒకటి ఆంగ్లేయులు, రెండవది భారతీయులు. ఆంగ్లేయులను సోల్జర్లు అని, భారతీయులను సిపాయిలని పిలిచేవారు. జీతభత్యాలలోనూ, పదోన్నతులలోనూ, ఉద్యోగ నిబంధనలోనూ భారతీయుల పట్ల వివక్షతఉండేది. భారతీయులకు సుబేదార్ మించి ఉన్నత హోదా ఇచ్చేవారు కాదు. సిపాయిలను చాలా చులకనగా చూసేవారు. వారి ఆత్మ అభిమానం దెబ్బతినే విధంగా ఆంగ్ల అధికారులు ప్రవర్తించేవారు.
- ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ సైన్యంలో క్రైస్తవ మతాచార్యులు నియమించి క్రైస్తవ బోధనకు అవకాశం కల్పించింది. కంపెనీ సైన్యంలో పనిచేస్తున్న భారతీయుల మతపరమైన అంశాలలో కంపెనీ ప్రభుత్వం జోక్యం చేసుకుంది. గడ్డాలు మీసాలు తీసివేయాలని, ఇతర దేశాలలో యుద్ధం చేయాలని సిపాయిలను నిర్బంధించింది. ఇది తమ మత స్వేచ్ఛకు విఘాతం కల్పించడం అని సిపాయిలు భావించారు.
- హిందూ మతం సముద్ర ప్రయాణాన్ని నిషేధిస్తుంది. అందువలన హిందూ సిపాయిలు సముద్రయానాన్ని వ్యతిరేకించారు. 1856లో లార్డ్ కానీ 'సామాన్య సేవా నియుక్త చట్టం' చేసి సిపాయిలను ఎక్కడికైనా తీసుకువెళ్లే అధికారం కంపెనీకి ఉంది అని తెలిపాడు. ఇది సిపాయిల మత విశ్వాసాన్ని దెబ్బతీసింది
- కంపెనీ సైన్యంలో బ్రిటిష్ సైనికుల సంఖ్య 1856 నాటికి సుమారు 45,000. భారతీయ సైనికుల సంఖ్య సుమారు 2,32, 000. ఆంగ్ల సైనికులు కంటే భారతీయ సైనికుల సంఖ్య రెండు రెట్లు ఎక్కువగా ఉండేది. అందువలన సిపాయిలు సులభంగా ఆంగ్లేయులను ఓడించవచ్చని భావించారు.

Employees committed inhuman acts in collecting taxes. The police also came to help the Tahsildar and tortured the farmers. The life of farmers has become miserable.

- **Mahalwari System**: The East India Company introduced the Mahalwari system in 1822 in the Ganges Valley and some parts of Central India, Punjab. In 1819, Holt Mackenzie, Secretary of the Board of Revenue, submitted a report stating that there was common ownership in the villages of North India and therefore the East India Company should be organized on a village-by-village basis. Company accepted the report and Regulation VII implemented the Mahalwari system. Through this there will be joint ownership of the villages. Tax is imposed on the whole village. Under this system the company entered into an agreement with the local zamindar in the villages of a Mahal to pay land tax for a fixed period. zamindars do not have any kind of hereditary rights under this system. James Thomson implemented this system in northwest India. Dalhousie reduced the rate to 50 percent in 1855. But even Mahal's policy did not benefit the farmers.

- On the whole the land revenue policies consolidated British power. The zamindars and officers who got their rights from the Company stood by the British. Farmers have suffered a lot.

1.2.3. Commercialization of Agriculture:

Agricultural commercialization was one of the most important outcomes of British economic policies. Agro-commercialization is the cultivation of crops not for family consumption, but for large-scale marketing. Similarly, cultivation of crops needed for industries in place of food crops can also be said to be commercialization of agriculture. Factors that led to the commercialization of agriculture during the British period in India were:

* సింధ్, పంజాబ్ పని చేసే సైనికులకు ఇచ్చే అదనపు అలవెన్సు ను ప్రభుత్వము రద్దు చేసింది. దీనితో సిపాయిలలో చాలామంది జీతాలు తగ్గాయి.
* డల్హౌసీ అవధ్ ను స్వాధీనం చేసుకోవడం సిపాయిలపై తీవ్ర ప్రభావాన్ని చూపింది. ఉత్తర భారత దేశంలోని సిపాయిలలో ఎక్కువ మంది అవధ్ ప్రాంతం నుంచి వచ్చిన వారు. అందువలన ఈ సంఘటన సిపాయిలలో కంపెనీ ప్రభుత్వం పట్ల ద్వేషాన్ని పెంచింది.
* ముఖ్యమైన ప్రాంతాలలో ఆయుధాగారాలు సిపాయిల రక్షణలో ఉండేవి.

తక్షణ కారణము:

భారతదేశంలో ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ పరిపాలనకు అన్ని వర్గాల వారిలోనూ అసంతృప్తి నెలకొని ఉంది. అటువంటి పరిస్థితులలో 1856లో కంపెనీ ప్రభుత్వం 'ఎన్ ఫీల్డ్ రైఫిల్' అనే ఒక కొత్త రకం తుపాకులను ప్రవేశపెట్టింది. వీటిలో ఉపయోగించే తూటాలను ప్రయోగించే ముందు తూటా చివర నోటితో కొరకవలసి ఉంది. ఈ తూటాలకు ఆవు మరియు పందికొవ్వు పూసి ఉన్నట్లు సిపాయిలు తెలుసుకున్నారు. ఆవు హిందువులకు పవిత్రమైన జంతువు కాగా పంది ముస్లింలకు అంటరాని జంతువు. దానితో కంపెనీ సైన్యంలోని హిందువులు, ముస్లింలు ఈ తూటాలు వినియోగము తమ మత విశ్వాసాలపై దెబ్బ కొడుతుందని భావించారు. అందువలన వారు ఈ తూటాలను వినియోగించడానికి నిరాకరించారు. దీనితో విప్లవం ప్రారంభమైంది.

తొలి తిరుగుబాట్లు: 1857 తిరుగుబాటు ఆకస్మికంగా సంభవించలేదు. 1857లో సిపాయిలు తిరుగుబాటు చేయడానికి ముందేదేశ వ్యాప్తంగా ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ సైన్యంలో పనిచేస్తున్న భారతీయ సైనికులు ప్రాంతీయ తిరుగుబాట్లు చేశారు ఇండియా కంపెనీ పరిపాలన ప్రారంభమైన దగ్గర నుండి బ్రిటిష్ వారి ఆధిపత్యాన్ని సిపాయిలు వ్యతిరేకించి తిరుగుబాట్లు చేస్తూనే వచ్చారు. కంపెనీ అధికారులు విధించిన కఠినమైన నియమ నిబంధనలు, వారి దురుసు ప్రవర్తన సిపాయిలు తిరగబడటానికి దారితీసాయి. 1856 వరకు సుమారుగా 40 కి పైగా పెద్ద తిరుగుబాట్లు వందల సంఖ్యలో చిన్న చిన్న తిరుగుబాట్లు దేశవ్యాప్తంగా సంభవించాయి. అయితే ఈ ప్రతిఘటనలు ప్రాంతీయమైనవి. పరిమితమైన ప్రభావం కలిగినవి. 1857 తిరుగుబాటు మీరట్ పట్టణం నుంచి అధికారికంగా ప్రారంభమైంది.

- To cater the need of raw materials to the industries of the British.
- Development of road transport facilities in India.
- The construction of the Suez Canal made it possible to transport raw materials cheaply by reducing the travel distance between India and Britain.
- The civil war in the United States made British investors dependent on India for their raw materials.
- The land revenue policies of the British Government created conditions for farmers to grow commercial crops or cash crops.
- Irrigation facilities provided by the British Government also contributed to this.

Due to the above causes, Indian farmers reduced the cultivation of food crops and started growing commercial crops like tobacco, tea, indigo, cotton, sugarcane etc. British economic policies also encouraged agricultural commercialization. Brokers played a major role in the sale of agricultural produce. In some areas, investors provided loans to farmers to grow the crops they needed for their industries. This led to forced agriculture. In Bengal and Bihar, the British capitalists forced the peasants to cultivate the indigo crop.

Results of Agricultural Commercialization:

- Industries in England benefited from the commercialization of agriculture.
- Due to the lack of facility to store agricultural produce, forced the farmers to sell the crops immediately which enabled the brokers to buy crops from farmers cheaply.

మీరట్ సంఘటనలు:

ఉత్తర భారతదేశంలోని ప్రధాన నగరాలలో మీరట్ ఒకటి. మీరట్ లో 1857 ఏప్రిల్ 24న అశ్విక దళానికి చెందిన 85 మంది సిపాయిలు కొత్త ఎన్ ఫీల్డ్ తుపాకులను ఉపయోగించడానికి నిరాకరించారు. దానితో బ్రిటిష్ అధికారులు వారిని విచారణ చేసి మే 9 వ తారీఖున 85 మంది సిపాయిలకు యూనిఫామ్ తొలగించి ,బేడీలు వేసి అవమానించారు. దానితో ఆగ్రహించిన మీరట్ లోని సిపాయిలు మే 10వ తేదీన తిరుగుబాటు ప్రారంభించారు. అధికారులను చంపి తమ సహచరులను విడిపించు కున్నారు. అదే రోజు ఢిల్లీ వైపు ప్రయాణం ప్రారంభించారు.

ఢిల్లీ:

సిపాయిలు మే 11వ తేదీకి ఢిల్లీ చేరుకున్నారు. మొగల్ చక్రవర్తి బహదూర్ షా జాఫర్ ను తమ నాయకుడిగా ప్రకటించారు .ఢిల్లీలోని బ్రిటిష్ అధికారులను చంపి ఢిల్లీని పూర్తిగా ఆక్రమించుకున్నారు .దీనితో బ్రిటిష్ అధికారులు తమ సైన్యాన్ని సమీకరించి కొన్ని వేయడానికి ప్రయత్నించారు 1857 జూన్ 8న ఢిల్లీ సరిహద్దు ప్రాంతంలో ఉన్న రిడ్జ్ కొండ ప్రాంతంలో సిపాయిలకు బ్రిటిష్ సైన్యాలకు మధ్య జరిగిన పోరులో సిపాయిలు ఓడిపోయారు తర్వాత నాలుగు నెలలపాటు అంటే సెప్టెంబర్ 10వ తేదీ వరకు బ్రిటిష్ సైన్యాలు ఈ ప్రాంతంలో అన్ని విధాల ఆయుధ సామాగ్రి సమకూర్చుకున్న నాయి సెప్టెంబర్ 11న హడ్సన్ నాయకత్వంలో లో ని బ్రిటిష్ సైన్యాలు దాడి చేసి సిపాయి లను ఓడించి సెప్టెంబర్ 20 నాటికి ఢిల్లీని ఆక్రమించారు. బహదూర్షాను అతని భార్యను బంధించి రంగు జైలుకు పంపించారు అతడి కుమారులను ఇతర కుటుంబ సభ్యులను కాల్చి చంపారు దీనితో భారతదేశంలో మొఘలుల పరిపాలన అంతమైంది.

కాన్పూర్ 1857 జూన్ 4న కాన్పూర్లో సిపాయిలు తిరుగుబాటు చేశారు దీనికి రెండవ రావు బాజీరావు దత్తపుత్రుడు నానాసాహెబ్ నాయకత్వం వహించాడు కాన్పూర్లోని బ్రిటిష్ సైనిక అధికారి వీలర్ కొన్ని ముందు జాగ్రత్త చర్యలు తీసుకున్నాడు కానీ సిపాయి లందరూ మూకుమ్మడిగా దాడి చేసి కోశాగారం, ఆయుధాగారం ని వశపరచుకున్నారు నానాసాహెబ్ పీష్వా గా ప్రకటించారు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం కాన్పూర్ ను నో తిరిగి స్వాధీనం చేసుకోవడానికి

- Severe droughts have occurred in India due to the drastic reduction in food production.
- The prices of land increased and the market for land was created.
- The self-sufficient rural economy was completely destroyed.

1.2.4. Famines in India:

Famine is the lack of access to the minimum food required for human survival. During the rule of the East India Company i.e. between 1757 and 1857 there were about ten major famines. The most important of them was the famine in the state of Bengal in 1770. About one third of the population died in it. Severe droughts occurred in the Deccan in 1803 and 1837. After 1858 also many other famines occurred. People died due to lack of food grains. Notable among them were the terrible famines of 1860 in North-West India and 1867 in Orissa. In 1877 severe drought occurred in Madras, Bombay, Mysore, Hyderabad etc. About 50 lakh people lost their lives.

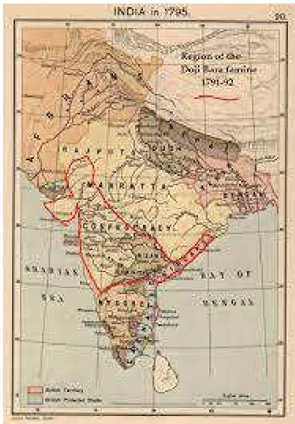

Famine prevention measures were taken by the British Government: The British Government did not pay attention to drought prevention measures even till 1880. Measures taken to prevent drought after 1880:

A Famine Relief Commission was appointed in 1878 under the chairmanship of Richard Strachey by Lytton. The Strachey Commission suggested measures to be taken during drought.

జనరల్ హౌ లాక్ నాయకత్వంలో సైన్యాన్ని పంపింది నానాసాహెబ్ ఓడిపోయి అయోధ్య పారిపోయాడు కంపెనీ సైన్యాలు అఖండ విజయాన్ని సాధించాయి. ఇదే సమయంలో అయోధ్యలో తిరుగుబాటు ప్రారంభం కావడంతో హావ్ లాక్ కాన్పూర్ రక్షణను జనరల్ నీల్ కు అప్పగించి లక్నో వెళ్ళాడు ఈ సమయంలో నానాసాహెబ్ తాంతియా తోపే బ్రిటిష్ సైన్యం తో పోరాడారు కానీ 1857 డిసెంబరు నాటికి కాన్పూర్లో తిరుగుబాటును అణచి వేశారు నానాసాహెబ్ నేపాల్కు పారిపోయాడు. తంతియాతోపే తప్పించుకుని ఝాన్సీ రాజ్యం చేరాడు. అయోధ్య 1857 తిరుగుబాటు కేంద్రాలలో అయోధ్య ముఖ్యమైనది 56 ఫిబ్రవరి నెలలో లార్డ్ డల్హౌసీ అయోధ్య నవాబు అజిత్ ఆలీ షా పరిపాలన సరిగా నిర్వహించడం లేదని శాంతిభద్రతలు క్షీణించాయి అనే నెపంతో అయోధ్య బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యంలో విలీనం చేశాడు దీనిని అందరూ విమర్శించారు ఎందుకంటే అయోధ్య మొదటి నుండి కంపెనీకి మిత్రుడు గా ఉన్నాడు అందువలన డల్హౌసీ అందరూ వ్యతిరేకించారు దీనితో నవాబ్ భార్య బేగం హజరత్ మహల్ ప్రముఖ మత పెద్ద మౌల్వి అహ్మదుల్లా షా లా నాయకత్వంలో తిరుగుబాటు ప్రారంభం అయింది. కంపెనీ సైన్యంలోని సిపాయి ల లో ఎక్కువమంది అవధ ప్రాంతానికి చెందిన వారు అందువలన కష్టాలను చూసి ఈ ప్రాంతంలోని ప్రజలు కూడా తిరుగుబాటుకు మద్దతు ఇచ్చారు మే 31 నుండి జూన్ వరకు తిరుగుబాటుదారులకు బ్రిటిష్ సైన్యం తీవ్ర జరిగింది బ్రిటీష్ రెసిడెంట్ హింరీ లారెన్స్ తో సహా అనేక మంది బ్రిటిష్ సైనికులు మరణించారు 1857 ఆగస్టులో బేగం హజరత్ మహల్ తన కుమారుడిని నవాబుగా ప్రకటించి పరిపాలన కొనసాగించింది. తిరుగుబాటు సైన్యాలు జనరల్ నీల్ హాలో చంపడమే కాకుండా అనేక మంది బ్రిటిష్ సైనికులు చంపారు చివరకు కాలిన్ కాంప్బెల్ నాయకత్వంలో బ్రిటిష్ సైన్యాలు లక్నో చేరుకున్నాయి దీనికి తోడుగా జనరల్ ఫ్రాన్స్ ఫ్రాక్స్ జనరల్ అవుట్ రామ్ సైన్యాలు, జంగ్ బహదూర్ నాయకత్వంలోని ని గూరా? సైన్యము తిరుగుబాటుదారుల తో పోరాడారు 1800 58 మార్చి 21 నాటికి అయోధ్య బ్రిటిష్ వారి స్వాధీనం అయింది.

Abolition of taxes in famine-prone areas, free supply of food and medicine, employment to physically fit people, provision of loans for purchase of seeds and cattle, preparation of famine codes to take relief measures for famine-affected areas, establishment of famine relief and insurance fund are important among them.

- n 1883 the British India Government framed the Feminine Code. A drought welfare fund and an insurance fund were established as part of this.

- The Second Famine Relief Commission was set up in 1898 under the leadership of Sir James Lyall. This commission accepted the recommendations of the Strachey Commission and suggested relief measures to be brought to the tribals and the weavers.

- A Famine Prevention Commission was appointed under the leadership of Antony McDonald during Lord Curzon's tenure. In times of drought, sanctioning of Takkavi loans, cancellation of land tax, establishment of agricultural development banks, establishment of irrigation facilities, etc. were suggested. Curzon established An Agricultural Research Institute at Pusa in Bihar in 1903. In 1905, the All India Board of Agriculture was formed.

- The Indian Council Act of 1919 earmarked a sum of money to state governments to combat droughts.

On the whole, the drought prevention and relief measures taken by the British Government were very limited.

1.2.5. Decline of cottage industries during British rule:

India's cottage industries and handicrafts have become world famous since ancient times. After agriculture, the largest percentages of people are employed in handicrafts. Due to the

ఝాన్సీ 1857 తిరుగుబాటు తీవ్ర స్థాయిలో జరిగిన ప్రాంతాలలో మధ్య భారత్లోని బుండెలఖండ్ 1 ఇక్కడ తిరుగుబాటుకు నాయకత్వం వహించిన వారు ఝాన్సీ రాణి లక్ష్మీ బాయి ఈమెకు తాంతియా తోపే బంధన భాయ్ రావు సాహెబ్ తోడ్పడ్డారు డల్హౌసీ రాజ్యసంక్రమణ సిద్ధాంతం ప్రకారం 1854లో ఝాన్సీ ని బ్రిటిష్ రాజ్యంలో విలీనం చేశాడు అప్పటినుండి ఝాన్సీ రాణి లక్ష్మీ బాయి బ్రిటిష్ వారు చెల్లించిన భరణం తో జీవితం గడిపింది మీరట్లో తిరుగుబాటు ప్రారంభమైన తర్వాత ఝాన్సీ రాణి కూడా తన సైన్యంతో కలిసి తిరుగుబాటు చేసింది ఝాన్సీ కోటపై దాడి చేసి కో సాగరాన్ని ఆయుధాగారం ని ఉన్నాయి అనేకమంది బ్రిటిష్ అధికారులను సిపాయిలు హత్య చేశారు దీనినే జోఖాన్ భాగ్ హత్యాకాండ అంటారు దీనితో ఆంగ్ల సైన్యం సర్ ప్యూ రోస్ నాయకత్వంలో ఝాన్సీ పై దాడి చేసింది రాణీ లక్ష్మీబాయి వీరోచితంగా పోరాడి 1858 జూన్ 18 న మరణించింది తాంతియా తోపే పారిపోగా గ్వాలియర్ పారిపోయి గెరిల్లా యుద్ధాన్ని కొనసాగించాడు కానీ చివరికి 1859లో పట్టుబడ్డాడు లో పట్టుబడ్డాడు 1859 ఏప్రిల్ 19న తాంతియాతోపే ని ఉరితీయడం తో తిరుగుబాటు ముగిసింది

బీహార్లో కున్వర్ సింగ్ Rohilkhand లో ఖాన్ బహదూర్ చేసిన తిరుగుబాట్లను ఆంగ్లేయులు అణచివేశారు అదేవిధంగా ఇండోర్ నరి సిరా బాద్ నీముచ్ లలోని జరిగిన తిరుగుబాట్లను ఆంగ్లేయులు తేలికగా అణచి వేశారు.

1857 తిరుగుబాటు విఫలం అవడానికి కారణాలు:

1857 తిరుగుబాటును బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం సులభంగా అణచివేసింది. తిరుగుబాటు విఫలం అవడానికి అనేక కారణాలు ఉన్నాయి.

- తిరుగుబాటు ఒక నిర్దిష్ట ప్రణాళిక ప్రకారం ప్రారంభించబడలేదు.
- తిరుగుబాటుకు సమగ్రమైన నాయకత్వం లేదు.
  తిరుగుబాటు దారులు తమ సొంత ప్రయోజనాల కోసం పోరాడారు తప్ప వారికి ఉమ్మడి లక్ష్యం లేదు. ఉదాహరణకు నానాసాహెబ్ భరణం కోసం, ఝాన్సీ లక్ష్మీబాయి దత్తత హక్కుల కోసం పోరాడింది.
- తిరుగుబాటులో దేశభక్తి జాతీయభావము లేవు.

worldwide demand for Indian products, cottage industries flourished. After the advent of the British to India, they changed the economic system to their advantage.

Causes for the decline of cottage industries:

- After gaining political power in India by Company, the artisans were constrained and the British made a profit by buying Indian products at low prices and selling them abroad at high prices.
- After the industrial revolution, machine-made goods in England were imported to India on a large scale. Unable to compete with these, Indian handicrafts and cottage industries closed down.
- The British implemented free trade policies. High import duties were levied in Britain on Indian products. Many restrictions have been imposed on them.
- In 1833, the British government abolished duties on English products imported into India. As a result, British products flooded the Indian markets in huge quantities
- As the Indian nobility lost to the British, their patronage of handicrafts suffered.
- The Indian craze for foreign goods has reduced the demand for Indian goods.
- Construction of roads and railways has been the most damaging factor to Indian cottage industries. The construction of railways destroyed India's self-sufficient rural economy. Railways transported England's products to remote parts of India. By 1900, about 25,000 miles of railway lines had been built in India.

- తిరుగుబాటుదారులకు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వాన్ని ఎదిరించగలిగినంతటి ఆయుధ సంపత్తి, తిరుగుబాటును ఎక్కువ కాలం కొనసాగించగలిగే ఆర్థిక వనరులు లేవు.
- కొన్ని ప్రాంతాలలో కేవలం సిపాయిలే తిరుగుబాటులో పాల్గొన్నారు. ఇతర వర్గాల ప్రజలు పాల్గొనలేదు.
- హైదరాబాద్ నిజాం వంటి అనేక మంది స్వదేశీ పాలకులు ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీకి మద్దతుగా నిలిచారు.
- కంపెనీకి ఎప్పటికప్పుడు మాతృదేశం నుండి ధన, సైనిక సహాయం అందింది. అటువంటి వనరులు సిపాయిలకు లేవు.
- తిరుగుబాటు చేసిన సిపాయిలు కొన్ని సందర్భాలలో దోపిడీకి పాల్పడినారు. దానితో ప్రజల సానుభూతి కోల్పోయారు.
- ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీకి సమర్థులైన సైనిక అధికారులు ఉన్నారు. వారు తిరుగుబాటును సులభంగా అణిచివేశారు.
- తంతి తపాలా రైల్వే లు వంటి ఆధునిక సౌకర్యాలు బ్రిటిష్ వారికి తిరుగుబాటును అణిచివేయడంలో ఉపయోగపడ్డాయి.

1857 తిరుగుబాటు స్వభావము:

భారతదేశ చరిత్ర గతిని ప్రభావితం చేసిన 1857 తిరుగుబాటు స్వభావం పై చరిత్రకారులలో భిన్నమైన అభిప్రాయాలు ఉన్నాయి. వాటిని సంక్షిప్తంగా పరిశీలించుదాం.

- ప్రసిద్ధ బ్రిటిష్ చరిత్రకారుడైన జె డబ్ల్యు కేయ్ తాను రచించిన ఏ హిస్టరీ ఆఫ్ ద సిపాయి వార్ గ్రంధంలో 1857 తిరుగుబాటును సిపాయిల పితూరి అని వ్యాఖ్యానించాడు. ఇది కేవలం సిపాయిలు మాత్రమే పాల్గొన్నారనీ, భారతదేశంలోని ఇతర వర్గాల వారు దీనికి మద్దతు ఇవ్వలేదని అభిప్రాయపడ్డాడు. ఎక్కువమంది బ్రిటిష్ చరిత్రకారులు ఈ అభిప్రాయాన్ని సమర్థించారు. అభిప్రాయంలో తిరుగుబాటు కు ఒక నిర్దిష్టమైన లక్ష్యంగానీ, వ్యూహంగానీ లేవు.

- The economic policies of the British completely destroyed the cottage industries and handicrafts of India.

1.3 Causes & Results of 1857 Revolt

There were several revolts against the company in India. The most important of these was the Revolt of 1857. But between 1757 and 1856 there were also several uprisings of peasants against the Company's policies. Among them the rebellion of peasants in the Western Ghats in 1817, Gujars in Saharanpur and Jats in Rohtak in 1824, and the revolt of Kolis in Gujarat in 1839 are important. Apart from this, many local rebellions also took place. The East India Company suppressed these rebellions. Before 1857 there were also many tribal revolts. Notable among them was the rebellion of Khasis in 1829-33, the Kol tribes in Bihar in 1831-32 in Ranchi, Singh Bham, Hazaribagh etc. Similarly, in Orissa there was the rebellion of the Khonds in 1846 - 48, the Santhal rebellion in Bihar in 1855 - 56. Although these rebellions were put down, they were indicative of Indian opposition to British rule.

1.3.1 Early Revolts:

The 1857 rebellion was not spontaneous. Before the Sepoy Revolt in 1857, Indian soldiers serving in the East India Company's army had staged regional rebellions across the country. The strict rules and regulations imposed by the company officers led to the rebellion of the sepoys. By 1856, more than 40 major rebellions and hundreds of smaller rebellions had occurred across the country. But these resistances were regional and had limited impact. Of them important were:

- The first Revolt of sepoys in India against the Company rule took place in Visakhapatnam in 1780. There the sepoys rebelled against the service rules imposed by the company. This was suppressed by the company officials

- భారత స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో ముఖ్యపాత్ర వహించిన వి.డి. సావర్కర్ 1857ను ప్రథమ స్వాతంత్ర పోరాటంగా అభిప్రాయపడ్డాడు. ఆయన రచించిన ఇండియన్ వార్ ఆఫ్ ఇండిపెండెన్స్ లో 1857 తిరుగుబాటును యోజిత ప్రథమ జాతీయ స్వాతంత్ర సమరంని వర్ణించాడు. ఆయన స్వాతంత్ర పోరాటానికి అవసరమైన వ్యూహం, లక్ష్యం, నాయకత్వం ఈ తిరుగుబాటుకి ఉన్నాయని భావించాడు.
- ఆధునిక భారతదేశ చరిత్రకారులైన ఆర్ సి మజుందార్ సురేంద్రనాథ్ సేన్ లు 1857 తిరుగుబాటు పై అధ్యయనం చేశారు. దృష్టిలో పై రెండు అభిప్రాయాలు కూడా పాక్షికమైనవి.
- 1857 తిరుగుబాటు ఫలితాలు: 1857 తిరుగుబాటును కంపెనీ ప్రభుత్వం సులభంగానే అణచివేసింది. అయితే బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం కంపెనీ పరిపాలనలో ఉన్న లోపాలను గుర్తించింది. దానితో అనేక మౌలికమైన మార్పులకు నాంది పలికింది.
- బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం భారతదేశంలో ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ పరిపాలన రద్దు చేసింది. భారతదేశ పరిపాలన బాధ్యతను బ్రిటిష్ రాజమకుటం స్వీకరించింది.
- బ్రిటిష్ పార్లమెంటు 1858లో ఒక చట్టాన్ని ఆమోదించింది. దీని ప్రకారము భారతదేశంలో పరిపాలనను నిర్వహించే గవర్నర్ జనరల్ ను ఇకపై రాజప్రతినిధిగా కూడా పిలుస్తారు. అతడు పరిపాలన చేసేటప్పుడు గవర్నర్ జనరల్ గాను స్వదేశీ సంస్థానాలతో వ్యవహరించేటప్పుడు రాజప్రతినిధిగాను హెూదా కలిగి ఉంటాడు.
- బ్రిటన్ లో భారత్ దేశ వ్యవహారాల పర్యవేక్షణకు భారత వ్యవహారాల కార్యదర్శిని నియమించారు.అతడు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ మంత్రిమండలిలో సభ్యుడై ఉంటాడు. అతడికి 15 మంది సభ్యులతో కూడిన సలహా మండలి పరిపాలన వ్యవహారాలలో సహాయం చేస్తుంది.
- గవర్నర్ జనరల్ కు పరిపాలన సహాయం చేయడానికి ఐదుగురు సభ్యులతో కూడిన కార్యనిర్వాహక మండలి ఉంటుంది. వీరు క్యాబినెట్ మంత్రుల హెూదా కలిగి ఉంటారు.

- On July 10, 1806, the Sepoys mutineed at Vellore. In 1806, John Krader, a military officer at Vellore issued an order that sepoys should not grow beards, mustaches, long hair, and not wear turbans. He also ordered all the sepoys to wear leather jackets. The Hindu, Muslim sepoys rebelled against it. Sepoys killed some English soldiers and officers in Vellore fort. The mutinous sepoys were brutally attacked by the British officers and the Revolt was crushed. A few people were killed in the clash at that time. In 1807 the orders of John Crater of the East India Company were revoked.

- In 1824, the Company's military officers ordered the sepoys of the 47th Regiment of Barrackpore to travel to Rangoon to participate in the Anglo-Burmese War. But the sepoys did not agree to sea voyage as Hindu Dharma Shastras forbade sea voyage. The sepoys defied the orders of the English officers. With that, the British military officers disarmed the soldiers of the 47th Regiment and mercilessly fired at them and killed them. The leaders of the sepoys were hanged. The 47th Regiment was disbanded.

- In 1844 seven battalions of sepoys revolted over the issue of pay and allowances. Sepoys expressed their displeasure during the war in Afghanistan.

- On February 26, 1857, the Indian sepoys of the 19th Infantry at Berhampur were asked to use a new type of rifle. Moreover, they refused to participate in the parade.

1.3.2. The Revolt of 1857:

The Revolt of 1857 was the most prominent of the revolts against the East India Company's rule. This revolt is one of the most important and unique historical events in the history of modern India. Sepoys were the main participants in this rebellion which took place after a century of East India Company rule. Various

- 1858 లో విక్టోరియా మహారాణి ఒక ప్రకటన చేసింది. దాని దాని ప్రకారము భవిష్యత్తులో స్వదేశీ సంస్థానాధీశుల అంతరంగిక వ్యవహారాలలో బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం జోక్యం చేసుకోబోదని హామీ ఇచ్చింది. స్వదేశీ పాలకుల దత్తత హక్కును గుర్తించారు.
- విక్టోరియా మహారాణి విద్యా, ఉపాధి రంగాలలో భారతీయులకు జాతి మత భేదాలు లేకుండా అవకాశాలు కల్పిస్తామని ప్రకటించింది. భారతీయుల సాంఘిక మత ఆచారాలలో స్వేచ్ఛనిస్తామని తెలిపింది.
- 1857 తిరుగుబాటులో ప్రధాన పాత్ర పోషించిన సిఫాయిల పట్ల అనేక చర్యలు తీసుకున్నారు. సైన్యంలో భారతీయుల సంక్షేమ తగ్గించారు. ఆయుధాగారాల పర్యవేక్షణ నుంచి సిపాయిలను తప్పించారు. తిరుగుబాటు సమయంలో కంపెనీకి మద్దతు ఇచ్చిన గూర్ఖాలు, సిక్కులు రాజపుత్రులను అధిక సంఖ్యలో సైన్యంలో చేర్చుకున్నారు. సైన్యంలో అగ్రకులాల వారి సంఖ్య తగ్గించారు.
- హిందూ ముస్లింల ఐక్యత బ్రిటిష్ వారి అధికారానికి గొడ్డలి పెట్టు అని ఆంగ్లేయులు గ్రహించారు. తమ స్వార్ధ ప్రయోజనాల పరిరక్షణ కోసం ఆంగ్లేయులు విభజించి పాలించు సిద్ధాంతాన్ని ప్రోత్సహించారు.
- ఆంగ్లేయులు తిరుగుబాటు కాలంలో భారతీయుల పట్ల చూపిన వైఖరి భారతీయులలో జాతీయ భావాలు పెంపొందడానికి దోహదం చేసింది.

1.4. లార్డ్ లిట్టన్ (1870 - 1880):

బ్రిటిష్ ఇండియా పరిపాలనను ప్రభావితం చేసిన గవర్నర్ జనరల్స్ లో లిట్టన్ ఒకడు. లిట్టన్ గొప్పకవి. భావుకత కలిగిన వాడు. భారతదేశానికి వైస్రాయిగా రాకముందు అనేక పదవులను చేపట్టి పరిపాలన యందు అనుభవాన్ని కలిగిన వాడు. అయినప్పటికీ భారతదేశ పరిస్థితులు పట్ల అతడికి అవగాహన లేదు. భారతదేశంలో ఆయన విదేశాంగ విధానం వలన రెండవ ఆఫ్ఘన్ యుద్ధం చేయవలసి వచ్చింది. లిప్టన్ అంతరంగిక విధానము అనేక విమర్శలకు గురైంది. అతడు తీసుకున్న చర్యలు భారతీయులలో జాతీయ భావాలు పెంపొందించడానికి దోహదం చేశాయి. ఈ పాఠ్యాంశంలో లిట్టన్ అంతరంగిక విధానంలోని ముఖ్యాంశాలను చర్చిద్దాం.

sections of the society played a major role in this revolt against the exploitative policies of the East India Company. Sepoys serving in the Company's army started this rebellion against the Company's policies. Many sections of the society joined this rebellion. This rebellion took place on a large scale in North Central India. The rebels fought bitterly for more than a year and became immortal in the history of India. By 1857 the East India Company had occupied many parts of India. Bahadur Shah II, the Mughal emperor who was said to be the sovereign of India, became the nominal ruler. The rebellion that broke out in Meerut on 10 May 1857 was not a sudden event. This is not just a case against greased cartridges. It was against the policies of the East India Company. The uprising was caused by the popular opposition to the rule of the East India Company for the last hundred years. The causes are as follows:

Political causes:

- The East India Company occupied most of the parts of India by 1857. The native kings were left with nominal powers. The company exploited the disunity among the native rulers and established its sovereignty over India. They even followed unethical means to grab the power. This led to dissatisfaction among Indians with the company's policies. Indians could not accept a foreign trade company exercising power in India.

- The British Governor Generals expanded their power in India through their imperialist policies. Wellesley introduced a Subsidiary Alliance and occupied many territories.

- Some historians believe that the policies of Dalhousie were an important cause of the 1857 rebellion. Dalhousie introduced the theory of The Doctrine of Lapse t and occupied Satara in 1848, Sambalpur in 1849, Udaipur in 1852, Jhansi in 1853 and Nagpur in 1854. The native rulers who had lost their princely states participated in this revolt.

ఆర్థిక సంస్కరణలు:

దేశ ఆర్థిక వ్యవస్థను మెరుగుపరచడానికి లిట్టన్ ఆర్థిక రంగంలో వికేంద్రీకరణ విధానాన్ని అనుసరించాడు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు మెరుగైన సౌకర్యాలు కల్పించాడు. భూమిశిస్తు, ఎక్సైజ్ , స్టాంప్స్, న్యాయవ్యవస్థలలో రాష్ట్రాలకు సొంతంగా ఖర్చు పెట్టుకునే అవకాశాన్ని కల్పించాడు. రాష్ట్రాలకు ఆదాయ వనరులను కల్పించాడు. రాష్ట్ర ఆదాయంలో లోటు ఏర్పడినప్పుడు కేంద్ర ప్రభుత్వం దానిని భర్తీ చేస్తుంది. లిటిల్ కాలంలో ఉప్పు ఉత్పత్తి అమ్మకాలకు సంబంధించి ఏకీకృత విధానాన్ని అమలు చేశాడు దీని ద్వారా దేశంలోని వివిధ ప్రాంతాలలో ఉప్పు ధరలు ఒకే విధంగా ఉండేటట్లు చర్యలు తీసుకున్నాడు.

క్షామాలు – క్షామ నివారణ చర్యలు:

భారతదేశంలో తరచుగా కరువు కాటకాలు సంభవించేవి. అప్పటి పాలకులు నివారణ చర్యలు చేపట్టినప్పటికీ అవి సమస్యను పరిష్కరించలేదు. లిట్టన్ పాలనా కాలంలో 1876–1878 మధ్య భారతదేశంలో తీవ్రమైన కరువు ఏర్పడింది. మద్రాసు బొంబాయి మైసూరు హైదరాబాద్ పంజాబ్ ప్రాంతాలు తీవ్రంగా కరువు బారిన పడ్డాయి. కొన్ని లక్షల మంది ప్రజలు మరణించారు. ప్రజలకు ఉపశమన చర్యలు కల్పించడంలో ప్రభుత్వం విఫలమైంది. లార్డ్ లిట్టన్ కరువు నివారణ చర్యలను సూచించడానికి రిచర్డ్ స్ట్రాచీ అధ్యక్షతన కరువు నివారణ కమిషన్ ను నియమించింది. స్ట్రాచీ కమిషన్ విస్తృతమైన విచారణలో జరిపి తన నివేదికను సమర్పించింది. నివేదికలో భవిష్యత్తులో కరువు నివారణ చర్యలను సూచించింది. కరువు పరిస్థితులను సమర్థవంతంగా ఎదుర్కోవడానికి రైల్వేలు, రోడ్లు, ఇరిగేషన్ వ్యవస్థలను మెరుగు పరచాలని సూచించింది. కరువు పీడిత ప్రాంతాలలో సహాయక చర్యలు అందించడానికి సమర్థవంతులైన ఉద్యోగులను నియమించాలని సూచించింది. అంతేకాకుండా కరువు పీడిత ప్రాంతాలలో పన్నులను రద్దు చేయాలని ఉచితంగా ఆహారాన్ని మందులను సరఫరా చేయాలని ప్రభుత్వానికి సూచించింది.

రాయల్ టైటిల్స్ ఆక్ట్ 1876 :

బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం 1876లో రాయల్ టైటిల్స్ ఆక్ట్ ను ప్రవేశపెట్టింది. బ్రిటిష్ రాణి కి కైజర్ ఈ హింద్ అని బిరుదు ఇవ్వబడింది. లార్డ్ లిట్టన్ 1877 జనవరి ఒకటవ తేదీన ఢిల్లీలో ఆడంబరమైన దర్బార్ ఏర్పాటు చేసి ఈ

- Nanasaheb, the second son of Peshwa Bajirao Datta, was denied alimony by Dalhousie. Nanasaheb was forcibly sent from Poona to Kanpur. Then he played a leading role in the rebellion of 1857.

- The Company officials on various occasions arbitrarily violated the agreements made with the Swadeshi kings and the promises given to the native kings. In princely states, rulers were frequently changed and the favorites of the Company were placed on the thrones.

- Dalhousie ordered Bahadur Shah II, the last Mughal emperor, to leave the Red Fort and move to the Qutub Minar area. The Indians took this as an insult to them.

- Dalhousie annexed Oudh in 1856 on the pretext of maladministration. This move was met with many criticisms. Since the beginning, Oudh has been faithful to the East India Company. The occupation of such a princely state, the Indians noticed the greed and wickedness to the East India Company. About 75 thousand people from the Oudh region are working in the company's army. Almost every agricultural family in Oudh has represented a person in the army. Employees and soldiers of Oudh lost their jobs. The burden of land revenue on the farmers has increased. Traders lost their businesses. About 20,000 estates of Talukdars and zamindars in this region were confiscated by the British. Having lost their estates, they played a major role in the rebellion.

- Governor General Canning announced in 1856 that after the death of the Mughal Emperor Bahadur Shah II, the Mughal rulers would no longer have the titles and royal symbols and their successors would be called Princes. This created panic among the Indians.

విషయంపై ప్రకటన చేశాడు. దీనికోసం భారీ స్థాయిలో ధనాన్ని ఖర్చు చేశారు. అదే కాలంలో భారత దేశంలోని అనేక ప్రాంతాలు తీవ్రమైన కరువుతో బాధపడుతున్నాయి. భారత ఆర్థిక వ్యవస్థ అనేక సమస్యలతో ఉంది. అటువంటి పరిస్థితులలో భారీ స్థాయిలో ఆడంబరాలకు ఖర్చు చేయడము తీవ్ర విమర్శలకు గురైంది.

దేశభాష పత్రికల చట్టము 1878:

లిట్టన్ ప్రవేశ పెట్టిన చట్టాలు అన్నింటిలోకి తీవ్ర విమర్శలకు గురైనది ప్రాంతీయ భాష పత్రిక చట్టము. ఢిల్లీ దర్బార్ సమయంలోను కరువు నివారణ చర్యల విషయంలోనూ భారతదేశంలోనూ బ్రిటన్ లోని పత్రికలు లిట్టన్ పై దుమ్మెత్తి పోశాయి. దానితో లిష్టన్ పత్రికల స్వాతంత్రాన్ని పరిమితం చేయడం కోసం ఈ చట్టాన్ని ప్రవేశపెట్టాడు. ఈ చట్టం ప్రకారము దేశ భాషలలో ప్రచురించబడుతున్న పత్రికలు ప్రభుత్వ వ్యతిరేక వార్తలు ప్రచురించడానికి వీలు లేదు. ఆ పత్రికల ఎడిటర్లు ప్రభుత్వానికి ధరావత్తు చెల్లించాలి. ప్రభుత్వ ఆదేశాలను పాటించకపోతే ఆ పత్రికలపై తీవ్ర చర్యలు తీసుకుంటారు. పత్రికల ఎడిటర్లను అరెస్టు చేయడానికి వారి దరావత్తులను స్వాధీనం చేసుకోవడానికి ప్రభుత్వానికి అధికారం ఉంది. ఈ ఈ ఆదేశాలు స్వదేశీ పత్రిక మాత్రమే వర్తిస్తాయి. గాగింగ్ యాక్ట్ గా పేరు పొందిన ఈ చట్టాన్ని భారతీయులు తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు. ఇది భారతీయులలో జాతీయ భావాలు పెంపొందించడానికి దోహదం చేసింది.

భారతీయ ఆయుధాల చట్టము 1878:

భారతీయుల ను అణిచివేయడానికి లిట్టన్ ప్రవేశపెట్టిన మరొక చట్టం ఆయుధాల చట్టము. ఈ చట్టం ప్రకారం భారతీయులు ప్రభుత్వ అనుమతి లేకుండా ఆయుధాలను కొనడం గాని అమ్మడం గాని చేయరాదు. ఈ చట్టాన్ని ఉల్లంఘించిన వారికి భారీ జరిమానా కానీ జైలు శిక్ష గాని విధించవచ్చు. ఈ రకమైన వివక్షత భారతీయులను తీవ్రంగా గాయపరిచింది. వారు ఈ చట్టాన్ని కూడా వ్యతిరేకించారు.

మొత్తంమీద లిట్టన్ విధానాలన్నీ కూడా భారతీయులకు వ్యతిరేకమైనవి. భారతీయులను అణిచివేయుటకు ఉద్దేశించినవి.

- The principle of equality introduced in the administrative system by the English authorities angered the upper classes who were enjoying special status in India.

- The racist policies followed by the British in administration fostered Indian resentment towards the Company's rule. The British treated the Indians very badly and punished them with whippings and imprisonment for even the smallest of offenses.

- The British did not in any sense try to develop rapprochement with the Indians. Indians were looked down upon with racism. Therefore, the Indians strongly opposed their rule.

- The East India Company's administration and courts were mired in corruption. The police and other officials have sucked the people.

Economic causes: The East India Company's economic policies made all sections of India miserable. The company has ruined India's self-sufficient economy for its own selfish interests. The Indian economy was transformed into a colonial economy.

- Farmers suffered severely due to the company's land revenue settlements. Farmers lost ownership rights over their lands under the permanent settlement system. They depended on the benevolence of the landlords. Farmers lost their lands due to the imposition of heavy taxes even in the Ryotwari system. This caused rural indebtedness. The East India Company did not pay much attention to the development of agriculture as much as it did in tax collection. The agricultural sector has been completely neglected. Droughts have become common.

- Many zamindars also lost their lands because they could not pay the tax fixed by the East India Company. According to the 'Sale Law' their assets were confiscated by the company.

రిప్పన్ 1880–84: భారతదేశాన్ని పరిపాలించిన రాజప్రతినిధులలో భారతీయుల సంక్షేమాన్ని కోరి పరిపాలన చేసినవాడు రిప్పన్. ఇతడు గ్లాడ్ స్టన్ యుగానికి చెందిన ఉదారవాది. విదేశాంగ విధానంలో శాంతియుత పద్ధతులను అవలంబించాడు. ఆఫ్ఘనిస్తాన్ సంధి చేసుకున్నాడు. బర్మా తోను శాంతియుత విధానం అవలంబించాడు. మైసూర్ రాజ్యాన్ని వడయారు వంశస్థులకు తిరిగి ఇచ్చి వేశాడు.

రిప్పన్ ఆంతరంగిక విధానము:

1. ప్రాంతీయ భాషా పత్రికల చట్టం రద్దు: లిట్టన్ ప్రవేశపెట్టిన ప్రాంతీయ భాషా పత్రికల చట్టాన్ని రద్దు చేశాడు. తద్వారా భారతీయులకు పత్రిక స్వాతంత్రం లభించింది.
2. కర్మాగార చట్టము(1881) : బ్రిటిష్ ఇండియాలో 1881 నాటికి అనేక కర్మాగారాలు స్థాపించబడ్డాయి. ఈ కర్మాగారాలలో పనిచేసే కార్మికుల సంరక్షణకు అప్పటివరకు ఎటువంటి చట్టాలు లేవు. మొదటిసారిగా భారతదేశంలో ఫ్యాక్టరీ చట్టాన్ని ప్రవేశపెట్టి కార్మికుల స్థితిగతులను మెరుగుపరచడానికి కృషి చేశాడు. ఈ చట్టం ప్రకారముఏడు నుండి 12 సంవత్సరాల వయసు గల పిల్లలు రోజుకు 9 గంటలకు అంటే ఎక్కువ పనిచేయకూడదు. స్త్రీలను, పిల్లలను ప్రమాదకరమైన పనులలో నియమించకూడదు.రోజుకు ఒక గంట విరామం ఉండాలి. వారానికి ఒకరోజు చొప్పున నెలకు నాలుగు రోజులు సెలవులు ఇవ్వాలి.ప్రమాదకరమైన యంత్రముల చుట్టూ కంచె ఏర్పాటు చేయాలి.ఈ నిబంధనలను అమలు చేయడానికి ఫ్యాక్టరీ ఇన్స్పెక్టర్లను నియమించాడు.

స్థానిక స్వపరిపాలన సంస్కరణలు: రిప్పన్ ప్రవేశపెట్టిన స్థానిక సంస్థలు స్వపరిపాలనా సంస్థలు భారతీయులకు పరిపాలనలో అవకాశం కల్పించాయి. రిప్పన్ కి ముందే భారతదేశంలో పట్టణాలలో పురపాలక సంఘాలు గ్రామాలలో స్థానిక సంస్థలు ఉన్నప్పటికీ అవి ప్రభుత్వ నియమించబడే సభ్యులతో నిర్వహించబడేవి. రిప్పన్ 1881, 1882లలో రెండు శాసనాలు చేశాడు. వాటి ప్రకారం

* పట్టణాలలో పురపాలక సంఘాలు, తాలూకాలో తాలూకా బోర్డు, జిల్లాలో జిల్లా బోర్డులు ఏర్పాటు చేశారు.

In the preceding five years of 1857 the Inam Commission of Bombay confiscated nearly 20,000 rent free estates of the zamindars. The zamindars that lost their zamindari rights joined hands with the rebels.

- The East India Company used India's natural resources as raw materials for its industries in Britain. Commercialization of agriculture led to shortage of food crops.

- The East India Company destroyed the cottage industries of India for their commercial interests. After the Industrial Revolution, Indian cottage industries could not withstand the competition of the machine-based products of the British. Due to this the artisans lost their jobs. This led to rural unemployment.

- The soldiers also lost their jobs when the indigenous kings who joined the subsidiary alliance disbanded their armies.

- As the East India Company annexed the indigenous princely states, artists, scholars and religious leaders who were patronized by the indigenous kings also lost their employment.

- In the conventional system of education in India, education was not aimed at getting Government jobs. But the western education introduced by William Bentinck had the objective, to employ the Indians into Government service for lower salaries which enabled the reduction of expenses to the Company. But the East India Company could not absorb all educated Indians into Government jobs. Hence the educated youth did not get job opportunities.

Social causes: East India Company officials introduced many social reforms as part of its administrative reforms. The orthodox Indians felt that the British were deliberately destroying their social customs and traditions.

- ఈ సంస్థలలో ప్రజలు ఎన్నుకున్న ప్రతినిధులే పరిపాలన కమిటీలకు అధ్యక్షులుగా ఉంటారు.
- మొత్తం సభ్యుల సంఖ్యలో ప్రభుత్వ నియామక సభ్యులు ఒకటి బై మూడు వంతుకు మించకూడదు.
- స్థానిక సంస్థల అధ్యక్షులుగా ప్రజలచే ఎన్నుకున్న ప్రతినిధులే ఉండాలి.
- స్థానిక సంస్థలు తమ ఆర్థిక వనరులను సమకూర్చుకొనుటకు పన్నులు విధించి, వసూలు చేసుకునే హక్కు కల్పించారు.
- స్థానిక సంస్థలకు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు ఆర్థిక సహాయం చేస్తాయి.
- ఈ విధంగా భారతదేశంలో స్థానిక సంస్థలలో భారతీయులకు ప్రాతినిధ్యం అధికారాలు కల్పించడం వలన రిప్పన్ స్థానిక స్వపరిపాలన పితామహుడు అని పేరుపొందాడు.

విద్యాసంస్కరణలు:

విద్యారంగంలోని లోపాలను సవరించడానికి అవసరమైన సూచనలు చేయడానికి రిప్పన్ 20 మంది సభ్యులతో హంటర్ కమిషన్ ను నియమించాడు. ఈ కమిషన్ సూచనలను అనుసరించి అవసరమైన సంస్కరణలు చేశాడు.

సివిల్ సర్వీసులు:

బ్రిటిష్ ఇండియాలో ఉన్నత ఉద్యోగాలలో నియామకాల కోసం నిర్వహించబడే ఇండియన్ సివిల్ సర్వీస్ పరీక్ష ఇంగ్లాండ్ లో మాత్రమే నిర్వహించబడేది. అంతేకాకుండా బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఆ పరీక్షలకు హాజరయ్యే అభ్యర్థుల వయోపరిమితిని 21 సంవత్సరాల నుండి 18 సంవత్సరాలకు తగ్గించింది. దీనివలన భారతీయులకు ఆ పరీక్ష రాయడానికి అర్హత ఉన్నప్పటికీ పరీక్షకు హాజరవ్వలేకపోయేవారు. రిప్పన్ ఈ పరీక్షను భారతదేశంలో నిర్వహించాలని, పరీక్ష రాయడానికి వయోపరిమితిని పెంచాలని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికి సిఫార్సు చేశాడు. కానీ బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము అంగీకరించలేదు.

ఆర్థిక సంస్కరణలు:

- రిప్పన్ స్వేచ్ఛ వ్యాపార విధానం విధానాన్ని అవలంబించాడు. ఉప్పుపై పనులు తగ్గించాడు. దిగుమతి సుంకాలను పూర్తిగా రద్దు చేశాడు.
- ఆర్థిక వ్యవస్థలో వికేంద్రీకరణ విధానాన్ని రిప్పన్ కొనసాగించాడు. రాష్ట్రాలకు కేంద్రం నిధులు కేటాయించడాన్ని నిలిపివేశాడు. రాష్ట్రాలు స్వయంగా నిధులను సమకూర్చుకోవడానికి అవకాశం కల్పించాడు.

- In 1829, Lord William Bentinck passed the Sati Abolition Act. This was vehemently opposed by conservative Hindus. Prohibition of infanticide was also opposed by the orthodox Hindus.

- Indians felt that the English education system would destroy the traditional education of Indians and indigenous languages. Orthodox Indians also opposed modern education for women.

- In 1856, Hindu widow remarriage law passed by Dalhousei was opposed by orthodox Hindus.

- The railways introduced in India by the East India Company created many misconceptions among Indians. Orthodox Hindus objected to all castes sitting together in trains. They opined that the English were aimed at polluting their social order and destroying the caste system.

Religious causes:

- The social and religious beliefs of the expatriate British were different from the religious beliefs of Hindus and Muslims in India. Therefore, the Indians felt that the British, who gained political power, would forcibly impose Christianity on them.

- In 1813 the British Parliament passed the Charter Act. The British authorities interfered in the social and religious affairs of India with the Charter Act 1813. This act allowed Christian missionaries to come to India and make converts in India. It also authorized the establishment of a head office of Christian Missionaries in Calcutta and the appointment of a Bishop. Christian missionaries were allowed to set up English educational institutions and preach their religion in them. A large number of Christian missionaries entered India in 1833 with the support of the East India Company. They openly propagated Christianity in India. Proselytism was encouraged

- ప్రభుత్వ ఆదాయాన్ని కేంద్ర, రాష్ట్ర, ఉమ్మడి పద్దుల కింద విభజించాడు. భూమిశిస్తు, తంతి తపాలా, రైల్వే మొదలైన పద్దుల నుండి వచ్చే ఆదాయం కేంద్ర ప్రభుత్వానికి చెందుతుంది. విద్య రహదారులు మొదలైన పద్ధతుల నుండి వచ్చే ఆదాయం రాష్ట్రాలకు చెందుతుంది. అడవులు ఎక్సైజ్ సుగ్గాలు సుంకాలు రిజిస్ట్రేషన్ మొదలైన పద్దుల నుండి వచ్చే ఆదాయం కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు సమంగా పంచుకోవాలి.
- కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు తమ ఖర్చులను తమ ఆదాయం నుంచే భరించాలి. రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు లోటు ఏర్పడినప్పుడు ఆ లోటును కేంద్ర ప్రభుత్వం భర్తీ చేయాలి.
- ప్రజాహిత సంస్కరణలు రిప్పన్ కాలంలో అనేక ప్రజాహిత సంస్కరణలను అమలు చేశాడు.
- 1200 మైళ్ళ కాలువలను తవ్వించి వ్యవసాయ భూములకు నీటిపారుదల సౌకర్యాలు కల్పించాడు.
- 2000 మైళ్ళ పొడవైన రైల్వే లైన్ నిర్మించాడు.
- భారతీయులను ఉన్నత పదవుల్లో నియమించాడు.
- భూ కమతాల చట్టాన్ని ప్రవేశపెట్టి కౌలు రైతులకు రక్షణ కల్పించాడు.
- లిట్టన్ ప్రవేశపెట్టిన ఆయుధాల చట్టాన్ని రద్దు చేయడానికి ప్రయత్నించాడు. కానీ సాధ్యపడలేదు.

ఇల్బర్ట్ బిల్లు వివాదము:

రిప్పన్ కాలం నాటికి భారతీయులలో కొంతమంది జిల్లా మెజిస్ట్రేట్ పదవీ పొందడానికి తగిన అర్హత కలిగి ఉన్నారు. కానీ బ్రిటిష్ ఇండియా చట్టం చట్టాల ప్రకారం భారతీయ న్యాయమూర్తులకు ఐరోపా నేరస్తులను విచారించే అధికారం లేదు. అందువలన భారతీయ న్యాయమూర్తులకు జిల్లా మెజిస్ట్రేట్ పదవి పొందడానికి అవకాశం లేకపోయింది. ఈ జాతి వివక్షతను తొలగించడానికి రిప్పన్ ప్రయత్నించాడు. అందుకు అవసరమైన బిల్లు తయారు చేయడానికి తన కార్యనిర్వహక సంఘంలోని న్యాయ సభ్యుడైన సి పి ఇల్బర్ట్ నియమించాడు. ఈ బిల్లును రిప్పన్ కార్యనిర్వక సంఘం కూడా ఆమోదించింది. కానీ ఆంగ్లేయులు ఇల్బర్ట్ బిల్లును తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు. రిప్పన్ ను సాంఘిక బహిష్కారానికి గురి చేశారు. భారతదేశంలోనూ బ్రిటన్ లోను రిప్పంకు

in educational institutions, hospitals, prisons and the army. Thus, the East India Company deliberately supported the Christian Missionaries. Indians feared that the East India Company would deliberately end Hinduism and Islam.

- According to Hindu Dharma Shastras, converts have no inheritance rights in property. But the Dalhousie passed an Act in 1850, allowing inheritance rights even for converts to Christianity in ancestral property. This was strongly opposed by Hindus.

- The company canceled the concessions given to Hindu Muslim religious institutions which were enjoyed during the period of Indian rulers. They lost their significance. This hurt the feelings of the religious leaders.

Military causes: Although all sections of India hated the Company's administration, it was only the Sepoys who started the rebellion. As the sepoys are also a part of Indian society, the hardships faced by Indians in political, social and economic areas are reflected in the lives of the sepoys. In addition to that, the conditions in the army were also not favorable.

The East India Company employed Indians into military services and conquered India with their help. As Karl Marx rightly described, the East India Company conquered India by the Indian army at the cost of India. The army consisted of two divisions. One is British and the other is Indian. The British were called Soldiers and the Indians were called Sepoys.

- There was discrimination against the sepoys in salaries, promotions and in-service rules. Indians were not given higher promotions than Subedar. They were also paid lower salaries than their counterparts. Double betta was also not paid to them. Sepoys were looked down upon and humiliated in many

వ్యతిరేకంగా ఉద్యమించారు. బ్రిటిష్ ఇండియా ప్రభుత్వం కూడా బిల్లును సవరించవలసిందిగా రిప్పన్ ను ఆదేశించింది. తప్పనిసరి పరిస్థితులలో ఇల్బర్ట్ బిల్లును సవరించాడు. ఐరోపా నేరస్తులను విచారణ సమయంలో జూరీని నియమించమని కోరవచ్చు. ఈ జ్యూరీలో సగం కంటే ఎక్కువమంది ఐరోపా న్యాయమూర్తులు ఉండాలి.

ఫలితాలు:

ఇల్బర్ట్ బిల్లు వివాదము భారతీయులలో బ్రిటిష్ వారి పట్ల ద్వేషాన్ని కలిగించింది. బ్రిటిష్ వారి జాతి విచక్షణ విధానాన్ని భారతీయులు తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు. ఇది భారతీయులను సంఘటితం చేసి జాతీయ భావాలను పెంపొందించడానికి దోహదం చేసింది. ఐరోపావాసులు ఇల్బర్ట్ బిల్లును ప్రతిఘటించడానికి అనుసరించిన సాంఘిక బహిష్కరణ ఇతర ఆందోళన కార్యక్రమాలను భారతీయులు కూడా అనుసరించి బ్రిటిష్ ఇండియా ప్రభుత్వ విధానాలను ప్రతిఘటించారు.

ఈ విధంగా రిప్పన్ తన పదవి కాలంలో భారతీయుల శ్రేయస్సుకు ఎంతో కృషి చేశాడు. 1884లో రిప్పన్ పదవీ విరమణ చేసి ఇంగ్లాండ్ కి వెళ్ళిపోతున్నప్పుడు భారతీయులు అతడికి నీరాజనాలు ఇచ్చారు.

లార్డ్ కర్జన్: లార్డ్ కర్జన్ భారతదేశానికి 1899లో వైస్రాయ్ భారతదేశానికి వచ్చాడు. ఇతడు గొప్ప పరిపాలనా దక్షుడు. భారతదేశంలో అన్ని రంగాలలోనూ సంస్కరణ ప్రవేశపెట్టాడు. కానీ కర్జన్ కు స్వేచ్ఛ ప్రజాస్వామ్యాలపై విశ్వాసం లేదు. భారతీయులకు ప్రతిభ లేదని భావించాడు. అందువలన అతడు ప్రవేశపెట్టిన సంస్కరణలు ప్రజామోదం పొందలేదు. ఇతడు గొప్ప సామ్రాజ్యవాది. ఇతడి విదేశాంగ విధానము లో వాయువ్య సరిహద్దు తిరుగుబాటులను అణచడము, ఆఫ్ఘన్ తో సంధి, పర్షియా సింధు శాఖలో బ్రిటిష్ ఆధిపత్యాన్ని నెలకొల్పడము, టిబెట్ తో యుద్ధము ముఖ్యమైనవి.

కర్జన్ ఆంతరంగిక విధానము: కర్జన్ పరిపాలన విధానాన్ని అంతటిని సంస్కరించడానికి రెండు పద్ధతులను అనుసరించాడు. మొదట ప్రతి శాఖను సంస్కరించడానికి ఒక కమిషన్ ను నియమించాడు. తరువాత ఆ కమిషన్ సూచనలు ప్రకారము సంస్కరణలు అమలు చేశాడు.

ways. English officers behaved in a way that hurt their self-esteem. This developed discontentment among sepoys.

- The East India Company employed Christian chaplains in the army and encouraged for Christian preaching. The company deliberately encouraged the conversion of Hindus and Muslims into Christianity. I

- The Company interfered in the religious affairs of the Indians serving in the Company's army. It forced sepoys to remove their beards and the same uniform for Hindus and Muslims. The sepoys felt that this was an infringement of their religious freedom.

- Hinduism forbids sea travel. But the company officers forced them to cross the sea and fight outside India. Hence the Hindu sepoys opposed the voyage. In 1856, Lord Canning passed the 'General Service Enlistment Act' which gave the company the power to transport sepoys anywhere. This damaged the religious faith of the sepoys and created dissatisfaction.

- The First Afghan war disproved the military superiority of the British army. This enhanced the confidence of the sepoys to raise their voice against the Company.

- The proportion of sepoys to the British soldiers was very high. British soldiers in the Company's army numbered about 45,000 by 1856. The number of Indian soldiers was about 2,32,000. The number of Indian soldiers was more than thrice that of English soldiers. So, the sepoys thought that they could easily defeat the British. Moreover, the arsenal in many areas was guarded by the sepoys.

క్షామ నివారణ :

కర్జన్ పాలనా కాలంలో పంజా బ్ రాజస్థాన్ దక్కన్ లందు కరువు సంభవించింది. కరువు నివారణ చర్యలను సూచించడానికి కర్జన్ మెక్ డోనల్ కమిషన్ ను నియమించాడు. ఆ కమిషన్ సూచనలు అనుసరించి రైల్వే లైన్ల నిర్మాణము, వ్యవసాయ బ్యాంకుల స్థాపన, నీటిపారుదల సౌకర్యాలు అభివృద్ధి మొదలైన చర్యలు తీసుకున్నాడు. ఉప్పుపై పన్నును తగ్గించాడు. కరువు ప్రాంతాలలో పన్నుల వసూలు నిలిపివేశాడు

- భారతదేశంలో ప్లేగు వ్యాధి వ్యాప్తి చెందినప్పుడు ఆధునిక వైద్య విధానాలను ప్రవేశపెట్టాడు.
- **వ్యవసాయ సంస్కరణలు:** కర్జన్ వ్యవసాయ రంగంలో అనేక సంస్కరణలు చేశాడు. వాటిలో ముఖ్యమైనవి పంజాబ్ లో రైతులను వడ్డీ వ్యాపారుల నుంచి రక్షించడానికి చేసిన పంజాబ్ ల్యాండ్ ఎలియనేషన్ ఆక్ట్ 1900 ముఖ్యమైనది. దీని ప్రకారము రైతుల భూములను వడ్డీ వ్యాపారులు స్వాధీనం చేసుకోవడానికి అవకాశం లేదు. వ్యవసాయ పరిశోధన కోసం బెంగాల్ లో పూసా వద్ద ఇంపీరియల్ అగ్రికల్చర్ ఇన్స్టిట్యూట్ ను ఏర్పాటు చేశాడు. ఆధునిక శాస్త్రీయ పద్ధతులలో వ్యవసాయాన్ని అభివృద్ధి చేయడానికి కృషి చేశాడు. వ్యవసాయ శాఖకు ఇన్స్పెక్టర్ జనరల్ ను నియమించాడు. రైతులకు తక్కువ వడ్డీలకు రుణాలు ఇవ్వడానికి వ్యవసాయ బ్యాంకులను సహకార పరపతి సంఘాలను స్థాపించాడు.
- **రైల్వే సంస్కరణలు:** సర్ థామస్ రాబర్ట్ సన్ సూచనల ప్రకారము రైల్వే సంస్కరణలు చేపట్టాడు. పబ్లిక్ వర్క్స్ శాఖ నుండి రైల్వే శాఖను వేరు చేశాడు. రైల్వే శాఖ పరిపాలన నిర్వహణకు ముగ్గురు సభ్యులతో రైల్వే బోర్డు ను ఏర్పాటు చేశాడు. సుమారు 600 మైళ్ళ రైల్వే లైను నిర్మించాడు.
- భారతదేశంలో వర్తకవాణిజ్యాలు, పరిశ్రమల అభివృద్ధికి ఒక ప్రత్యేక శాఖను నెలకొల్పాడు.
- **పోలీసు సంస్కరణలు:** పోలీసు శాఖలో సంస్కరణలను సూచించడానికి ఫ్రేజర్ కమిషన్ ను నియమించాడు. దాని సూచనల ప్రకారం పోలీస్ అధికారులకు శిక్షణ ఇవ్వడానికి ట్రైనింగ్ సెంటర్లను ఏర్పాటు చేశాడు. పోలీస్ శాఖలో ఉన్నత పదవులకు ఉద్యోగులను పదోన్నతుల ద్వారా

- The Government has canceled the additional allowance given to soldiers serving in Sindh and Punjab. Due to this, the salaries of many of the sepoys were reduced.

- Dalhousie's capture of Oudh had a profound effect on the Sepoys. Most of the sepoys in North India are from the Oudh region. Thus, this incident increased the hatred towards the Company Government among the sepoys.

Immediate Cause: There was discontent among all sections of Indians about the East India Company's administration in India. In such circumstances, in 1856, the Company Government introduced a new type of rifle called the 'Enfield Rifle'. The tip of the cartridge should be bitten with the mouth before using it. The sepoys came to know that these cartridges were smeared with the fat of cows and pigs. A cow was a sacred animal for Hindus while a pig was an untouchable animal for Muslims. With that, Hindus and Muslims in the company's army felt that the use of these cartridges would hurt their religious beliefs. So, they refused to use these cartridges. So, they revolted in various parts of India.

Barrackpore Incident 1857: On March 29, a sepoy named Mangal Pandey mutinied in Barrackpore, refusing to use the new Enfield Rifle. He shot dead the English officer who punished him. British soldiers captured, tried and hanged him on 8th April. The Company disbanded the 19th and 34th military forces and dismissed all the soldiers from their jobs. With that, the sepoys in the rest of the regions grew hostile towards the company's administration. They planned to revolt on 23rd june commemoration of the Battle of Plassey. The sepoys sent the revolutionary message to all the army camps through red lotuses and chapatis. But the revolt started earlier.

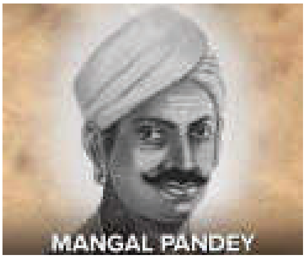

కాకుండా ప్రత్యక్షముగా నియమించాడు. కేంద్ర క్రిమినల్ ఇన్వెస్టిగేషన్ డిపార్ట్‌మెంట్ ను స్థాపించాడు. దానికి ఒక డైరెక్టర్ ను ఏర్పాటు చేశాడు. రాష్ట్రాలలో కూడా క్రిమినల్ ఇన్వెస్టిగేషన్ డిపార్ట్మెంట్లను ఏర్పాటు చేశాడు.

- సైన్యంలో కూడా అనేక సంస్కరణలు ప్రవేశపెట్టాడు. గురా?లు, సిక్కులు మోప్లాలను సైన్యంలో చేర్చుకున్నాడు. శతఘ్ని దళాన్ని పటిష్టం చేశాడు. నౌక దళాన్ని ఏర్పాటు చేశాడు.
- 1904లో కర్జన్ ప్రిజర్వేషన్ ఆఫ్ ఏన్షియంట్ మాన్యుమెంట్స్ యాక్ట్ ను అమలు చేశాడు. దీని ప్రకారము భారతదేశ చరిత్ర, సంస్కృతికి సంబంధించిన పురాతన వస్తువులు, భవనములు, ప్రాచీన శిధిలములను రక్షించాడు. ఇతని కాలంలోనే 1902 లో భారత పురావస్తు శాఖను ఏర్పాటు చేశాడు. సర్ జాన్ మార్షల్ ను డైరెక్టర్ జనరల్ గా నియమించాడు.

కలకత్తా కార్పొరేషన్ చట్టము:

1900 లో కర్జన్ కలకత్తా కార్పొరేషన్ చట్టాన్ని ప్రవేశపెట్టాడు. దీని ద్వారా కార్పొరేషన్ లో సభ్యుల సంఖ్యను 75 నుండి 50 కి తగ్గించాడు. వీరిలో సగం మంది ప్రజా ప్రతినిధులు. మిగిలిన సగం ప్రభుత్వ నియామక సభ్యులు. దీనితో కార్పొరేషన్ పై ప్రభుత్వం అధికారం నెలకొన్నది.

విశ్వవిద్యాలయ చట్టము:

904లో కర్జన్ విశ్వవిద్యాలయ చట్టాన్ని ప్రవేశపెట్టాడు. దీని ప్రకారము విశ్వవిద్యాలయ పాలకమండలిలో 80 శాతం ప్రభుత్వం చే నియమించబడతారు. ఈ విధంగా విశ్వవిద్యాలయాల కూడా పూర్తిగా ప్రభుత్వ ఆధీనంలోకి వచ్చాయి.

బెంగాల్ విభజన:

కర్జన్ సంస్కరణలు అన్నింటిలోకి తీవ్ర విమర్శలకు గురైనది బెంగాల్ విభజన. సువిశాలమైన బెంగాల్ రాష్ట్రాన్ని పరిపాలనా సౌలభ్యం కోసం విభజించాలని డిమాండ్ ఎప్పటి నుండో ఉంది. అయితే కర్జన్ ఈ అంశాన్ని రాజకీయ ప్రయోజనాల కోసం ఉపయోగించుకున్నాడు. స్వాతంత్ర ఉద్యమంలో కీలక పాత్ర పోషిస్తున్న బెంగాలీలను అణిచివేయడానికి బెంగాల్ విభజన చేపట్టాడు. బెంగాలీలు రెండు రాష్ట్రాలలోనూ మైనార్టీలుగా ఉండేటట్లు విభజించాడు. అంతేకాకుండా హిందూ ముస్లింలను వేరు చేయడానికి కూడా ముస్లింలు అధికంగా ఉండే ప్రాంతాలను వేరే రాష్ట్రంగా విభజించాడు. దీనితో

1.3.3 Course and spread of the Revolt of 1857:

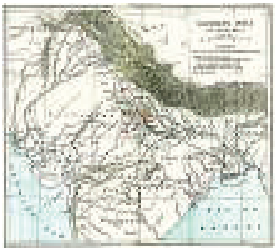

Meerut: The rebellion of 1857 officially started from the town of Meerut. It was one of the major cities of North India and an important cantonment. In Meerut on 24 April 1857, 85 sepoys of the cavalry refused to use the new Enfield rifles. The British officers interrogated them and on May 9, they stripped the uniforms of 85 sepoys and humiliated them by locking cuffs to their wrists. Enraged by this, the sepoys in Meerut started the Revolt on 10th May. They killed the officers and set fire to their houses, freed their comrades, looted treasury at Meerut. On the same day they marched towards Delhi.

Delhi: Sepoys reached Delhi on 11th May. They declared Mughal emperor Bahadur Shah Jafar as their leader. Killed the British officers in Delhi and completely occupied Delhi. The British officers gathered their army and tried to resist the revolt. On June 8, 1857, the sepoys were defeated by the British forces at the ridge hill area in the border area of Delhi. On September 11, British forces under the leadership of Hudson attacked and defeated the sepoys and occupied Delhi by September 20. Bahadur Shah II was captured and sent to the Rangoon jail and his sons and other family members were shot dead and this ended Mughal rule in India.

Kanpur: On 4 June 1857 sepoys revolted in Kanpur under the leadership of Nanasaheb, the adopted son of Rao Baji Rao II. Wheeler, the British military officer in Kanpur took some precautions but all the sepoys attacked enmasse and captured the treasury and armory. Nanasaheb was declared Peshwa. Nanasaheb was defeated and fled to Oudh by sending an army

బెంగాల్ విభజనను భారతీయులు తీవ్రంగా ప్రతిఘటించారు. బెంగాల్ విభజనకు వ్యతిరేకంగా వందేమాతర ఉద్యమాన్ని నిర్వహించారు. చివరకు 1911లో బెంగాల్ విభజనను రద్దు చేశారు.

కర్జన్ కు సైనిక అధికారి అయిన కిచ్నర్ కు మధ్య వివాదం వచ్చింది. ఈ వివాదం తో కర్జన్ తన పదవికి రాజీనామా చేశాడు. కర్జన్ ప్రవేశపెట్టిన సంస్కరణలు కొంతవరకు భారతీయులకు ప్రయోజనం కలిగించాయి. కలకత్తా కార్పొరేషన్ చట్టం విశ్వవిద్యాలయాల చట్టం బెంగాల్ విభజన మొదలైన చర్యలతో కర్జన్ భారతీయుల విమర్శలకు గురయ్యాడు. బెంగాల్ విభజన భారత స్వాతంత్ర ఉద్యమంలో అతివాద భావాలకు దోహదం చేసింది. భారత స్వాతంత్ర ఉద్యమం బలపడడానికి కారణమైంది.

0000

under the leadership of Havelock. At the same time, as the rebellion started in Oudh, Havelock handed over the defense of Kanpur to General Neill and went to Lucknow. During this time, Nanasaheb and Tantia Tope fought with the British army, but by December 1857, the rebellion was suppressed in Kanpur. Nanasaheb fled to Nepal. Tantia Tope escaped and joined the princely state of Jhansi.

Oudh: Oudh was one of the important centers of revolt of 1857. In February 1856, Lord Dalhousie annexed Oudh to the British Empire on the pretext of maladministration. The law and order deteriorated. The revolt began under the leadership of a prominent religious leader, Maulvi Ahmadullah Shah. Most of the sepoys in the Company's army were from the Oudh region, so the people of this region also supported the rebellion after seeing the hardships. From 31st May to June, the British army dealt severely with the rebels. Many British soldiers, including the British Resident Henry Lawrence, were killed. In August 1857, Begum Hazrat Mahal declared her son as Nawab. The rebel forces not only killed General Neil but also killed many British soldiers. Finally, the British forces under the leadership of Colin Campbell reached Lucknow. In addition to this, the forces of General Franks, General Outram, and the Gorkha army under the leadership of Jung Bahadur fought with the rebels. Oudh was captured by the British on March 21, 1858.

Jhansi: 1857 Rebellion occurred in Bundelkhand in central India. The leader of the rebellion here was Rani Lakshmi Bai of Jhansi. She was supported by Tantia Tope, Bandhana Bhai Rao Saheb. According to Dalhousie's theory of Doctrine of Lapse, Jhansi was annexed to the British Empire in 1854. Since then Rani Lakshmi Bai of Jhansi lived with alimony paid by the British. Soon after the rebellion started in Meerut, the Queen of Jhansi also rebelled with her army and attacked the fort of Jhansi and captured the armory. Many British officers were killed by sepoys. In spite of Rani

Lakshmibai's heroic fight Hugh Rose captured Jhansi. Lakshmibai died on 18th June1858. Tantia Tope fled to Gwalior and continued guerilla warfare but was eventually captured in 1859. Tantia Tope's execution on 19 April 1859 ended the rebellion.

In Bihar, Kunwar Singh's rebellions in Rohilkhand by Khan Bahadur were suppressed by the British; similarly, the rebellions in Indore Nari Sira Bad Neemuch were easily suppressed by the British.

1.3.4 Causes for Failure of 1857 Rebellion:

- The revolt of 1857 was easily suppressed by the British government. There are many causes why the rebellion failed.

- The revolt was limited to some parts of north and central India. Some parts of UP, Oudh, Rohilkhand and some parts of Bihar and Bengal Were only affected. Sind, central and eastern Bengal, Punjab and south India were not disturbed.

- Most of the native rulers did not join the Revolt. The ruler of Afghanistan, Kasmir, Rajputana, Maharaja of Patiyala, and many zamindars stood loyal to the East India Company. Nizam of Hyderabad, Dinakar rao of Gwalior, Gurkhas of Nepal and Sikhs of Punjab greatly helped the British in suppression of the Revolt.

- The rebellion did not begin according to plan. It was not well organized. The date fixed for the revolt was 23rd june1857. Unfortunately, it started earlier. So the whole plan was disturbed and created confusion. It helped the Company and became disastrous to the revolt.

- The insurgency lacked an integrated leadership. Bahadur Shah II was old and not capable. Nanasaheb could not fight till the end. Rani Lakshmi Bai was a great leader, but her resources were not enough to fight with a mighty empire like the British. Nana saheb, Tantia Tope and Rani Lakshmi Bai were brave and patriotic, but they lacked training to face the trained forces of the British.

- At the same time the East India Company had capable military officers. They were well experienced and dynamic. The great generals like Sir Henry Lawrence, Sir john Lawrence, Sir Colin Campbell, Sir Hugh Rose, Nicholson, Outram, Havelock could put down the rebellion easily.

- There is no sense of patriotism in rebellion. The rebels fought for their own interests but had no common goal. For example, Nanasaheb fought for Peshwashipand alimony, Jhansi for Lakshmibai's adoption rights. Bahadur Shah II joined the revolt to reestablish Mughal Rule. Lakshmi Bai revolted for the right of adoption. In some areas only sepoys participated in the Revolt. People from other sections of the society did not participate in the revolt.

- The company received financial and military assistance from the mother country from time to time. Sepoys do not have such resources. The rebels did not have enough weapons to resist the British government and no financial resources to sustain the rebellion for long. The mutinous sepoys committed looting on a few occasions for their basic needs. People lost sympathy towards the rebels. The British used modern weapons. But the mutineers did not have such weapons.

- Modern facilities like postal and telegraph systems helped the British in fast communication of the information about the mobility of the rebels. The Railways helped the British in shifting

the troops from one place to another within a short time. The British suppressed the rebellion in a short period.

- Lord Canning showed concern towards the rebels. He used his power as the Governor General to pardon the mutineers. He won the good will of the Indians.

1.3.5 Nature of Revolt of 1857:

- The 1857 revolt was a most important event in the history of modern India. Historians have different opinions on the nature of the 1857 rebellion that influenced the course of Indian history. Let's look at them briefly

- **Sepoy mutiny:** Famous British historian JW Kaye in his book A History of the Sepoy War described the Revolt of 1857 as the Sepoy Mutiny. He opined that only sepoys participated and no other sections of India supported it. Most British historians like John Lawrence, Seeley, V.A. Smith, Grant Duff, Malleson and T.R. Holmes supported this view. In their opinion the insurgency lacks a specific goal and strategy. Except the discontented sepoys, other sections of the people did not participate in the revolt. But the opinion is considered as partial. It was not only sepoy mutiny. Other sections of the society also took part in the revolt. The whole army did not participate in the revolt. Although it was not successful, the revolt had the aim of expelling the British from India.

- **Indian War of Independence:** V.D. Savarkar who played an important role in India's freedom struggle considered the 1857 revolt as the first freedom struggle. In his work the Indian War of Independence, he describes the 1857 rebellion as the planned national war of independence. He felt that this rebellion had the necessary strategy, mission and leadership for the freedom struggle. Millions of people participated in the revolt. There was communal harmony between the Hindus

and the Muslims. But many of the historians considered it as an exaggeration. Because the course of the revolt had neither a plan nor a national leader. R.C. Majumdar opined that at the time of the revolt the national feeling was infancy. Most of the people did not join the revolt. The leaders fought for their own causes but not for freedom.

- **Hindu - Muslim Conspiracy:** Sir James Outram opined that the revolt was a conspiracy of the Hindus and Muslims against British rule. But it was a totally wrong opinion. There was no evidence for such an idea.

- **A step towards national struggle:** Historians of modern India, R.C. Majumdar and Surendranath Sen, have studied the record of the 1857 rebellion in detail. They regarded the above two views as partial. By the time of the uprising the feeling of nationalism was in its initial stage. The revolt had no planning and national leadership. A fraction of people only supported the revolt. Hence it was not a war of independence. It was an attempt to overthrow the foreign rule by some sections of the public. So it can be said that the revolt was a step towards national struggle. It laid the foundation for nationalism in India.

1.3.6 Results of Revolt of 1857:

- The Revolt of 1857 was easily suppressed by the Company Government. But the British government recognized the deficiencies in the company's administration. It ushered in many fundamental changes.

- **Transfer of power:** The first and the foremost result of the Revolt of 1857 was the transfer of power from the East India Company to the Crown. The British Parliament passed The Government of India Act of 1858. According to the act the

British Government abolished the East India Company. The British Crown took over the administration of India.

- A Secretary of State for Indian Affairs has been appointed in Britain to look after the affairs of India. He is assisted in administrative affairs by a 15-member advisory council known as Indian Council.

- According to this Act the Governor General who administers the administration in India is henceforth also known as the Viceroy. He holds the status of Governor General while administering and Viceroy when dealing with princely states. The Governor General has an Executive Council consisting of five members to assist the administration. Lord Canning was the first viceroy of British India.

- In 1858 Queen Victoria made a proclamation. Lord Canning held a durbar at Allahabad and announced the proclamation. It promised the native rulers that all the treaties made with them would be honored. It accordingly assured that the British Government would not annex any native state and interfere in the internal affairs of the native states in future. It also recognized the right of adoption of indigenous rulers.

- Queen Victoria announced that opportunities would be provided to Indians regardless of race, caste, creed and religion in the fields of education and employment. The Indians would be recruited into Government services. Freedom of religion was given to all Indians. The British Government would not interfere in the social and religious practices of the Indians. As Queen Victoria's Proclamation provided many reforms to India it was known as the Magna Carta of India.

- Many actions were taken against the Sepoys who played a major role in the Revolt of 1857. The element of Indians in the army was reduced to half. Nearly 77 troops were

disbanded. Sepoys were exempted from monitoring the arsenals. Rajputs, Gurkhas and Sikhs who had supported the company during the rebellion recruited in large numbers into the army. The number of upper castes in the army was reduced. The English element was increased in the army. The strategic points were put under the control of the British troops. The artillery was brought under the control of British custody.

- The Indian Civil Services Act 1861 provided an opportunity to Indians to appear for ICS examinations held in London. The Act also allowed the Indians to participate in the political process.

- The British realized that Hindu-Muslim unity was an axe to grind for British power. To protect their vested interests, the British promoted the principle of divide and rule.

- The attitude shown by the British towards the Indians during the rebellion contributed to the growth of national sentiments among the Indians.

1.4. Lord Lytton (1870 - 1880):

- Lytton was one of the Governor Generals who influenced the administration of British India. He was a great poet. Before coming to India as the Viceroy, he held many posts and had experience in administration. However, he was not well acquainted with the conditions in India. His foreign policy in India led to the Second Afghan War. Litton's domestic policy has been subject to several criticisms. The internal policy of Litton led to the development of national feelings among Indians.

Internal policy of Litton:

- **Economic Reforms:** To improve the economy of the country, Litton adopted a policy of decentralization in the financial sector. He provided better facilities to the provincial governments. He gave the opportunity to the provinces to spend on their own under the heads of land survey, excise, stamps, and judiciary. He provided sources of revenue to the states. When there was a deficit in state revenue, the central government compensated for it. Litton implemented a unified policy regarding the production and sale of salt products by which the prices of salt were uniform in different parts of the country.

- **Famines - Famine Prevention Measures:** Droughts were frequent in India. Although the then rulers took remedial measures, they did not solve the problem. Between 1876 and 1878 there was a severe drought in India during Lytton's rule. Madras, Bombay, Mysore, Hyderabad and Punjab regions were severely affected by famine. A large number of people died of this famine.

- The government has failed to provide relief measures to the people. Lord Lytton appointed a Famine Relief Commission under the chairmanship of Richard Strachey to suggest measures to prevent drought and to frame Famine Policy. The Strachey Commission conducted an extensive inquiry and submitted its report. The report suggests future drought prevention measures. It suggested improving railways, roads and irrigation systems to cope effectively with drought conditions. It recommended that competent employees should be appointed to provide relief measures in drought affected areas. It also advised the government to abolish taxes and provide free food and medicine in drought-prone areas.

- **Royal Titles Act 1876:** The British Government introduced the Royal Titles Act in 1876 to impress the Queen and enhance her authority in India. The British Queen was given the title Kaiser i Hind or Queen Empress of India. Lord Lytton made the announcement on January 1, 1877 at a grand Durbar in Delhi. A huge amount of money was spent on the ceremony despite the Indian economy facing many problems. During the same period many parts of India were suffering from severe famine. In such circumstances, spending on a large scale for luxuries has come under severe criticism. Condemning this, Lala Lajpat Rai and Surendranath Banerjee initiated popular movements.

- **Vernacular Press Act 1878:** Of all the Acts introduced by Lytton, the most criticized was the Vernacular Press Act. During the Delhi Durbar and in relation to drought relief measures in India, the British and Indian press slandered Lytton. He could not tolerate the criticism of the Indian Press. He adopted a stern policy to restrict the Indian press. Litton introduced the Vernacular Press Act to restrict the freedom of the press in India. According to this Act, newspapers published in vernacular languages are not allowed to publish anti-government news. The publishers of the newspapers have to deposit some money as security to the government. if the newspaper publishes any news criticizing the Government the security deposit would be forfeited. Strict action will be taken against the editors of those newspapers who do not follow the government orders. The government has the power to arrest the editors of newspapers and seize their offices. These editors had to pay huge amounts and assure to not write anti-government news for getting bail. These regulations were applicable to vernacular newspapers only. Known as the Gagging Act, Indians strongly opposed this act. It contributed to the development of national sentiments among Indians.

- **Indian Arms Act 1878:** Another legislation introduced by Lytton to suppress the Indians was the Arms Act. According to this act, Indians were not allowed to buy or sell arms without the permission of the government. Violators of this law can face heavy fines or imprisonment. These regulations were not applicable to the English. This kind of discrimination has hurt Indians deeply. They also opposed this law. Overall Lytton's policies were also anti-Indian. Meant to suppress Indians.

- Aligarh Oriental College was started during the governor generalship of Lord Litton.

- By over viewing the policies of Litton we could find his anti-Indian attitude. He had no trust in the capacity of the Indians. He tried to deny the Indians from appearing for the ICS examination. Because he wanted to deprive Indians in getting higher positions in the British Indian Government. But the Government rejected the proposal. Hence the tenure of Litton was based on racial discrimination. He did not consider the wellbeing of Indians. All the legislations introduced by him were criticized by the intelligentsia. His policies were opposed by the Indians and it led to the rise of national feelings among Indians.

1.5. Rippon 1880-84:

- In the place of Lord Litton, the British Government appointed Lord Rippon as the viceroy of British India in 1880. Among the viceroys who ruled India, Rippon was the one who sought the welfare of Indians. He belonged to the liberalist ideology of the Gladstone era. He adopted peaceful methods in foreign policy. He gave up the imperialist approach towards Afghanistan and established harmonial relations. He made a peaceful settlement with Afghanistan. He restored the princely

state of Mysore to the Vadayaru dynasty. Rippon adopted a policy towards Burma to avoid war. But his silence worsened the relationship. His successor Duffrin annexed Burma.

- **Internal policy of Lord Rippon:** Rippon believed in peace, laissez faire and self government. His main aim of internal policy was the welfare and prosperity of Indians. He was a true statesman. He tried to impart popular and political education to Indians by involving them in self- Government and in local bodies.

- **Factories Act (1881):** By 1881, nearly 90 factories were established in British India. Until then there were no laws to protect the welfare of the workers of these factories. Rippon passed the Factory Act in1881 and tried to improve the conditions of workers. According to the provisions of this Act:

- Children aged 7 to 12 years should not work more than 9 hours a day.

- Women and children should not be employed in hazardous work.

- There should be one-hour break per day.

- Four days of holidays per month shall be given at the rate of one day per week.

- A fence should be erected around dangerous machinery.

- Factory inspectors were appointed to enforce the proper implementation of the regulations.

With this, Rippon became the first to introduce regulations for the welfare of the labour class in India.

- **Repeal of the Vernacular Press Act of Lytton:** Lord Rippon repealed the Vernacular Press Act in1882.Thus freedom of the press was given to Indians. The vernacular language papers were given the equal freedom and similar facilities which were enjoyed by the English papers in India. This decision of Rippon won laurels for him.

- **Local Self-Government:**Rippon is known as the Father of Local Self-Government in India, thus giving representation to Indians in local bodies. The Local Self-Government Institutions introduced by Rippon gave Indians a chance in administration. Prior to Rippon, the Municipal Corporations in towns in India were governed by members appointed by the Government, though there were local bodies in villages. Rippon made two ordinances in 1881 and 1882. According to them Municipalities were formed in towns, Taluka Board in Taluka and District Boards in District.

  In these institutions elected representatives of the people are the chairmen of the administrative committees. Government appointed members shall not exceed one third of the total number of members. The presidents of the local bodies should be representatives elected by the people.

  Local bodies were given the right to levy and collect taxes to raise their financial resources.

  State governments provide financial assistance to local bodies.

- **Education Reforms:** Rippon appointed the Hunter Commission with 20 members to make necessary recommendations to correct the deficiencies in the education sector. He made necessary reforms following the instructions of this commission.

- **Civil Services**: The Indian Civil Service examination conducted for appointments to higher posts in British India was conducted only in England. Also, the British government has reduced the age limit of candidates appearing for those exams from 21 years to 18 years. Due to this, Indians who were eligible to write the exam could not appear for the exam. Rippon recommended to the British government that the test be conducted in India and the age limit for writing the test be raised. But the British government did not agree.

- **Economic Reforms:**

Rippon adopted a policy of free trade. He reduced the work on salt. He completely abolished import duties. He continued the policy of financial decentralization of his predecessor. Rippon continued the decentralization of the economy. He stopped allocating central funds to the states. He allowed states to raise funds themselves. Government revenue is divided into central, state and joint funds. Revenue from Land Survey, Cable Post, Railways etc. belongs to the Central Government. The revenue from the schemes like education roads etc belongs to the states. Central and state governments should equally share revenue from forests, excise, customs, customs, registration, etc. Central and state governments have to meet their expenses from their own revenue. When there is a deficit of the state governments, the deficit has to be compensated by the central government.

Welfare Reforms: Rippon implemented many welfare reforms during his tenure.

- He dug 1200 miles of canals and provided irrigation facilities to agricultural lands.

- He built a 2000-mile-long railway line.

- He appointed Indians in high positions.

- He introduced the Land Tenure Act and provided protection to the tenant farmers.

- Rippon tried to repeal the Arms Act. But it was not possible.

Ilbert Bill Controversy: By Rippon's time few Indians were qualified to hold the office of District Magistrate. But under the Criminal Procedure Code1873, Indian judges had no power to try European criminals. Therefore, Indian Judges have no chance to get the post of District Magistrate. Rippon tried to eliminate this racial discrimination. He appointed CP Ilbert, a law member of his executive committee, to draft the necessary bill. The Bill was also approved by Ripon's Executive Committee. But the English strongly opposed Ilbert's bill. Rippon was subjected to social ostracism. In India and Britain, there was a movement against Rippon. The Government of British India also ordered Rippon to amend the Bill. Ilbert amended the bill under mandatory conditions. European criminals may have to empanel a jury during a trial. More than half of this jury should be European judges.

Results: The Ilbert Bill controversy created hatred for the British among Indians. The Indians strongly opposed the racial discrimination of the British. It helped to unite Indians and develop a sense of nationalism. Social boycott and other agitational programs followed by Europeans to resist the Ilbert Bill were followed by Indians to resist the policies of the British Indian Government.

In this way Rippon contributed a lot for the welfare of Indians during his tenure.

1.6. Lord Curzon:

Lord Curzon came to India in 1899 as the viceroy. He is a great administrator. He introduced reforms in all sectors in India. But Curzon did not believe in free democracies. He thought Indians had no talent. Therefore, the reforms introduced by him were not popular. He was a great imperialist. Suppression of rebellions on the North-West Frontier, peace with Afghanistan, establishment of British supremacy in the Indus branch of Persia and war with Tibet were important in his foreign policy.

Curzon's Internal Policy: Curzon adopted two methods of reforming the entire system of administration. First, he appointed a commission to recommend reform in each department. Later he implemented reforms as per the suggestions of that commission.

Prevention of Famine: Famine occurred in Punjab, Rajasthan, Deccan during Curzon's rule. Curzon appointed the McDonnell Commission to suggest drought relief measures. Following the instructions of the commission, he took steps like construction of railway lines, establishment of agricultural banks, development of irrigation facilities etc. He reduced the tax on salt. He stopped collecting taxes in drought areas. He introduced modern medical practices during the outbreak of plague in India.

Agricultural Reforms: Curzon made many reforms in the agricultural sector. Important among them is the Punjab Land Alienation Act 1900, which was enacted to protect farmers from usurers in Punjab. According to this, there is no chance for moneylenders to take over farmers' lands. He established the Imperial Agricultural Institute at Pusa in Bengal for agricultural research. He worked to develop agriculture in modern scientific methods and appointed Inspector General

for Agriculture Department. He established agricultural banks and co-operative credit societies to provide loans to farmers at low interest rates.

Railway Reforms: Under the instructions of Sir Thomas Robert Son, railway reforms were undertaken. He separated the Railway Department from the Public Works Department. He formed a Railway Board with three members to manage the administration of the Railway Department. He built about 600 miles of railway line. He set up a special department for the development of commerce and industry in India.

Police Reforms: Curzon appointed Fraser Commission to suggest reforms in the police department. As per its instructions, he set up training centers to train police officers. He appointed employees to higher position in the police department directly and not through promotions. **Curzon** established the Central Criminal Investigation Department. He appointed a director for it. He also set up criminal investigation departments in the states.

Army: He also introduced many reforms in the army. He recruited Gurkhas, Sikhs and Moplas into the army. The guns strengthened his army. He also formed a navy.

Ancient Monuments Preservation Act 1904: Curzon enacted the Ancient Monuments Preservation Act.1904. According to this, he protected the antiquities, buildings and ancient remains related to the history and culture of India. It was during his time that he established the Department of Archeology of India in 1902. Sir John Marshall was appointed as Director General.

Calcutta Corporation Act: In 1900 Curzon introduced the Calcutta Corporation Act. By this he reduced the number of members in the corporation from 75 to 50. Half of them are

public representatives. The other half are government appointees. With this, the power of the Government over the corporation was established.

University Act: Curzon introduced the University Act in 1904. According to this, 80 percent of the university Governing bodies are appointed by the Government. In this way the universities lost their autonomous status and also came under the complete control of the Government.

Partition of Bengal 1905: The most controversial reforms of Curzon, was the partition of Bengal. Bengal was a large province in British India with nearly 78 million population. The areas of Behar and Orissa were part of the Bengal province. The Lt. Governor was the administrator of the province. Therefore, there was a demand for the partition of Bengal on the grounds of administrative efficiency. Lord Curzon took this opportunity to prevent the Bengalis from participating in the national movement. Instead of separating Bihar and Orissa from Bengal, Curzon divided the Bengali speaking areas into two states to weaken the popularity of the Bengalis in the national movement. He separated Bengal so that the Bengalis became minorities in both the provinces. And he also separated the Bengali Hindus from the Bengali Muslims to implement the divide and rule policy. He separated East Bengal which predominantly inhabited Muslims. His intention was very clear that he wanted to suppress the Bengalis. So, Bengalis opposed his decision. Vandemataram movement was launched by the Indian National Congress in protest of the partition of Bengal. At last the British India Government United Bengal in 1911.

The tenure of Curzon ended withthe controversy between Kitchner, a military officer to Curzon. As the British India Government supported Kichner, Curzony resigned his office.

The reforms introduced by Curzon are somewhat beneficial for Indians. The Calcutta Corporation Act, The Universities Act and the partition of Bengal were opposed by the Indians. His policies strengthened the Indian National Movement.

1.7 Model Questions:

Essay questions:

1. **Discuss the Policies of Expansion of Warren Hastings and Cornwallis**
2. **Critically examine the Causes and Results of 1857 Revolt**
3. **What are the causes for the failure of 1857 Revolt?**
4. **Discuss the greatness of Rippon**
5. **Evaluate the reforms Curzon**

Short answer Questions:

1. **Subsidiary Alliance**
2. **Doctrine of Lapse**
3. **Permanent Settlement**
4. **Nana Saheb**
5. **Jhansi Lakshmi Bai**

Multiple Choice Questions

1. The First Anglo-Maratha War was ended with the treaty of

   a) Poona b) Bombay c) Purandhar d) Salbai

   Ans: D

2. Who waged the third Anglo-Mysore War?

   a) Warren Hastings b) Cornwallis

   c) Wellesley d) Lord Hastings.

   Ans: C

3. The first princely state to join the Subsidiary Alliance was

   a) Hyderabad b) Maratha Confederacy

   c) Mysore d) Oudh

Ans: A

4. The British government abolished the East India Company's trading monopoly in India with the following Act

   a) Regulating Act 1772 b) Charter Act of 1813

   c) Charter Act of 1833 d) Charter Act of 1853

Ans: B

5. The first Famine Relief Commission was appointed in 1878 under the chairmanship of

   a) Richard Strachey b) William Hunter

   c) James Lyall d) Mc Donald

Ans: A

6. The rebellion of 1857 officially started from this town on 10th May

   a) Visakhapatnam b) Barakpur

   c) Burhampur d) Meerut

Ans: D

7. The Rifles opposed by sepoys

   a) Brown Bess b)En Field

   c) Demi Cannon d) Bloder Bus

Ans: B

8. Mughal Emperor of 1857

   a) Bahadur Shah Zafar b) Shah Alam

   c) Muhammad Shah d) Azizuddin

Ans: A

9. An English officer who died in a fight with sepoys in Delhi

a) Hudson b) Chamberlin c) Nicholson d) Wheeler

Ans: C

10. Who led the sepoy's revolt in Kanpur

a) Tantia Tope b) Nana Saheb

c) Kunwar Singh d) Khan Bahadur

Ans: B

11. Name the Governor General who annexed Oudh with the pretext of maladministration.

a) General Canning b) Ellin Borough

c) Hardinge d) Dalhousie

Ans: D

12. Who led the rebellion in Oudh

a) Begum Hazrat Mahal b) Wajid Ali Shah

c) Khan Bahadur d) 2nd Bahadur Shah

Ans: A

13. An English officer who died in suppressing the rebellion in Ayodhya

a) General Havelock b) General Neal

c) General Outram d) General Colin Campbell

Ans: B

14. The Kingdom of Jhansi was merged into the Company Kingdom in this year

a) 1857 b) 1856 c) 1855 d) 1854

Ans: D

15. Who Commanded the English forces at Jhansi

a) Hudson b) Chamberlin c) Hugh Ross d) Wheeler

Ans: C

16. Which of the following Act was known as the Gagging Act

a) Royal Titles Act 1876 b) Vernacular Press Act 1878

c) The Government of India Act of 1858.

d) The Indian Civil Services Act 1861

Ans: B

17. Which of the following was opposed by the British during the rule of Rippon

a) Repeal of the Vernacular Press Act of Lytton

b) Local Self-Government reforms

c) Factories Act (1881) d) Ilbert Bill

Ans: D

18. Curzon established the Imperial Agricultural Institute at

a) Pusa b) Lahore c) Delhi d)Calcutta

Ans: A

19. The Punjab Land Alienation Act was implemented in the year

a)1899 b) 1900 c) 1901 d) 1902

Ans: B

20. The Movement launched in protest of the partition of Bengal was

a) Non-cooperation b) Civil disobedience

c) Vandemataram d) Home Rule

Ans: C

Reference:

1. Anil Seal, — -Emergence of Indian Nationalism

2. Banerjee, Sekhar, - From Plassey to Partition

3. Bipan Chandra, - Rise and Growth of Economic Nationalism in India

4. Chandra, Bipan, et. al., - India's Struggle for Independence

5. Bipan Chandra - Modern India

యూనిట్-II

సాంఘిక ,మత మరియు ఆత్మ గౌరవ ఉద్యమాలు - రాజా రామ్మోహన్ రాయ్ , దయానంద సరస్వతి, స్వామి వివేకానంద, జ్యోతిబా పూలే, నారాయణ గురు, పెరియార్, డాక్టర్ బి. ఆర్. అంబేద్కర్ .

2.0: కోర్సు లక్ష్యాలు

2.1: పరిచయం

2.1.1: సాంఘిక మరియు మత ఉద్యమాలు.

2.2: రాజారామ్మోహన్ రాయ్

2.3: దయానంద సరస్వతి

2.4: స్వామి వివేకానంద

2.4.1: ఆత్మ గౌరవ ఉద్యమాలు

2.5: మహాత్మా జ్యోతిరావు పూలే

2.6: నారాయణ గురు

2.7: పెరియార్

2.8: డాక్టర్ బి.ఆర్. అంబేద్కర్

2.9: సంగ్రహంగా

2.0: లక్ష్యాలు:

ఈ పాఠ్య భాగాన్ని చదవడం వల్ల క్రింది విషయాలు తెలుసుకోగలగాలి.

- మత సంస్కరణోద్యమాల అన్నింటి సాదారణ లక్షణాలు సారూప్యత కలిగి ఉంటాయి. రాజా రామ్మోహన్ రాయ్ మరియు అతను స్థాపించిన బ్రహ్మ సమాజం పునరుజ్జీవనోద్యమము కొరకు చేసిన కృషి ని గుర్తించగలగాలి.
- క్రీ.శ. 19 వ శతాబ్దం లో వివిధ రంగాలకు చెందిన భారతీయ సంఘ సంస్కర్తల బోధనలు మరియు వీరి ఆలోచనల వలన భారతీయ సమాజం లోని సామాజిక, సాంస్కృతిక, మత రంగాలలో వచ్చిన నమ్మకాలు మరియు మార్పులు ను అవగాహన చేసుకోవాలి.

Unit –II

Social, Religious & Self-Respect Movements – Raja Rammohan Roy, Dayananda Saraswathi, Swami Vivekananda, JyotibaPhule, Narayana Guru, Periyar, Dr. B. R. Ambedkar.

2.0: Learning Outcomes

2.1: Introduction

2.1.1 Socio and Religious Movements

2.1.2 Self-Respect Movements

2.2: Raja RamMohan Roy

2.3: Dayananda Saraswathi

2.4: Swami Vivekananda

2.5: Jyotiba Phule

2.6: Narayana Guru

2.7: Periyar

2.8: Dr. B.R. Ambedkar

2.9: Let Us sum up

2.10: Model Questions and Answers (MCQ)

2.11: References

* వలస పాలన విధానాన్ని మరియు ఆనాటి సాంఘిక వ్యవస్థ లోని మార్పుల ను అణగారిన వర్గాలలో కలిగిన చైతన్యం వలన ఆత్మ గౌరవ ఉద్యమాల ప్రభావం ను గుర్తించగలగాలి.
* రాజా రామ్మోహన్ రాయ్, స్వామి దయానంద సరస్వతి, స్వామి వివేకానంద మొదలైన వారు మత సంస్కరణోద్యమానికి చేసిన కృషి ని వివరించగలగాలి.
* అనిబీసెంట్ ఆధ్వర్యంలో దివ్యజ్ఞాన సమాజ ఆశయాల ప్రచారం, ముస్లిం వర్గాలను చైతన్య పర్చేందుకు సర్ సయ్యద్ అహ్మద్ ఖాన్ నాయకత్వం లో వచ్చిన ఇస్లాం మత సంస్కరణల ప్రభావం ను తెలుసుకోగలగాలి.
* సామాజిక ఉద్యమాల పితామహుడిగా మహాత్మా జ్యోతీబా పూలే, మరియు నారాయణ గురు, ఆత్మ గౌరవ ఉద్యమ పితామహుడిగా పెరియార్ రామస్వామి నాయకర్, మరియు డాక్టర్ బి.ఆర్. అంబేద్కర్ వంటి మహనీయుల కృషి ని వివరించగలగాలి.

2.1: పరిచయం:

భారతీయులు బయటి ప్రపంచంతో సంపర్కం లేకుండా ఏకాంత వాసంలో జీవిస్తున్నారని 11వ శతాబ్ది చరిత్రకారుడు ఆల్బెరూని రాశాడు. ఇంచుమించు అదే పరిస్థితి భారతదేశంలో 19వ శతాబ్ది వరకు కొనసాగింది. 19వ శతాబ్దిలో ఆధునిక - ఆంగ్ల - విద్యావ్యాప్తితో పాశ్చాత్య దేశీయుల తత్వసూత్రాలు, జీవన విధానం తెలిసిరావడంతో భారతీయుల వైఖరిలో మౌలికమైన మార్పు రాసాగింది. బ్రిటిష్ వారి సాంగత్యం మూలంగా హేతువాదం, వ్యక్తి శ్రేయోవాదం, భౌద్ధిక స్వేచ్ఛ వంటి తాత్త్విక మార్గాలను ఒంటబట్టించుకున్న భారతీయులు తమ సామాజిక, మతపరమైన వ్యవస్థలు, ఆచారాలను ఆ కోణాల్లో పరిశీలించసాగారు. ఈ నూతన దృక్పథం కారణంగా శతాబ్ధాలుగా మనుగడలో ఉన్న సిద్ధాంతాలు, సంప్రదాయాలు, సమాజంలో ప్రబలి ఉన్న ఆచార వ్యవహారాలు, వాటిలోని సహేతుకత గురించి పునరాలోచన చేయసాగారు. ఈ పునరాలోచన ఫలితంగా మతసంస్కరణకోసం ప్రయత్నాలు, సాంఘిక సంస్కరణోద్యమాలు వచ్చాయి. మొదట బెంగాల్లోను, తరవాత పశ్చిమ భారతదేశంలోను, తదితర ప్రాంతాల్లోను వచ్చిన ఈ సంస్కరణోద్యమాలు భారతీయుల జీవన విధానాన్ని మార్చివేశాయి. భారతీయ పునరుజ్జీవనోద్యమంగా అభివర్ణితమయ్యే ఈ పరిణామాలకు ఆద్యుడు రామమోహన్ రాయ్.

2.0: Learning Outcomes:

After reading this lesson you will be able to:

- Identify some common characteristics of religious and social reform movement and explain the role played by Raja Ram Mohan Roy and his Brahmo Samaj in bringing about religious reforms.
- The 19th century Indian thinkers and their ideas on various aspects of socio-cultural life, and the overall impact of these new ideas on the existing socio-cultural-religious beliefs in India.
- Understand the impact of colonial rule on the existing social system and how the changes came in it, and explain the growth of a new consciousness among the disprivileged groups and how did they try to change the existing social order.

2.1: Introduction:

The Indian society in the first half of the 19th century was caste ridden, decadent and rigid. It followed certain practices which are not in keeping with humanitarian feelings or values but were still being followed in the name of religion. A change was therefore needed in society. When the British came to India, they introduced the English language as well as certain modern ideas. These ideas were those of liberty, social and economic equality, fraternity, democracy and justice which had a tremendous impact on Indian society. Several contemporary groups, collectively termed social reform movements, strive to introduce regeneration and reform in India. Although these movements vary individually in their

ఆత్మ గౌరవ ఉద్యమాన్ని ద్రావిడ ఉద్యమం అని కూడా అంటారు. వెనుకబడిన అణగారిన వర్గాల వారి హక్కుల, స్త్రీ సమానత్వం కొరకు ఈ ఆత్మ గౌరవ ఉద్యమము దక్షిణ భారతదేశం లో మొదలైంది. ఈ ఉద్యమ నాయకులు అట్టడగు వర్గాల్లో ఆత్మ గౌరవం ఆవశ్యకత ను ప్రజల్లో కల్పించారు. ఆత్మగౌరవ ఉద్యమం లక్ష్యం హిందూ మతం లోని అసమానత్వం, కుల, మత ఆచారాలలోని వివక్ష, బ్రాహ్మణ ఆధిక్యతను వ్యతిరేకించి మూఢ నమ్మకాలను తొలగించుటకు కృషి చేయడం వంటి మత, సాంఘిక కార్యకలాపాలను చేపట్టి ప్రజలలో చైతన్యం ను తీసుకురావడం.

2.1.1: సాంఘిక మరియు మత ఉద్యమాలు:

ప్రాశ్చాత్య విద్య మరియు సంస్కృతి భారత దేశ పునరుజ్జీనానికి దోహదం చేసింది అని అనుటలో అతిశయోక్తి లేదు. భారత దేశ సమాజం లోని లోపాలను, అనాది నుండి వస్తున్న ఆచారాలను విడనాడి సమాజాభివృద్ధికి పాటుబడటం మొదలైంది. క్రీ.శ. 19 వ శతాబ్దం లో మేధావులు, జ్ఞినవంతులు తమ బోధనలతో, సంస్కరణలను రూపొందించడానికి ప్రయత్నాలు చేశారు. ఈ సాంఘిక మత సంస్కరణలు ప్రజలను జాగృతం చేసి వారిని జాతీయవాదం వైపు మరల్చే విధంగా బ్రిటీష్ ఇండియా లోని మేధావులు ఎన్నో ప్రయత్నాలు చేశారు. ఈ పాఠం లో మీరు బ్రిటీష్ ఇండియా లోని వివిధ రూపాలుగా సాంఘిక – మత ఉద్యమాలను అవగాహన చేసుకొంటారు. ఆధునిక విద్యను ప్రోత్సహించడం వంటి కార్యక్రమాలు ద్వారా భారతదేశం లో సాంఘిక, మత సంస్కరణలను రూపొందించడానికి మార్గం ఏర్పడింది. బ్రిటీష్ వారి ఆర్థిక కట్టుబాట్లు మరియు వారి దోపిడీ విధానం ద్వారా జరిగిన వాణిజ్య కార్యకలాపాలు వారి నిరంకుశ పరిపాలనకు దారితీశాయి. క్రీ.శ. 18 వ శతాబ్దం చివరి దశలో వీరి విప్లవాత్మక మైన చర్యలు తీవ్ర రూపం దాల్చాయి. సాంస్కృతిక పునరుజ్జీవన ప్రక్రియ, క్రీ. శ.19 వ శతాబ్ది ప్రథమ భాగం లో ఆరంభమై క్రమేపీ దేశం లోని పలు ప్రాంతాలకు విస్తరించింది.

సాంఘిక మత ఉద్యమాలు అనేక దురాచారాలను రూపుమాపడానికి కృషి చేశాయి వీటిలో ప్రధానంగా:

- కుల వివక్ష మరియు అంటరానితనం
- పర్దా పద్దతి.

specific philosophies, they generally stress the spiritual, secular, logical and scientific aspects of the Vedic traditions, creating a form that is egalitarian that does not discriminate *Jati,* gender, or race.

The self respect movement, also known as the Dravidian Movement, advocated for equal rights for the backward castes, with a focus on women's rights. Most importantly, as the movement's leaders stated, the movement fought for people of the lower castes to have "self-respect" in society. The self respect movement was a dynamic social movement aimed at completely destroying the contemporary Hindu social order and establishing a new, rational society free of caste, religion, and god.

2.1.1: Socio and Religious Movements:

The impact of modern western culture gave birth to a new awakening in India. The British conquest of India paved the way for the spread of Western culture. Thoughtful Indians began to look for the strengths of their society and for the means of removing the weakness of their people. Differing on the nature and extent of reforms, nearly all 19th century intellectuals firmly believed that social and religious reforms were immediately required. Various socio-religious movements in British India not only reformed Indians but also led to the rise of nationalism in India. Read to know more about the various social and religious movements which transformed Indian society in the nineteenth and twentieth century. In this lesson, we discuss the socio-religious movements in British India. The changes brought by the British like modern education

- సతీ ఆచారము
- బాల్యవివాహాలు
- సాంఘిక అసమానత్వం
- నిరక్షరాస్యత

ఫ్రెంచ్ విప్లవం, మేథో విప్లవం, పారిశ్రామిక విప్లవం మరియు శాస్త్ర సాంకేతిక రంగాల అభివృద్ధి వలన సహజంగా సమాజము లో నూతన ఆలోచనలు, సిద్దాంతాలు ఏర్పడుతాయి. క్రీ.శ. 18, 19 వ శతాబ్దాలలో మానవుని ఆలోచనలు శాస్త్ర ల లోని విషయాలను తెలుసుకొను టకు ఆసక్తి కనబరుస్తాయి. మానవతావాదం అనే మూల సిద్దాంతం ద్వారా ప్రతి మానవుడు ఆనందదాయకమైన సమాజాన్ని నిర్మించుకొనుటకు కృషి చేయవలెను.

నూతన వైజ్ఞానిక ఆలోచనల ప్రభావము తో బ్రిటీష్ వారు భారత దేశంలో పరిపాలనను కొనసాగించారు. కంజర్వేటివ్ ప్రభుత్వం కొద్ది పాటి మార్పులతో అవసరమైన మేరకు భారతీయ తత్వం మరియు సంస్కృతి ని దృష్టిలో వుంచుకొని సంస్కరణలకు అవకాశం కల్పించారు. అయితే ఆధునికత కు అవకాశం కల్పిస్తూ కొందరు ఆంగ్ల అధికారులు భారతీయ సమాజానికి పాశ్చాత్య విద్య, వైజ్ఞానిక, తత్వశాస్త్రంను పరిచయం చేశారు. వీరి లక్ష్యం మరియు ఆలోచన భారతీయ ఆధునీకరణ మాత్రమే. కొన్ని క్రైస్తవ మిషనరీలు ఈ లక్ష్యాలను కొనసాగించడానికి పూనుకొన్నాయి. పాశ్చాత్య విద్యను మన దేశం లో అమలు చేయుటకు చార్టర్ చట్టం 1813 ను ప్రవేశ పెట్టారు. భారతీయులకు ఆంగ్ల విద్య ను అందించడం కొరకు లక్ష రూపాయలు ను కేటాయించడం జరిగింది. క్రైస్తవ మిషనరీల రాకతో అనేక చోట్ల విద్యాలయాలు ఏర్పడి ఆధునిక విద్యను భారతీయులకు నేర్పించడం జరిగింది. లార్డ్ విలియం బెంటింక్ భారతీయులకు ఆంగ్లం ను నేర్పించి వారిలో పాశ్చాత్య భావాలను కలిగించి తద్వారా యూరోపియన్ వైజ్ఞానిక సాహిత్యం, సంస్కృతి పట్ల భారతీయులలో జిజ్ఞాస ను కలిగించి, భారతీయులకు ఇక్కడే ఉపాధి కల్పించడం ద్వారా ఇంగ్లాండ్ నుండి విద్యా వంతులను మన దేశానికి రప్పించడం తగ్గి, ప్రభుత్వ దుబారా ఖర్చును తగ్గించ వచ్చు అని భావించడం జరిగింది. ఈ క్రమము లోనే క్రీ.శ. 1841 లో మద్రాస్ లో మద్రాస్ ఉన్నత పాఠశాల ను ఏర్పరచడం జరిగింది. క్రమేణా అదే మద్రాస్ ప్రెసిడెన్సీ కళాశాల గా

resulted in many social and religious reform movements in India. The British authorities reorganized and regulated India's economy in the interests of British trade and industry and organized a modern administrative system to guarantee order and security. But from the last quarter of the 18th century the British attitude towards India was radically changed.

The socio-religious movement worked for several reasons. They tried to abolish many things, including:

k Caste and untouchablility

k *Purdah* System

k *Sati*

k Child marriage

k Social inequality

k Illiteracy

The French Revolution, Intellectual Revolution, Industrial Revolution and the development of science and technology ultimately brought a revolution in the realm of thought. This new thought produced three outstanding doctrines and they were the doctrine of reason, doctrine of humanism and the doctrine of progress. The doctrine of reason or the rational and scientific attitude indicated that only that was true which was in conformity with human reason and capable of being tested in practice. The scientific progress of the 18th and 19th centuries and the tremendous power of production released by the application of science to industry were visible proofs of power of human reason. Humanism was based on the belief that every human being was an end himself and should be respected and prized as such. No man had the right to

రూపాంతరం చెంది, వివిధ చోట్ల విద్యాలయాలను ఏర్పరచడం జరిగింది. భారత దేశం లో ఆధునిక వైజ్ఞానిక వేత్తలను, పండితులను, మేధావులను తయారు చేసుకొని అటువంటి వారిని బ్రిటీష్ వారి ఉద్యోగులుగా, మలచుకొన్నారు. పాశ్చాత్య విద్యను ఆహ్వానించి, స్వయంగా నేర్చుకొన్న సంస్కరణ వాదులలో రాజా రామమోహన్ రాయ్ మరియు ఇతని మిత్ర బృందం మొదటి తరంనకు చెందిన వారుగా పరిగణింప వచ్చును. వీరు భారత దేశం లో అనేక దురాచారాలను రూపుమాపుటకు, సమాజాన్ని చైతన్య పరచుటకు ప్రయత్నాలు మొదలు పెట్టారు. ఆధునిక సంస్కరణలను భారతీయ సమాజంలో నెలకొల్పి అనేక దురాచారాలను వదిలి పెట్టుటకు సాంఘిక, మత ఉద్యమాల కు నాయకత్వం వహించారు. వీరిలో కేశుబ్ చంద్ర సేన్ అన్నట్లు " ఈ రోజు మనం మన చుట్టూ చూస్తున్నది పతనమైన జాతిని. ఈ దేశ ప్రాథమిక గొప్పతనం ప్రస్తుతం శిథిలావస్థ లో వున్నది."

2.2.: రాజారామ్మోహన్ రాయ్ (క్రీ.శ.1772-1833):

రామ్మెహన్ రాయ్ బెంగాల్లో బర్ద్వాన్ జిల్లాలోని రాధానగర్లో క్రీ.శ. 1772లో జన్మించాడు. పాట్నాలో పర్షియన్-అరబిక్ భాషలు అధ్యయనం చేసిన రాయ్ ముస్లిమ్ సంస్కృతీ, సూఫీ భావాలతో ప్రభావితుడైనాడు. అరబిక్ భాషలో ఖురాన్ గ్రంథం చదివిన రాయ్ తన 16వ ఏట విగ్రహారాధన పద్ధతిని ఖండిస్తూ ఒక భాష్యాన్ని రచించాడు. 1803లో ముర్షిదాబాద్ కు మారిన తరవాత 'ఏకేశ్వరోపాసకులకు కానుక" (తుహ్ఫత్ ఉల్ మువహ్హిదీన్) అనే గ్రంథాన్ని రచించాడు. అందులో విగ్రహారాధనను, అంధ విశ్వాసాలను ఖండించి భగవంతుని అంద ఏకేశ్వరోపసన సమర్థించాడు. క్రీ.శ. 1804-1814 కాలంలో రాయ్ ఈస్టిండియా కంపెనీ ఉద్యోగి జాన్ డిగ్బీ వద్ద కొంతకాలం డిగ్బీ రంగపూర్ కలెక్టర్' గా ఆయన ఆశ్రయంతో దివాన్ గానూ పనిచేశాడు. ఆ పదవిని వీడిన తరవాత తాను రూపొందించిన మతసూత్రాలు, సిద్ధాంతాలను వ్యాప్తి చేయసాగాడు. హిందూ జైన, మహ్మదీయ మత పండితులతో చర్చలు జరిపేవాడు. హరిహరానంద తీర్థస్వామి పండితుని సహాయంతో తాంత్రిక గ్రంథాలు పఠించాడు. ప్రతి సాయంత్రం తన నివాస గృహంలో సమావేశాలు జరిపి మత విషయాలపై ఇష్టాగోష్టి నిర్వహించేవాడు. రాయ్ తన 22వ ఏట ఆంగ్లం నేర్చుకోవడం మొదలుపెట్టాడు. ఫ్రెంచి విప్లవం గురించి, యూరప్ రాజకీయాలను గురించి అవగాహనను పెంచుకున్నాడు.

look upon another human being as a mere agent of his own happiness. This humanistic outlook gave birth to the doctrines of individualism, liberalism, and socialism. According to the doctrine of progress all societies must change with time. No society was static. Man had the capacity to remodel nature and society on rational and just lines.

This new current of thought which influenced the British determined the Indian policy or run the Indian administration. The Conservatives advocated of introducing as few changes in India as possible. They admired Indian philosophy and culture. But they opposed any programme of rapid modernization. Another school of thought represented by a few Englishmen, known as Radicals, believed that the answer to the ills of Indian Society and religion life is the introduction of modern Western science, philosophy, and learning. They wanted radical modernization of India. The British administrators in India realized that the British interests in could not be realized without some modernization. Thus, the Westernization of India was started and this was done in the first instance by the Christian missionaries. The Charter Act of 1813 C.E opened a new chapter in the history western education in India, for it introduced for the first time a provision of allotting one lakh of rupees for the promotion of education. After this Act, Christian missionaries came to India more in number to spread Christianity through the educational institutions. Lord William Bentinck proclaimed that the great object of the British Government ought to be the promotion of European science and literature among the natives of India and that all funds appropriated for the purpose of education would be best employed on English education alone. Among

క్రీ.శ.1814 తరవాత రాయ్ కలకత్తాలో స్థిరపడ్డాడు. అక్కడ ఆయన ఆంగ్ల విద్యావంతులతో సామాజిక, మత, తాత్విక విషయాలపై చర్చలు జరిపేవాడు. వారి సహాయ ప్రోద్బలాలతో ఆయన క్రీ.శ.1815 'ఆత్మీయ సభ అనే సంస్థను నెలకొల్పి, ఏకేశ్వర సూత్రాన్ని (భగవంతుడొక్కడే అనే సూత్రాన్ని) ప్రతిపాదించే ఉపనిషత్తులాది గ్రంథాల్లోని తత్వాన్ని ప్రచారంలోకి తేసాగాడు. క్రీ.శ. 1819లో దక్షిణాదికి చెందిన సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి అనే పండితునితో విగ్రహారాధనలోని అసంబద్ధతను గురించి వాదించి విజయుడయ్యాడు. 1825లో వేదాంత విద్యాలయాన్ని నెలకొల్పి ఏకేశ్వరతత్వాన్ని బోధించి, శుద్ధమైన, ఉన్నతమైన ఆస్తికవాదాన్ని వ్యాపింపచేయడానికి నడుంకట్టాడు. తన ఉపోద్ఘాతం కూర్చిన ఉపనిషత్తుల అనువాద గ్రంథాలను ప్రచురించాడు. దీనివల్ల ఆయన భావాలకు కొంత ప్రచారం కలిగినా ఆయన బంధు, సహచర గణం చాలామంది ఆయనతో బాంధవ్యాన్ని వదులుకోసాగారు. 1820లో 'జీసస్ బోధలు' శాంతి సంతోషాలకు మార్గం అనే గ్రంథాలను ప్రచురించాడు. రాయ్. ఈ ప్రచురణతో క్రైస్తవ త్రిమూర్తితత్వాన్ని గురించి సెరామ్పూర్ లోని బాప్టిస్ట్ మిషనరీలతో వివాదం ఏర్పడింది. తరవాత హీబ్రూ-గ్రీక్ భాషల్లోని క్రైస్తవ గ్రంథాలను అధ్యయనం చేసి ఏకేశ్వరతత్వాన్ని సమర్థవంతంగా వివరించాడు. విలియమ్ ఆడమ్ అనే బాప్టిస్ట్ మతాచార్యుడు. రాయ్ ఏకేశ్వరవాదాన్ని స్వీకరించాడు. ఆడమ్ గారు ప్రార్థనా సమావేశం నుంచి వస్తుండగా, రాయ్ అనుయాయులైన తారాచంద్ చక్రవర్తి - చంద్రశేఖరదేవ్లు ఏకేశ్వరతత్వ ప్రబోధనకూ, ప్రార్థనలకు గాను ఒక ప్రత్యేక మందిరం ఏర్పరిస్తే బాగుంటుందని సూచించారు. ఆడమ్ స్వయంగా ఈ ప్రతిపాదన చేశాడని కొందరి అభిప్రాయం. ఏమైనా సంపన్నులైన కొందరు బంధు మిత్రుల సాయంతో రాయ్ ఒక భవనాన్ని అద్దెకు తీసుకొని అందులో భగవంతుని ఏకత్వాన్ని అంగీకరించే వాళ్ళతో తొలి సమావేశాన్ని ఏర్పరచాడు. ఆ విధంగా క్రీ.శ. 1828 ఆగస్టు 20 నాడు తారాచంద్ కార్యదర్శిగా బ్రహ్మసమాజం నెలకొల్పడమైంది. ఈ బ్రహ్మసమాజ సమావేశంలో ఉపనిషత్తుల అధ్యయనం కూడా జరిగేది.

సమాజ సూత్రాల వ్యాప్తికి "సంవాద కౌముది" అనే పత్రికను ప్రారంభించడం జరిగింది. ఈ కార్యక్రమాలకు తోడు రాయ్ ప్రోద్బలంతో 1829లో 'సతీ' సహగమనాన్ని నిషేధించే శాసనం అమలుకావడం జరిగింది.

the steps taken for this purpose by the Madras Government, was the establishment of the Madras University High School in 1841 C.E, which later on developed into the Madras Presidency College and of a number of Provincial schools of which one was located at Rajahmundry in Andhra.

The 1800s and 1900s saw more and more people appreciating the values of Indian culture, but they were also vocal enough to reject the bad elements in it. The growth of the modern middle class in India was the result a twofold process-the destruction of the old ruling class on the one hand, and the rise of new groups of landholders, businessmen and intellectuals on the other. The modern Indian middle class made its first appearance in the newly founded cities of Madras, Bombay and Calcutta, and in the towns, which became the subsidiary centers of British commercial activity and administration. It is difficult to estimate the numerical strength of the social groups that formed the emerging middle class. Traders, merchants, commercial agents of the European traders, professional groups, the landed gentry, government servants and the intelligentsia formed its important elements. They were middle class in the sense that they stood between the ruling oligarchies and the Indian masses. They were a new class in so far as they were not rigidly stereotyped into castes, although the old upper classes predominated among them. They possessed a mobility which permitted change of occupation and avocation. In different regions of India, the relative strength of different groups and of the class as a whole was not the same; but their influence upon society was out of all proportion to their numerical strength. The spearhead of the class was the educated section.

దానితో సాంప్రదాయకులు రాయ్ ను వ్యతిరేకించసాగారు. క్రీ.శ. 1829లో నిధులు సేకరించి బ్రహ్మసమాజం కోసం ఒక భవనాన్ని కొనుగోలు చేయడం జరిగింది. క్రమంగా బ్రహ్మసమాజానికి ఆదరణ పెరిగింది. మధ్యతరగతి విద్యావంతులు సభ సమావేశాలకు హెచ్చుసంఖ్యలో రాసాగారు. రాయ్ ఉద్యమాన్ని అరికట్టడానికి సనాతనులు రాధాకాంత దేవ్ నాయకత్వంలో 'ధర్మసభ" అనే సంస్థను నెలకొల్పారు. "సమాచారచంద్రిక" అనే దినపత్రికను ఆరంభించి బ్రహ్మసమాజాన్ని విమర్శించే వ్యాసాలు అందులో ప్రచురించసాగారు. ఆ వ్యాసాలను ఖండిస్తూ సంపాదకౌముదిలో ప్రతి విమర్శలు వచ్చేవి. ఈవిధంగా బ్రహ్మసమాజం – ధర్మసభల మధ్య వాదవివాదాలు బెంగాల్ రాష్ట్రమంతటా ప్రచారమయ్యాయి. వివిధ వర్గాలవారు, కులాలవారు ఈ వివాదంలో పాలుపంచు కున్నారు. రాయ్ స్వయంగా విమర్శలతోపాటు బెదిరింపులను కూడా ఎదుర్కొన్నాడు.

క్రీ.శ. 1830, జనవరి 23 నాడు బ్రహ్మసమాజ మందిరాన్ని రాయ్ నెలకొల్పాడు. దాని నిర్వహణకోసం ఒక ధర్మకర్తల మండలిని ఏర్పాటుచేశారు. "శాశ్వతమైన, ఏకరూపమైనదైవం" అను సూత్రాన్ని అంగీకరించే వారు ఎవరైనా బ్రహ్మమందిరంలో ప్రార్థనలు జరుపుకోవచ్చని సమాజం ప్రకటించిన పత్రం ఉద్ఘాటించింది. మందిరంలో విగ్రహాలు, పూజామూర్తులు, ఉండరాదని పత్రం నిర్దేశించింది. తద్వారా రాయ్ స్థాపించిన బ్రాహ్మసమాజంగానీ, ఏర్పరచిన మందిరంగానీ కేవలం బ్రహ్మ సమాజానికి మాత్రమే పరిమితంకాదనీ, ఏకేశ్వర తత్వాన్ని అంగీకరించిన వారందరికీ వాటిలో ప్రవేశం లభిస్తుందనీ రాయ్ ప్రకటించాడు. క్రీ.శ. 1833 రాయ్ మరణంతో కలకత్తాలోని బ్రహ్మసమాజం కొంత స్తబ్ధమైనా, ద్వారకానాథ టాగూర్ సమకూర్చిన కొద్ది నిధులతో కొనసాగింది. ఇతను గొప్ప పారిశ్రామిక వేత్త. ఇతని కుమారుడైన దేవేంద్ర నాథ్ టాగూర్ తత్వ భోధిని అను సంస్థను క్రీ.శ. 1839 లో స్థాపించెను. ఇతను విశ్వకవి రవీంద్ర నాథ్ టాగూర్ గారి తండ్రి. ఇతను క్రీ.శ. 1842 లో బ్రహ్మ సమాజం లో చేరిన పిదప, నూతన ఉత్తేజం తో ఆ సంస్థ ఆశయం కొరకు కృషి చేసెను. భారత దేశ గత వైభవ ఔన్యత్యమును, సిద్ధాంత పరంగా బలపరచి, రాజా రామ మోహన్ రాయ్ ఆలోచనలను, భావాల్ని ప్రచారం చేసెను.

In India, a modern intelligentsia developed decades before modern industries were established and the industrial bourgeoisie came into existence. Raja Ram Mohan Roy and his group constituted the first group of intelligentsias who studied western culture and imbibed its rationalist and democratic doctrines, concepts and spirit. After the British government established more and more schools and colleges, the private effort of the missionary groups and enlightened Indians reinforcing this growth, a big class of educated Indians developed during the second half of the 19th century, projecting from it a large section of the intelligentsia. The role of the intelligentsia in the history of modern Indian nationalism was decisive. They integrated, to a great extent, the Indian people into a modern nation and organized various progressive socio-religious reform movements in the country. Many leaders emerged to reform Indian society. They mostly aspired to revive the Indian society with modern values. Keshub Chandra Sen, for example, said: "What we see around us today is a fallen nation-a nation whose primitive greatness lies buried in ruins".

Tattvabodhini Sabha was founded by Debendranath Tagore in 1839 C.E; he was the father of Rabindranth Tagore. When he joined the Brahmo Samaj in 1842, he gave it fresh vitality. He committed himself to a methodical and reasonable study of India's past. He spread Raja Ram Mohan Roy views. Parthana Samaj was founded by Keshab Chandra Sen assisted Atmaram Pandurang in Bombay in 1867 C.E. The Paramahamsa Sabha, a kind of secret club that promoted liberal ideals and encouraged the dissolution of caste and communal boundaries, was a forerunner of the Prarthana

బెంగాల్ కు చెందిన మరొక ఆధునిక సంఘ సంస్కర్త ఈశ్వర్ చంద్ర విద్యాసాగర్ గొప్ప పండితుడు, ఇతను తన జీవితాన్ని అంతా మహిళల సర్వతోముఖాభివృద్ధి కొరకు వెచ్చించెను. ఇతని కృషి వలన క్రీ.శ. 1856 లో వితంతు పునర్వివాహ చట్టము అమలు లోనికి వచ్చెను. స్త్రీ విద్య ను అమలు పరచటం కొరకు అనేక పాఠశాలలను స్థాపించుటలో సహాయపడెను. మతం ముసుగులో జరిగే దారుణాలను తీవ్రంగా వ్యతిరేకించెను.

ప్రార్థనా సమాజంను బ్రహ్మ సమాజానికి చెందిన కేశవ్ చంద్ర సేన్, మరియు డాక్టర్ ఆత్మారామ్ పాండు రంగ (క్రీ. శ.1823-98) చే క్రీ.శ. 1867 లో బొంబాయి లో స్థాపించబడింది. క్రీ. శ. 1870 లో యం. జి. రనడే, ఆర్.జి. భాండార్కర్ లు దీనిలో చేరి దీనికి నూతన జవసత్వాలు చేకూర్చారు. ఇది హిందూ మతం లోని సంస్కరణ ఉద్యమం, సహపంక్తి భోజనాలు, కులాంతర వివాహాలు, వితంతు పునర్వివాహం, మహిళల, అణగారిన వర్గాల సముద్దరణ లాంటి సంఘ సంస్కరణలపై కేంద్రీకరించి పనిచేసింది. మహదేవ్ గోవింద్ రనడే వితంతు పునర్వివాహ సమాజం ను, దక్కన్ విద్య సొసైటీ అను సంస్థలను క్రీ.శ. 1861 లో స్థాపించెను. ఇతను స్థాపించిన మరొక సంస్థ "పూనా సార్వజనిక సభ" ద్వారా సామాజిక సంస్కరణలు,మత సంస్కరణలు ను వేరు వేరు అని, మతాన్ని సంస్కరించనదే సామాజిక, ఆర్థిక, రాజకీయ సంస్కరణలు అమలు కావు అని ఇతని ప్రగాఢ నమ్మకం.

హెన్రీ లూ వివన్ డిరోజియో అను స్కాట్లాండ్ దేశస్తుడు కలకత్తా ను చూడడానికి వచ్చి, హిందూ కళాశాలలో ఆంగ్ల అధ్యాపకుడిగా పనిచేసెను. ఇతను ఆధునిక విద్యను భారతీయులకు అవసరం అని, ఇతని విప్లవ భావాలతో ప్రజలను ఆలోచింపజేసెను. అనేక శాస్త్రాల మీద చర్చలు చేస్తూ యంగ్ బెంగాల్ ఉద్యమంలో క్రియాశీలకంగా పని చేసెను. డిరోజియో ఫ్రెంచ్ విప్లవ ప్రభావితుడై బ్రిటన్ కూడా భారత దేశం పట్ల ఉదార స్వభావం కలిగి ఉండవలెను అని బోధించెను. ఇతను 22 సంవత్సరాల వయస్సులో అకస్మాత్తుగా మరణించెను. తర్వాత ఇతని స్నేహితులు యుంగ్ బెంగాల్ ఉద్యమాన్ని కొనసాగించి ఇతని ఆశయాల ను ప్రజల్లోకి తీసుకెళ్లారు.

Samaj. The samaj's strategy was based on teaching and persuasion rather than conflict with Hindu orthodoxy. Along with Ranade, Dhondo Keshav Karve and Vishnu Shastri were social reformers. Mahadev Govind Ranade was the founder of the **Widow Remarriage Association** in 1861 C.E and the Deccan Education Society. He established the Poona Sarvajanik Sabha as well to Ranade, religious reform was inseparable from social reform. He also believed that if religious ideas were rigid there would be no success in social, economic and political spheres. Although Parthana Samaj was powerful influenced by the ideas of Brahmo Samaj, it did not insist upon a rigid exclusion of idol worship and a definite break from the caste system.

2.1.2: Self Respect Movement:

A large number of Alternative Movements, however, tended to go beyond such Sanskritising beginnings to a political position which sometimes led to their incorporation into the anti-Brahmin movements begun by other intermediate castes.

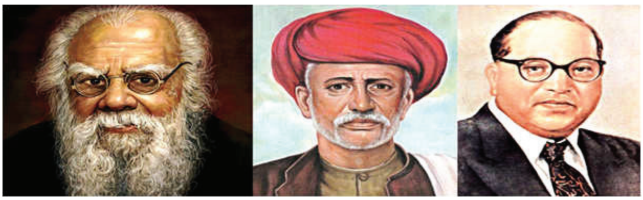

At other times it led to loyalist or separatist tendencies or their opposing the caste system itself. Among alternative movements mention may be made of the untouchable '*Ezhavas* of Kerala, who attacked the Brahmin domination, demanded entry into temples and tried to '*Sanskritise*' some of their customs. In

2.3: దయానంద సరస్వతి: (క్రీ.శ.1824-1883):

ఆధునిక సంఘ సంస్కర్త లలో ప్రముఖుడిగా, వేదాధ్యయన ప్రాముఖ్యతను గుర్తెరిగి, సమాజం ఎదుర్కొంటున్న అనేక రుగ్మతలకు పరిష్కారం వేదాల సారాన్ని గ్రహించగలిగితే ఆ వేదాలే సమాజానికి మార్గ నిర్దేశకము ను చూపుతాయని విశ్వసించిన సాంస్కృతిక పునరుజ్జీవనోద్యమ నాయకుడు, వేదాంతి దయానందుడు. సత్యార్థ ప్రకాశకులుగా, సమాజాన్ని జాగృతం చేయడానికి, పరాయి పాలనలో మగ్గుతున్న భారత దేశాన్ని బానిసత్వపు శృంఖలాల నుండి విడిపించుటకు, ఆధునిక సంస్కరణల ద్వారా ప్రజలలో చైతన్య జ్యోతిని వెలిగించిన దయానందుని అసలు పేరు మూల శంకర్. క్రీ.శ. 1824 ఫిబ్రవరి 12 న గుజరాత్ రాష్ట్రం లోని కథైవార్ సంస్థానం లో మోర్వి అను గ్రామములో జన్మించాడు. బాల్యం నుండే అద్భుతమైన మేధస్సు తో వేద పండితుడుగా అనేక ఆధ్యాత్మిక చింతనా కార్యక్రమాలలో పాల్గొన్నాడు. నర్మదా నదీ తీరాన గల ఆశ్రమములో చేరి పరమానంద సరస్వతి ఆధ్వర్యం లో సన్యాసం ను స్వీకరించి ఆయన చేత దయానంద సరస్వతి అను పేరు పొందాడు. మధురలో సంస్కృత పండితుడైన, అంధుడైన విరాజానందుని దగ్గర శిష్యునిగా చేరి జ్ఞాన ప్రవీణుడై విగ్రహారాధనను, బహు దేవతారాధనను నిరసించి వ్యతిరేకించాడు. వేదాల ప్రాముఖ్యతను తెలియజేయుటకు అలాగే ప్రజలలో సామాజిక స్పృహను పెంపొందించుటకు క్రీ.శ. 1875 లో "ఆర్యసమాజ్" అను సంస్థను నెలకొల్పాడు. వేదాలలోనే విశ్వ జ్ఞానం అంతా ఇమిడి వున్నదని, వేదాలలోని ఆదర్శాలు ఎంతో ఉన్నతమైనవి గనుక మానవుని జీవన గమనానికి ఆధారభూతమైనది దైవం ఒక్కటే అన్ని నమ్మి విశ్వమానవ సౌభ్రాతృత్వం ను "హిందుత్వ" సిద్ధాంతం ద్వారా ప్రచారం గావించాడు. ఆర్య సమాజ్ ద్వారా గోరక్ష ఉద్యమాన్ని నడిపి, హిందీ భాషలో అనేక రచనలు చేసి సత్యార్థ ప్రకాశకుడిగా, వేదాలే సంస్కృతీ మూలాలని, వలస సంస్కృతిని నిరోధించడానికి "వేదాలకు తిరిగి మలుదాం" అని పిలుపునిచ్చాడు. భారత దేశం పురాతన వైభవం ను తిరిగి పొందాలని కలలుకన్నాడు. భారతీయులు విదేశీ ఆధునిక పోకడలను అనుసరించుట మన మూల సంస్కృతి కి ఆవరోధం అని గ్రహించి జాతీయవాద నిర్మాణ కార్యక్రమాలను చేపట్టెను. అసంఖ్యాకమైన సామాన్య ప్రజానీకానికి తన సందేశాలను, బోధనలను వినిపించాడు. దయానందుడు హిందూ ఆలోచనా

Tamilnadu, the *Nadars*, who were the untouchable toddy-tappers, developed into a mercantile community and claimed *Kshatriya* status. In Tamilnadu again there were numerous lower-caste movements for seeking temple entry rights. At the close of the 19th century, the *Mahars* of Maharastra claimed *Kshatriya* origin and more jobs in the army and civil services.

Jyotiba Phule's Movement is one of the earliest lower caste movements, which became the torch bearer for the future caste movements, was founded in Maharashtra in the 1870 C.E, by Jyotiba Phule, who with his books *Gulamgiri* (1872 C.E.) and *SarvajanikSatyadharma Pustak* and his organization *Satya Shodhak Samaj*, proclaimed the need "to save the lower castes from the hypocritical Brahmins and their opportunistic scriptures". His main work was to rouse the masses and lead them to an organized resistance against the unreasonable claims of the priestly class. He made no distinction between non-Brahmins and untouchables. An extract from the Report of the '**Satya Shodhak Samaj'** makes his object clear: "For thousands of years with the help of their books, the Brahmins have declared the masses as low born and are exploiting them. To liberate them from the thralldom of the sacerdotal authority and make them conscious of their rights by educating them, the '**Satya Shodhak Samaj'** was founded on September 24, 1873 C.E.". The main aims of the movement were Social service, spread of education among women and lower caste people.

Phule's theory of exploitation of lower castes was focused on cultural and ethnic factors rather than on political and economic ones. According to Phule, education and

సరళిని, హిందూమతాన్ని, హిందువుల జీవన విధానాన్ని గొప్పగా మార్చ గలిగాడు. ఆనాటి సమాజంలోని కుల వివక్షతను, అంటరానితనం ను, బాల్యవివాహాలను, సతీ సహగమనమును తీవ్రంగా వ్యతిరేకించి ఆర్యసమాజ్ ద్వారా ప్రజలలో మార్పులను తీసుకురావడానికి ప్రయత్నం చేసాడు. వితంతు పునర్వివాహాన్ని ప్రోత్సహించి, ఆధునిక విజ్ఞానాన్ని, విద్యను ఆహ్వానించి మన దేశ సంస్కృతీ సాంప్రదాయాలలోని విశిష్టతను గుర్తెరగాలని కోరుచూ ప్రభోధించాడు. వివిధ కారణాల చేత, బలవంతంగా ఎవరైనా హిందువులు గనుక ఇతర మతాలను స్వీకరించినట్లైతే వారిని తిరిగి హిందూమతం లోకి ఆహ్వానించే కార్యక్రమమును శుద్ధి ఉద్యమము ద్వారా నడిపాడు. విదేశీ విజ్ఞానాన్ని మేళవించి సమాజం లోని దూరాచారాలను, మూఢ నమ్మకాలను దూరం చేసి మన సంస్కృతిని మరింత సుసంపన్నం చేయగలిగిన ఆధ్యాత్మిక సంఘసంస్కర్త దయానంద సరస్వతి. స్వదేశీయమైన సొంత పరిపాలన భారత దేశానికి అత్యవసరమని, ప్రజలు ఎప్పుడూ ఒకే వ్యక్తి చేతి కింద పరిపాలింపబడటం కంటే వారు తమంత తామే సంఘాలుగా ఏర్పడి ప్రజాపరిపాలనను నిర్వహించడం మంచిదని పేర్కొన్నాడు. స్వేచ్ఛాయుతమైన, స్వయం పాలన చాలా మంచిదని చెప్పిన మొదటి భారతీయ తాత్వికుడు స్వామి దయానంద సరస్వతి.

రామకృష్ణ పరమ హంస ముఖ్య శిష్యుడైన స్వామి వివేకానంద అని పిలువబడే నరేంద్రనాథ్ దత్తా భారతదేశ చరిత్ర లో ముఖ్య ఆధ్యాత్మిక, హిందూ సన్యాసి, మరియు గొప్ప వేదాంతి. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా హిందూ సనాతన ధర్మాన్ని ప్రచారం చేయుటలో అగ్రగణ్యుడు. నరేంద్ర నాథ్ దత్తా క్రీ.శ. 1863, జనవరి 12 న కలకత్తా నగరం లో జన్మించాడు. ఇతని బాల్య విద్యాభ్యాసం కలకత్తా లో జరిగెను. ఇతని 12 వ యేట నే హిందూ ధర్మ శాస్త్రాలు, వేదాంత, తత్వ శాస్త్రాలలో బాగా ప్రావీణ్యం సంపాదించారు. ఇతను రామకృష్ణ పరమ హంసను క్రీ.శ. 1882 లో కలిసెను. రామకృష్ణుని భావాలతో ఏకీభవించి శిష్యునిగా మారెను. రామకృష్ణ పరమహంస ఒక పేద బ్రాహ్మణ కుటుంబం లో కుదిరాం చటర్జీ, చంద్రమణి దేవీ దంపతులకు క్రీ.శ. 1836 ఫిబ్రవరి 18 న బెంగాల్ లోని కామర్పుకుర్ అనే గ్రామంలో జన్మించెను. ఇతని అసలు పేరు గధాదర చటోపాధ్యాయ. ఇతనికి బాల్యం లో

organization were the means to create unity and a sense of identity by returning to pre-Brahmin religious traditions. Through this the Brahminical ideological chain could be broken and a caste-free and just society created.

Jyotiba Phule's movements soon spread to the *Maratha* caste cluster and even Dr. B.R. Ambedkar was later on influenced by it. As a result of Phule's movement, the untouchable *Mahars*, who were inferior field servants in Maharashtra countryside, and who from the 1920 C.E, formed the backbone of Ambedkar's anti-caste movement, and came under the influence of an ex-army man, Gopal Baba Walankar, towards the end of the 19th century. In 1894 C.E, they petitioned the Government for more jobs in the army and services and claimed *Kshatriya* status.

Shri Narayana Dharma ParipalanaYogam (SNDPY) Movement is the Untouchable *Ezhvas* or *Iravas* of Kerala emerged by the end of the 19th century as a relatively prosperous segment, who clustered around the religious leader Shri Narayana Guru (1855-1928 C.E). He formed the **Sri Narayana Dharma ParipalanaYogam** (SNDPY) in 1902-03 C.E, which organized some temple entry rights movements. In the 1920s SNDPY was influenced by Gandhian nationalism under their leader T.K. Madhavan. By the 1930 C.E, however, communist influence was decisive among the *Ezhavas*, and a large number among them turned radical atheists. The ***Adi-Andhra Dalits*** in Kerala were also influenced by SNDPY.

The anti-Brahmin crusade got a further impetus when E.V. Ramaswamy Naicker, popularly known as Periyar, joined the

సరైన విద్య అబ్బలేదు, కానీ ఇతను తన జీవితాన్ని దేవుని సేవ కై అంకితం చేశాడు. కాళీ మాత ను ఆరాధ్యదైవం గా కొలిచాడు. దక్షినేశ్వర్ లోని ఒక కాళీమాత ఆలయం లో పూజారిగా చేరి, అక్కడికి వచ్చే భక్తులను తన భక్తిభావం తో ఆకట్టుకున్నాడు. రామకృష్ణ పరమహంస ఆధ్యాత్మిక బోధనల ప్రభావం నాటి సమాజంలో అధికంగా ఉండేవి. నదులు అన్నీ చివరకు ఎలా సముద్రం లో కలుస్తాయో, అలానే మనిషి కూడా దేవుని సన్నిధి లో కలసి పోవాలి అని, హిందూ పురాణాల ను అవగాహన చేసుకొంటే గొప్ప విజ్ఞానాన్ని, ఆధ్యాత్మికతను పెంపొందించుకోవచ్చు అని బోధించాడు. నీటికి ఆకారం ఎలా ఉండదో, అలానే దేవుడికి ఆకారం వుండదు, అయితే నీరు ఏ విధంగా అయితే మంచుగా గడ్డకట్టి ఆకారాన్ని పొందుతుందో అలానే మన భక్తి భావం తో దేవుణ్ణి వివిధ రూపాలలో ఆరాధించు కోవచ్చు అని భావించాడు. ఇలాంటి ఆధ్యాత్మిక బోధనలతో చాలా మంది శిష్యులను పొందగలిగాడు, వారిద్వారా తన భావాలను విశ్వవ్యాప్తం చేయదలిచాడు, అటువంటి శిష్యులలో స్వామి వివేకానంద కూడా ఒక్కరు. రామకృష్ణ పరమహంస క్రీ.శ. 1886, డిసెంబర్ 25 న పరమపదించారు.

రామకృష్ణ మిషన్:

రామకృష్ణ మఠం మరియు రామకృష్ణ మిషన్ అను సంస్థలు ప్రపంచ వ్యాప్తంగా కొన్ని కోట్ల మందికి ఆధ్యాత్మికతను అందిస్తూ రామకృష్ణ ఉద్యమం లేదా వేదాంత ఉద్యమం ను ముందుకు తీసుకెళ్తున్నాయి. రామకృష్ణ మఠం మరియు రామకృష్ణ మిషన్ వ్యవస్థాపకుడు స్వామి వివేకానంద. ఇతను బెంగాల్ కు సమీపంలోని బేలూరు లో క్రీ.శ. 1897 మే 1 న స్థాపించాడు. ఈ మిషన్ కు ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఉప శాఖలు గలవు. వీటి ద్వారా వివిధ సామాజిక, సేవా కార్యక్రమాలు అనగా ఆరోగ్య రక్ష, పకృతి వైపరీత్యాలు సంభవించినప్పుడు అవసరమైన మేరకు తోడ్పాటు, విద్యాలయాలు, ఆసుపత్రులు, అనాధ శరణాలయాల స్థాపన, గ్రామీణాభివృద్ధి, గిరిజనుల సంక్షేమం, మొదలైన వాటిని నిర్వహిస్తుంది. ఈ మిషన్ యొక్క నినాదం “ ఒకరి స్వంత మోక్షం కొరకు మరియు ప్రపంచ సంక్షేమం కొరకు”.

వివేకానందుని తత్వ బోధనలు:

వివేకానంద బోధనలలో అన్ని శక్తుల కంటే దేవుడే శక్తివంతుడు. క్రీ.శ. 1893 లో ప్రపంచ సర్వమత సమ్మేళనంలో భారత దేశం తరుపున పాల్గొన్న

anti-Brahmin movement. Naicker, who actively participated in the Non-Cooperation movement, broke with the Congress in 1924 C.E, to develop an anti-Brahmin, anti-caste populist and radical alternative to Justice Elitism. He had been with the Congress and had even served a term as the President of the TamilNadu Congress, before he quit the party in 1924 following differences over the issue of social justice and representation of non-Brahmins. After leaving the Congress, Periyar launched the **Self-Respect Movement** (1925) aimed at awakening non-Brahmins. His journal *Kudi Arasu* and his movement progressed from advocating weddings without Brahmin priests, forcible temple entry, the burning of *Manusmriti* to outright atheism at times. In fact, he tried to provide an umbrella movement to all non-Brahmins of South India, particularly of Tamil Nadu. When the mantle of Justice Party leadership fell on Periyar after 1937 C.E, he considered moving away from electoral politics and confining the role of the non-Brahmin movement to a reformist one. Accordingly, at the Salem conference in 1944 C.E, the Justice Party was renamed **DravidarKazhagam**. Along with the renaming came a redefinition of its course of action.

This was when Periyar came up with the concept of *Dravida Nadu*, a land for Dravidians on the lines of a separate state for the Muslim League. By this time Periyar had also popularized the theory of Aryan invasion of the Dravidian land, in which the Brahmins were equated with the subjugating Aryans and the non-Brahmins with subjugated Dravidians, thus adding a virulent note to the anti-Brahmin movement. It is probably the *Dravida Nadu* theory that confined this potent movement to the boundaries of present-day Tamil Nadu. The

స్వామి వివేకానంద భారతీయ తత్వం ను ప్రపంచానికి పరిచయం చేశాడు. ఇతని ఉపన్యాసంలోని " ప్రియమైన సోదర సోదరీమణులారా" అన్న మొదటి వాక్యము తోనే అందరినీ ఆకట్టుకొని భారత దేశ సంస్కృతీ విశిష్టతను ప్రపంచానికి చాటి చెప్పాడు. ఇతను అనేక దేశాల నుండి ఉపన్యాసం కొరకు అహ్వానాలను అందుకొని తన ప్రసంగాలలో భారతీయ మూలాలను విశ్లేషించి గొప్పతనాన్ని కీర్తించాడు. ఇతని రచనలు మరియు ప్రసంగాలు పాశ్చాత్య దేశాల్లో ముఖ్యంగా హిందూ మతం లోని అద్వైత వేదాంత మరియు యోగ తత్వాలను వ్యాప్తి చేయడానికి చాలా కృషి చేశాయి. వివేకానంద బోధనలు మతాల మధ్య చర్చలకు, మరియు పరస్పర అవగాహన కు దారితీశాయి. విద్య యొక్క లక్ష్యం పైన స్వామి వివేకానంద తన గురువు గారైన రామ కృష్ణ పరమహంస బోధనలు వలన మానవతా వాదం ద్వారా మానవుని ఆత్మజ్ఞానం సాంఘిక, మత, మరియు ఆధ్యాత్మిక ఆలోచనల చుట్టూ తిరుగుతూ వుంటాయని నమ్మకం. స్వామి వివేకానంద దృష్టిలో విద్యాజ్ఞానం, వేదాంత విద్య వలన ప్రతిఫలిస్తుంది. విద్య అంటే మానవుని ఆత్మ జ్ఞానం అభివృద్ధి చెందడమే. మానవుడు అవిద్య వంతుడైతే ఎంత సంపద వున్నా ఉపయోగం ఉండదు. జాతీయోద్యమ నాయకులైన బిపిన్ చంద్ర పాల్, అరవింద్ ఘోష్, మరియు బాలగంగాధర్ తిలక్ వంటి వారు ఇతని బోధనల వలన ప్రభావితులైనారు. వివేకానందుని ఆర్థిక ఆలోచనలు నేటి ఆధునిక భారతానికి మార్గ సూచికాలుగా నిలిచాయి. యువకులకు ఎంతో ఆదర్శవంతంగా జీవించాలనేదే ఆయన అభిమతం. వివేకానంద అసామాన్య ఆధ్యాత్మికవేత్త, కొన్ని కోట్ల మంది హృదయాలలో చిరస్థాయిగా నిల్చిన ఇతని బోధనలు భారత దేశానికి కీర్తి ప్రతిష్టలను పెంపొందించాయి. క్రీ.శ. 1902 జూలై 4 వ తేదీన బేలూరు మఠం లోనే వివేకానంద ధ్యానం చేస్తూ తన దేహాన్ని వదలి భగవంతుని లో ఐక్యం చెందెను.

దివ్యజ్ఞాన సమాజం:

ఆధునిక భారత దేశం లో దివ్యజ్ఞాన సమాజం మత, సామాజిక, మరియు సాంస్కృతిక రంగాలలో చాలా ముఖ్య పాత్ర పోషించింది. ఈ సమాజాన్ని మొట్టమొదట న్యూయార్క్ నగరం లో క్రీ.శ. 1875 లో రష్యన్ ఆధ్యాత్మిక వేత్త మేడం బ్లావట్స్కీ, అమెరికన్ అయిన కల్నల్ ఓల్కాట్ లు స్థాపించారు. విశ్వాసాన్ని శాసించే జ్ఞాన సూత్రాన్ని సేకరించి వ్యాప్తి చేయడం దాని లక్ష్యం.

Madras Presidency of the time also included large chunks of what are now parts of Andhra Pradesh, Kerala and Karnataka and it is doubtful if the people of these regions would have bought this theory.

Periyar had lent a cutting edge to anti-Brahmin tirades by targeting Hindu religion and its practices, decrying the gods of the Hindu pantheon as figments of imagination created by the invading Aryans to keep the Dravidians subjugated. He propounded his theory of rationalism, which denied the existence of god. It was basically because of the agitation by the **Dravida Kazhagam** that the first amendment to the Constitution was made to incorporate a provision granting concessions to the socially and economically backward. But it was not long before differences crept in over the question whether the **Dravida Kazhagam** should remain only a social movement.

2.2: Raja RamMohan Roy: (1772-1833 C.E.)

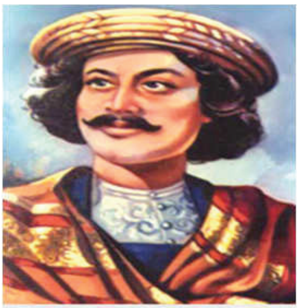
Raja Ram Mohan Roy

Raja RamMohan Roy is looked upon as the first Indian who tried to pull the Indian society out of the medieval age. He initiated new ideas which characterized the early years of the 19th century and gave birth to the Indian Renaissance. He was a "bridge between the past and future". Raja RamMohanRoy was born in village Radha Nagar, Hoogly

అందుకొరకు ప్రాచీన విద్యను అవగాహన చేసుకోవడం, తత్వ శాస్త్రాలను, వైజ్ఞానిక శాస్త్రాలను క్షుణ్ణంగా అధ్యయనం చేయడం మొదలైన వాటిని ఆచరించడం. క్రీ.శ. 1886 లో మద్రాస్ కు సమీపాన అడయార్ కు కేంద్ర కార్యాలయాన్ని నెలకొల్పారు. దీనికి అనిబిసెంట్ నాయకత్వం వహించారు. ఈమె ఐరిష్ కుటుంబం లో జన్మించింది. శ్రీమతి అనిబిసెంట్ క్రీ.శ. 1893 లో ఈ దివ్యజ్ఞాన సమాజమునకు అధ్యక్షురాలు గా వ్యవహరించెను. ఈమె హిందూ మతము ను, భారతదేశ విద్యా విధానమును పునరుద్ధరించుటకు తన జీవితమును అంకిత మొనర్చెను. ఈమె బెనారస్ నందు కేంద్రీయ హిందూ కళాశాల ను స్థాపించెను. తదుపరి ఈ కళాశాల నిర్వహణ ను మదన్ మోహన్ మాలవ్య గారు చూసుకొనిరి. శ్రీమతి అనిబిసెంట్ గారు న్యూ ఇండియా, కామన్ వీల్ అను పత్రికలను ప్రారంభించి దివ్యజ్ఞాన సమాజ సిద్ధాంతాలను ప్రచారం చేసెను. అనిబిసెంట్ ప్రతిభావంతు రాలైన రచయిత్రిగా ఖ్యాతి గడించింది. దివ్యజ్ఞాన సమాజం బాల, బాలికలకు, దళితులకు విద్యను అదించి, బాల్య వివాహాలను, కుల వ్యవస్థ లను, వ్యతిరేకించింది. వితంతువుల స్థితిగతులను మెరుగు పర్చమని కోరింది. జాత్యహంకారాన్ని తీవ్రంగా నిరసించింది. ఈమె రాజకీయాలలో ప్రవేశించి క్రీ. శ.1916 లో హోమ్ రూల్ ఉద్యమము ద్వారా భారతీయులకు స్వీయ ప్రభుత్వము ను సాధించుటకు పాటు బడెను. ఈ దివ్య జ్ఞాన సమాజ శాఖలు భారత దేశం అంతటా వ్యాపించి ప్రజలకు జ్ఞానమును అందించుటకు ప్రయత్నించి అనేక చోట్ల విద్యాలయాలను, గ్రంథాలయాలను నెలకొల్పారు. ఈ విధముగా దివ్యజ్ఞాన సమాజము భారత దేశ పునరుద్ధరణ కొరకై ఒక ముఖ్య పాత్రను పోషించెను.

సర్ సయ్యద్ అహ్మద్ ఖాన్ :

క్రీ.శ. 1857 విప్లవం తర్వాత ముస్లీం మతం లోని ఉన్నత వర్గాల వారు పాశ్చాత్య విద్య మరియు సంస్కృతితో సంబందాన్ని నివారించేందుకు మొగ్గు చూపాయి. దీని వలన తమ మత విశిష్టతను దానిలోని లోపాలను నివారించుటకు, సంస్కరించుటకు అవకాశం ఏర్పడింది. అలీఘర్ ఉద్యమానికి కేంద్రం అలీఘర్. ఈ ఉద్యమ ఆవిర్భావానికి కారంభూతుడైన సర్ సయ్యద్ అహ్మద్ ఖాన్ క్రీ.శ. 18 ఉన్నత వంశం లో జన్మించాడు. లెజిస్లేటివ్ కౌన్సిల్ ప్రతినిధులుగా సామాన్య ప్రజలు అనర్హులని, భూస్వాములే అందకు తగిన

District, Bengalon May 22, 1772 C.E, in an orthodox Brahmin family.

His father, Rama Kant Roy, was the grandson of "*Ray Rayan*" Krishna Chandra Banerjee, who entered the service of the Nawab of Bengal and received from him the title of "*Ray Rayan*" (afterwards contracted into Roy), which has ever since remained the title or surname of the family. He was considered to be one of the eminent thinkers and social reformers of modern India. He had a great love and respect for the traditional philosophic system of the east and at the same time; he believed that modern culture alone would help to regenerate Indian Society. He was a scholar who knew many languages (Sanskrit, Persion, Arabic, English, French, Latin, Greek and Hebrew). He had early education at Patna and he studied Hindu Philosophy in Varanasi. He was well acquainted with Jainism and other religious movements of India. He learnt Hebrew to study the original version of the Bible. He worked under the East India Company for about ten years-1803 to 1814 C.E. Even during his service, he devoted much attention to his studies. His literary works are: **Tuhfal-ul-Muwah-Hidin** (Gift to Monotheists), a treatise in Persian Published in 1803C.E, **Manazarutul Adyan** a discussion in Persian on various religions; a number of small Persian tracts; translation of some parts of *Vedanta* and the *Kena* Upanishad; and translation of the *Vedanta Sutras* into English. He propounded that the *Vedanta* gave the purest form of theistic principles, uncontaminated by idolatry. He also came into contact with Christian missionaries and in 1820 C.E, published Precepts of Jesus – the Guide to Peace and

వారని వాదించాడు. ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలకు అవసరమయ్యే అర్హతలు గల ముస్లిం లను తయారు చేయడానికి కృషి చేశాడు. సాంఘిక, సాంస్కృతిక, రాజకీయ విషయాల్లో సమానమైన స్వాతంత్ర్యం ఉండాలని భావించాడు. ఇస్లాం మతంలో ఎన్నో ఉదారవాద నియమాలు వున్నవి అని వాటిని ముస్లిం లు అందరూ ఆచరించాలని బోధించాడు. ఖురాన్ ఒక్కటే ఇస్లాం మతానికి అధికారిక గ్రంథం అనీ, ఖురాన్ బోధనలు దైవ ప్రేరితాలు మరియు శాశ్వతమైనవి. బ్రిటీష్ పాలకులకు, ముస్లీం లకు మధ్య ఉన్న అగాధాన్ని తగ్గించడానికి అహ్మద్ ఖాన్ కృషి చేశాడు. క్రీ.శ. 1875 లో ఆలీఘర్ లో మహ్మదీయ ఆంగ్లో - ప్రాచ్య కళాశాలను స్థాపించడంలో అహ్మద్ ఖాన్ ప్రముఖ పాత్ర వహించాడు. తర్వాత అదే అలీఘర్ ముస్లీం విశ్వ విద్యాలయంగా అభివృద్ధి చెందింది. ఈ కళాశాల లో మరియు వెలుపల గల ముస్లిం ల స్థితిగతులను మెరుగు పరచడానికి ఉద్యమాన్ని నడిపాడు. ఇస్లామిక్ విద్య విధానాన్ని పటిష్టం చేయడానికి క్రీ. శ. 1886 లో మహ్మదీయ ఆంగ్ల- ప్రాచ్య విద్యా సదస్సును నిర్వహించాడు. రెండు సంవత్సరాల తర్వాత థియోడర్ బెక్ తో కలసి "యునైటెడ్ ఇండియన్ పెట్రియాటిక్ అసోషియోషన్" ను ఏర్పాటు చేశాడు. ముస్లిం లలో జాతీయవాద జాగృతిని పెంపొందించడానికి మరిన్ని సామాజిక సంస్కరణ ఉద్యమకారులు శ్రీకారం చుట్టారు. వారిలో క్రీ.శ. 1899 లో ఆహ్మదీయ ఉద్యమము ను ప్రారంభించిన మీర్జా గులాం అహ్మద్ ప్రముఖుడు.ఆధునిక విద్య కొరకు అనేక విద్యాలయాలను దేశవ్యాప్తంగా ప్రారంభించి ముస్లిం లలో విశ్వమానవత్వం కొరకు కృషి చేసిరి.

2.4.1: ఆత్మ గౌరవ పోరాటాలు:

సాంఘిక వ్యవస్థలో గల అసమానతలను రూపుమాపి, సమసమాజ నిర్మాణానికి సంఘ సంస్కర్థలు పూనుకొన్నారు. శతాబ్దాల నుండి వర్ణవ్యవస్థ వలన సామాజికంగా అనేక వివక్షతలకు గురైన కులాల్లో పుట్టిన జ్యోతిరావు పూలే, డాక్టర్ బి.ఆర్. అంబేద్కర్, శ్రీ నారాయణ గురు, రామస్వామి నాయకర్ వంటి ప్రముఖులు వర్ణ వ్యవస్థ పై పోరాటం సల్పి, గొప్ప సమాజ సంస్కరణ వాదులుగా ప్రసిద్ధి చెందారు.వీరందరి అంతిమ లక్ష్యం అట్టడుగు వర్గాల అభ్యున్నతి. మహారాష్ట్ర లో జ్యోతీబా పూలే, కేరళ లో నారాయణ గురు, తమిళ నాడు లో పెరియార్ రామస్వామి నాయకర్ బ్రాహ్మణేతర ఉద్యమాన్ని నిర్వహించారు.

Happiness, which contained his conviction about the simplicity and morality of the Christian religion. He established the '**Religious Sabha'** in 1815 C.E, with the cooperation of some educated youngsters of Calcutta. in 1828 C.E., it became the **Brahmo Samaj**. The Brahmo Samaj preached monotheism i.e. belief in One God. It rejected idol worship bcause they believed that God has no shape. Brahmo Samaj declared that the essence of all religions was one and the same and that all human beings were equal in the Sight of God. Was also a relentless crusader against child marriage and the rigidity of the caste system, he described as undemocratic and in human, he stood for the freedom of widows to remarry and equal rights of men and women. Ram Mohan Roy it strongly encouraged the education of women and widow remarriage. It was the first intellectual reform movement in modern India. It led to the emergence of rationalism and enlightenment in India which indirectly contributed to the nationalist movement.

Raja RamMohan Roy organised an agitation for the obalition of '*Sati*'. when the orthodox Hindus petioned Parliament to uphold the practice, Raja Ram Mohan Roy organised a counter petition of enlightened Hindus in favour of Bentinck's action of abolishing Sati. He was a pioneer in Indian journalism. Ram Mohan Roy propagated his ideas through the press. In December 1821 C.E, he launched a Bengali weekly, '***Sabad Kaumudi'*** or "**The Moon of Intelligence",** which was the first Indian newspaper edited, published and managed by Indians. After a year, he began publication of another weekly in Persian i.e***Miral-ul-Akhbar*** or "**The Mirror of Intelligence**". Through these news papers he propagated his political and social ideas.He brought out

2.5 మహాత్మా జ్యోతీబా పూలే:

మహారాష్ట్ర ప్రాంతం లో అంటరానివారి కోసం కృషి చేసిన వారిలో అగ్రశ్రేణి నాయకుడు జ్యోతీబా పూలే. మహాత్మా జ్యోతీ రావ్ గోవింద్ పూలే క్రీ.శ. 1827 న ఒక మాలి కుటుంబంలో జన్మించాడు. వీరి వృత్తి పీష్వా కుటుంబమునకు పువ్వులు సరఫరా చేయడం. ఇతనిది శూద్ర జాతి కి చెందిన కులము. బాల్యంలో అతని విద్యాభ్యాసము అంతా క్రైస్తవ మిషనరీలలోనే సాగింది. ఇతను కులాల మధ్య గల అంతరాలను బాగా గమనించి, స్త్రీ వెనుక బాటుతనానికి అవిద్య ప్రధాన కారణం అని గ్రహించి స్త్రీ విద్య కొరకు కృషి చేసెను.క్రీ.శ. 1848 లో సామాజిక సస్కరణలకు శ్రీ కారం చుట్టెను. మొదటగా బాల, బాలికలకు విద్యాలయాన్ని ప్రారంభించెను. అయితే బాలికలకు విద్యను నేర్పడానికి ఎవరూ లేరు అని తన అర్ధాంగి అయిన సావిత్రీ బాయి ని ఎన్నుకొని, ఆమె కు అక్షర జ్ఞానాన్ని అందించెను. ఆమె ఇతనికి అన్ని కార్యక్రమాలలో చేదోడు వాదోడుగా వుండెను. హిందూ మతము లోని ఈ వర్ణ సిద్ధాంతమును ఎదుర్కొనటకు గానూ సత్య శోధక్ సమాజాన్ని స్థాపించెను. క్రీ.శ 1873 లో ఇతను రచించిన “గులాంగిరి” అను గ్రంధం ద్వారా భారదేశ పురాణాలు, ఆగమాలలో విషయ నిరూపణ లేని సాంకేతిక విజ్ఞానం లేని విషయాలు వున్నాయని, అణగారిన వర్గాల బానిసత్వం ను చారిత్రక క్రమానుగతంగా పొందుపరిచాడు. క్రీ.శ. 1888 లో ముంబాయి కి చెందిన సామాజిక సంస్కర్త రావ్ బహుదూర్ విఠల్ రావు కృష్ణాజీ వాండేకార్ మరియు కొంతమంది ప్రజలు కలసి “మహాత్మా” అను బిరుదును ప్రదానం చేశారు. క్రీ. శ. 19 వ శతాబ్దంలో జ్యోతిబా పూలే ప్రారంభించిన “అణగారిన వర్గాల అభ్యున్నతికి కృషి చేయడం” అనే మహోన్నత ఆశయాన్ని క్రీ.శ. 20 వ శతాబ్దం లో డాక్టర్ బి.ఆర్. అంబేద్కర్ కొనసాగించాడు.

మహాత్మా జ్యోతిబా పూలే గారి అభిప్రాయంలో భారతదేశ సమాజంలో బ్రాహ్మణుల ఆధిక్యత కొరకు మానవుల మధ్య అసమానతలను సృష్టించారు. అమెరికా కు చెందిన థామస్ పైన్ రచించిన “ ద రైట్స్ ఆఫ్ మ్యాన్” అను గ్రంథము ద్వారా పూలే ప్రభావితుడై, ప్రపంచాన్ని మార్చగల సాధనం విద్య ఒక్కటే అని, సమాజం లోని రుగ్మతలను తొలగించుటకు ప్రజలు జ్ఞానవంతులు కావలెను అని ప్రగాఢంగా నమ్మెను. భారతీయ సమాజము వర్ణ వ్యవస్థ ద్వారా

journals in Bengali, Persion, Hindi and English to spread scientific ideas and political knowledge among Indians. He had a keen interest in international events and supported thecause of liberty and democracy everywhere. He opposed injustice and oppressionwherever it was practiced. Among those who supported and helped him were David Hare, (a Dutch watchmaker and founder of the Hindu College), was a prominent business man of Bengal and the father of Debendranath Tagore. '*Raja*' was the title given by the Mughal Emperer Akbar II, for his ability to convince the British Government in taking up measures for the welfare of Inida. He was well received in various circles in England, where he stayed for three years and died there on September 27, 1833 C.E. in Bristol at England, Ram Mohan Roy prepared the ground for social and religious reforms. The Brahmo Samaj, which he founded, was the first platform of New India and precursor of the subsequent social reform movements started by M.G. Ranade and others and the political movement launched by the Indian National Congress.

2.3: Dayananda Saraswathi: (1824-1883 C.E.)

Mula Shankar, later known as Dayanand Saraswati was born in 1824 C.E, in a Brahmin family, in Movi, in Kathiawar, Gujarat. At the age of 21 he left home in order to escape the entanglement of marriage and to seek to pacify the turmoil and commotion of his soul. For 15 years he led the life of a wandering scholar

నిర్మితమైనది, హిందూ మత గ్రంథములు బ్రాహ్మణుల కల్పిత గాథలు మాత్రమే. భారతీయ సమాజంలో తరతరాలు నుండి అణచివేయబడిన మరొక వర్గం స్త్రీ. పూలే దృష్టిలో స్త్రీ పురుషుని తో సమానము. ఆశాజనకమైన సమాజ నిర్మాణము జరగాలంటే ప్రతి వ్యక్తికి స్వేచ్ఛ, స్వాతంత్ర్యంను కల్పించాలి అని చాటిన మహాత్మా జ్యోతీబా పూలే క్రీ.శ. 1890 నవంబర్ 28 న పూణే లో మరణించెను. ధనుంజయ్ కీర్ రచించిన పూలే జీవితచరిత్ర అను రచనలో "సామాజిక విప్లవాల పితామహుడిగా" మహాత్మా జ్యోతీ రావ్ పూలే ను అభివర్ణించెను.

2.6 నారాయణ గురు:

శ్రీ నారాయణ గురు కేరళ రాష్ట్రం లో తిరువనంతపురం కు సమీపంలోని చంపజ హంతి అను గ్రామములో క్రీ.శ. 1856 ఆగష్టు 22 న జన్మించాడు. ఇతను అణగారిన కులమైన ఎజువ కులం లో జన్మించాడు. ఇతని తండ్రి మదన్ హసన్, తల్లి కుట్టియమ్మ, హసన్ అనగా ఉపాధ్యాయుడు. చిన్నతనం నుండే ఆధ్యాత్మిక విషయాల పట్ల, సామాజిక విషయాల పట్ల శ్రద్ధ కనబర్చే వాడు. క్రీ.శ. 1882 లో కాళియమ్మ ను వివాహం చేసుకున్న తదుపరి సన్యాసం స్వీకరించాడు. ఇతను వేదాలలో, ఉపనిషత్తులలో, సాహిత్యం మరియు హథ యోగం లో ప్రావీణ్యం సంపాదించాడు. క్రీ.శ. 20 వ శతాబ్దం తొలి దశాబ్దంలో శ్రీ నారాయణ గురు, సుప్రసిద్ధ కవి కుమారన్ ఆసన్ నాయకత్వం లో ఎజవ కులస్థులు గొప్ప ఉద్యమాన్ని నిర్వహించారు. కేరళలో హిందూ సవర్ణుల జనాభా కంటే వెలివేయబడ్డ ఎజువ కులం వారు ఎక్కువ సంఖ్యలో ఉన్నారు. ఈ నేపథ్యంలో శ్రీ నారాయణ గురు అంటరాని వారు అభివృద్ధి చెందాలంటే మొదట వారి దృక్పథం లో మార్పు కలగాలని భావించాడు. సాంఘిక అభివృద్ధి చెందాలంటే వారిలో అంతర్గత మార్పు రావాలని అభిప్రాయ పడ్డాడు.

సంఘ సంస్కరణ కొరకు ఉద్దేశించి స్థాపించబడిన "శ్రీ నారాయణ ధర్మ పరిపాలనాయోగం" అను సంస్థ కేరళ లో శూద్రుల కొరకు ప్రత్యేకంగా స్థాపించబడిన ఒక కుల సంఘం. దీని స్థాపకుడు శ్రీ నారాయణ గురు అనే ఒక ఎజువ కులానికి చెందిన సన్యాసి. ఈ సంస్థ రాజా రామ మోహన్ రాయ్ స్థాపించిన బ్రహ్మ సమాజం లోని కొన్ని అంశాలను, స్వామి వివేకానంద బోధించిన ఆధ్యాత్మిక వాదాన్ని, మహాత్మా జ్యోతీబా పూలే సామాజిక ఉద్యమ

in search of knowledge. Finally, he spent two and a half years at Mathura as a disciple of a blind saint scholar **Swami Virjananda**, who taught him the philosophic interpretation of the *Vedas* and then charged him with the mission to purge Hinduism of all its ugly accretions and aberrations. Swami Dayananda Saraswati wanted to reform the society on the principles of *Vedas*. In 1875 C.E, he formed an organization and called it the '**Arya Samaj**'. The Arya Samaj believed that God is one and can be reached through Truth and Spiritual knowledge. They believed that the Vedas are the sorce of universal knowledge. In 1882 C.E, the Arya Samaj formed a '**Cow Protection Association**'.

Guiding principles of the **Arya Samaj** are:

- God is the primary source of all true knowledge;
- God, as all-truth, all-knowledge, almighty, Immortal, creator of Universe, is alone worthy of worship;
- The *Vedas* are the books of true knowledge;
- An *Arya* should always be ready to accept truth and abandon untruth;
- Dharma, that is, due consideration of right and wrong, should be the guiding principle of all actions;
- The principal aim of the *samaj* is to promote world's well-being in the material, spiritual and social sense;
- Everybody should be treated with love and justice;

లక్షణాలను మిశ్రమం గా తన సంఘ లక్ష్యాలు గా ఏర్పరుచుకొని, కేరళ ప్రజలలో అత్యంత శక్తివంతమైన సంఘం గా నిర్విరామంగా కృషి చేసింది. సమాజం లోని విభిన్న వర్గాల వారి ఆశలను, ఆశయాలను గౌరవించి ఆదరించిన సంస్థ గా పరిగణించవచ్చును. ఆధునిక కేరళలో వచ్చిన ఆధ్యాత్మిక, మత పునరుజ్జీవనం శ్రీ నారాయణ గురు కృషి ఫలితమే. తక్కువ కులాల వారు వివిధ శాస్త్రాల్లో ప్రావీణ్యతను సంపాదించడానికి అవసరమైన శిక్షణ ఇచ్చాడు. వేద విజ్ఞానాన్ని వారికి బోధించాడు. నారాయణ గురు ప్రభోదాల వలన అంటరాని వారు సవర్ణుల అనగా బ్రాహ్మణుల ఆలయాలకు వెళ్ళడం మానివేశారు. తద్వారా వారి దేవాలయాల ఆదాయం, రాబడి గణనీయంగా పడిపోయింది. ఇటువంటి విప్లవాత్మకమైన మార్పు దక్షిణ భారత దేశం లో ప్రప్రథమంగా వచ్చింది. కులవ్యవస్థ కు, అస్పృశ్యత కు వ్యతిరేకంగా నారాయణ గురు చేసిన పోరాటం అభ్యుదయ సమాజ ఆవిర్భావానికి నాంది పలికింది. కుల భేదాలు తప్పు అనీ, తన అనుచరులను కుల భేదాలు పాటించవద్దని, ఉ పన్యాసాలలో కుల ప్రస్తావన వుండకూడదు అని, కులం అనేది మనిషిని అధోగతి పాలు చేస్తుంది అని బోధించాడు. ఒకే దేవుడు, ఒకే మతం, ఒకే కులం అనే నినాదాన్ని ప్రచారం చేశాడు. బలహీన వర్గాలు ఆర్థికంగా బలపడాలంటే పరిశ్రమలు, వర్తక, వాణిజ్యాలు, వ్యవసాయం చేపట్టాలని సూచించాడు.

శ్రీ నారాయణ ధర్మ పరిపాలన యోగం గాంధీజీ నాయకత్వం లోని జాతీయ పోరాటం ను సమర్థించింది. వైకం సత్యాగ్రహ ఉద్యమం వలన, దేవాలయ ప్రవేశం, తదితర ఆంక్షలు అన్నీ తొలగిపోయి అంటరానివారు కూడా హిందూ మతాభివృద్ధికి పాటుబడ్డారు. క్రీ.శ. 1928 సెప్టెంబర్ 20 న శ్రీ నారాయణ గురు కేరళలో సమాధి అయ్యారు.

2.7 పెరియార్ రామస్వామి నాయకర్:

దక్షిణ భారత దేశం లో సాంఘిక సమానత్వం కోసం, కుల వ్యవస్థకు వ్యతిరేకంగా పోరాడిన ఇ.వి.రామస్వామి నాయకర్ ను గౌరవంగా పెరియార్ (తండ్రి) అని పిలిచేవారు. ఈయన సెప్టెంబర్ 17, క్రీ.శ. 1879 న తమిళనాడు లోని ఈరోడ్ లో జన్మించాడు. క్రీ.శ. 1925 లో పెరియార్ "ఆత్మగౌరవ ఉ ద్యమం" ను ప్రారంభించాడు. ఈ ఉద్యమాన్ని తమిళ భాష లో "స్వయం

- Ignorance is to be dispelled and knowledge increased;
- One's own progress should depend on the uplift of all others;
- Social well being of mankind is to be placed above an individual's well-being.

They started '*Goraksha*' (Protection of Cows) Movement. Dayanand devoted himself to preaching his new gospel, writing books, embodying his teachings and organizing the Arya Samaj throughout India. He translated the *Vedas* and wrote three books: (a) *Satyartha Prakash* in Hindi, (b) *Veda Bhasya Bhumika*, an introduction to his Vedic commentary, and (c) *Veda Bhasya*, a Vedic commentary in Sanskrit on the *Yajurveda* and the major part of the *Rigveda*. Dayanand Saraswati looked upon the *Vedas* as 'India's Rock of Ages'. He believed that the Hindu religion and the *Vedas* on which it was based were eternal, unalterable, infallible and divine. Therefore, he gave the slogan '**Go back to the Vedas'** and 'the *Vedas* are the source of all knowledge'. He rejected the authority of the later Hindu scriptures like the *Puranas*, which in his view were responsible for the evil practices of idol worship and other superstitious beliefs in the Hindu religion. On the assump.tion that the *Vedas* were the only 'source of all knowledge' and by rejecting all post Vedic developments, the **Arya Samaj** denounced the infinite number of meaningless rites, and the worship of the images of different gods and goddesses which split the people into numerous belligerent sects, repudiated the authority

మరియాదై" ఉద్యమము అని పిలుస్తారు. మూఢమత పునాదులపై నిర్మింపబడ్డ సాంఘిక వ్యవస్థను కూకటి వేళ్ళతో సహా అంత మొందించాలనేది, పెరియార్ ఉద్యమ లక్ష్యం. "మేమూ మానవులమే - మాకూ మర్యాద కావాలి" అనే నినాదంతో, సమాజం లోని అట్టడుగు వర్గాల్లో, ప్రధానంగా అణగారిన కులాల్లో నూతనోత్తేజం కల్గించి, పెరియార్ దక్షిణ భారతం లో సాంఘిక విప్లవానికి పునాది వేశాడు. ఈ మహోద్యమమే ఆత్మగౌరవ ఉద్యమం గా దక్షిణ భారతదేశం లో నలుమూలలకు వ్యాపించింది. బ్రాహ్మణ పురోహితుల ప్రమేయం లేకుండా, వందలాది శుభ, అశుభ కార్యక్రమాలను పెరియార్ ఆధ్వర్యం లో జరిగాయి. సమాజం లోని మూఢ నమ్మకాలకు వ్యతిరేకంగా పోరాటం చేసిన పెరియార్, నిద్రాణమైన ప్రజల్ని జాగృతం చేసేందుకు నిరంతరం కృషి చేశాడు. సాంఘిక ప్రగతికి అడ్డుగోడల్లా నిలిచిన బూజు పట్టిన ఆచారాలపై ఆయన విజృంభించాడు. ఛాందస మత గ్రంథాలపై ఆయన ధ్వజమెత్తాడు. పాత నమ్మకాలపై ఎన్నో తుపాన్లు సృష్టించి, హిందూ మత ఛాందసుల పై అగ్నిగోళాలు విసిరాడు. కుల, మత తత్వాన్ని కూలగొట్టేందుకే కృషి చేశాడు. అణగారిన కులాల వారికి ఆయన ఆశాజ్యోతిగా కనిపించగా, మరికొందరిచే ఆయన బ్రాహ్మణ వ్యతిరేకిగా చిత్రించబడ్డాడు.

స్వాతంత్రోద్యమంలో నిష్కళంక దేశభక్తుడిగా పాల్గొన్న పెరియార్, కాంగ్రెస్ పార్టీలోని బ్రాహ్మణ ఆధిక్యతను వ్యతిరేకించి, ఆ పార్టీ నుండి బయటకు వచ్చి తన ఆత్మ గౌరవ ఉద్యమాన్ని జస్టిస్ పార్టీ తో ముడి వేశాడు. భూస్వాముల ఆధీనం లో వున్న ఈ పార్టీ ఆధ్వర్యంలో క్రీ.శ. 1926 డిసెంబర్ లో బ్రాహ్మణేతర కులాల మహాసభ మదురైలో జరిగింది. ఈ సభ తర్వాత పెరియార్ జస్టిస్ పార్టీలో ప్రవేశించి అనేక పోరాటాలను కొనసాగించాడు. ఆత్మగౌరవ ఉద్యమం, జస్టిస్ పార్టీ రెండింటినీ విలీనం చేసి, పెరియార్ నాయకత్వం క్రింద క్రీ.శ. 1940 లో " ద్రావిడ కజిగం" అనే ఏకైక సంస్థ గా ఏర్పడింది. ద్రవిడ కజిగం చేపట్టిన కుల ఉద్యమాలు, దేవతా దూషణను, నాస్తిక ప్రచారాన్ని తట్టుకోలేని జస్టిస్ పార్టీ లోని ముఖ్యులు ద్రవిడ కజిగం నుండి బయటకు వచ్చేశారు. కుల బానిసత్వంలో మగ్గిన అణగారిన ప్రజల్ని, అంధవిశ్వాసాల నుండి, అర్థరహితమైన ఆచరణ నుండి దూరం చేసి, మతం పేరిట, దేవుని పేరిట పూజారి వర్గంచే శతాబ్దాలుగా కొనసాగించబడిన దోపిడీని, వంచనను,

of the Brahmins and launched a crusade against all religious superstitions. These were the progressive components in the programme of the Arya Samaj. The Arya Samaj opposed untouchability, caste discrimination, child marriage and supported widow remarriage and encouraged inter-caste marriages. Dayanand Saraswati provided the Arya Samaj with a code of social conduct and moral values. Its slogan **'Go Back to Vedas'** was inspired to revive the true Vedic religion and bring about national unity and to kindle national pride and consciousness.

Dayananda did not oppose western education and science. the intention of starting this Samaj was to remove the unwanted trends in Hinduism and to reproselytize those Hindus who were converted to Christianity or Islam. Dayananda Saraswati started the **'Shudhi Movement'** to combat forcible conversions and aimed also at aboloshing untouchability by converting outcastes to Hinduism. The democratic organization which Dayanand gave to the Arya Samaj provided it enough life and vitality. On account of its democratic working the movement continued to gain strength even after Dayanand Saraswati's death at Ajmer in 1883 C.E.

నిరంకుశత్వాన్ని బహిర్గతం చేసిన మహా వీరుడే పెరియార్ రామస్వామి నాయకర్. సాంఘిక సమానత్వం కోసం, సాంస్కృతిక పున్నర్వికాసం కొరకు అహోరాత్రులు పోరాడిన పెరియార్ సుమారు 94 ఏళ్లు జీవించి క్రీ.శ.1973 డిసెంబర్ 24 న మరణించాడు.

2.8 డాక్టర్ బి. ఆర్. అంబేద్కర్:

అట్టడగు వర్గాల ఆశాజ్యోతి, అప్పటి వరకు మూగబోయిన అణగారిన ప్రజలకు గొంతుకయ్యాడు డాక్టర్ బి.అర్.అంబేద్కర్. భారత రాజ్యాంగ నిర్మాత, ప్రపంచ మేధావులలో అగ్రగణ్యుడు, బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి అయిన డాక్టర్ బి.ఆర్. అంబేద్కర్ గారు క్రీ.శ. 1891 వ సంవత్సరం ఏప్రియల్ 14 వ తేదీన రాంజీ మాలోజీ సక్పాల్, భీమా బాయి అనే దంపతులకు ప్రస్తుత మధ్య ప్రదేశ్ లోని మావ్ అనే గ్రామంలో మహర్ కులం లో జన్మించారు. మహర్ కులంను అంటరాని కులం గా పరిగణించేవారు. ఈయన పూర్తి పేరు భీమ్ రావ్ రాంజీ అంబేద్కర్. బాల్యం నుంచి అనేక అవమానాలు, వివక్షను ఎదుర్కొంటూ తన విద్యను అంచెలంచలుగా పూర్తి చేసుకొంటూ బరోడా మహారాజ్ సాయాజీ గైక్వాడ్ నుండి ఆర్థిక సహాయం తో డిగ్రీ పట్టా పొందెను. ఇతనికి 15 సంవత్సరాల వున్నప్పుడు 9 సంవత్సరాల రమా బాయిని వివాహం చేసుకున్నాడు. బరోడా సంస్థానం లో ఉద్యోగం లభించినా ఇంకా ఉన్నత చదువులు చదవాలనే ఆయన కోరికను గమనించిన మహారాజ్ గైక్వాడ్ షరతులతో ఆర్థిక సహాయానికి ముందుకివచ్చాడు. దానితో కొలంబియా యూనివర్సిటీ లో డాక్టర్ ఆఫ్ ఫిలాసఫీ ని పూర్తి చేసి, తర్వాత లండన్ లో స్కూల్ ఆఫ్ ఎకనామిక్స్ లో కూడ మరోక పరిశోధన ను పూర్తి చేశాడు. తిరిగి భారతదేశం కు వచ్చి ఒప్పందం ప్రకారం బరోడా సంస్థానం లో ఉద్యోగం లో చేరాడు. విదేశాలలో చదువుచున్నప్పుడు లేని వివక్ష మన దేశంలో ఉద్యోగం చేసేటప్పుడు కూడా బాల్యం లో ఎదుర్కొన్న వివక్షనే మళ్లీ ఎదుర్కొన్నాడు. కులం పేరుతో జరుగుచున్న ఈ అసమానతలను తీవ్రంగా వ్యతిరేకించాడు. చేస్తున్న ఉద్యోగానికి రాజీనామా చేసి ప్రజా పోరాటాలలో మునిగిపోయాడు.

క్రీ.శ. 1927 న మహద్ లో దళితుల మహా సభ ను నిర్వహించాడు. మహద్ చెరువు లో దళితులు నీటిని వాడకోకూడదు అనే అగ్రవర్ణాల ఆంక్షలను సమర్థవంతంగా ఎదుర్కొని మహద్ చెరువు పోరాటాన్ని విజయవంతం చేశాడు.

2.4: Swami Vivekananda: (1863-1886 C.E.)

Ramakrishna's humanism very deeply impressed his chief disciple Narendra Nath Dutta, better known as Swami Vivekananda. He was one of the eminent personalities in the history of India. He was an Indian Hindu monk who spent his whole life spreading the faiths and beliefs of Hinduism all around the world as well as in India. Swami Vivekananda was born in 1863 C.E., in Calcutta now its called Kolkota. In his childhood he was much influenced by his pious parents. He was enlightened and endowed with '*Viveka*' and known as Vivekananda. In 1871 C.E, at the age of eight, Narendra Nath enrolled at Iswar Chandra Vidyasagar's Metropolitian Institution, where he want to school until his family moved to Raipur in 1877 C.E. In 1879, after his family return to Kolkata, he was the only student to receive first division marks in the Presidency College entrance examinations.In late 1881 C.E, or 1882 C.E, Narendra went to Dakshineswar with two friends and met Ramakrishna. This meeting proved to be a turning point in his life. Vivekananda travelled all over India for 12 years preaching the vedantic scriptures and philosophy. He graduated in 1894 C.E., and became the disciple of Ramakrishna Paramahamsa. After the death of Ramakrishna Paramahamsa his disciple, Swami Vivekananada founded and started the **Ramakrishna Mission**, to carry out social reforms, preach throughout the world the ideals of Vedanta and the teachings of his late guru.

Ramakrishna Paramahamsa was born in 1833 C.E, in West Bengal. his original name wa Gadadhara. he was not able to afford a formal eduction and therefore, he led a spiritual

కొల్హాపూర్ మహారాజ్ అస్పృశ్యత, అంటరాని తనాన్ని నివారించడానికి కృషి చేస్తున్నారని తెలుసుకొని ఆయన సహకారం తో మూక్ నాయక్, బహిష్కృత భారత్, జనతా, ప్రభుద్ధ భారత్ అనే పత్రికలను నడిపాడు. దళితులను, బడి లోనికి, గుడిలోనికి అనుమతించేలా అనేక పోరాటాలు చేశాడు. క్రీ.శ. 1935 లో అంబేడ్కర్ గారి సతీమణి రమా బాయి అనారోగ్యంతో చనిపోయింది. చేస్తున్న బారిష్టర్ పనిని, మరిన్ని ఉన్నతోద్యోగాల అవకాశాలను వద్దనుకొని ప్రజలకు సేవ చేయాలనే విశాల దృక్పథం తో రాజకీయాల వైపు మొగ్గు చూపాడు. "ఇండిపెండెంట్ లేబర్ పార్టీ", "షెడ్యూల్ క్యాస్ట్ ఫెడరేషన్" అనే రాజకీయ పార్టీలను స్థాపించాడు. "బోధించు, సమీకరించు, పోరాడు" అనే నినాదాలతో బడుగు బలహీనవర్గాల అభివృద్ధి కోసం, కులమత తార తమ్యాలులేని సమాజం కొరకు అహర్నిశలు కృషి చేశాడు. భారతదేశం స్వాతంత్ర్యం పొందిన తర్వాత ఏర్పడిన మొదటి ప్రభుత్వం లో న్యాయ శాఖా మంత్రి గా కేంద్ర మంత్రి మండలి లో బాధ్యతలు చేపట్టాడు. అలానే భారత రాజ్యాంగ రచనా కమిటీలో డ్రాఫ్టింగ్ కమిటీ చైర్మన్ గా భారత రాజ్యాంగ రచనను చేసి, భారత దేశానికి అవసరమగు ఒక గొప్ప రాజ్యాంగాన్ని భారతీయులకు అందించాడు.

డాక్టర్ బి.అర్. అంబేద్కర్ క్రీ.శ. 1956 లో బౌద్ధ మతాన్ని స్వీకరించిన కొద్ది రోజులకే అనారోగ్యం తో డిసెంబర్ 6 వ తేదీన మరణించాడు. క్రీ.శ. 1990 లో భారత ప్రభుత్వం డాక్టర్ బి.ఆర్. అంబేద్కర్ గారి సేవలకు గానూ భారత దేశ అత్యున్నత, విశిష్ట మైన "భారత రత్న" పురస్కారాన్ని ఇచ్చి అంబేద్కర్ ను సత్కరించుకొన్నది.

2.9 సంగ్రహంగా:

వివిధ రకాల మహోన్నతులు, సంస్కరణవేత్తలు వారు ఏర్పరిచిన లేదా స్థాపించిన సంస్థలు ద్వారా సమాజంలోని దురాచారాలను రూపుమాపి ఆనాటి ప్రజలలో సామాజిక చైతన్యంను కల్గించుటకు తీవ్రంగా కృషి చేశారు. మహిళావిద్యను విస్తరించడం, బాల్యవివాహాలను నిరోధించడం, మహిళలకువున్న పరదా పద్ధతిని తొలగించడం, బహుభార్యాత్వంను అడ్డుకొనడం, మొదలగు అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకొని వీటిని సంస్కరించుట కొరకు కృషి చేశారు. ఆధునిక విద్యను భారతీయులకు అందించడం, సమాజంలోని మూఢ

life since his childhood. he became a priest and settledat Dakshiniswaram in West Bengal. he was different from other reformers because he possessed neither scholarship nor affluence. he believed that God is omnipresent and was of the opinion that as all riversflow into the sea, so also, all religions are absorbed into God. he said that devotees of God do not belong to any class, sect or race. he explained that water, though did not have any shape, had a certain shape when it was transformed into ice. so, is God who is formless, transforms Himself into whatever shape one imagines. Ramakrishna reacted to the attacks of the Christian missionaries with is spiritual strength. he dided in 1886 C.E.

Ramakrishna Misssion:

Vivekananda founded the Headquarters of the Ramakrishna Mission in 1897 C.E, at Belur in West Bengal. The mission opened its branches in Ceylon, Burma, Malaya, America and other parts of Europe,the **Ramakrishna Misssion** established schools, hospitals and orphanages. He toured India and established branches of the Ramakrishna Mission at several places. The motto of this mission is, ‘for one’s own salvation and for the welfare of the world.’

Philosophy of Vivekananda:

Vivekananda describes God as supreme power, he is omnipotent. Swami Vivekananda attended the conference of world religions in 1893 C.E, in Chicago and represented Hinduism and India. when he delivered his lecture at the conference, he addressed the delegates as “Sisters and Brothers”. He received great applause, as it expressed the

నమ్మకాలను తొలగించి అధునిక విధ్య ద్వారా విజ్ఞాన శాస్త్రాలను పరిచయం చేయడంలో రాజా రామమోహన్ రాయ్ మొదటి వాడు అని పేర్కొనవచ్చు. ప్రార్ధనా సమాజం కులాంతర వివాహాలను ప్రోత్సహించడం, మానవ కార్యకలాపాలలో బ్రాహ్మణ ఆధిక్యతను తగ్గించడం, సమాజంలో స్త్రీ విలువను పెంచడం వంటి కార్యక్రమాలు చేపట్టి కొంతవరకు విజయం పొందింది. ఆర్య సమాజం భారతీయ సమాజానికి వేదాలే ప్రామాణికాలు అని, భారతీయ తత్వ మూలాల నుండి ఆధునిక సమాజాన్ని పునర్నిర్మాణము చేయవచ్చు అని భావించి కొన్ని ఫలితాలను పరిచయం చేసింది. స్వామి వివేకానంద గొప్ప మానవతావాది. ఆధ్యాత్మిక వేత్త. ఇతను రామకృష్ణ మిషన్ ద్వారా ఎన్నో కార్యక్రమాలను నిర్వహించి, పాశ్చాత్య దేశాలలో భారతీయ సంస్కృతి, భారతీయత దాని విశిష్టతను గూర్చి వెలుగెత్తిచాటిన పుణ్య పురుషుడు. సర్ సయ్యద్ అహ్మద్ ఖాన్ ముస్లిం సమాజాన్ని ఆధునికత వైపు అడుగులేయించిన ఉదారవాది. ముస్లిం లలో నిద్రాణమైన చైతన్యాన్ని మేల్కొలిపి భారతజాతి గొప్పతనాన్ని కీర్తించాడు.

ఆత్మ గౌరవ ఉద్యమాలు రాజకీయ, సామాజిక, ఆర్థిక, సాంస్కృతిక రంగాలలో చాలా చురుగ్గా పనిచేసి, అట్టడుగు, అణగారిన, బలహీన ప్రజలకు స్వేచ్ఛ సమానత్వం ను కల్పించాయి. ఈ ఆత్మ గౌరవ ఉద్యమాలకు దక్షిణ భారత దేశం లో నాయకత్వం వహించిన మహాత్మా జ్యోతీబా పూలే, నారాయణ గురు, పెరియార్ రామస్వామి నాయకర్, డాక్టర్ భీమ్ రావ్ అంబేద్కర్ మొదలగు వారు ముఖ్యులు. వీరందరి లక్ష్యం అణగారిన వర్గాలకు సమాజంలో వివక్ష లేని సమాంతర హక్కులను కల్పించడం.

greatness of Indian heritage and universal brotherhood. He received invitations from Europe and other parts of America and delivered several lectures on Hidnuism at those places. Vivekananda believed that eveery human being is an incarnation of God endowed with infinite energy. He preached that the ideals of liverty, equality and independent thining had to be inculcated in every one. Vivekananda was a saint par excellence. He believed in the philosophy of *Vedanta*, which he applied towards resolving the problems of everyday life. He declared that he would talk of religion only when he succeeded in removing poverty and misery from the country. He had no faith in a social reform programme that catered to an elitist group.

Vivekananda was much influenced by the Vedantic philosophy. To him *Vedanta* is eternal. The final goal of human life is to attain unity with the creator (God). His religion is universal in nature and based on universal brotherhood. To him worship of man is the real worship of God. In other words, service to humanity is service to God. According to him real happiness neither lies in body nor in mind, but in freedom of life. The goal of life is thus freedom. Freedom is the motive of the universe; freedom is the goal. In *gita*, there is mention of *Karma Yoga, Vakti Yoga, Raj Yoga* and *Gyan Yoga*. He was spiritualist; he happily blended spirituality with science. His interpretation of *Vedanta* is based on scientific analysis. Vivekananda philosophy of education is an offshoot of his general philosophy. He believed that man at birth is complete.

Opinion on aims of Education:

He argued that education, with all that it implied, would automatically rid society of its ailments, thereby dispensing with the necessity of a formal movement. Vivekananda had been deeply impressed by the humanism of his teacher Ramakrishna *Paramahamsa*, and humanism became the soul of his social, religious and spiritual ideas. Therefore, education is the manifestation of perfection already in man; perfection is already inherent in man and education is the manifestation of the same. All are entitled to attain perfection. In fact all are in the way of perfection and education is a means to attain the goal. Swami Vivekananda's educational philosophy is the reflection of Vedantic philosophy. Education according to him is the best means for the development of the inner man. It is also the means for making mankind arise out of his poverty and helplessness.

Leaders of the Indian National Movement, like Bipin Chandra Pal, Arvind Ghosh and Bala Gangadhar Tilak, were influenced by his teachings. Vivekananda was a great opponent of ritualism and priestly tyranny. Vivekananda's economic thoughts were refreshingly modern. He was aware of the defects of the capitalist mode of production. Vivekananda's concept of universalism was a world order based on equality of nations and absence of all forms of chauvinism or hatred among nations. He had a keen sense of patriotism, which is evident in all his writings. He was the messiah of Indian youth. He asked them to arise and awake and challenged the educated in these words: "So long as the millions live in hunger and ignorance, I hold every man a traitor, who having been

educated at their expense, pays not the least heed to them". Anything that makes you weak physically, intellectually and spiritually reject as poison, there is no life in it. Truth is purity, truth is all knowledge and truth is strength".

Vivekananda was, indeed, a patriot from the core of his heart, with faith in the evolution of Indian civilization, an intense zeal to revive all that was good and great. His vision of Hinduism was deeply divided between its glorious past and a degenerate present. In this he shared the perceptions of Ram Mohan Roy and other Hindu reformers and thinkers of the nineteenth century. On 4th July 1902 C.E, Vivekananda awoke early, went to the monastery at Belur Math and meditated some time after he went to his room, asking not to be disturbed. He passed away while meditating.

2.5: Jyotiba Phule: (1827-1890 C.E.)

Jyotirao Govindrao Phule, also known as Jotiba Phule is regarded as the foremost reformer, social activist and a pioneer of women education in India during the 19th century. One of the most vocal amongst the "low-caste" leaders was Jyotiba Phule born in a Mali (Gardner) family of Pune in 1827. The Malis belonged to *Shudra Varna* and were placed immediately below peasant caste of Maratha-kunbis of Maharashtra. He studied

in schools set up by Christian missionaries. On growing up he developed his own ideas about the injustices of caste society. Phule not only educatted himself under aderse conditions but also continued to work for the education of the depressed classes and especially women. In 1848 Jyotiba Phule began his work as a social reformer interested in education of low caste boys and girls, when he started a school for girls of low and untouchable castes. Since no female teacher was available, Phule asked his wife Savitribai to teach in the school. He supported the movement for widow remarriage in 1860 and in 1863 established a Home for the prevention of infanticide. In 1873 the organization '**Satya Shodhak Samaj'** was organize by him and his colleagues for the lower castes against the Hindu social order based on *varna* and caste system. It is also known as the society of seekers of truth. '*Mahatma*' Jyotiba Phule was the first Indian representing the depressed classes who fought for their upliftment in society. he said that there was no need of a priest to reach God. In 1873 C.E, he wrote a famous book called "**Gulam Giri**" in which he brought out the unscientific nature of the *Puranas* and *Agamas*; he has given a historical survey of the slavery of lower castes. In 1883 C.E, he published a collection of his speeches under the title **ShetkaryacaAsud** (The cultivator'swhip-cord) where he has analyzed how peasants were being exploited in those days.The great reformer from Mumbai, Rao Bahadur Vithalrao Krishnaji Vandekar and people of Bombay gave Jyotirao Phule the title of **"Mahatma"** in May 1888 in recognition of his selfless services to humanity. He work started by Phule in 19th Century for the upliftment of depressed classes was continued by Dr. B.R. Ambedkar in 20th century.

According to Phule, the Indian society was based on inequality between man and man and exploitation of ignorant masses by the cunning Brahmins. Phule believed that God who is the creator of the Universe has created all men and women free and capable of enjoying their rights. The creator has created all men and women as the custodians of all human rights so that a man or a group of men should not suppress an individual. The Maker has bestowed upon all men and women religious and political liberty. Therefore, no one should look down upon anyone's religious faith or political opinion. Every Individual has a right to property. Phule developed a critique of Indian society in the light of these fundamental principles. American activist Thomas Paine's famous book **'The Rights of Man'** left an everlasting influence on young Jyotirao's mind. He strongly believed that education is the most powerful tool which could change the world. Education is the only weapon that can bring about social change and remove the evils from society. Indian society was founded on the *Varna* system. Phule challenged the view that it was god-ordained. He held that this claim was made to deceive the lower *Varnas*. Since this claim was made by the religious texts of the Hindus, he decided to expose the falsehood of these texts. Another oppressed group in the Indian society was that of women. Phule always mentions women along with men. He did not assume that when men are mentioned, women are automatically included into that category. He makes a special reference to women when he discusses human rights. In place of exploitative Indian social order, Phule wanted to establish a society founded on principles of individual liberty and equality and in place of Hinduism he would have liked to put universal

religion. On 28th November 1890 C.E, social reformer and educationist Jyotirao Phule passed away in Pune. Dhananjay Keer wrote down his biography titled, 'Mahatma Jyotiba Phule: Father of our social Revolution in 1974 C.E.

2.6: Narayana Guru: (1856-1928 C.E.)

Narayana Guru was born in village Chempazhanthy, near Thiruvananthapuram in Kerala on August22,1856 C.E, in a non-caste Hindu and belonged to the *Ezhava* caste, and was considered *'avarna'* according to the social mores of the time. His father Madan Asan and mother Kuttiiyamma, *Asan* means teacher. His father owned a small piece of land and was the village school master. Kuttiyamma was a pious and kind hearted lady. Narayana guru was marriage to Kaliamma in 1882 C.E. Narayana Guru was became a *gyanin*, a *yogi*, a *guru* in the true sense of the word; *gu* means darkness and *ru* means to dispel.Right from his childhood he loved solitude and always indulged himself in deep contemplation. He was intensely drawn to worship at the local temples and composed hymns and several devotional songs. He started living with the poor folk and took food with them. People looked upon him with reverence and awe. His medical skill and the knowledge of *Ayurvedic*system of medicine helped in strengthening people's faith in his power.He learned *Vedas*,

Upanishads, literature, logical rhetoric of Sanskrit, *Hatha Yoga* and other philosophies.

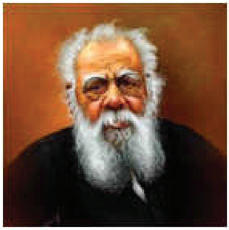

Narayana Guru taught equality but felt the inequalities should not be exploited to carry out conversions and therefore generate strife in society. He organized an All-Region Conference in 1923 at *Alwaye Advaita Ashram*, which was reported to be the first such event in India. This was an effort to counter the religious conversions *Ezhava* community was susceptible to. Naryana Guru became one of the greatest proponents and re-evaluators of *Advaita Vedanta*, the principle of non-duality put forward by Adi Shankara. He wrote various books in different languages. Few of them are: *Advaitha Deepika, Asrama, Thevarappathinkangal,* etc. A remarkable social reformer, he was in the forefront of the movement for universal temple entry and against the social ills like the social discrimination of untouchables. Narayana Guru provided the impetus for **Vaikom** agitation which was aimed at temple entry in Travancore for the lower castes. It drew nationwide attention and appreciation from Mahatma Gandhi. He captured the essence of Indianess in his poems which highlighted the unity that lies beneath the world's apparent diversity. Contribution to Science emphasized the practice of ideals of cleanliness, promotion of education agriculture, trade, handicrafts and technical training. **SreeNarayana Guru AdyaropaDarsanam** explains the creation of the universe. *Daivadasakam* and *AtmopadesaSatakam* are a few examples of how the mystic reflections and insights closely

resemble recent advances in physics. Narayana Guru Philosophy of universal oneness has special relevance in the contemporary global context where in the social fabric of many countries and communities are being eroded by hatred, violence, bigotry, sectarianism and other divisive tendencies. 20th September, 1928 C.E. This day is observed as Narayana Guru *Samadhi* in Kerala.

2.7: Periyar: (1879-1973 C.E.)

In the early twentieth century, the non-Brahman movement started. The initiative came from those non-Brahman castes that had acquired access to education, wealth and influence. They argued that Brahmans were heirs of Aryan invaders from the north who had conquered southern lands from the original inhabitants of the region – the indigenous Dravidian races. They also challenged Brahmanical claims to power.

Periyaror E.V. Ramasamy Naicker was born on September 17, 1879 C.E, at Erode town in Tamil Nadu, his father Venkata Naicker a popular rich merchant, and also ardent devotee of Hindu religion and his mother ChinnaThayammal alias Muthammal. He was sent to a small primary school normally run at a house-pial in those days. His school career ended within 5 years he entered into his father's trade. He used to hear *Tamil Vaishnav* religious *Gurus* talks on mythologies at his house, enjoyingtheir hospitability. As a boy, he started questioning the contradictions and illusions in the fables of Hindu deities spread by the Aryan Race i.e., Brahmins for subjugating Dravidian Race. He married Nagammal aged 13-year-old, his cousin. He reformed his

orthodox wife and sowed rationalistic views in her mind. He undertook "renunciation" of family because of the harsh reprimand by his father. After six years of family life, he took to *Sanyasi* life and traveled all over India as a religious mendicant. He went first to Vijayawada in Andhra State. Then he proceeded to Hyderabad and Kolkata.He was of the opinion that all the inequalities and oppressions found in the society were created by priestly/Brahmanic religion. Rather than opting for a new religion, Periyar thought, religions should be rationally evaluated from the perspective of human life. Any religion or religious practice that obstructs human dignity should be abandoned. He stood for self-respect (individual freedom and dignity).

After returning from the *Sanyasi* tour, Periyar continued his business. His interest for social works, including protesting against social evils motivated him to join congress in 1920 C.E. To his surprise he found that, in the name of nationalism congress was upholding caste system and Brahmins dominated it. Periyar, as congress president of Tamil Nadu participated in the '*Vaikom Satya Graha*', which taught him the gravity of untouchables. The social, religious political and economic degradations imposed in the name of gods and religion, through the "structure" called Hinduism, by the Brahmins, gradually contributed to the anti-religious and anti-Brahminical attitude of Periyar. For Periyar, there is no meaning in religious rituals, practices and festivals. He found them all as the crafty work of Brahmins to maintain their standard of life at the cost of non-Brahmins. All rituals are designed in such a way that all material benefits would go to the priests. Periyar's protest was vehement. During 1927-28 C.E, he campaigned, which

would become his signature political position in the coming years. The Justice Party had been founded on the basis of 'non-Brahmanism' to ensure that the benefits of education and government jobs reached non-Brahmins. As a symbol of their opposition to *Varnashrama dharma*, the Self-respecters burned the *Manusmriti* publicly in many places. On 7 November 1928 C.E, Periyar began a new English periodical named *Revolt* to carry its message to all sections of the society. On 17 February 1929 C.E, the first provincial conference of the movement was held in Chengelpet in Tamil Nadu. In the conference, resolutions supporting widow remarriage, inter-caste marriage and condemning donation of money for rituals in temples were passed. Periyar's fame as a radical reformer was spreading. He received invitations from Tamils in Burma, Malaysia and Singapore to visit and address meetings.

Periyar was looking for a new direction for the party and he found it in socialism. The self-respect movement adopted rationalism because of its anti-*Varnashrama* and anti-*Brahmin* political ideology. The self-respect movement embracing socialism wholeheartedly, it organized May Day celebrations and published books and pamphlets on socialism through *Kudi Arasu*. On 21 February 1940, the governor made Hindi an optional subject in schools. Thus, the first language war ended with a victory for Periyar and the self-respect movement. Periyar formed an **'anti-Hindu Army'** and named Anna its 'Dictator'. *Viduthalai* and *Dravida Nadu* started attacking the new policy. At a rally in 1944 C.E, Periyar, in his capacity as the leader of the Justice Party, declared that party would henceforth be known as the **'DravidarKazhagam'**, or "**Dravidian Association**". The

DravidarKazhagam came to be well known among the urban communities and students. Villages were influenced by its message. In 1949 C.E, E.V. Ramaswamy's chief lieutenant, Conjeevaram Natarajan Annadurai, established a separate association called the **'Dravida MunnetraKazhagam'** (DMK), or *'Dravidian Progressive Federation'*. The activities of Periyar continued when he went to Bangalore in 1958 C.E, to participate in the All India Official Language Conference. There he stressed the need to retain English as the Union Official Language instead of Hindi. Five years later, Periyar travelled to North India to advocate the eradication of the caste system. On 24 December 1973 C.E, Periyar died at the age of 94.

2.8: Dr. B.R. Ambedkar: (1891-1956 C.E.)

Some people are born brilliant, some have brilliantness thrust upon them and some achieve brilliantness. To the last division, Dr. B.R. Ambedkar belongs. He was a great patriot, social thinker, political reformer, philosophical writer with progressive ideas. Dr. B.R. Ambedkar was among the most outstanding intellectuals of India in the 20th century in the world. He was independent India's first Minister of Law and Justice, and is more popularly remembered as the chief architect of the Constitution of India. He was a scholar with doctorates from Columbia University and London School of

Economics. A well-known economist, jurist, politician and social reformer, his active campaigns against discrimination on the basis of caste in India made it a full-fledged social reform movement. Bhima Rao Ramji Ambedkar, also known as Baba Saheb, he was born in 14 April 1891 C.E, in Madhya Pradesh in an untouchable *Mahar* family. As a child he experienced what caste prejudice meant in everyday life. In school he was forced to sit outside the classroom on the ground, and was not allowed to drink water from taps that upper-caste children used. After overcoming numerous social and financial obstacles, Ambedkar became one of the first Dalits to obtain a college education in India. After finishing school, he got a fellowship to go to the US for higher studies. He appeared for the Bar examination in London. He practiced law for a few years in India. Later, he published journals advocating political rights and social freedom for India's untouchables.

The first and foremost slogan of Dr. B.R. Ambedkar to the depressed sections of society is "**Be educated, Be organized and Be agitate".** He always believed in the movements led by women. He also added that if the women from all walks of life are taken into confidence, they may play a significant role in the social reforms. He started his owned newspaper **Mook Nayak** in 1920 C.E, and **Bahishkrit Bharat** in 1927 C.E, to upgrade the social status and to motivate women to participate in social reform movements against social evils. BahishkritHitakarini Sabha is a central institution formed by Dr. Babasaheb Ambedkar for removing difficulties of the untouchables and placing their grievances before the government. He spent his whole life in fighting against

social discrimination. In the March, 1927 C.E, Dr. Babasaheb launched **Mahad Satyagrahas** in this historic march thousands of Men and Women were accompanied to assert their rights to take water from Chawdar tank at Mahad.

Ambedkar led three such movements for temple entry between 1927 C.E, and 1935 C.E. His aim was to make everyone see the power of caste prejudices within society. Ambedkar's educational relevance lies in the fact that he identified knowledge and power as the critical elements in the construction of modernity in India. He converted many untouchables to Theravada Buddhism. He was the Chairman of the drafting Committee of the Indian Constitution and was the first law minister of India. He died in 1956 C.E. The life of Dr. B.R. Ambedkar was marked by struggles but he proved that every hurdle in life can be surmounted with talent and firm determination. Dr. B.R. Ambedkar was posthumously awarded the **Bharat Ratan**, India's highest civilian award, in 1990 C.E.

2.9:Sum Up:

Protests against superstitious beliefs and practices associated with religion and the caste system is exceedingly old in India. The indigenous, ascetic and pre-Aryan religious movement called the *Sramanas* was the first to oppose priestly rituals, superstitions and caste system. Its two offshoots, Jainism and Buddhism laid greater emphasis on reason and disapproved irrational practices and inequalities in the society. The materialist *charvaka* system insisted that there is no necessity for faith in religion, rites, priests and Vedas. The

Upanishads are earnest quest for truth beyond externals of religions. Bhakti movement in Hinduism, to some extent, disfavored mechanical rites and caste system. With the influence of British, people like Ram Mohan Roy, Keshub Chander Sen and Ranade initiated many social reforms. Mahatma Jyotiba Phule and Ambedkar radically criticized priestly exploitations. Indian societies have historically been dominated by Brahminical ideologies and people have been under continuous oppression. Various incidents and movements have occurred in the past to counteract this domination. The self respect movement is one of the movements that resisted Brahmin dominance in Indian society. The fact remains that the self respect movement's strong ideals and demands paved the way for true democracy.

Additional Information:

Important Organization and founder:

Sl. No	Organization	Founder	Place	Year
1.	Brahmo Samaj	Raja Ram Mohan Roy	Kolkota	1828 C.E.
2.	Arya Samaj	Dayanand Saraswati	Bombay	1875 C. E
3.	Ramakrishna Mission	Swami Vivekananda	Belur	1892 C.E
4.	Satyashodhak Samaj	Jyotiba Govindrao Phule	Pune	1873 C.E
5.	BahishkrtHitkarni Sabha	Dr. B.R. Ambedkar	Bombay	1924 C.E
6.	Sri Narayana Guru Dharma ParipalanaYogam (SNDP)	Narayana Guru	Kerala	1902 C.E

- Ram Mohan Roy is called the **"Father of Modern India**" in recognition of his epoch-making social, educational and political reforms.

- **Brahmo Samaj** began as a reformist movement within the Hinduism religion. Brahmo Samaj tried to reform the social and religious practices, and abolish traditions, including the Sati and caste system.

- **Arya Samaj** motto *Krinvanto Vishvam Aryam* (Make this world noble), the socio-cultural movement aim to reform society by raising awareness among people about Vedic knowledge.

- The primary aim of **Satyashodhak Samaj** was to promote education and social rights in the deprived group of the society.

- The self respect movement, also known as the **Dravidian Movement**, advocated for equal rights for the backward castes, with a focus on women's rights.

- People were energizing with the feeling of self-respect and, above all, self-confidence, as it prepared to confront societal injustice perpetuated by the Brahmins.

- **Dr. B.R. Ambedkar** was the voice of voiceless and hope of hopeless, light of those in darkness and support for those. He bought them out of clutches of untouchablility, bondage of oppression and the leprosy of the caste system.

2.10: Model Questions and Answers:

I. Multiple Choice – Choose the correct answer.

Q1. First Modern man of India

a) Henry Derozia b) Raja Ram Mohan Roy

c) Pherozshah Mehta d) JRD Tata

A: **b. Raja Ram Mohan Roy**

Q2. Which party was the First to approve women in Electoral Politics?

a) Justice Party b) Madras United League

c) The Madras Non-Brahmin Association

d) None of these

A: **a, Justice Party**

Q3.Assertion (A): The Justice Party continued to remain in government from 1920-1937 in Madras Presidency.

Re ason (R): The Congress Party boycotted the Madras Legislature during this period of Dyarchy.

a) Both A and R are correct

b) A is correct, but R is not the correct explanation

c) Both A and R are wrong

d) R is correct, but it has no relevance to A

A: **a. Both A and R is correct**

Q4. Who is the founder of Self Respect Movement?

a) Periyar E.V. Ramaswamy b) B. Muniswamy Naidu

c) A. Subbarayalu

d) PanagantiRamarayaningar

A: **a. Periyar E.V. Ramaswamy**

Q5. Who said to be the Hero of Vaikam

a) B. Munuswamy Naidu b) A. Subbarayalu

c) Periyar E.V. Ramaswamy

d) PanagantiRamarayaningar

A: **c. Periyar E.V. Ramaswamy**

Q6. Which of the two parties are merged to form as Dravidar Kazhagam (DK) in 1944

1) Justice Party 2) Self Respect Movement

3) Tamilnadu Congress 4) Madras United eague

a) 1 and 3 b) 2 and 4 c) 1 and 2 d) 1 and 4

A: **c. 1 and 2**

Q7. Who became the first woman legislator in India in 1926 C.E?

a) MoovalurRamamirtham b) Sarojini Naidu

c) Anandi Gopal Joshi d) Muthulakshmi Reddy

A: **d. Muthulakshmi Reddy**

Q8. Which of the following is correctly paired?

a) Satya Shodhak Samaj-1878 C.E

b) Dravidar Kazhagam-1933 C.E.

c) Arya Samaj-1875 C.E.

d) Rama Krishna Mission- 1887 C.E

A: **c. Arya Samaj-1875 C.E**

Q9. In which year Chicago Conference was held

a) 1873 C.E b) 1883 C.E c) 1893 C.E d)1898 CE

A: **c. 1893 C.E**.

Q10. Dr. B.R. Ambedkar was born in

a) April 14, 1861 C.E b) April14, 1871 C.E

c) April 14, 1881 C.E d) April 14, 1891 C.E

A: **d. April 14, 1891 C.E**

Fill in the blanks:

Q11. Swami Vivekananda established Ramakrishna Mission in the year ________________. **(1897 C.E.)**

Q12. ____________________ is a famous slogan raised by Swami Vivekananda. **(Go back to Gita)**

Q13. Prarthana Samaj was founded by ___________ in _________________ **(Atmaram Pandurang) (1867)**

Q14. _____________________ was gave the title of 'Raja' to Ram Mohan Roy **(Akbar II)**

Q15. ______________________ was the Chairman of the Drafting Committee of Indian Constitution. **(Dr. B.R. Ambedkar)**

II. Match the columns A with column B:

A		B
1. Raja Ram Mohan Roy	**(E)**	A. Belur Math (1902)
2. Dayananda Saraswathi	**(F)**	B. Delhi (1956)
3. Swami Vivekananda	**(A)**	C. Vellore (1973)
4. Periyar	**(C)**	D. Pune (1890)
5. Jyothi Rao Phule	**(D)**	E. Bristal (1833)
6. Dr. B.R. Ambedkar	**(B)**	F. Ajmer (1883)

III. Short Answers Questions:

Q) 1. Write a short note on factors influencing the rise of socio-religious reform movements in 19th century?

Q)2. What are social religious reform movements and evaluate the contribution of Arya Samaj?

Q) 3. Briefly explain following questions.

a) Brahmo Samaj
b) Swami Vivekananda
c) Vaikom Satya Graha
d) Dravidian Movement
e) Sri Narayana Guru Dharma Paripalana Yogam (SNDP)

Q) 4. Bring out the role of Mahatma Jyotiba Phule in the Social Reform movement in India.

Q) 5. Social reforms in Dr. B.R. Ambedkar Age.

IV. Essay Answers Questions:

Q) 1. Write an essay on Raja Ram Mohan Roy ideology and socio religious reform movement in India?

Q) 2. Explain the contribution of Dayananda Saraswathi to Arya Samaj in the movement of Social & Religious Reformation.

Q) 3. In what way did Ramakrishna Paramahamsaifuse a new vigour and dynamism into Hinduism?

Q) 4. Explain the Periyar's views on religion and his anti-Brahmin movement in South India?

Q) 5. How did Jyotirao Phule the reformers justify their criticism of caste inequality in society?

Q) 6. Trace the origin and development of the anti-caste movements in India.

2.11 References:

1. Bishop, D.H. Thinkers of the Indian Renaissance, New Delhi, 1982.

2. Jones, Kenneth, Socio Religious reform movement in British India, Cambridge, Cambridge University Press, 1994.

3. Indian Society-Text book in Sociology for Class-XII, NCERT

4. Desai, A.R., Social Background of Indian Nationalism, Sage Publishing, New Delhi.

5. Srinivas, M.N., Social Change in Modern India- Rev. Edn. Orient Black Swan, New Delhi.

Webliography:

www.ts-adyar.org

http://www.nios.ac.in/media/documents/SecIChCour/English/CH.10pdf

http://ramakrishnavivekananda.info

యూనిట్–III

జాతీయ వాద ఆవిర్భవానికి గల కారణాలు – 1885 నుండి 1920 వరకు స్వాతంత్రోధ్యమము – మితవాద దశ – తీవ్రవాద దశ – వందేమాతర ఉద్యమము – హెూమ్ రూల్ ఉద్యమము

భారతస్వాతంత్రో ఉద్యమం భారతదేశ చరిత్రలోనే కాదు ప్రపంచ చరిత్రలోనే ఆసక్తికరమైన ఘట్టం .దీనికి గల ప్రత్యేక లక్షణాలు సమకాలీన ప్రపంచాన్నిప్రభావితం చేసాయి .

ఇది ఒక ప్రజా ఉద్యమం జాతి, కుల, మత, హెూదా ,లింగ బాషా బేధం లేకుండా ప్రజలంతా పాల్గున్నారు. భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ అనే ఒక సంస్థ నాయకత్వంలో ఈ ఉద్యమం నడపబడింది అలాగే ఒకే ఒక నాయకుడు మోహన్‌దాస్ కరంచంద్ గాంధీ ఉద్యమం నడిపారు అన్నింటి కంటే ముఖ్య లక్షణం ఇది నిర్వహించిన విధానము అహింస సత్యాగ్రహం సాధనాలుగా భారతదేశం స్వాతంత్ర్యం పొందింది విభిన్న ఆదర్శాలు పద్ధతులు ఒకదానిలో ఒకటి సహకరించి ఒక ఉమ్మడి లక్ష్యం అంటే దేశస్వాతంత్ర్యం కోసం కృషిచేసినవి ఈ ఉద్యమం ప్రజాస్వామిక భావాలు వ్యవస్థల్ని జనసమ్మ తమగునట్లు చేసింది చాలమంది నాయకులు ప్రజల్లో జాతీయ చైతన్యాన్ని పెంపొందిచారు .ప్రజల మనస్సుల హృదయాల నుండి భయం అనే భావనని పోగొట్టింది ఈఉద్యమం సురేంద్రనాథ్ బెనర్జీ, దాదాభాయ్‌నౌరోజీ, గోపాలకృష్ణగోఖలే, బాలగంగాధర్ తిలక్ , లాలాలజపతిరాయ్, బిపిన్‌చంద్రపాల్, అరవింద్‌ఘోష్ ,మోతిలాలానెహ్రు మహాత్మాగాంధీ జవహర్‌లాల్ నెహ్రు హ్రువంటి గొప్ప నాయకులే కాదు లెక్క లేనంతమంది నాయకులు నాయకలు తమ జీవితాన్ని మాతృదేశం కోసం త్యాగం చేసారు భారత స్వాతంత్రో ఉద్యమం గొప్పదనం అది దీనిని మూడు దశలుగా విభజించవచ్చు .

మితవాద దశ – 1885 నుండి 1905 వరకు
అతివాదదశ – 1905 నుండి 1920 వరకు
గాంధీయుగం – 1920 నుండి 1947 వరకు .

భారతదేశం 1947 లోబ్రిటిష్ వారిరి నుండి స్వాతంత్ర్యం పొందింది .

Unit –III

Causes for the growth of Nationalism - Freedom Struggle from 1885 to 1920 Moderate Phase — Militant Phase, Vandemataram Movement - Home Rule Movement

3.0 Learning Outcomes

3.1 Introduction

3.2 Causes for the growth of Nationalism

3.3 Foundation of Indian National congress

3.4 Objectives and Aims of Moderates

3.5 Important moderate leaders

3.6 Achievements OF moderates

- 3.6.1 Indian Council Act 1892
- 3.6.2 Provision of the Act

3.7 Extremist period

- 3.7.1 Causes for the rise of Extremists
- 3.7.2 Ideals and Objectives of the extremists
- 3.7.3 Important Extremists leaders

3.8 Vandemataram movement

- 3.8.1 Repressive measures of the Government
- 3.8.2 Surat split
- 3.8.3 Minto-Morley constitutional reforms (1909)

3.9 Home rule Movement

ఈ అధ్యాయంలో మనం భారతదేశం జాతీయభావం పెంపొందడానికి గల కారణాలు మితవాద ఆశయాలు వారు సాధించిన విజయాలు 1892 చట్టంలోముఖ్యాంశాలు విమర్శ అధ్యనం చేద్దాం .అతివాదులు పద్ధతులు విజయాలు పరిశీలిద్దాం విప్లవ జాతీయ వాదుల చర్యలు ముఖ్య సంఘటనలు కూడా పరిశీలిద్దాం.

జాతీయ భావం పెంపొందడానికి కారణాలు :

జాతీయోద్యమం దేశంలో అన్ని ప్రాంతాలలో సాగిన ప్రజాఉద్యమం .ఈ ఉద్యమం కొనసాగటానికి ప్రజలలో జాతీయ భావం పెంపొందడానికి కొన్ని చారిత్రాత్మక సంఘటనలు కూడా కారణమయ్యాయి బ్రిటిష్ వారిపాలనా దేశ ప్రజలలో జాతీయ భావం పెంపొందడానికి అనేక వివాదాల కారణమైంది

కారణాలు:

1. ఆంగ్ల విద్య
2. సాహిత్యం పత్రికలు
3. పరిపాలన ఐక్యత
4. బ్రిటిష్ పరిపాలకుల విధానాలు
5. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ ఆర్థిక విధానాలు
6. మత సాంఘిక సంస్కరణోద్యమాలు
7. ఇల్బెర్ట్బిల్ విధానాలు

జాతీయ వాదం పెరగడానికి కారణాలు:

19వ శతాబ్దంలో భారతదేశంలో మేధోపరమైన మేల్కొలుపు ప్రధానంగా బ్రిటీష్ పాలన తీసుకు వచ్చిన నిర్మాణాత్మక మార్పుల కారణంగా ఏర్పడింది, దీని ఫలితంగా కొత్త సామాజిక తరగతులు ఏర్పడ్డాయి, వాటిలో ముఖ్యమైనవి విద్యావంతులైన మేధావులు, పాశ్చాత్య సంస్కృతి ప్రభావంతో ఉ ద్యమాలనుప్రారంభించారు.

ఎ) **రాజకీయ మరియు పరిపాలనా ఐక్యత:**

భారతదేశాన్ని బ్రిటిష్ ఆక్రమణ యొక్క ముఖ్యమైన ఫలితాలలో ఒకటి కేంద్రీకృత రాజ్యస్థాపన. ఇది దేశం యొక్క రాజకీయ మరియు పరిపాలనా ఏకీకరణకు దారితీసింది.

3.9.1 Luck now Session 1916
3.9.2 August Declaration
3.9.3 Montagu–Chelmsford constitutional reforms (1919)
3.10 Rise of Militant Nationalism causes
3.11. Let us sum up
3.11.1 Model Questions
3.11.2 Suggested reading Books
3.11.3 External links –YouTube links

3.0 Learning outcomes:

Students will able to:

- Describing Constitutional Developments from 1858 to 1909. Government of India Act of 1919, Act of 1935
- Explain Constitutional Developments and Ministries from 1937 to 1947
- Know Establishment of the Indian National Congress Prominent leaders of early stage.
- Discriminating Partition of Bengal, Swadeshi Movement, Surat Split of 1907, Home Rule Movement.
- Students will be able to illustrate rise and growth of Economic Nationalism in India.
- Students will learn about Mahatma Gandhi, the development of nonviolent mass action, and the Indian movement for

బ్రిటీష్–పూర్వ భారతదేశం అనేక భూస్వామ్యరాజ్యాలుగా విభజించ బడింది, వారి సరిహద్దులను విస్తరించడానికి తరచుగా తమలో తాము పోరాడుతూ ఉండేది. బ్రిటీష్ అధికారం భారతదేశంలో ఏకరీతిచట్టంతో కేంద్రీకృత రాష్ట్ర నిర్మాణాన్ని ఏర్పాటు చేసింది. వారు రాష్ట్రం లోని ప్రతిపౌరునికి వర్తించే చట్టాలను రూపొందించారు మరియు క్రోడీకరించారు. ఈ చట్టాలు క్రమానుగతంగా గ్రేడెడ్ ట్రిబ్యునల్ వ్యవస్థ ద్వారా అమలుచేయబడ్డాయి. ప్రజాసేవలు దేశం యొక్క పరిపాలనా ఏకీకరణకు దారితీశాయి. ఏకరీతి కరెన్సీవ్యవస్థ, ఉమ్మడి పరిపాలన, ఉమ్మడి చట్టాలు మరియు న్యాయవ్యవస్థ ఏర్పాటు భారతదేశం యొక్క ఏకీకరణకు దోహదపడింది, ఇది అంతిమంగా జాతీయ చైతన్యం పెరగడానికి దోహదపడింది.

బి). ఆంగ్ల భాష మరియు పాశ్చాత్యవిద్య:

పాశ్చాత్య విద్యను ప్రవేశపెట్టడం జాతీయవాదం వృద్ధికి మార్గం సుగమం చేసిన మరొక ముఖ్యమైన అంశం. భారతదేశంలో ఆధునిక విద్య వ్యాప్తికి మూడు ప్రధాన ఏజెన్సీలు కారణమయ్యాయి. వారు విదేశీ క్రైస్తవ మిషనరీలు, బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం మరియు ప్రగతిశీల భారతీయులు. భారతీయులలో క్రైస్తవ మతాన్ని వ్యాప్తి చేయాలనే ఉద్దేశ్యంతో, క్రైస్తవ మిషనరీలు ఆధునిక విద్యవ్యాప్తిలో విస్తృతమైన కృషిచేశారు. భారతదేశంలో ఆధునిక విద్యకు మార్గదర్శకులలో వారు ఉన్నారు. బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం భారతదేశంలో ఆధునిక ఉదారవాద మరియు సాంకేతిక విద్యను వ్యాప్తి చేయడానికి ప్రధాన ఏజెంట్. ఇది భారతదేశంలో పాఠశాలలు మరియు కళాశాలల నెట్ వర్కు ఏర్పాటు చేసింది, ఇది ఆధునిక పరిజ్ఞానంలో బాగా ప్రావీణ్యం పొందిన అనేకమంది విద్యావంతులైన భారతీయులను మార్చింది. భారతదేశంలో ఆధునిక విద్యను ప్రవేశపెట్టడం ప్రాథమికంగా భారతదేశంలో బ్రిటన్ యొక్క రాజకీయ, పరిపాలనా మరియు ఆర్థిక అవసరాలచే ప్రేరేపించబడింది. బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం ఆంగ్లేయులకు పరిపాలనా యంత్రాంగానికి చెందిన వివిధ కీలక పదవులను కేటాయించింది మరియు విద్యావంతులైన భారతీయులతో సబార్డినేట్ పోస్టులను భర్తీ చేసింది.

రాజారామ్మోహన్రాయ్, ఈశ్వర్చంద్ర విద్యాసాగర్ మొదలైన కొందరు ప్రగతి శీల భారతీయులు భారతదేశంలో పాశ్చాత్య విద్య కు మార్గదర్శకులు.

independence. Students will retain strong mental images of Gandhi and the origins of nonviolent mass action.

3.1 Introduction:

India's struggle for freedom against foreign rule is an interesting story not only in the history of India but also of the world. It was a mass movement involving all the people irrespective of caste, creed, religion, status, gender, age, and language. The most important feature was the way it was organized. By means of Non-violence and Satyagraha Indians obtained independence.

The freedom movement played an important role in transforming the Indian people into a "Nation". Great leaders like Surendranath Benerjee, Dadabhai Nouroji, Goplakrishna Gokhale, Balagangadhar Tilak, Lala lajapathi rai, Bipin chandrapal, Aravind Ghosh, Motilal Nehru, Mahatma Gandhi, Jawaharlal Nehru, but a galaxy of unsung heroes and heroines sacrificed their lives for the sake of the motherland. That was the greatness of India's freedom struggle it was divided into three phases.

Moderate period - 1885-1905
Extremist period – 1905- 1920
Gandhian Era – 1920-1947.

India obtained Independence from the British in 1947.In this unit we will discuss the aims and objectives of the moderates their achievements and the contribution of important moderate leaders. We will examine the provisions and criticism of the Act of 1892. We will observe the methods and

పాత విద్యావిధానం మూఢ నమ్మకాలను, సనాతన ధర్మాన్నిమాత్రమే కొనసాగిస్తోంది. ఇంగ్లీషు విద్య పాశ్చాత్య శాస్త్రీయ మరియు ప్రజా స్వామిక ఆలోచనల సంపదగా పరిగణించబడింది. భారతదేశంలో సామాజిక, మత, రాజకీయ ఉద్యమాలకు నాయకత్వం వహించిన రాజారామ్మోహన్, వివేకానంద, గోఖలే, దాదాభాయ్‌నౌరోజీ, ఫిరోజ్షామెహతా, సురేంద్రనాథ్ బెనర్జీ మొదలైన ఆంగ్ల విద్యావంతులు అందరూ ఆంగ్ల విద్యావంతులే.

విద్యావంతులైన భారతీయుల మధ్య ఆంగ్ల భాష కమ్యూనికేషన్ మాధ్యమంగా మారింది, దీని ద్వారా వారు ఒకరితో ఒకరు సన్నిహిత సంబంధాలను పెంచుకోవచ్చు. వారు ఆంగ్లభాషామాధ్యమం ద్వారా పాశ్చాత్య ఆలోచనలు, సంస్కృతి మరియు సంస్థలతో కూడా పరిచయం కలిగి ఉన్నారు. ఇది ప్రజాస్వామ్య మరియు హేతువాద దృక్పథాన్నినిర్మించడానికి సహాయ పడింది. జాతీయవాదం, ప్రజాస్వామ్యం, స్వేచ్ఛ, సమానత్వం, సోషలిజం మొదలైన ఆలోచనలు భారతదేశంలోకి చొరబడవచ్చు. మిల్టన్ యొక్క తాత్విక ఆలోచనలు, J.S. మిల్, థామస్పైన్, జాన్లాక్, రూసో, మజ్జినీ, గారిబాల్డి మొదలైనవారు జాతీయ చైతన్యం పెరగడానికి దోహదపడ్డారు.

ఇటువంటి స్పృహ ప్రజలు తమ మాతృభూమి యొక్క వివిధ సమస్యలను కలుసుకోవడానికి మరియు చర్చించడానికి వివిధ సంస్థల ఏర్పాటులో వ్యక్తీకరణను కనుగొంది.

సామాజిక, రాజకీయ మరియు ఆర్థిక ప్రయోజనాలకు సంబంధించిన విభిన్న విషయాలపై అభిప్రాయాల మార్పిడి జాతీయస్థాయిలో సాధ్యమవుతుంది. ఈ విద్యావంతులైన భారతీయులు భారతదేశంలో రాజకీయ మేల్కొలుపు మరియు రాజకీయ ఉద్యమాల నిర్వహణలో కీలకపాత్ర పోషించారు.

సి. పెరిగిన రవాణా మరియు కమ్యూనికేషన్ మార్గాలు:

ఆధునిక రవాణా సాధనాలు ప్రజలను ఆధునిక దేశాలుగా ఏకీకృతం చేయడంలో సహాయపడతాయి. భారతదేశంలో కూడా, రైల్వేల స్థాపన, రోడ్లు, కాలువల నిర్మాణం మరియు భారతదేశం అంతటా పోస్టల్, టెలిగ్రాఫ్ మరియు వైర్లెస్‌ల సంస్థ ప్రజలను ఒక దేశంగా మార్చడంలో దోహదపడింది. వాస్తవానికి, ఈసౌకర్యాలన్నీ బ్రిటిష్ పరిశ్రమల ప్రయోజనాల కోసం మరియు రాజకీయ, పరిపాలనా మరియు సైనిక కారణాల కోసం అభివృద్ధి చేయబడ్డాయి.

achievements of extremists. We will also examine the activities of the revolutionary terrorists and the important incidents.

3.2 Causes for the growth of Nationalism:

Intellectual awakening in India during the 19 th Century was mainly due to structural changes brought out by British rule which resulted in the creation of new social Classes among them the most important of them being the educated intelligentsia, who under the influence of western Culture initiated movements.

A. Political and Administrative Unity

One of the significant results of the British conquest of India was the establishment of a centralized state. It brought about a political and administrative unification of the country.

The pre- British India was divided into numerous feudal states frequently struggling among themselves to extend their boundaries. The British authority established a centralized state structure in India with a uniform reign of law. They enacted and codified laws which were applicable to every citizen of the state. These laws were enforced by a hierarchically graded system of tribunals.

The public services brought about the administrative unification of the country. The establishment of uniform currency system, common administration, common laws and judicial structure contributed to India's unification which ultimately helped the rise of national consciousness.

ఏది ఏమైనప్పటికీ, ఈ ఆధునిక సమాచార సాధనాలు జాతీయస్థాయిలో రాజకీయ మరియు సాంస్కృతిక జీవితాలవృద్ధికి దోహద పడ్డాయి. ఇది ఇండియన్ నేషనల్ కాంగ్రెస్, ఆల్ఇండియాకిషన్ సభ, యూత్‌లీగ్, ఆల్ ఇండియాట్రేడ్ యూనియన్ కాంగ్రెస్ మొదలైన అనేక రాజకీయ సంస్థల సంస్థ మరియు పని తీరును ప్రోత్సహించింది. రైల్వే వివిధ పట్టణాలు, గ్రామాలు, జిల్లాలు మరియు ప్రావిన్సుల ప్రజలకు అవకాశం కల్పించింది. సమావేశాలు, అభిప్రాయాలను ఇచ్చి పుచ్చుకోవడం మరియు జాతీయ వాద ఉద్యమాల కార్యక్రమాలపై నిర్ణయం తీసుకోవడం. ఆధునిక రవాణా సాధనాలు లేకుండా, జాతీయ సదస్సులు నిర్వహించబడలేదు.

D. మోడరన్ అవేర్‌నెస్‌ఆవిర్భావం:

శక్తివంతమైన సామాజిక సంస్థగా, పత్రికలు భారీస్థాయిలో ఆలోచనల మార్పిడిని సులభతరం చేస్తాయి. జాతీయ భావాలు ప్రజలలో పెంపొందడానికి కారణాలు అయ్యాయి .

E. ఆర్థిక దోపిడీ:

భారతదేశంలోని బ్రిటిష్ పాలనలోని నీచమైన లక్షణం అన్ని తరగతుల ఆర్థికదోపిడీ. బ్రిటీషర్లు భారతదేశానికి వ్యాపారులుగా వచ్చారు మరియు ఆర్థికప్రయోజనం ఎలా పొందాలనేదే వారి ప్రాథమిక ఉద్దేశ్యం. బ్రిటన్‌లోని పారిశ్రామిక విప్లవం వివిధ విదేశీ దేశాలనుండి ముడి పదార్థాలను దిగుమతి చేసుకోవడం మరియు దాని వస్తువుల కోసం విస్తృతమైన మార్కెటును వెతకడం అవసరం. వీరిద్దరికీ భారత్ అందించింది.

బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం భారతదేశం యొక్క ఖర్చుతో తన పౌరసేవ మరియు సైనిక బలగాలను కొనసాగించింది. బ్రిటిష్పారిశ్రామిక వస్తువులకు ప్రజల డిమాండును విస్తరించేందుకు దేశీయ భారతీయ పరిశ్రమలను నాశనం చేసేందుకు ప్రయత్నించారు. బ్రిటీష్ మార్కెట్లోకి ప్రవేశించడాన్ని పరిమితం చేయడానికి భారతీయ వస్తువులపై భారీ దిగుమతి సుంకాలు విధించబడినప్పటికీ, భారతదేశంలో ముడిపదార్థాలు లేదా బ్రిటీష్ వస్తువుల లావాదేవీలకు స్వేచ్ఛావాణిజ్య విధానం ఉంది. దాదాభాయ్‌నౌరోజీ, మహదేవ్గోబిందారనడే, జి.కె. గోఖలే మొదలైన వారు భారతదేశంలో వలస పాలన యొక్క ఆర్థికప్రభావాన్ని విశ్లేషించారు. అధికస్థాయిలో ఆర్థిక దోపిడీ భారత జాతీయవాదం

B. English Language and Western Education:

Introduction of western education was another important factor which paved the way for the growth of nationalism. Three main agencies were responsible for the spread of modem education in India. They were the foreign Christian missionaries, the British Government and the progressive Indians. With the intension of spreading Christianity among the Indians, the Christian missionaries did extensive work in the spread of modern education. They were among the pioneers of modern education in India. The British Government was the principal agent of disseminating modern liberal and technical education in India.It established a network of schools and colleges in India which turned out a number of educated Indians well versed in modern knowledge. The introduction of modern education in India was primarily motivated by the political, administrative and economic needs of Britain in India. The British government assigned various key posts of the administrative machinery to the English and filled the subordinate posts with educated Indians.

Some progressive Indians like Raja Ram Mohan Roy, Ishwar Chandra Vidyasagar etc. were the pioneers of western education in India. The old system of education was only perpetuating superstition and orthodoxy. English education was treated as the treasures of scientific and democratic thought of the west. English educated Indians like Raja Ram Mohan, Vivekananda, Gokhale, Dadabhai Naroji, Feroz Shah Mehta, Surendra Nath Banerjee etc. who led the social, religious and political movements in India were all English educated.

పెరుగుదలపై గొప్ప పరిణామాలను కలిగి ఉంది మరియు ప్రజలు విదేశీప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా ఉద్యమించారు.

F. సామాజిక మరియు మతసంస్కరణ ఉద్యమాలు:

బ్రిటీష్ పాలనలో భారతదేశంలో జరిగిన వివిధ సామాజిక మరియు మతసంస్కరణ ఉద్యమాలు ప్రజలలో పెరుగుతున్న జాతీయ స్పృహ యొక్క వ్యక్తీకరణ తప్ప మరొకటి కాదు. ఉదారవాద పాశ్చాత్య సంస్కృతిని అలవర్చుకున్న కొత్త విద్యావంతులైన తరగతి, సామాజిక సంస్థలు మరియు మతపరమైన దృక్పథాలను సంస్కరించాల్సిన అవసరాన్నిగుర్తించింది, ఎందుకంటే ఇవి జాతీయ పురోగతికి అడ్డంకులుగా పరిగణించబడ్డాయి. ఆర్యసమాజ్, బ్రహ్మసమాజ్, మరియు రామకృష్ణమిషన్, థియోసాఫికల్ సొసైటీ మొదలైన అనేక సంస్థలు భారతదేశంలో సంస్కరణ మరియు పునరుజ్జీవన ఉద్యమాలను తీసుకురావడంలో సహాయపడ్డాయి. ఈ ఉద్యమాలు సాంఘిక మరియు మతపరమైన రంగాల నుండి ప్రత్యేకతను తొలగించడం, దేశంలోని సామాజిక మరియు మతపరమైన సంస్థలను ప్రజాస్వామ్యం చేయడం మరియు వ్యక్తిస్వేచ్ఛ మరియు సామాజిక సమానత్వాన్ని ప్రోత్సహించడం లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నాయి. వారికులం లేదా లింగంతో సంబంధంలేకుండా అన్నివ్యక్తులకు సమాన హక్కులను స్థాపించాలని వారు ప్రయత్నించారు. ఈవిధంగా, జాతీయ ప్రజాస్వామ్య మేల్కొలుపు జాతీయజీవితంలోని అన్నిరంగాలలో వ్యక్తీకరణను కనుగొంది. రాజకీయాలలో, అది పరిపాలనా సంస్కరణలు, స్వపరిపాలన, హోంరూల్ మరియు చివరకు స్వాతంత్ర్యం యొక్క ఉద్యమానికి జన్మనిచ్చింది.

జి. దివికెడ్నెస్ ఆఫ్లార్డిట్టన్:

లార్డిట్టన్ భారతీయ ప్రజలపై భారీపన్నులు విధించాడు మరియు ఈడబ్బు ఆఫ్ఘన్ యుద్ధంలో ఖర్చుచేయబడింది. భారతదేశంలోని ప్రజలు లైసెన్స్ లేకుండా ఆయుధాలను ఉంచుకోకుండా నిషేధించే ఆయుధాల చట్టాన్నికూడా అతను ఆమోదించాడు. భారతీయులలో ఆగ్రహాన్నిరేకెత్తించే వెర్నాక్యులర్ ప్రాక్టీసుకొచ్చాడు. క్వీన్విక్టోరియా కుకైసేరి-హింద్(భారతసామ్రాజ్ఞి) అనే బిరుదు ఇచ్చినప్పుడు ఢిల్లీదర్బార్లో లార్డిట్టన్ ద్వారా భారతదేశం స్త్రీత్వంతో బాధపడిన సమయంలో ఒక వేడుక జరుపుకున్నారు. ఇది బ్రిటిష్ పాలన పై భారతీయులకు ఆగ్రహం తెప్పించింది.

English language became the medium of communication among the educated Indians by which they could develop close contacts with one another. They also came in contact with western ideas, culture and institutions through the medium of English language. It helped to build up a democratic and rationalist outlook. Ideas of nationalism, democracy, liberty, equality, socialism etc. could be infiltrated to India. The philosophical ideas of Milton, J.S. Mill, Thomas Paine, John Locke, Rousseau, Mazzini, Garibaldi etc. helped the growth of national consciousness.Such consciousness found expression in the formation of various organisations where people could meet and discuss various problems of their motherland. Exchange of views on different subjects of social, political and economic interest could be possible on a national scale. These educated Indians were instrumental in the political awakening and organisation of political movements in India.

C. Increased means of Transport and Communication:

Modern means of transport helps in the consolidation of people into modern nations. In India too, the establishment of railways, construction of roads, canals and organisation of postal, telegraph and wireless services all over India contributed in forging the people into a nation. Of course, all these facilities were developed in the interest of the British industries and for political, administrative and military reasons.However, these modern means of communications helped the growth of political and cultural life on a national scale. It promoted the organisation and functioning of a number of political organisations like Indian National Congress, All India Kishan Sabha, Youth League, All India Trade Union

H. ఇల్బర్ట్ బిల్లు వివాదం

లార్డ్రిపన్ భారతదేశ వైస్రాయ్‌గా వున్నప్పుడు ఇల్బర్ట్ బిల్లు ఆమోదించబడింది. ప్రకారం, యూరోపియన్లను విచారించే అధికారం భారతీయ న్యాయమూర్తులకు ఇవ్వబడింది. ఇది యూరోపియన్లలో సమస్యలను సృష్టించింది మరియు యూరోపియన్ సాక్షి సమక్షంలో భారతీయులచే యూరోపియన్లను విచారించాలనే నిబంధన చొప్పించబడింది. ఇది బ్రిటీషర్ల ఉద్దేశాన్ని స్పష్టంగా ప్రతి బింబిస్తుంది మరియు భారతీయులకు కోపంతెప్పించింది.

భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ ఆవిర్భావం :

బ్రిటీష్ వారికీ వ్యతిరేకంగానే భారతీయుల్లో జాతీయ వాదం మొదలైంది పాశ్చాత్యభావాలతో ప్రభావితులైన కొత్త మధ్య తరగతివర్గం తొలుత ప్రభుత్వం పట్ల కలిగే ప్రయోజనాల వల్ల ఆకర్షితులయ్యారు .కానీ త్వరలోనే బ్రిటిష్వాలనా పట్ల అసంతృప్తి మొదలైంది .1857 లోమధ్య తరగతి విద్యావంతులలో మొదలైన అసంతృప్తి 1883 నాటికీ తీవ్ర రూపందాల్చింది. ఈ పరిస్థితుల్లో జాతీయ స్థాయిలోఒక సంస్థ ఏర్పాటుకు అందరు కాంక్షించారు .తత్ఫలితంగా 1885 లోభారత జాతీయ కాంగ్రెస్థాపన జరిగింది .ప్రారంభ సమావేశానికి దేశవ్యాప్తంగా 72 మంది సభ్యులు హాజరైనారు.క్రి.శ. 1849 లోఐ. ప్. ఎస్. హెూదాలో భారతదేశానికీ వచ్చి ఏఓ.హ్యూమ్భారతజాయీయ కాంగ్రెస్థాపనకు కీలకపాత్ర వహించారు.

మితవాదులు ఆశయాలు లక్ష్యాలు :

1885 నుండి 1905 వరకు గల కాలాన్ని మిత వాదల యుగం అని పిలిచారు ఎందుకంటే ఫిరోజ్షా మెహతాదిన్షా -ఇ- వాచా ,ఉమేష్ చంద్ర బెనర్జీ సురేంద్రనాథ్ బెనర్జీ, ,దాదాభాయ్ నౌరోజీ, గోపాలకృష్ణగోఖలే, వంటి నాయకులు రాజకీయాల్లోనూ రాజకీయ పద్దతుల్లోనూ మితవాద ధోరణి అనుసరించారు .వారు ఉదారవాదాన్ని విశ్వసించారు.

మితవాదులు ప్రార్ధన విజ్ఞాపన నిరసన అను మూడు పద్ధతులు అనుసరించారు

1 ప్రజలలో పరస్పర సన్నిహితత్వము స్నేహము పెంపొందించడము .
2. జాతీయ సమైక్యత వృద్ధి విభిన్నబేధాలు తొలగించడం
3. ఆనతి సాంఘిక సమస్యలపై చదువుకొన్నభారతీయుల అభిప్రాయాలు సేకరించడము .

Congress etc. Railways made it possible for the people of different towns, villages, districts and provinces to meet, to exchange views and to decide upon programmes for the nationalist movements. Without the modern means of transport, no national conferences could have been held.

D. Emergence of Modern Press:

As a powerful social institution, the press facilitates the exchange of thought on a mass scale within a short time. The introduction of the printing press in India was an event of revolutionary significance. **Raja Ram Mohan Roy** was the founder of nationalist press in India. His 'Sambad Kaumudi' in Bengali published in 1821 and 'Mirat-UL-Akbar' in Persian published in 1822, were the first publications with a distinct nationalist and democratic progressive orientation.

The emergence of a number of nationalist and vernacular newspapers also played a very vital role in mobilizing public opinion and awakening national consciousness. Among them, Amrit Bazar Patrika, The Bengali, The Bombay Chronicle, The Tribune, The Indian Mirror, The Hindu, The Pioneer, The Madras Mail, The Maratha, The Kesari etc. had played important role in exposing the failure of the British Government in providing welfare measures to the people. Among the news agencies, The Free Press News Service played the most important role in distributing news from the nationalist standpoint.

The national movement was possible due to the facility of political education and propaganda provided by the press. With its help, the Indian nationalist groups were able to

4. రాబోయే 12 నెలలకు ప్రణాళికలు తయారు చేయడం .

వారి కోర్కెలలో రాయల్ కమీషన్ని నియమించడం,ఇండియా కౌన్సిల్ రద్దు, శాసన మండళ్ల విస్తృత్తం చేయడం, సైనిక వ్యయం తగ్గించడం ,ఇంగ్లాండ్ ఇండియాలలో ఒకేసారి సివిల్ పరీక్షలు నిర్వహించడం, మొదలైనవి కలవు.

1892 భారత కౌన్సిల్చట్టం మితవాద నాయకుల సాధించిన గొప్పవిజయం.

ఇండియన్ కౌన్సిల్ యాక్ట్ - 1892:

1861 నాటి ఇండియన్ కౌన్సిల్ యాక్ట్ భారతీయుల ఆకాంక్షలను తీర్చలేకపోయింది. కౌన్సిల్లలోకి ప్రవేశించిన భారతీయులు ధనిక మరియు రాజవర్గానికి చెందిన వారు మరియు ప్రజల సమస్యలను అర్థం చేసుకోలేరు. కౌన్సిల్లో భారతీయుల సంఖ్య కూడా చాలా తక్కువగా ఉంది మరియు మొత్తం ప్రజలకు ప్రాతినిధ్యం వహించలేదు. 19వశతాబ్దపు రెండవ భాగంలో భారతదేశంలో జాతీయవాదం పెరగడానికి అనేక అంశాలు దోహదపడ్డాయి. భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ 1885లో స్థాపించబడింది. ప్రజల మనోవేదనలను వెల్లడిచేసేందుకు భారతదేశంలో ప్రజాభిప్రాయాన్ని సమీకరించడం కాంగ్రెస్ ప్రారరంభంలో లక్ష్యం. మరియు ఆకాలం లోని మిత వాద నాయకులు శాసన మండలిలను విస్తరించాలని మరియు మండలిలో ఎక్కువ సంఖ్యలో భారతీయులను చేర్చుకోవాలని డిమాండ్ చేశారు. కౌన్సిలును సరళీకరించడానికి ప్రభుత్వం ఇంగ్లాండుకు ప్రతిపాదనలు పంపింది, ఇది ప్రారంభ జాతీయ వాద నాయకుల గొప్ప విజయం. అందుకే బ్రిటిష్ పార్లమెంట్ 1892లో ఇండియన్ కౌన్సిల్ యాక్టుని ఆమోదించింది.

3.6.2 చట్టంలోని నిబంధనలు:

1. కేంద్ర శాసనసభలో అదనపు సభ్యుల సంఖ్య 10 కంటే తక్కువ లేదా 16 కంటే ఎక్కువ ఉండకూడదు. కౌన్సిల్లోని మొత్తం సభ్యులలో ఐదవ వంతు మంది అధికారికేతరులుగా ఉండాలి. ఈ అధికారులు పాక్షికంగా నామినేట్ చేయబడ్డారు మరియు పాక్షికంగా ఎన్నుకోబడ్డారు.
2. పరోక్ష ఎన్నికల సూత్రాలు పరిమితులతో మొదటిసారిగా ప్రవేశపెట్టబడ్డాయి.
3. శాసనసభ సభ్యుల అధికారాలు పెంచబడ్డాయి. వారు ఫైనాన్షియల్ అసెస్మెంట్స్పై తమ అభిప్రాయాలను వ్యక్తం చేయవచ్చు కానీ మరిన్ని

popularize among the people the ideas of representative government. The press also brought the news of the international world which made the people conscious of their own position in India. The Nationalists in India were very much eager to protect the independence of the press. Raja Ram Mohan Roy was the first fighter who filed a petition in the Supreme Court of Calcutta along with some enlightened nationalist Indians such as Dwarkanath Tagore, Harchandra Ghose, Chandra Kumar Tagore, Prasanna Kumar Tagore etc. for this purpose. The struggle for the freedom of the press has been an integral part of the national movement in India.

E. Economic Exploitation:

The worst feature of the British rule in India was the economic exploitation of all classes. Britishers came to India as traders and their primary motive was how to gain financial benefit. The industrial revolution in Britain necessitated the import of raw materials from different foreign countries and to search extensive market for its goods out side. India provided both to them.

The British government maintained its civil service and military force at the cost of India. Attempt was made to destroy the indigenous Indian industries to expand the public demand for British industrial goods. While heavy import duties were put on Indian goods to restrict their entry into British market, there was free trade policy for the transactions of the raw materials or British goods in India. Leaders like Dadabhai Naroji, Mahadev Gobinda Ranade, G.K. Gokhale etc. analyzed the economic impact of colonial rule in India.

తీర్మానాలకు వారికి అధికారం లేదు.

4. సభ్యులకు ప్రజా ప్రయోజన విషయాలపై ప్రశ్నలు అడిగే అధికారం ఇవ్వబడింది మరియు ప్రభుత్వం ఆరు రోజుల తర్వాత ప్రశ్నలకు సమాధానాలు ఇస్తుంది. సభ్యులు అనుబంధ ప్రశ్నలు అడగడానికి అనుమతించ బడలేదు.
5. ఈ చట్టం బొంబాయి మరియు మద్రాద్ ప్రావిన్షియ ల్లెజిస్లేచర్లో అదనపు సభ్యుల సంఖ్యను 8 కంటే తక్కువలేదా 20కి మించకుండా పెంచింది. నార్త్ వెస్టన్ ప్రావిన్స్ మరియు ఔధ్లలో గరిష్టంగా 15గా నిర్ణయించబడింది.
6. సభ్యుని నగదు సాధారణ ప్రజాప్రయోజనాలపై ప్రశ్నలను అడుగుతుంది మరియు ప్రభుత్వం ఆరు రోజుల క్రితం నోటీసు అవసరం. కొన్నిసార్లు ఎటువంటి కారణం చెప్పకుండానే వారి ప్రశ్నలకు అనుమతి నిరాకరించ బడవచ్చు. వారు అనుబంధప్రశ్నలు అడగలేరు.
7. సెంట్రల్ లేజిస్టేటివ్ కౌన్సిల్‌కు ఐదుగురు నాన్-అఫీషియల్ నాలుగు ప్రొవిన్షియల్‌ల ద్వారా ఒక్కొక్కరిని ఎన్నుకోవాలి. మద్రాసు శాసనసభలు. బొంబాయి, బెంగాల్ మరియు నార్త్ వెస్టన్ మరియు కలకత్తా ఛాంబర్ ఆఫ్కా మరా ద్వారా . ఇతర ఐదుగురు నాన్-అఫీషియల్లను గవర్నర్జనరల్నామినేట్చేస్తారు. పురపాలక సంఘాలు, జిల్లా బోర్డులు, విశ్వవిద్యాలయాలు మరియు వాణిజ్య ఛాంబర్ల ద్వారా ప్రావిన్షియల్ లేజిస్లేచర్లలో నినాన్-అఫీషియల్ సభ్యులు ఎన్నుకోబడ్డారు.

విమర్శ:

1892 నాటి ఇండియన్ కౌన్సిల్ యాక్టు చట్టం భారతదేశంలో ఎన్నికల సూత్రాలను ప్రవేశపెట్టింది, ఇది గణనీయమైన రాజ్యాంగ మార్పు. ఈ చట్టం చట్టసభల విధులను విస్తృతం చేసింది. వారు ప్రశ్నలు అడగవచ్చు మరియు సాధారణ సమస్యలను చర్చించవచ్చు. గోపాలకృష్ణగోకులే, సురేంద్రనాథ్ బెనర్జీ, రాస్బిహారీగోష్ వంటి ప్రముఖ భారతీయ నాయకులు చట్టసభల్లోకి ప్రవేశించి తమ రాజకీయ వివేకాన్ని మరియు దేశభక్తిని ప్రదర్శించారు.

అయితే 1892 చట్టంలో కొన్ని లోపాలు ఉన్నాయి. ఇది భారత జాతీయ వాదులను సంతృప్తి పరచడంలో విఫలమైంది. శాసనమండలి విధులను ప్రభుత్వం ఖచ్చితంగా నియంత్రిస్తుంది. సభ్యులు అనుబంధ ప్రశ్న అడగ

Economic exploitation to such a high extent had great repercussion on the growth of Indian nationalism and the people agitated against the foreign government.

F. Social and Religious Reform Movements:

The various social and religious reform movements which took place in India during the British rule were nothing but expression of the rising national consciousness of the people. The new educated class who imbibed the liberal western culture, recognized the need of reforming social institutions and religious outlooks as these were regarded as obstacles to national advance. A number of organizations like **Arya Samaj, Brahmo Samaj, and Rama Krishna** Mission, Theosophical society etc. helped in bringing movements of reformation and renaissance in India. These movements aimed to eliminate privilege from the social and religious fields, to democratize social and religious institutions of the country and to promote individual liberty and social equality. They sought to establish equal rights of all individuals irrespective of their caste or sex. In this way, the national democratic awakening found expression in all fields of national life. In politics, it gave birth to the movement of administrative reform, self-government, Home Rule and finally independence.

G. The Wickedness of Lord Lytton:

Heavy taxes were imposed on the Indian people by Lord Lytton and this money was spent in the Afghan war. He also passed the Arms Act that prohibited people of India from keeping arms without licence. He brought about Vernacular Press Act that aroused anger among Indians. A ceremony

లేకపోయారు. ఎన్నికల నియమావళి కూడా సంతృప్తికరంగాలేదు. సభలకు ప్రాతినిధ్యం సరిగాలేదు. 1892 నాటిచట్టంఎన్నికల సూత్రాన్ని ప్రవేశపెట్టి, కార్యనిర్వాహక వ్యవస్థపై శాసనసభకు కొంత నియంత్రణను ఇవ్వడం ద్వారా భారతదేశంలో బాధ్యతాయుతమైన ప్రభుత్వాన్ని ప్రవేశపెట్టడానికి మార్గం సుగమం చేసింది.

కౌన్సిళ్ల చట్టం శాసనమండళ్లు విస్తృతం చేసింది అనధికార సభ్యుల సంఖ్య అధికారాలు పెరిగాయి .భారతదేశంలో తొలిసారిగా ఎన్నిక పద్ధతి ఈ చట్టం ప్రవేశ పెట్టింది అయితే ఈ చట్టం భారతీయుల కోర్కెలను సంతృప్తి పరచడంలో విఫలమయిందికానీ ఇది భవిష్యత్తులో బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వ స్థాపనకు త్రోవ చూపింది .

యువతరం మితవాదులుగా రాజకీయ భిక్షాటకులు అని విమర్శించింది. కానీ వారు విభిన్న పట్టణాలలో వార్షిక సమావేశాలు ఏర్పాటు చేసి జాతీయ చైతన్యాన్ని విస్తరింప జేసి ప్రజలని ఎన్నోవిషయాలలో ప్రభావితం చేసారు .

మిత వాద యుగం భారత జాతీయవాదం మొలకెత్తే సమయం వారు లోతుగా గాఢంగా విత్తనాలు నాటారు ఆ విషయంలో వారు ఆధునిక భారతదేశ చరిత్రలో ఉన్నత స్థానం పొందుటకు అర్హులు .

దాదాభాయ్ నౌరోజీ, సురేంద్రనాథ్ బెనర్జీ, గోపాలకృష్ణ గోఖలే, ముగ్గురు ప్రముఖ భారతీయులు స్వాతంత్రో ఉద్యమంలో ఎంతో సేవ చేసారు.

అతివాద దశ (1905-1920):

అతివాద ఉద్యమంతలెత్తడానికి అనేక కారణాలు కలవు .

1. మితవాదులు వైఫల్యం
2. భారతదేశ గత వైభవాన్నిగుర్తించడం.
3. ఆర్థిక క్షీణత
4. అంతర్జాతీయ సంఘటనల ప్రభావం
5. కర్జన్ అభివృద్ధి నిరోధక విధానాలు
6. బెంగాల్ విభజన

was celebrated at the time when India suffered from feminine by Lord Lytton at Delhi Durbar when Queen Victoria was given the title Kaiseri-Hind (the Empress of India). This infuriated Indians against the British rule.

H. The Ilbert Bill Controversy

The Ilbert Bill was passed when Lord Ripon was the viceroy of India. According to the bill, the Indian judges were given the power to try the Europeans. It created problems among the Europeans and a clause was inserted that the Europeans would be tried by the Indians in presence of European witness. This clearly reflected the intension of Britishers and angered Indians.

3.3 Foundation of Indian National Congress:

Nationalism in India developed primarily as a response to the British rule. British rule Came to the Indian soil in 1757 with battle of plassey and gradually established by defeating the native rulers. Indian rulers wanted to oppose and fight against the British presence in India. But initially they did not do it together or as one people. The opposition to the British rule or a fight against them did not bring about feeling of nationalism in India.

All these changes affected primarily British interests and set in nevertheless, a slow process of modernization in India. They brought about the unification of a diverse country, the establishment of a highly centralized and efficient administration and an acquaintance of Indians with western secular, liberal ideas. From the Governmental activities of promoting English

తీవ్రవాద ఉద్యమం పెరగడానికి కారణాలు:

తీవ్రవాద జాతీయవాదం పెరగడానికి అనేక కారణాలు ఉన్నాయి.

మితవాదుల వైఫల్యం:

మితవాదుల పద్ధతులు మరియు విధానాలపట్ల కాంగ్రెస్లోని యువసభ్యులు అసంతృప్తితో ఉన్నారు. కాంగ్రెసోళ్లు అనుసరిస్తున్న రాజ్యాంగ విధానాలు 'రాజకీయదుష్ప్రచారం'అని విమర్శించారు. మితవాదనాయకుల 'ప్రార్థన, వినతి మరియు నిరసన' వంటి చల్లని మరియు నిదానమైన పద్ధతులతో వారు అసహ్యించుకున్నారు. ప్రభుత్వం నుండి రాయితీలు పొందేందుకు విప్లవాత్మక పద్ధతులను ఉపయోగించాలని వారు సూచించారు. కాబట్టి మితవాదుల వైఫల్యం తీవ్రవాదుల పెరుగుదలకు కారణమైంది.

భారతదేశ గత వైభవాలకు గుర్తింపు:

కొత్తనాయకులు దేశం యొక్క సాంస్కృతిక వారసత్వాన్నిగుర్తించారు మరియు వారు ప్రాచీన భారతదేశ వైభవాన్ని పునరుద్ధరించాలని ఆశించారు. భారతీయ జీవితం మరియు ఆలోచన ఉంటే వారు పాశ్చాత్యీకరణను తీవ్రంగా విమర్శించారు. బంకించంద్ర ఛటర్జీ, స్వామి దయానంద సరస్వతి, వివేకానందరచనలు వారిని బాగా ప్రభావితంచేశాయి. బంకిం చంద్ర తన రచనల ద్వారా 'మాతృభూమికిసేవ' అని ప్రచారంచేశాడు. దయానంద సందేశం "వెనక్కివేదాలు", మరియు "భారతీయుల కోసం భారతదేశం" హిందువులకు కొత్త విశ్వాసాన్ని ఇచ్చింది. వివేకానంద భారతదేశ సాంస్కృతిక వారసత్వం యొక్క గొప్పతనాన్ని బహిర్గతం చేశారు మరియు భారతదేశ ఆధ్యాత్మికతతో పశ్చిమాన్ని జయించటానికి యువకులను ప్రేరేపించారు, వారి గత చరిత్ర యొక్క ప్రాముఖ్యతను గ్రహించారు మరియు కొత్త ఆత్మ విశ్వాసాన్ని పొందారు.

ఆర్థిక క్షీణత:

ఆ కాలంలో దేశంలో ఆర్థిక పరిస్థితులు దిగజారి పోయాయి. ఇది బ్రిటిష్వారు అనుసరించిన విధానాల ఫలితమే. జాతీయ వాద నాయకులు బ్రిటీష్ వారి స్వార్థ స్వభావాన్ని గుర్తించారు మరియు వారి పండితుల రచనలలోఅదే విధంగా వివరించారు. దాదాభాయ్ నౌరోజీ తన పుస్తకం "ఎకనామిక్ హిస్టరీ ఆఫ్ ఇండియా"లో బ్రిటిష్ పాలన యొక్క అన్వేషణాత్మక స్వభావాన్ని వివరించారు. ఎమ్.జి.రానాడేతన "ఎస్సేస్ ఇన్ ఇండియన్

education arose a new middle Class who were fascinated with western social and political theories.The Indian Intelligentsia had to take all these stern realities into account.

Their admiration for British rule was slowly turning into murmurs of disapproval. The Changing mood was apparent from their setting up of local associations and their drafting of appeals for the removal local grievances.

The growing discontent among the educated middle-Class intellectuals gained momentum especially after 1870 and almost reached to an explosive point by 1883. At this juncture Indian National Congress was founded in December. 1885 by 72 delegates drawn from all over the country. A.O.Hume a retired English civil servant played a crucial role in the formation of Indian National Congress.

As per the safety valve theory National Congress was founded by A.O.Hume under the direction of Viceroy Lord Dufferin, to provide a safe, peaceful and Constitutional outlet

ఎకనామిక్స్"లో ఆర్.సి. దత్తన "Economic "History of India" లో బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ వివక్షా పూరిత విధానాలను వివరించాడు. 19వ శతాబ్దపు చివరి దశాబ్దంలో సంభవించిన భయంకరమైన కరువు మరియు ప్లేగు అనేక మందిని చంపింది. ప్రభుత్వం అవలంబిస్తున్న సహాయక చర్యలు తగినంతగా మరియు సంతృప్తికరంగా లేవు. ప్లేగు అధికారుల చర్యలు మేలు కంటే నష్టమే ఎక్కువని తిలక్ విమర్శించారు. దక్కన్లో అల్లర్లు చెలరేగాయి, ప్రభుత్వం ప్రజల సంక్షేమాన్ని విస్మరించింది.

సమకాలీన అంతర్జాతీయ సంఘటనల ప్రభావం:

సమకాలీన అంతర్జాతీయ సంఘటనలు యువతరాన్ని ప్రభావితం చేశాయి మరియు ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా తీవ్రవాద పద్ధతులను అనుసరించడానికి వారిని ప్రోత్సహించాయి. దక్షిణాఫ్రికాలో భారతీయుల అవమానాలు బ్రిటిష్ వ్యతిరేక భావాలను సృష్టించాయి. ఇటలీపై అబిస్సినియా రష్యా పై జపాన్ విజయం యూరోపియన్ల అజేయత యొక్క పురాణాన్ని బద్దలుకొట్టాయి. ఈజిప్టు, టర్కీ, పర్షియా, ఇటలీ దేశాల్లో నిజాతీయ వాద ఉ ద్యమాలు భారతీయులకు కొత్తపుంతలు తొక్కాయి. యువతరం కొత్తబలం మరియు విశ్వాసాన్నిపొందింది.

కర్జన్ యొక్క ప్రతిచర్య విధానాలు:

కర్జన్ గొప్ప సామ్రాజ్యవాది మరియు అతను స్వయం ప్రభుత్వ సూత్రాలకు వ్యతిరేకం. కలకత్తా కార్పొరేషన్లోనూ, యూనివర్సిటీల్లోనూ ప్రభుత్వాధికారుల ఆధిపత్యాన్ని పెంచాడు. ఈ చర్యలపై యువతరం ఆగ్రహం వ్యక్తం చేసింది. స్వపరిపాలన కోసం భారతీయులను విద్యావంతులను చేసే విధానంపై ఆయనకు విశ్వాసం లేదు. 'ఇంగ్లీషు పురుషులు మాత్రమే పుట్టుకతో భారతదేశానికి సరిపోతారని' అతను పేర్కొన్నాడు, 'ప్రావిడెన్ భారతదేశాన్ని పాలించడానికి ఆంగ్లేయులను ఎంపిక చేసింది మరియు భారతదేశానికి స్వాతంత్ర్యం ఇవ్వడం దేవుని చిత్తానికి విరుద్ధం' అని కూడా చెప్పాడు. ఇటువంటి భావనలు సహజంగానే భారతీయులలో అసంతృప్తి భావాలను రేకెత్తించాయి.

బెంగాల్ విభజన:

1905లో వైస్రాయ్ కర్జన్ బెంగాల్ విభజన తీవ్రవాదం పెరగడానికి అతిముఖ్యమైన కారణం. పరిపాలనా సౌలభ్యం కోసం బెంగాలూరు తూర్పు

or safety valve for the rising discontent among the masses which was leading to popular and violent revolution.

3.4 Objectives and Aims of Moderates:

The period from 1885-1905 was called as 'Moderate period', because the leaders like Dadabhai Nouroji, Ferojshah Mehta, Dinsha -e-Wacha, WomeshChandra Benerjee, Surendranath Benerjee, Gopalakrishna Ghokale were Moderates in political methods. They believed in the spirit of liberalism and full of admiration for British history and culture. They also believed that British rule in India was 'Providential' and was in the interest of the Indians. In 1886 Dadabhai Nouroji presided the Calcutta Session of the Congress. He spoke about the good things of the British rule. Likewise Ananda Mohan Bose, the Congress President in 1898 declare that-"the educated Classes are the friends and not the foes of England her natural and necessary allies in the great work that lies before her". The Moderate leaders strongly believed that India's progress could be possible only under the supervision of the British. Hence, they followed Constitutional methods to fulfill their demands.

The Moderate leaders opined that if Indians had certain grievances, these were only due to the ignorance of the British Government. So if they presented these grievances to the government, they would be redressed. Therefore, they followed three 'P's 'Prayer, petition and protest' method. W. C. Benerjee the president of Congress in his presidential address mentioned the objects of the Congress. They are….....

బెంగాల్‌గా విభజించబడింది. కానీ జాతీయవాదులను రెండు–హిందువులు మరియు ముస్లింలుగా విభజించే ప్రభుత్వ చర్యగా బెంగాలీలు ఆగ్రహం వ్యక్తం చేశారు. సురేంద్రనాథ్ బెనర్జీ "ప్రకటన ఒక బాంబులా పడి పోయింది. మేము అవమానించబడ్డామని, అవమానించబడ్డామని మరియు మోసగించబడ్డామని మేము భావించాము. బెంగాల్ విభజనకు వ్యతిరేకంగా హింసాత్మక ఆందోళనలు జరిగాయి మరియు బెంగాల్ విభజనకు వ్యతిరేకంగా అతివాదులు వందేమాతరం ఉద్యమాన్నిప్రారంభించారు. ఇటువంటి అనేక కారణాలు అతివాద ఉద్యమం తలెత్తడానికి కారణాలు కాగలవు.

వందేమాతరం ఉద్యమం:

లార్డ్ కర్జన్ బెంగాల్ విభజనకు వ్యతిరేకంగా స్వదేశీ ఉద్యమం అని కూడా పిలువబడే వందేమాతరం ఉద్యమం. ఇది భారతదేశంలోని ఇతరప్రాంతాలకు వ్యాపించింది. అతివాదులు విదేశీ వస్తువులను బహిష్కరించాలని, స్వదేశీ వస్తువులను ఉపయోగించడం, జాతీయ విద్యను సమర్థించారు మరియు మితవాదుల పద్ధతులకు భిన్నంగా స్వరాజ్యాన్ని ప్రచారం చేశారు.

లాలాలజపతిరాయ్, బిపిన్ చంద్రపాల్, బాలగంగాధర్ తిలక్, అరబిందోఘోష్ ముఖ్య అతివాద నాయకులు. బెంగాల్ విభజన యొక్క ప్రభుత్వ ప్రకటన 16 అక్టోబర్, 1905 నుండి అమల్లోకి వచ్చింది. ఈ రోజు బెంగాల్ అంతటా జాతీయ సంతాపం మరియు ఉపవాసంగా ప్రకటించ బడింది. కలకత్తాలో హర్తాల్ జరిగింది, ప్రజలు గంగానదికి వెళ్లిస్నానాలు చేశారు. వందేమాతరం కేకలు కలకత్తా వీధుల్లో ప్రతిధ్వనించాయి. హిందువులు మరియు ముస్లింలు తమ సంఘీభావాన్ని తెలియ జేసేందుకు ఆ రోజున రక్షాబంధన్ వేడుకను జరుపుకున్నారు. స్వదేశీ మరియు విదేశీ వస్తువుల బహిష్కరణను బెంగాలీ యువకులు మరియు మహిళలు నిర్వహించారు. బెంగాల్ అంతటా సామూహిక సమావేశాలు జరిగాయి మరియు చాలా మంది స్వదేశీ ప్రమాణం చేశారు. జాతీయ విద్యాసంస్థలు అన్నిచోట్లా తెరిచారు.

3.8.1 ప్రభుత్వం యొక్క అణచివేత చర్యలు:

సభలను అడ్డుకోవడంతో పాటు నేతలను జైల్లోపెట్టి ఆందోళనను అణిచి వేసేందుకు ప్రభుత్వం ప్రయత్నించింది. 1908లో తిలక్ తన పత్రిక

1. The promotion of personal intimacy and friendship among the people.

2. The eradication of various differences and development of national unity.

3. Recording the matured opinions of the educate classes in India on pressing social questions of the day.

4. Preparation of agenda for the next twelve months.

The most important demands of the congress during the period were:

1. Appointment of royal commission to inquire into the working of Indian administration.

2. Abolition of the India council.

3. Creation of the legislative council for the North West provinces, Oudh and the Punjab.

4. Admission of elected members to the legislative councils, enlargement of legislative councils.

5. Creation of a standing committee in the House of Commons to consider formal protests from majorities in the council.

6. Reduction of military expenditure and demand for more expenditure on development of education.

7. Introduction of public service examination in England and India simultaneously.

కేసరిలో ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా చేసిన వ్యాఖ్యలకు గాను ఆయనకు ఆరేళ్ల రవాణా శిక్ష విధించబడింది. విద్రోహ సమావేశాల నిరోధకచట్టం 1907, పేలుడు పదార్థాల చట్టం 1908, వార్తా పత్రికల చట్టం, క్రిమినల్ చట్ట సవరణ చట్టం మరియు పత్రికా చట్టం 1910 ఉద్యమాన్ని అణిచి వేసేందుకు అధికారులను పకడ్బందీగా చేసింది. అయితే ఈ అణచివేత చర్యలు ఉద్యమాన్ని అదుపు చేయడంలో విఫలమయ్యాయి. "ఒకసారి సరిగ్గా మేల్కొన్న దేశం ఎప్పటికీ అణచి వేయబడదు" అని లజపత్ రాయ్ వ్యాఖ్యానించారు.

3.8.2–సూరత విభజన–ప్రభుత్వసంస్కరణలు:

ఆందోళనకారుల పై ప్రభుత్వం విభజించి పాలించు విధానాన్ని అనుసరించింది. ప్రారంభంలో మితవాదులు విభజన వ్యతిరేక ఉద్యమంలో పాల్గొన్నారు. 1905లో గోపాలకృష్ణ గోఖలే అధ్యక్షతన బనారస్ కాంగ్రెస్ అతివాద భావజాలాన్నిఅంగీకరించడానికి నిరాకరించింది. కానీ 1907లో సూరత్ కాంగ్రెస్ సమావేశంలో తీవ్రవాదులు సెషన్ నుంచి బయటకు వచ్చి తమను తాము జాతీయవాదులుగా ప్రకటించుకున్నారు. 1906లో కలకత్తా కాంగ్రెస్ సమావేశంలో భారతదేశపు గ్రాండ్ ఓల్డ్ దాదాభాయ్ నౌరోజీ యొక్క మంచి పని ద్వారా విభజన నిరోధించబడింది. తీవ్రవాదులు మరియు మితవాదుల మధ్య విభేదాలు మరింత తీవ్రంగా మారాయి మరియు సూరత్ సెషన్లో చీలిక సంభవించింది. బ్రిటిష్ వారు విభజనను సద్వినియోగం చేసుకున్నారు మరియు మితవాదుల మద్దతును పొందేందుకు ఇండియన్ కౌన్సిల్ చట్టం, 1909ని ఆమోదించారు. హిందువులు మరియు ముస్లింల మధ్య చిచ్చురేపిన ఈ చట్టంలో ముస్లింలకు మళ్లీ ప్రత్యేక ఓటర్లు కేటాయించారు.

అయితే వందేమాతరం ఉద్యమం ఘనవిజయం సాధించింది. లార్డ్మింటో తర్వాత వైస్రాయ్‌గా వచ్చిన లార్డ్హార్డింజ్ 1911లో ఢిల్లీ దర్బార్లో బెంగాల్ విభజనను రద్దుచేస్తున్నట్లు ప్రకటించారు.

ఫలితాలు:

వందేమాతరం ఉద్యమం బ్రిటిష్ వారికి వ్యతిరేకంగా భారతీయులు చేసిన మొదటి విజయవంతమైన ప్రయత్నం. తీవ్రవాదులు ప్రజలకు ఆత్మవిశ్వాసం, ఆత్మవిశ్వాసం నేర్పారు.

8. Rising the age of the candidates appearing the civil Service Examination.

9. Enquiry into the backward economic and industrial condition of the country.

The congress demanded few concessions and not freedom for the nation during the period. These demands were always worded in a prayer full language.

3.5 Important Leaders

There are many leaders in the Moderate Period. As it is not possible to discuss the contributions of all we will examine the role played by Dadabhai Nauroji, Surendranath Benerjee and Gopala Krishna Gokhale in the freedom struggle.

Dadabhai Nauroji:

Dadabhai Nauroji was known as the 'Grand old man of India'.Hewas born at Khadak ,Maharastra in the house of poor parsipriest.He studied at the Elphinston college and started his career as an Assistant Professor of Mathematics and Natural Philosophy in the same college.In 1865 he left the teaching profession and proceeded to London as partner in Parsi firm.In 1869 he returned to Bombay . He was elected to the Bombay Municipal Corporation and later to the town Council. He was the first Indian to become a member of the House of Commons in 1892.He was associated with the congress from the beginning and acted as its president thrice in 1886, 1893 and 1906. He established the Bombay association in 1852 the first of its kind in the Bombay

కొత్త రాజకీయ సంస్థాగత పద్ధతులు మరియు రాజకీయ పోరాటాలను నిర్వహించే కొత్త పద్ధతులు ప్రవేశ పెట్టబడ్డాయి.

అతివాదులు బ్రిటిష్ వారికి వ్యతిరేకంగా లాల్, బాల్, పాల్, నాయకత్వంలో వందేమాతర ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించారు ఇది దేశంలో ఇతర ప్రాంతాలకి కూడా విస్తరించింది బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం 1911 లో బెంగాల్ విభజన రద్దు చేసింది. వందేమాతరం ఉద్యమం గొప్ప విజయం సాధించింది. తిలక్, అనిబి సెంట్లు హెూంరూల్ ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించారు.ప్రభుత్వం ఇద్దరు నాయకుల కదలికపై ఆంక్షలు విధించింది.

1917లో భారత రాజ్యకార్యదర్శి మాంటేగ భారతదేశానికి స్వయంపాలనా ఇవ్వడమే బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ తుది లక్ష్యమని ప్రకటించెను. ఈ కాలంలో విప్లవ తీవ్రవాదం బయలు దేరింది.

1857 సిపాయిల తిరుగుబాటు ,మితవాదుల వైఫల్యం,నాయకుల పాత్ర , పత్రికలు సాహిత్యం,అంతర్జాతీయ సంఘటనలు దీనికి కారణాలు. ఉద్యోగులను హత్యచేయడం బాంబులు వేయడం వంటి హింసాత్మక పద్ధతుల ద్వారా బ్రిటిష్ పాలనా నుండి మాతృ దేశానికీ విముక్తి కలిగించడమే విప్లవవాదుల లక్ష్యం.

రాండ హత్య కేసు ముజఫర్పూరు కుట్ర కేసు అలీపూర బాంబు కేసువంటి సంఘటనలలో బాధితులు ద్వేషించబడిన మెజిస్ట్రేట్లో లేదా అమాయక యూరోపియన్లు అయి ఉండేవారు.

విప్లవ కార్యకలాపాలు ఐరోపా అమెరికాలకు విస్తరించాయి ఎస్.కె.వర్మ లండన్లో ఇండియన్ స్థాపించెను ఇది విప్లవ కార్యక్రమాలకి కేంద్ర మయ్యెను వీడిసా వర్కర్దీనితో అనుబంధముండెను. లాలాహర్ధయాళ సాన్ఫ్రాన్సిస్కోలో గదర్పారీ పార్టీ స్థాపించెను.

బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం లాలాహర్దయాళును అమెరికా నుండి పంపివేయమని అమెరికన్ ప్రభుత్వం పై ఒత్తిడి తెచ్చెను .విప్లవ వాదులు తీవ్రమైన శిక్షలకు గురయ్యే వారు .ప్రభుత్వంవారిని అణగదొక్కేందుకు అణిచి వేత చట్టాలు అమలు చేసింది. మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం ముగిసే నాటికి విప్లవ కార్యకలాపాల మొదటి దశ పూర్తయింది .

presidency. During his stay in England from 1885-1869 he educated British public on Indian affairs through the Indian association and east India association. Dadabhai had faith in British sense of Justice and fair play. Even though he was he was loyal to the British crown he exposed the exploitative nature of British rule in India. In his book "Proverty and unBritish rule in India" Published in 1901 he gave statistical details about the drain of wealth from India to Great Britain and the resulting poverty of the Indians. He was the first Indian to draw the attention of the Indians and the British public to this aspect Gopalakrishna Gokhale praised Dadabhai as divine man.

Surendranath Benarjee:

Surendranath Benerjee, the Indian Demosthenese was an important national leader even before establishment of Indian national congress. He was born 10th November 1848 in Calcutta. He was influenced by Kesav chandrasen and Eswar Chandra vidya sagar. After his graduation he went to England in 1868 and passed Indian civil service-ICS exam in open completion within one year. But he was rejected because he crossed the age limit. He filed a writ of mandamus in the Queen's Bench and won the case. He worked as assistant collector for three years but was dismissed from service in 1871 for a technical offence. He became professor of English in the metropolitan institution founded by Iswar Chandra vidya sagar. He founded the Rippon College in 1882 and taught there for 40 years. 'I love students' was his slogan. He took over the English weekly the Bengali; he later converted it in to a daily and propagated the national feelings through it. He

లాల్బాల్పాల్ అతివాద యుగంలో ముఖ్యనాయకులు భారత స్వాతంత్ర్య ఉద్యమానికి వీరు చాలా కృషి చేసిరి. ఉద్యమాన్ని ప్రజా ఉద్యమంగా మార్చడంలో వీరిపాత్ర ఎంతో సేవ చేసారు.

మాంటేగ్–చెమ్స్‌ఫోర్ట్ సంస్కరణలు లేదా భారతప్రభుత్వచట్టం, 1919 మోంటాగు ప్రకటన (ఆగస్టు 1917)లోఉన్న ప్రభుత్వ విధానానికి అనుగుణంగా, ప్రభుత్వం జులై 1918లోమరిన్ని రాజ్యాంగ సంస్కరణలను ప్రకటించింది, దీనిని మోంటేగు–చెమ్సోఫోర్డ్ లేదా మోంటే ఫోర్డ్ సంస్కరణలు అని పిలుస్తారు.

మోంటేగు–చెమ్సోఫోర్డ్ సంస్కరణలు భారతదేశంలో బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం ప్రవేశపెట్టిన సంస్కరణలు, స్వయం–పరిపాలన సంస్థలను క్రమంగా భారతదేశానికి పరిచయం చేశాయి. సంస్కరణలు మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం యొక్క చివరి భాగాలలో భారతదేశానికి విదేశాంగ కార్యదర్శి ఎడ్విన్ శామ్యూల్మోంటాగు మరియు 1916 మరియు 1921 మధ్య భారతదేశ వైస్రాయ్ లార్డ్చెమోస్ ఫ్ర్డు నుండి వారి పేరును తీసుకున్నాయి.

సంస్కరణలు 1918లో తయారు చేయబడిన మోంటేగు–చెమ్సోఫోర్డ్ నివేదికలో వివరించబడ్డాయి మరియు భారత ప్రభుత్వచట్టం 1919 ఆధారంగా రూపొందించ బడ్డాయి.

సంస్కరణల యొక్క ప్రధాన లక్షణాలు:

(1) ప్రావిన్షియల్ గవర్నమెంట్–డైయార్కీ పరిచయం:

(ఎ) ఎగ్జిక్యూటివ్:

1. డైయార్కీ, అంటే ఇద్దరు–ఎగ్జిక్యూటివ్ కౌన్సిలర్లు మరియు ప్రముఖ మంత్రుల పాలన ప్రవేశపెట్టబడింది. గవర్నర్ ప్రావిన్స్ లో ఎగ్జిక్యూటివ్ గా ఉండాలి.
2. సబ్జెక్టులు రెండు జాబితాలుగా విభజించబడ్డాయి: లా అండ్ ఆర్డర్, ఫైనాన్స్, ల్యాండ్ రెవిన్యూ, ఇరిగేషన్ మొదలైన సబ్జెక్టులు మరియు విద్య, ఆరోగ్యం, స్థానిక ప్రభుత్వం, పరిశ్రమలు, వ్యవసాయం, ఎక్సైజ్ వంటి "బదిలీచేయబడిన" సబ్జెక్టులను కలిగి ఉన్న "రిజర్వ్" మొదలైనవి
3. "రిజర్వ్ చేయబడిన" సబ్జెక్టులను గవర్నర్తన కార్యనిర్వాహకమండలి ఆఫ్ బ్యూరోక్రాట్ల ద్వారా నిర్వహించాలి మరియు "బదిలీ చేయబడిన" సబ్జెక్టులు శాసనమండలిలో ఎన్నికైన సభ్యులనుండి నామినేట్ చేయబడిన మంత్రులచే నిర్వహించబడాలి.

launched an offensive against the repressive policy of Lytton. He carried on a country wide agitation against the reduction of age limit for the ICS examination from21-18- years. He founded the Indian Association in 1876. He convened the first national conference in 1883. He was the London correspondent to the Hindu patriot. He was the member of Bengal council. From 1883-1901 and the member of Imperial legislative council from 1913-1918. He played a major role in the anti-partition agitation. He became the minister for local self government in 1921. In the capacity he provided a swaraj constitution to the Culcutta Corporation. He accepted the knighthood in 1921. He passed away on August 6th 1925 at the age of 77. His autobiography ' A nation in the making' is an important book on our national evolution. His life and activities formed an important part in the history of the national movement in India.

Gopalakrishna Gokhale:

Gopalakrishna Gokhale popularly known as the Socrates of Maharashtra was strong believer in the policy of moderation. He was a follower of Mahadev Govinda Ranade. He was born on 9th may 1866 in a marata Brahmin family at Kolhapur. After graduation Gokhale joined the Deccan educational society and served the society for 20years he edited the quarterly Journal of the punasarvajaniksaba. He attended the Allahabad session of Indian National congress in 1899. In 1897 he along with Mr. vacha was selected to give evidence on Indian expenditure before the well by commission. He was elected to the Bombay legislative council in 1902 and later to the Imperial legislative council he criticized the government

4. మంత్రులు శాసనసభకు బాధ్యత వహించాలి మరియు శాసనసభలో వారిపై అవిశ్వాస తీర్మానం పెడితే రాజీనామా చేయవలసి ఉంటుంది, అయితే కార్య నిర్వాహక కౌన్సిలర్లు శాసనసభకు బాధ్యత వహించరు.
5. ప్రావిరాజ్యాంగయంత్రాంగంవిఫలమైతే, "బదిలీ చేయబడిన" విషయాల నిర్వహణను కూడా గవర్నర్ చేపట్టవచ్చు.
6. "బదిలీ చేయబడిన" సబ్జెక్టులకు సంబంధించి రాష్ట్ర కార్యదర్శి మరియు గవర్నర్ జనరల్ "రిజర్వ్ చేయబడిన" విషయాలలో జోక్యం చేసుకోవచ్చు వారి జోక్యానికి పరిధి పరిమితం చేయబడింది.

(బి) **శాసనసభ:**

1. ప్రావిన్షియల్ లేజిస్లేటివ్ కౌన్సిల్లు మరింత విస్తరించబడ్డాయి-70% మంది సభ్యులనుఎన్నుకోవాలి.
2. వర్గ మరియు వర్గ ఓటర్ల వ్యవస్థ మరింత ఏకీకృతం చేయబడింది.
3. మహిళలకు కూడా ఓటుహక్కు కల్పించారు.
4. లెజిస్లేటివ్ కౌన్సిల్లు చట్టాన్ని ప్రారంభించవచ్చు కానీ గవర్నర్ ఆమోదం అవసరం. గవర్నర్ బిల్లులను వీటో చేయవచ్చు మరియు ఆర్డినెన్స్‌లను జారీచేయవచ్చు.
5. శాసనమండలి బడ్జెటును తిరస్కరించవచ్చుకానీ అవసరమైతే గవర్నర్ దానిని పునరుద్ధరించవచ్చు.
6. శాసనసభ్యులు వాక్ స్వాతంత్ర్యాన్ని అనుభవించారు.

(2) **కేంద్ర ప్రభుత్వం-ఇప్పటికీ బాధ్యతలేని ప్రభుత్వం:**

(ఎ) ఎగ్జిక్యూటివ్:

1. గవర్నర్ జనరల్ చీఫ్ ఎగ్జిక్యూటివ్ అథారిటీగా ఉండాలి.
2. పరిపాలన కోసం రెండు జాబితాలు ఉండాలి 1)సెంట్రల్ మరియు 2)ప్రావిన్షియల్.
3. 8 మంది వైస్రాయ్ ఎగ్జిక్యూటివ్ కౌన్సిల్లో ముగ్గురు భారతీయులుగా ఉండాలి.
4. గవర్నర్ జనరల్ ప్రావిన్సులలోని "రిజర్వ్డ్" సబ్జెక్ట్స్ పై పూర్తి నియంత్రణను కలిగి ఉన్నారు.

many issues such as annual budgets salt tax, Appointment of Indians to higher services etc. he worked as joint secretary of Indian National congress and in 1905 presided the Beneras congress session.

In 1906 he went to England to educate the British public about the situation in India. In 1910 Gokhale was again elected to the Imperial legislative council and was responsible for the introduction of free and compulsory education throughout India. He was attracted to Gokhale and became his political pupil. In 1905 Gokhale laid the foundation of the servants of India society. The objective of the society was to train national missionaries for the service of India and to promote by all constutional means the true interests of Indian people.

3.6 Achievements of Moderates:

The main achievement of the moderates was the introduction of election system in the Indian councils Act of 1892.Because of their efforts welby commission on Indian expenditure was appointed and also 1893 the House of Commons adopted a resolution in favour of holding simultaneous examinations for the ICS.Though the Indian National congress failed to secure political reforms it helped the political advancement of India in many ways. The annual sessions of the congress developed patriotic feelings among the classes of India.

They succeeded in bringing political awareness and leadership among the lower middle and middle-class people. Leaders who were called moderates in this phase initiated and spread the idea of democracy and civil liberty. Moderates

5. గవర్నర్ జనరల్ గ్రాంట్లలో కోతలను పునరుద్ధరించవచ్చు, సెంట్రలే లేజిస్లేచర్ తిరస్కరించిన బిల్లులను ధృవీకరించవచ్చు, పిలిపించవచ్చు, ప్రోరోగ్ చేయవచ్చు, ఛాంబర్లను రద్దు చేయవచ్చు మరియు ఆర్డినెన్సులు జారీచేయవచ్చు.

(బి) శాసనసభ:

1. ఉభయసభల ఏర్పాటు ప్రవేశపెట్టబడింది. దిగువ సభ లేదా సెంట్రల్ లేజిస్లేటివ్ అసెంబ్లీలో 144 మంది సభ్యులు ఉంటారు (41 నామినేట్ మరియు 103 మంది ఎన్నికయ్యారు-52 జనరల్, 30 ముస్లింలు, 2 సిక్కులు, 20 ప్రత్యేకం) మరియు ఎగువ సభ లేదా కౌన్సిల్ ఆఫ్ స్టేట్ 60 మంది సభ్యులను కలిగి ఉంటుంది (26 నామినేట్ మరియు 34 ఎన్నికయ్యారు- 20 జనరల్, 10 ముస్లింలు, 3 యూరోపియన్లు మరియు 1 సిక్కు).
2. కౌన్సిల్ ఆఫ్ స్టేట్ పదవీకాలం 5 సంవత్సరాలు మరియు పురుషులు మాత్రమే కలిగి ఉన్నారు, అయితే సెంట్రల్ లేజిస్లేటివ్ అసెంబ్లీకి 3 సంవత్సరాల పదవీకాలం ఉంది.
3. శాసనసభ్యులు ప్రశ్నలు అడగవచ్చు మరియు సప్లిమెంటరీలు వాయిదా తీర్మానాలను ఆమోదించవచ్చు మరియు బడ్జెట్లో భాగంగా ఓటు వేయవచ్చు, అయితే బడ్జెట్లో 75% ఇప్పటికీ ఓటు వేయబడ లేదు.
4. కొంతమంది భారతీయులు ఆర్థిక సహా ముఖ్యమైన కమిటీలలోకి ప్రవేశించారు. రాష్ట్ర కార్యదర్శి భారతప్రభుత్వానికి సంబంధించిన వ్యవహారాలను నియంత్రిస్తారు

* 1921లోగ్రామీణ ప్రాంతాల్లో ఎన్నికైన స్థానిక కౌన్సిల్లు ఏర్పాటు చేయబడినప్పుడు నివేదిక సిఫార్సు చేసిన మరొక మార్పు జరిగింది మరియు 1920ల సమయంలో పట్టణ మునిసిపల్ కార్పొరేషన్లు మరింత ప్రజాస్వామ్యబద్ధంగా మరియు భారతీయాకరించబడ్డాయి.

(3) **సమీక్ష:**

* మాంటేగు-చెమ్స్‌పోర్ట్ నివేదిక 10 సంవత్సరాల తర్వాత సమీక్ష ఉండాలని పేర్కొంది.

sowed the seed of India's Independence and finally laid the foundation of the Indian Independence Movement. They opposed British government policies on issues like huge expenditure on British Army, racial discrimination policies, production tax on cotton. They also assisted educational movements. They also worked for the depressed class in this phase and women's education. This was a great initiative by the moderates in the first phase of the India

Lala Lajpat Roy   Bal Gangadhar Tilak   Bipin Chandra Pal

3.6.1 Indian Councils Act - 1892:

The Indian councils Act of 1861 failed to satisfy the aspirations of the Indians. Indians who entered the councils belonged to the rich and royal group and could not understand the problems of the people. Even the number of Indians in the council was also negligible and did not represent the people as a whole. During the second half of the 19th century many factors contributed to the growth of nationalism in Indian. Indian national congress was founded in 1885. Mobilizing public opinion in Indian to ventilate the grievances of the people was objective of the congress in the beginning. And the moderate leaders of the period demanded expansion of legislative councils and admission of more number of Indians

✧ సర్ జాన్సైమన్నేతృత్వంలోనికమిటీ (సైమన్ కమిషన్) సమీక్షకు బాధ్యత వహించింది, ఇది తదుపరి రాజ్యాంగ మార్పును సిఫార్సుచేసింది.

✧ మూడు రౌండ్ టేబుల్ సమావేశాలు 1930, 1931 మరియు 1932లో ప్రధాన ప్రయోజనాల ప్రాతినిధ్యంతో లండన్లో జరిగాయి. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వంతో చర్చల తర్వాత గాంధీ 1931 రౌండ్ టేబుల్ కు హాజరయ్యారు. కాంగ్రెస్ మరియు బ్రిటీష్ మధ్య ఉన్న ప్రధాన అసమ్మతి ప్రతి కమ్యూనిటీకి ప్రత్యేక ఓటర్లు, కాంగ్రెస్ వ్యతిరేకించింది కానీ రామ్సే మెక్డోనాల్డ్ కమ్యూనల్ అవార్డులో ఉంచబడింది.

✧మోంటాగు–చెమ్స్ఫోర్డ్ నివేదికలో తొలిసారిగాస్వయం–ప్రభుత్వం వైపు వెళ్లడాన్ని కొనసాగిస్తూ కొత్తప్రభుత్వ చట్టం 1935 ఆమోదించబడింది.

సంగ్రహంగా:

✧ భారతదేశం యొక్క స్వాతంత్ర్యపోరాటం ప్రపంచ చరిత్రలోఒక ఆసక్తికరమైన కథ.

✧ భారతదేశ స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో అనేక ప్రత్యేక లక్షణాలుఉన్నాయి

✧ ఇది ఒకే అసోసియేట్ ఇండియన్ నేషనల్ కాంగ్రెస్ మరియు ఒకే వ్యక్తి మోహన్ దాస్ కరమ చంద్ గాంధీ నేతృత్వంలోని సామూహిక క్షణం.

✧ అహింస మరియు సత్యాగ్రహం స్వాతంత్ర్యం పొందేందుకు బ్రిటిష్ వారికి వ్యతిరేకంగా ఉపయోగించిన బలమైన ఆయుధాలు చాలామంది నాయకులు ప్రజల జాతీయ స్పృహను తిరస్కరించారు.

✧ స్వాతంత్ర్య పోరాటం మూడుదశలుగా విభజించ బడింది మధ్యస్థ కాలం 1885–1905, అతివాదకాలం 1905–1920, గాంధీయుగం 1920–1947.

✧ మిత వాద నాయకులు బ్రిటీష్ ప్రభుత్వ చట్టాన్ని విశ్వసించారు మరియు ఆనియమం ప్రావిడెన్షియల్ అనిపేర్కొన్నారు.

✧ వారు ప్రార్థన, పిటిషన్మరియు నిరసనలతో కూడిన రాజ్యాంగ పద్ధతులను అనుసరించారు.

✧ వారి డిమాండ్లలో రాయల్ కమీషన్ నియామకం, శాసనమండలిల భారతమండలి విస్తరణ, శాసనమండలిలో భారతీయుల ప్రవేశం, సైనిక వ్యయాన్ని తగ్గించడం, ఇంగ్లాండ్ మరియు భారతదేశంలో ఏకకాలంలో

in the council. The government sent proposals to England for the liberalizing the council which was a great achievement of the early nationalist leaders. Hence the British parliament passed the Indian councils Act in 1892.

3.6.2 Provisions of the Act:

1. In the central legislature the number of additional members must not be less than 10 or more than 16. Two fifths of the total members of the councils were to be non-officials. These officials were partly nominated and partly elected.

2. The principles of indirect election were introduced for the first time with limitations.

3. The powers of the members of the legislature were increased. They can express their views on financial statement but they were not empowered to more resolutions.

4. The members were empowered to ask questions on matters of public interest and the government answers the questions after six days. The members were not permitted to ask supplementary questions.

5. The act enlarged the number of additional members to not less than 8 or more than 20 in the provincial legislature of Bombay and madras. In north western province and oudh the maximum was fixed at 15.

6. The member's cash ask questions on general public interest and the government required a six days previous notice. Sometimes their questions could be disallowed

సివిల్ సర్వీసు పరీక్షలను నిర్వహించడం మొదలైనవిఉన్నాయి.

- ప్రారంభంలో కాంగ్రెస్ పట్ల ప్రభుత్వ వైఖరి స్నేహ పూర్వకంగా ఉంది, క్రమంగా మార్పు వచ్చిందిమరియు వారు కాంగ్రెసు ను విమర్శించడం ప్రారంభించారు.
- ఇండియన్ కౌన్సిల్ యాక్ట్ 1892 అనేది భారతీయ వ్యయంపై వెల్బీ కమిషన్ ని యమించడంతో పాటు మితవాద నాయకులు సాధించిన ముఖ్యమైన విజయం.
- కౌన్సిల్ చట్టం శాసన సభలను విస్తరించింది, అనధికారిక సభ్యుల సంఖ్యను మరియు వారి అధికారాలను పెంచుతుంది. ఇది భారతదేశంలో ఎన్నికల సూత్రాన్ని మొదటిసారిగా ప్రవేశపెట్టింది. అయితే ఈచట్టం భారతీయుల ఆకాంక్షను తీర్చడంలో విఫలమైంది .కానీ భవిష్యత్తులో బాధ్యతాయుతమైన ప్రభుత్వానికి మార్గం సుగమంచేసింది.
- మధ్యస్థ కాలం భారతీయ జాతీయవాదం యొక్క విత్తన సమయం మరియు వారు ఆధునిక భారతదేశచరిత్రలో ఉన్నత స్థానానికి అర్హమైన గౌరవంలో బాగా మరియు లోతుగా విత్తనాలు నాటారు.
- దాదాభాయ్ నౌరోజీ ,సురేంద్రనాథ్ బెనర్జీ మరియు గోపాలకృష్ణ గోఖలే అనే ముగ్గురు ప్రముఖ మితవాదనాయకులు స్వాతంత్ర్యఘట్టానికి ఎంతో కృషిచేశారు.
- భారతీయ స్వాతంత్ర్యపోరాటచరిత్రలో 1905-1920 మధ్య కాలాన్ని అతివాద కాలంగా పిలుస్తారు.
- మితవాదుల వైఫల్యం, భారతదేశ గత వైభవాల గుర్తింపు ఆర్థికక్షీణత, సమకాలీన అంతర్జాతీయ సంఘటనల ప్రభావంకర్జన్ప్రతిచర్యాత్మక చర్యలు మరియు బెంగాల్ విభజన వంటి తీవ్రవాదం పెరగడానికి అనేక కారణాలు ఉన్నాయి.
- లాల్, బాల్, పాల్ ఆధ్వర్యంలో అతివాదులు బ్రిటిష్ వారికి వ్యతిరేకంగా వందేమాతరం ఉద్యమాన్నిప్రారంభించారు. ఇది దేశంలోని ఇతర ప్రాంతాలకు వ్యాపించింది మరియు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం 1911లో బెంగాల్ విభజనను రద్దు చేసింది.
- వందేమాతరం ఉద్యమం గొప్ప విజయాన్నిసాధించింది.

without assigning any reason. They cannot ask supplementary questions.

7. The five non- officials to the central legislative council to be elected one each by the four provincials. Legislatures of madras. Bombay, Bengal and north western province and by the Calcutta chamber of commerce. The governors general nominate the other five non- officials. The non-official's members of the provincial legislatures were elected by the municipalities, district boards, universities and the chambers of commerce.

Criticism:

The Indian councils act of 1892 introduced the principles of election in India which was significant constitutionals change. The act widened the functions of the legislatures. They can ask questions and discuss general issues. Eminent Indian leaders like Gopalkrishna Gokule, SurendranathBenerjee, Ras Bihari Gosh,entered the legislatures and demonstrated their political wisdom and patriotism.

However, there were certain defects in the act of 1892. It failed to satisfy Indian nationalists. The functions of the legislative councils were strictly controlled by the government. The members could not ask supplementary question. The rules of election were also unsatisfactory. Representation to the councils was not proper. Any how the act of 1892 by introducing the principle of election and giving the legislature some control over the executive paved the way for the introduction of responsible government in India.

- తిలక్ మరియు అన్నీబిసెంట్హోమ్రూల్ ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించారు.
- ఇద్దరు నేతల కదలికలపై ప్రభుత్వం ఆంక్షలువిధించింది.
- 1917లోభారతదేశానికిరాష్ట్రకార్యదర్శి. భారతదేశంలో భాధ్యతాయుమైన ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేయడమే బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ చివరి లక్ష్యం అని మిస్టర్ మాంటేగ ప్రకటించారు.
- 1857 సిపాయిల తిరుగుబాటు, మితవాదుల వైఫల్యం, నాయకుల పాత్ర, పత్రికా మరియు సాహిత్యం మరియు అంతర్జాతీయ సంఘటనలు వంటి అనేక అంశాల కారణంగా విప్లవాత్మక ఉగ్రవాదంకూడా ఈకాలంలో అభివృద్ధి చెందింది.
- విప్లవకారులు అధికారులను హత్యచేయడం మరియు బాంబులు విసరడం వంటి హింసాత్మక పద్ధతులను ఉపయోగించి బ్రిటిష్ పాలన నుండి మాతృ భూమిని విముక్తి చేయడం లక్ష్యంగాపెట్టుకున్నారు.
- విప్లవకారులకు కఠినమైన శిక్షలు విధించబడ్డాయి మరియు వారిని అణచివేయడానికి ప్రభుత్వం అణచివేతచర్యలను అమలు చేసింది.
- మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం ముగియడంతో మొదటి దశ విప్లవ కార్యకలాపాలు ఎలాముగిశాయి.
- లాల్, బాల్, పాల్ తీవ్రవాద కాలంలోముఖ్యమైన నాయకులు. భారతదేశ స్వాతంత్ర్య పోరాటంలోవారి సహకారం చాలా గొప్పది. పోరాటాన్ని ప్రజా పోరాటంగా మార్చడంలో ముఖ్యపాత్ర పోషించారు.

3.7Extremist Phase (1905 to 1920):

Extremist Movement in India began in 1905 after the dissatisfaction caused by the failure of methods employed by the moderates. Moderate leaders were not able to produce any positive results from their negotiations with the British. Their aversion towards radical views led to the rise of extremism in India which aimed to bring out the reality of British atrocities in front of the general public. Extremism was rooted in employing aggression to resist British oppression and establish 'Swaraj' which will belong to the people of the nation.

The extremist phase was a result of British contempt for Indians which created resentment among extremist leaders.

- There was also a suspicion that moderates were trying to westernise the nation and build it in Britain's image.
- The extremist movement in India led to a revival of national pride. Extremist leaders were aggressive but were also impacted by the spiritual notions of that time.
- Extremist period of Indian National Movement was also influenced by Japan's defeat of Russia and the loss of Italy in Abyssinia.
- The aim of extremists was to rid India of British rule by following radical methods which moderates failed to do.

3.7.1 Causes for the rise of extremist Movement:

There are many causes for the rise of extremist nationalism.

Failure of the moderates:

The younger members of the congress were dissatisfied with the methods and policies of the moderates. They criticized the constitutional methods followed by the congressmen as 'political mendicancy'. They were disgusted with the cold and slow methods such as 'Prayer, petition and protest 'of the moderate leaders. They advocated the use of revolutionary methods to gain concessions from the government. So the failure of the moderates was responsible for the rise of extremists.

Recognition of India's past glories:

The new leaders recognized the country's cultural heritage and they hoped to revive the glories of ancient India. They vehemently criticized the westernization if Indian life and thought. The writings of Bankimchandra Chaterjee, Swami Dayananda Saraswathi, and Vivekananda influenced them greatly. Bankimchandra propagated 'service to the motherland 'through his writings.Dayananda's message "Back to Vedas", and "India for Indians "gave new confidence to the Hindus. Vivekananda exposed the greatness of India's cultural heritage and inspired the young people to conquer the west with India's spirituality realized the significance of their past history and obtained new self confidence.

Economic deterioration:

During the period the economic conditions were deteriorated in the country. This was the result of the policies followed by the British. The nationalist leaders recognized the

selfish nature of the British and described the same in their scholarly writings.Dadabhai Nauroji explained the explorative nature of British rule in his book "Economic History of India". M.G.Ranade in his "Essays in Indian Economics" R.C.Dutt in his "Economic "History of India" described the discriminatory policies of the British government. The terrible famines and plague in the last decade of the 19th century killed many people. The relief measures adopted by the government were not adequate and satisfactory. Tilak criticized the actions of Plague officials who caused more harm than good. Riots broke out in Deccan and the government neglected the welfare of the people.

Influence of contemporary international events:

Contemporary international events influenced the younger generation and encouraged them to follow extremist methods against the Government. The humiliations of Indians in South Africa created anti British feelings. The victory of Abyssinia over Italy and Japan over Russia shattered the myth of the invincibility of the Europeans. The nationalist movements in Egypt, Turkey, Persia and Italy gave new hoes to Indians. The younger generation acquired new strength and confidence.

Curzon's reactionary policies:

Curzon was a great imperialist and he was against the principles of self government. He increased the domination of the government officials in Calcutta Corporation and in universities. The younger generation resented these measures. He had no faith in the policy of educating Indians for self government. He mentioned that 'only English men were by

birth fit to India' He also said that 'providence had selected Englishmen to rule over India and to give freedom to India was against the will of god'. Such concepts naturally roused the feelings of discontent among Indians.

Partition of Bengal:

Partition of Bengal in 1905 by Viceroy Curzon was the most important cause for the rise of extremism. Bengal was divided into East Bengal for administrative convenience. But Bengalese resented this as government's move to divide the nationalists into two-Hindus and Muslims. Sir Surendranath Benerjee expressed that "the announcement fell like a bombshell. We felt that we had been insulted, humiliated and tricked". There was violent agitation against the partition of Bengal and the extremists started Vandemataram movement against the partition of Bengal.

3.7.2 Ideals and objectives of the extremists

Lal, Bal, Pal the trio of the extremists' declared the ideals and objectives of the group.Swaraj,Swadesi,National education, boycott of videsi were the four important ideals promulgated by them.Tilak gave the slogan 'Swaraj is my birth right and I shall have it'. Their demand for Swaraj was a demand for complete freedom from foreign control. They advocated boycott of foreign goods, use of Swadesi goods, will to suffer or make self sacrifices. They created among the people passionate love for liberty and a readiness to sacrifice for the sake of motherland. By implementing the boycott of the foreign goods, they want to incur heavy loos on the British manufacture and the government. According to them National

Education instead of Government education was useful to cater the needs of the country. They spread their ideas in the newspapers edited by them in vernacular languages.

3.7.3 Important extremist leaders:

Lala Lajpat Rai

- Born in undivided Punjab on 28 January 1865, Lala Lajpat Rai grew up in a family that allowed the freedom of faith.
- Even before he focused his efforts towards a self-sufficient India, Rai believed in the principle.
- In 1895, he started the Punjab National Bank—the first Indian bank to begin solely with Indian capital and that continues to function till date.
- Rai had travelled to America in 1907 and immediately caught up similarities between the 'colour-caste' practised there and the caste system prevalent in India.
- In 1917, he even founded the Indian Home Rule League of America there.
- His proactive, brave participation in the protest earned him the title of the Lion of Punjab or Punjab Kesari.

Bal Gangadhar Tilak

- Bal Gangadhar Tilak (23 July 1856 – 1 August 1920) was an Indian nationalist, teacher, and an independence activist

- In 1884, he founded the Deccan Education Society in Pune, and under the banner, opened the New English School for primary studies and Fergusson College for higher education.
- His involvement in the educational institutions was to emphasise on the cultural revival of young Indian minds.
- For the British, Tilak was the "Father of the Indian Unrest."
- When the Indian National Congress was divided among moderates and extremes—the stand that each member took against the British government—there was no doubt which side Tilak supported.
- Literary works: Kesari and Maratha newspapers

Bipan Chandra Pal

- The father of revolutionary thoughts, Bipin Chandra Pal, was born to a wealthy family in Sylhet, Bengal Presidency (now in Bangladesh).
- Pal was a journalist by profession and often contributed to several newspapers.
- He used his literary expertise to write against the use of British goods, advocating Indians to start using Swadeshi goods instead.
- He was of a strong opinion that a mass reliance on Swadeshi goods would help people get rid of their poverty.

3.8 Vandemataran Movement:

The vandemataram Movement, also known as Swadesi movement was started against the partition of Bengal by Lord Curzon. It spread to other parts of India. The extremists advocated boycott of foreign goods, use of Swadesi goods, National Education and propagated 'swaraj in contrast to the methods of moderates.

Lala Lajpat Rai, Bipinchandrapal, Bal Gangadhar Tilak, Aurobindo Ghosh were important extremist leaders. The government's declaration of partition of Bengal came into force on 16th October, 1905. The day was declared as national mourning and fasting throughout Bengal. There was a hartal in Calcutta and people went to the river Ganga and took their bath. The cries of Vandemataram echoed the streets of Calcutta. Hindus and Muslims observed the ceremony of Rakshabandhan on that day to show their solidarity. Swadesi and boycott of the foreign goods were organized by Bengali youth and women. Mass meetings were held all over Bengal and many people took the oath of Swadesi. National educational institutions were opened everywhere.

3.8.1 Repressive Measures of the Government:

The government tried to suppress the agitation y obstructing the meetings and imprisoning the leaders. In 1908 Tilak was sentenced to six years transportation for his comments against government in his magazine Kesari. The prevention of Seditious meetings Act 1907,the Explosive substances Act 1908,the News Papers Act, the Criminal law Amendment Act and the Press Act 1910 armed the authorities to suppress the

movement. However, these repressive measures failed to check the movement. Lajpat Rai commented that "a nation once awakened rightly can never be put down".

3.8.2Surat Split-Reforms of the Government:

The government followed divide and rule policy against the agitators. In the beginning the moderates participated the anti-partition movement. In 1905 Banaras Congress under the presidency of Gopalkrishna Gokhale refused to accept extremist ideology. But in 1907 in the Surat session of the congress, Extremists came out of the session and declared themselves as Nationalists. The division was prevented in Calcutta Congress session in 1906 by the good work of Dadabhai Nauroji, the grand old man of India. The differences between the extremists and moderates became more severe and the split occurred in the Surat session. The British took advantage of the division and passed Indian Council's Act, 1909 to win the support of Moderates. Again, separate electorates were granted to Muslims in this act to please them which drove a wedge between the Hindus and Muslims.

However, the vandemataram Movement obtained grand success. Lord Hardinge who succeeded Lord Minto as Viceroy announced the cancellation of the partition of Bengal in 1911 in the Delhi Durbar'.

Results:

The Vandemataram Movement was the first successful attempt of the Indians against the British. The extremists taught people self confidence and self reliance.

New methods of political organization and new methods of waging political struggles were introduced.

3.8.4- -Minto- Morley reforms-1909

- The legislative councils at the Centre and the provinces increased in size.
- Central Legislative Council – from 16 to 60 members
- Legislative Councils of Bengal, Madras, Bombay and United Provinces – 50 members each
- Legislative Councils of Punjab, Burma and Assam – 30 members each
- The legislative councils at the Centre and the provinces were to have four categories of members as follows:
- Ex officio members: Governor-General and members of the executive council.
- Nominated official members: Government officials who were nominated by the Governor-General.
- Nominated non-official members: nominated by the Governor-General but were not government officials.
- Elected members: elected by different categories of Indians.
- The elected members were elected indirectly. The local bodies elected an electoral college that would elect members of the provincial legislative councils. These

members would, in turn, elect the members of the Central legislative council.

- The elected members were from the local bodies, the chambers of commerce, landlords, universities, traders' communities and Muslims.

- In the provincial councils, non-official members were in the majority. However, since some of the non-official members were nominated, in total, a non-elected majority was there.

- Indians were given membership to the Imperial Legislative Council for the first time.

- It introduced separate electorates for the Muslims. Some constituencies were earmarked for Muslims and only Muslims could vote their representatives.

- The members could discuss the budget and move resolutions. They could also discuss matters of public interest.

- They could also ask supplementary questions.

- No discussions on foreign policy or on relations with the princely states were permitted.

- Lord Minto appointed (on much persuasion by Morley) Satyendra P Sinha as the first Indian member of the Viceroy's Executive Council.

- Two Indians were nominated to the Council of the Secretary of State for Indian affairs.

- Assessment of the Minto- Morley reforms

- The Act introduced communal representation in Indian politics. This was intended to stem the growing tide of nationalism in the country by dividing the people into communal lines. The culmination of this step was seen in the partition of the country along religious lines. The effects of differential treatment of different religious groups can be seen to this day.

- The Act did nothing to grant colonial self-government, which was Congress's demand.

- The Act did increase Indian participation in the legislative councils, especially at the provincial levels.

3.9 Home rule Movement:

The First World War broke out in 1914 between the Allies-Great Britain, France, Italy, Russia and the Central Powers-Germany, Austria-Hungary and Turkey. It influenced the Indian national movement.IN the beginning leaders like Tilak supported Britain in the war. But later they suspected the Government attitude and decided to start a new movement in the country. Tilak decided to use the term Home Rule league was founded by Mrs. Annie Beasent in 1916 at Adyar near Madras. Both the leagues worked in unison and aimed at the achievement of self government for India. Tilak propagated Home Rule in Bombay presidency and central provinces. Mrs.

Annie Beasent preached Home Rule in other parts of India. They established branches for Home Rule league in the country and there was a popular demand for Home Rule.

Both the leaders toured the country and appealed to the people the importance of Home Rule. Tilak declared that "Home Rule was the only cure for India's political ills and grievences, that liberty was the birth right of every man and that the aspiration to get one's liberty was the essence of human nature". Annie Besant wrote articles about Home Rue in her magazines the Common Weal and New India. She created lot of enthusiasm among the public and especially among the youth who boycotted classes and joined the movement.

The British Government implemented strictly the earlier laws like the the Press Act to curb the Home Rule Movement. They issued circulars which forbade the students of schools and colleges to participate in the movement. Tilak was prosecuted for delivering lectures against the government and was ordered to furnish a personal bond of Rs20000.He was also ordered not to enter Punjab and Delhi. Annie Beasent was ordered to deposit Rs20000 as security for her press and the amount was taken over by the government. The Government took action against Annie Beasent and her associates B.P.Wadia and G.S.Arundale.

3.9.1Lucknow Session 1916:

In the Lucknow session of the Congress in 1916 Moderates and Extremists were reunited. The session was also considered as important because of the congress-League

pact. According to the Pact the Congress accepted separate electorates for Muslims. Both the organizations, Congress and League accepted a united scheme of constitutional reforms. The Home Rule League carried on an intensive propaganda in favour of congress league scheme.

3.9.2August Declaration (20 August 1917):

The secretary of State for India, Lord Montague in the British Parliament announced that "the policy of his Majesty's Government, with which the Government of India are in complete accord, is the increasing association of Indians in every branch of the administration and the gradual development of self government institutions with a view to the progressive realization of responsible Government in India as an integral part of the British empire". The declaration mentioned that gradual establishment of self -governing institutions was the goal of the British government in India. Mr. Montague came to India and toured the country to gather public opinion. In 1918 Montague Chelmsford reforms were announced, which granted Dyarchy in the provinces. The provincial mattes divided into reserved and transferred. The transferred subjects were given to Indian representatives. Hence the Home Rule Movement was a success.

Results:

The Home Rule movement created a generation of strong nationalists who became the backbone of the national movement. The Home Rule League organised link between town and country. Besides the Home Rule movement propagated the idea of self rule and changed the atmosphere

in the country. It awakened many to participate in the politics. Finally, it set up the stage for the entry of Mohandas Karamchand Gandhi.

3.9.3Montague-Chelmsford Reforms or the Government of India act, 1919

In line with the government policy contained in Montagu's statement (August 1917), the Government announced further constitutional reforms in July 1918, known as Montagu- Chelmsford or Montford Reforms.

- The Montagu–Chelmsford Reforms were reforms introduced by the British Government in India to introduce self-governing institutions gradually to India. The reforms take their name from Edwin Samuel Montagu, the Secretary of State for India during the latter parts of World War I and Lord Chelmsford, Viceroy of India between 1916 and 1921.
- The reforms were outlined in the Montagu-Chelmsford Report prepared in 1918 and formed the basis of the Government of India Act 1919.

The main features of the Reforms

(1) Provincial Government—Introduction of Dyarchy:

(a) Executive:

1. Dyarchy, i.e., rule of two—executive councillors and popular ministers—was introduced. The governor was to be the executive head in the province.

2. Subjects were divided into two lists: ”reserved” which included subjects such as law and order, finance, land revenue, irrigation, etc., and ”transferred” subjects such as education, health, local government, industry, agriculture, excise, etc.

3. The “reserved” subjects were to be administered by the governor through his executive council of bureaucrats, and the “transferred” subjects were to be administered by ministers nominated from among the elected members of the legislative council.

4. The ministers were to be responsible to the legislature and had to resign if a no-confidence motion was passed against them by the legislature, while the executive councilors were not to be responsible to the legislature.

5. In case of failure of constitutional machinery in the province the governor could take over the administration of “transferred” subjects also.

6. The secretary of state and the governor-general could interfere in respect of “reserved” subjects while in respect of the “transferred” subjects; the scope for their interference was restricted

(b) Legislature:

1. Provincial Legislative Councils were further expanded—70% of the members were to be elected.

2. The system of communal and class electorates was further consolidated.

3. Women were also given the right to vote.

4. The Legislative Councils could initiate legislation but the governor's assent was required. The governor could veto bills and issue ordinances.

5. The Legislative Councils could reject the budget but the governor could restore it, if necessary.

6. The legislators enjoyed freedom of speech

(2) Central Government—Still Without Responsible Government:

(a) Executive:

1. The governor-general was to be the chief executive authority.

2. There were to be two lists for administration–central and provincial.

3. In the viceroy's executive council of 8, three were to be Indians.

4. The governor-general retained full control over the "reserved" subjects in the provinces.

5. The governor-general could restore cuts in grants, certify bills rejected by the Central Legislature,summon, prorogue, dissolve the Chambers, and issue ordinances.

(b) Legislature:

1. A bicameral arrangement was introduced. The lower house or Central Legislative Assembly would consist of 144 members (41 nominated and 103 elected—52 General, 30 Muslims, 2 Sikhs, 20 Special) and the upper house or Council of State would have 60 members (26 nominated and 34 elected—20 General, 10 Muslims, 3 Europeans and 1 Sikh).

2. The Council of State had tenure of 5 years and had only male members, while the Central Legislative Assembly had tenure of 3 years.

3. The legislators could ask questions and supplementaries pass adjournment motions and vote a part of the budget, but 75% of the budget was still not votable.

4. Some Indians found their way into important committees including finance.

(3) Review:

- The Montagu-Chelmsford report stated that there should e a review after 10 years.

- Sir John Simon headed the committee (Simon Commission) responsible for the review which recommended further constitutional change.

- Three round table conferences were held in London in 1930, 1931 and 1932 with representation of the major interests. Gandhi attended the 1931 round table after

negotiations with the British Government. The major disagreement between Congress and the British was separate electorates for each community which Congress opposed but which were retained in Ramsay MacDonald's Communal Award.

- A new Government of India Act 1935 was passed continuing the move towards self-government first made in the Montagu-Chelmsford Report.

Drawbacks

1. Franchise was very limited.At the centre, the legislature had no control over the governor-general and his executive council.

2. Division of subjects was not satisfactory at the centre.

3. Allocation of seats for Central Legislature to provinces was based on 'importance' of provinces for instance, Punjab's military importance and Bombay's commercial importance.

4. At the level of provinces, division of subjects and parallel administration of two parts i.e. Dyarchy was irrational and hence unworkable.

5. The provincial ministers had no control over finances and over the bureaucrats, leading to constant friction between the two. Ministers were often not consulted on important matters too; in fact, they could be overruled by the governor on any matter that the latter considered special.

6. On the home government (in Britain) front, the Government of India Act, 1919 made an important change the secretary of state was henceforth to be paid out of the British exchequer.

7. While, on the one hand, the Government dangled the carrot of constitutional reforms, on the other hand, it decided to arm itself with extraordinary powers to suppress any discordant voices against the reforms. In March 1919, it passed the Rowlatt Act even though every single Indian member of the Central Legislative Council opposed it. This Act authorised the Government to imprison any person without trial and conviction in a court of law, thus enabling the Government to suspend the right of habeas corpus which had been the foundation of civil liberties in Britain.

3.10 Rise of militant Nationalism-Causes:

The militant nationalism or Revolutionary terrorist movement was the outcome of many causes. It was part of national movement. It influenced the younger generation in India. The 1857 sepoy revolt, failure of the moderates, role of leaders, press, literature and international events were some important causes for this movement. The movement was divided into two periods i.e. revolutionary activities between 1905-1919 and 1920-1947.We will discuss the first period in this unit.

1. 1857 Sepoy Revolt:

The Sepoy Revolt of 1857 inspired the future generations very much. The young Indians heard the sacrifices made by the people in the revolt and cruelty of the British in crushing the rebels. Hence they were inflamed with a spirit of revenge against the British.

2. Failure of the moderates:

The moderate leaders with their policies of prayer, petition achieved nothing except to spread nationalism and patriotism in the country. The extremist leaders advocated Swaraj, Swaraj, national education and boycott of Videsi and employed economic pressure on the government to obtain demands. The revolutionary wanted quick results and believed in using violence to turn out the foreigners from the country.

3. Role of Leaders:

Leaders like Tilak,Syamji Krishna Varma, V.D. Savarkar, lalaHardayal, BhagatSingh, Sukhdev, Chandra Sekhar Azad influenced the youngsters and propagated revolutionary feelins. The young people considered British rule as a curse and believed that it was their duty to end it.

4. Press Literature and Secret Societies:

Indian press and literature motivated the people to take action against the British tyranny. Journals like Kesari, marata, sandhya Yunganter, Vandemataram

preached anti-British ideas. Books like Bhavani Mandir and VartamanRananithi by Barindra kumar, the Indian war of Independence by V.D.Savarkar roused the feelings of patriotism among the people. Secret societies like Anushilan Samithi, Abhinav Bharat Samaj provoked the people against the oppressive policies of the British.

5. International events:

Contemporary international events affected the minds of the youth. The Unification movements in Germany, Italy, the Nihilist movement in Russia, The Young Turk movement influenced the revolutionaries.Hence the revolutionaries aimed at liberating the Motherland from the British rule by using violent methods. By assassinating the European officials, they demoralized the government officials and paralysed the administration.

Important Incidents:

The revolutionary activities spread to various parts of the country and also to foreign lands. For our convenience we will divide them into two sections and observe the spread of the movement in India and in foreign countries.

The Rand Murder Case:

This was the first political murder of Europeans. The Chapekar brothers, Damoder, Balakrishna and Vasudev targeted Mr Rand, president of the Plague committee at Poona because of his tyranny on sending soldiers to inspect the houses

of civilians for plague afflicted persons. They killed Mr. Rand and his associate Lyrist. The Chapekar brothers were caught and convicted and hanged. Tilak was also prosecuted and awarded 18 months rigorous imprisonment for his writings against the British government.The partition of Bengal stirred revolutionary terrorism in that area. Violent activities began in 1906.In 1907 unsuccessful attempts were made to kill Lt Governors of Eastern Bengal and Bengal.

Muzaffarpur murder case:

The judge of Muzaffarpur Mr Kings ford awarded severe punishments to young men for trivial offenses Prafulla Chauki and Khudiram Bose threw a bomb at the magistrate but it was missed and killed two ladies. They were arrested. Prafulla chauki shot him dead. Khudiram Bose was tied and hanged.

Allipore Conspiracy case:

The two brothers Aurobind Ghosh and Barindra Kumar Ghosh were tied in Allipore conspiracy case. The government searched for illicit arms at Maniktala Gardens and in other places in Calcutta. They arrested 34 persons including the Ghosh brothers.

Shyamji Krishna Varma: Vinayak Damodar Savarkar:

Shyamkji Krishna Varma,popularly known as S.K. Varma was a native of Kathiawar. He studied at Cambridge University and returned to India. He served in several Indian states and observed the oppressive policies of the British officials. He

decided to liberate Indians from the British oppression and selected London as the centre of his activities. He established Indian Home Rule Society, popularly known as India House in 1905.He published “The Indian sociologist “a monthly journal to reveal the Indian problems. He instituted six fellowships of rs.1000 each for qualified Indian students visiting foreign countries India House became the centre of Indian revolutionary activists in London.Vinayakdamodar Savarkar, from Poona availed Krishna varma’s scholarships in 1906 joined the young people at India house. He was the organiser of Mitramela at Nasik in 1904, which was merged with Abhinava Bharat a secret society. In 1908 the India house celebrated the golden jubilee of the Indian revolt. V.D. Savarkar described it as first war of Indian Independence. His views were published in the book the “Indian war of independence 1857”.

In 1909 madam Lal Dhingra shot dead Curzon willie.The British authorities took stringent action to curb the activities of the revolutionaries Madanlal was hanged. Savarkar was arrested and deported to India. he was sentenced to transportation for life S.K. Verma left London and settled in Paris. As a result, the activities of the India House were stopped.

Komagata Maru Incident & Ghadar Party

With the Komagata Maru incident, the situation in Punjab worsened. The reasons being:

1. The ship was carrying the majority of Sikh and Punjabi Muslims passengers.

2. The ship was returned only after two months of privation and uncertainty which later took the form of an embroiled controversy.

3. The belief of Canadian authorities being influenced by British hurt Indians

4. While the ship returned to Calcutta in September 1914, the passengers were asked to take Punjab-bound train, which they refused and in conflict 22 people died

Ghadar Party Response:

The 'Komagata Maru' incident was quoted largely at that time by various Indian groups to underscore inconsistencies in Canadian immigration laws.The emotions ignited after this incident was taken advantage of by the Indian revolutionaries, particularly, the Ghadar Party members to gather support from the people for their cause.Many meetings were held in California in 1914 by Ghadarites to the Indian community there where the Ghadar leaders used this incident to appeal to the community for their engagement with their cause. People were also recruited to the movement in the wake of this unfortunate incident. Prominent Ghadar leaders included Tarak Nath Das, Barkatullah and Sohan Singh.

People Associated with the Ghadr Party Response:

1. Kartar Singh Saraba and Raghubar Dayal Gupta left for India.

2. Rashbehari Bose and Sachin Sanyal were asked to lead the movement.

Significance of Komagata Maru Incident

- Violation of human rights like arbitrary detention helped Indian independence fighters to expose the true face of British administration
- Journey of Komagata maru touched various ports during the course where the delivery of political lecture helped rally the support of other countries
- Exposition of Asian Exclusion Act-the discriminatory immigration laws for Asians only allowed the leaders to raise question on Whiteman's burden theory as they denied in acceptance of that "burden"
- Ghadar Party used the incident to rally support with the intention to organize a massive uprising against the British Empire

Thus, it can be said that Komatagata maru incident was an important landmark event in the political history of India. It ignited the masses and provided them a plank to carry out attacks against Britishers.

3.11 LET US SUM UP:

- India's struggle for freedom was an interesting story in the history of the world.There are many special characteristics of India's freedom struggle.
- It was a mass moment led by one single association THE INDIAN NATIONAL CONGRESS and one single man Mohandas Karam Chand Gandhi.

- The freedom struggle was divided into three phases the Moderate period 1885-1905, the extremist period 1905-1920, Gandhian era 1920-1947.

- The moderate leaders believed in the British government's rule of law and mentioned that the rule was providential.

- They followed constitutional methods, comprising prayer, petition and protest.

- Their demands include the appointment of Royal commission, abolition of Indian council enlargement of legislative councils, admission of Indians in the legislative councils, reduction of military expenditure, holding of simultaneous civil service examination in England and India, etc.

- In the beginning the Government's attitude towards the congress was friendly, gradually there was a change and they began to criticize tocongress.

- The Indian councils Act of 1892 was an important achievement of the Moderate leaders besides the appointment of Welby commission on Indian Expenditure.

- The councils Act enlarged the legislatures, increases the number of non-official members and their powers. It introduced for the first time the principle of election in India. However, the Act failed to satisfy the aspiration of Indians. But it paved the way for responsible government in the future.

- The moderate period was a seed time of Indian nationalism and they sowed the seeds well and deep in the respect they deserve a high place in the history of Modern India.
- DadabhaiNauroji, SurendranathBenerjee and Gopala Krishna Gokhale were the three eminent moderate leaders who contributed a lot to the freedom moment.
- The period from 1905-1920 was known as extremist period in the history of Indian's freedom struggle.
- There were many causes for the rise of extremism such as failure of moderates, the recognition of India's past glories economic deterioration, influence of contemporary international events Curzon's reactionary measures and the partition of Bengal.
- The extremist under Lal, Bal, Pal started Vandematarammovement against the British. It spread to other parts of the country and the British Government cancelled the partition of Bengal in 1911.
- The Vandemataram Movement was a grand success. Tilak and Annie Besant started Home Rule Movement.
- The government-imposed restrictions on the movement of both the leaders.
- In 1917 the secretary of state for India. Mr. Montague declared the final goal of the British government was the sanction of responsible government in India.

- Revolutionary terrorism also developed during the period because of many factors such as the 1857 sepoy revolt, failure of the moderates, role of leaders, press and literature and international events.

- The revolutionaries aimed at the liberating the motherland from the British rule by using violent methods such as assassinating the officials and throwing bombs.

- Revolutionaries were given severe punishments and the government implemented repressive acts to suppress them.

- Any how the first phase of revolutionary activities came to an end with the close of the first world war.

- Lal, Bal, Pal were important leaders of extremist period. Their contribution to India's freedom struggle was very great. They played an important role in transforming the struggle into a popular struggle.

3.11.2Model Questions:

Essay questions:

1. Describe the objectives and achievements of the moderates.

2. Analyse the services of Gopala Krishna Gokhale in India's freedom struggle.

3. Estimate the greatness of Dadabhai Nouroji.

4. Examine the rise of extremists in India's freedom struggle.

5. Explain the Significance of Vandemataram Movement.

6. Describe the role of revolutionary terrorists in India's freedom struggle from 1885-1905.

Short Questions:

1. Mention the causes for the growth of nationalism in India.

2. Write the attitude of the Government towards the Congress.

3. Write the provisions of the Act of 1892

4. Write the ideals of the extremists

5. What do you understand by Home Rule.

6. Describe the role of Annie Besant in the freedom struggle.

7. Write a short note on constitutional reforms in 1909.

Multiple choice questions:

1. The first session Indian National congress held at (c)

   a. Pune b. Delhi c. Bombay d. Calcutta

2. The Indian National congress was established by (D)

   a. Mahatma Gandhi b. Subhash Chandra Bose

   c. Womesh Chandra Benerjee d. A.O.Hume.

3. The swadeshi movement was started in the year (C)

a. 1902 b.1907 c.1905 d. 1909

4. Servants of Indian society was founder by (A)

a. G.K.Gokhale b. M.G.Ranade

c. B.G.Tilak d.V.D.Savarkar

5. In which year the Radicals and Moderates were divided (B)

a. 1905 b.1907 c.1912 d.1908

3.11.3 Suggested reading Books:

- Bipan Chandra Amalestripathi, Barun de –freedom struggle
- BipanChandra, Mridulamukherjee, k.n. panikkar, Aditya mukerjee, suchetamohahan –India's struggle for Independence.
- Grover B.L. Grover. S A New look at modern Indian history.
- Bipan Chandra - India's struggle for Independence.
- Bharatiya vidya bhavan volume, -12-struggle for freedom

యూనిట్ -IV

**1920 నుండి 1947 వరకు భారత స్వాతంత్ర పోరాటము.
జాతీయోద్యమంలో మహాత్మా గాంధీ పాత్ర, విప్లవ ఉద్యమాలు,
సుభాష్ చంద్రబోసు.**

4.1 లక్ష్యాలు

4.2 దక్షిణాఫ్రికా, చంపారన్, అహ్మదాబాద్, మరియు ఖేడా లలో జాతీయ నాయకునిగా గాంధీజీ

4.3 రౌలత్ సత్యాగ్రహం , జలియన్ వాలా బాగ్,ఖిలాఫత్ ఉద్యమము

4.4 సహాయనిరాకరణోధ్యమము

4.5 స్వరాజ్ పార్టీ, సైమన్ కమీషన్, నెహ్రూ నివేదిక

4.6 లాహెూర్ కాంగ్రేస్, పూర్ణ స్వరాజ్, శాసనోల్లంఘనోధ్యమము (పూర్ణ స్వరాజ్)

4.7 రౌండ్ టేబుల్ సమావేశాలు, కమ్యూనల్ అవార్డ్, 1935 భారత ప్రభుత్వ చట్టం

4.8 కాంగ్రేస్ మంత్రుల రాజీనామా, క్రిప్స్ మిషన్

4.9 క్విట్ ఇండియా ఉద్యమము

4.10 మౌంట్ బాటన్ ప్రణాళిక, భారతదేశ విభజన భారత స్వాతంత్ర్యము -1947

4.11 భారతదేశంలో విప్లవాద ఉద్యమాలు

4.12 హిందుస్థాన్ సోషలిస్ట్ రిపబ్లికన్ అశోషియోషన్- లాహెూర్ కుట్ర కేసు

4.13 విదేశాలలో భారత విప్లవ భావజాలం

4.14 సుభాష్ చంద్ర బోస్ రాజకీయ జీవితం

4.15 భారత జాతీయ సైన్యం

4.1 లక్ష్యాలు

- మహాత్మా గాంధీ జీవితమును, భారత స్వాతంత్ర్య పోరాటమును తెలుసుకొనవలెను .
- భారత స్వాతంత్ర్య పోరాటములో గాంధీజీ నిర్వహించిన పాత్ర
- వివిధ దశలలో గాంధీ సత్యాగ్రహ పద్దతులను, అహింస సిద్ధాంతాలను తెలుసుకొనవలెను.

Unit- IV

Freedom Struggle from 1920 to 1947: Gandhiji's Role in the National Movement – Revolutionary Movement – Subhas Chandra Bose.

CONTENT:

4.1. **Objectives**

4.2. **Circumstances leading to emergence of Gandhi as this the national leader is achievements in the South Africa Champaran Ahmedabad and Kheda**

4.3. **Rowlatt Satyagraha (Agitation), Jallianwallabaghmassacre, Khilafat movement**

4.4. **The non-cooperation movement**

4.5. **The Swaraj Party, Simon Commission, Nehru report**

4.6. **Lahore Congress Poorna Swaraj,Civil disobedience movement (Salt Satyagraha)**

4.7. **Round table conferences, Communal Award, Government of India Act, 1935**

4.8. **Resignation of Congress Ministers, Cripps Mission**

4.9. **The Quit India Movement**

4.10. **Mountbatten Scheme – partition of India, Indian Independence act 1947**

4.11. **Revolutionary Movements in India**

- 1935 భారత ప్రభుత్వ చట్టం ను అవగాహన చేసుకోవలెను.
- స్వాతంత్ర్య తరువాత జరిగిన మతకల్లోలాలను గ్రహించవలెను.
- సుభాస్ చంద్ర బోస్ జీవితమును, భారత సైన్యం పై అవగాహన కలిగి వుండవలెను.

4.2 దక్షిణాఫ్రికా, చంపారన్, అహ్మదాబాద్, మరియు ఖేడా లలో జాతీయ నాయకునిగా గాంధీజీ :

ఆధునిక భారతదేశ చరిత్రలో 1919 సంవత్సరానికి ప్రత్యేక ప్రాధాన్యత ఉంది. భారత స్వాతంత్రోద్యమ రాజకీయాల్లో గాంధీ గారు నాయకుడిగా ఆవిర్భవించడమే కాక తిరుగులేని ప్రజా నాయకుడిగా మారి తన చైతన్యవంతమైన విధానాలను అనుసరించి, రాజకీయ విధివిధానాలను విశేషంగా ప్రభావితం చేసి భారత స్వాతంత్ర పోరాటం రూపురేఖలను మార్చివేసి, సర్వజన పోరాటంగా రూపొందించాడు. భారత స్వాతంత్ర ఉద్యమానికి, అఖిల భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ పార్టీకి గాంధీ గారి పేరు పర్యాయపదంగా నిలిచింది.

మోహన్ దాస్ కరంచంద్ గాంధీ 1869 అక్టోబర్ 2న గుజరాత్ లోని పోరు బందర్ లో జన్మించాడు. భారతదేశంలో విద్యాభ్యాసం అనంతరం1888 లో బ్రిటన్ కు వెళ్లి న్యాయ శాస్త్రంలో బారిష్టర్ అట్ లా పట్టాను పొందాడు. గాంధీ జీవితాన్ని భగవద్గీత, బైబిల్ లాంటి మత గ్రంథాలే కాక, జాన్ రస్కిన్, లియో టాల్‌స్టాయ్, హెన్రీ డేవిడ్ థొరో మొదలగు మేధావుల రచనలు, అనేక తాత్విక ధోరణులు ప్రభావితం చేశాయి మరియు గాంధీ ఆలోచనలను విస్తృత పరిచాయి. యంత్రీకరణ, పారిశ్రామికీకరణ పై వ్యతిరేకత, గ్రామీణ స్వరాజ్యం మొదలైన భావనలను కూడా మనం గాంధీ ఆలోచనలలో గమనించవచ్చును. న్యాయవాద వృత్తిని అనుసరించడానికి దక్షిణాఫ్రికాలోని నెటాల్ ప్రాంతానికి వెళ్ళాడు. ఆ ప్రాంతంలో భారతీయుల పట్ల తెల్లవారు ప్రదర్శిస్తున్న జాతి అహంకారానికి, వివక్షకు వ్యతిరేకంగా పోరాటం చేశాడు. జీవనోపాధిని వెతుక్కుంటూ దక్షిణాఫ్రికాకు చేరిన భారతీయ కార్మికులకు, వర్తకులకు పౌరహక్కులు నిరాకరించబడ్డాయి. వీరి కదిలికలు, నివాస ప్రాంతాలపై ఎన్నో నిర్బంధాలు ఉండేవి. ఈ పరిస్థితులకు వ్యతిరేకంగా జరిగిన పోరాటానికి గాంధీ నాయకుడు అయ్యాడు. నెటాల్ ఇండియన్ కాంగ్రెస్ అన్న సంస్థను ఏర్పాటు చేశాడు.

4.12. The Hindustan Socialist Republican Association - The Lahore Conspiracy Case

4.13. Indian Revolutionary Movements in Abroad

4.14. Political Life of Chandra Bose

4.15. The Indian National Army

4.16. Examination Model Questions

4.17. Objective type Questions

4.18. Additional Information

4.19. Books for Further Reading

4.1. OBJECTIVES

Study of this unit should enable student's toknow on the following.

1. Circumstances leading to emergence of Gandhi as this the national leader is achievements in the South Africa Champaran Ahmedabad and Kheda

2. Rowlatt Satyagraha (Agitation), Jallianwallabaghmassacre, Khilafat movement

3. The non-cooperation movement

4. The Swaraj Party, Simon Commission, Nehru report

5. Lahore Congress Poorna Swaraj, Civil disobedience movement (Salt Satyagraha)

1893-1914 కాలంలో దక్షిణఆఫ్రికాలోని జాతి అహంకార పాలకులకు వ్యతిరేకంగా గాంధీ అసమానమైన అహింసా పోరాటాన్ని సుదీర్ఘకాలం నిర్వహించాడు. రెండు దశాబ్దాల కాలం పాటు కొనసాగిన ఈ సుదీర్ఘ పోరాటంలో భాగంగా సత్యం, అహింస, ప్రేమ ప్రాతిపదికగా గల సత్యాగ్రహం అన్న నూతన పోరాట పద్ధతిని రూపొందించుకున్నాడు. సాత్విక ప్రతిఘటనకు కొన్ని మార్పులు చేసి సదాగ్రహం గా మార్చాడు. ఆపై దీనికి సత్యాగ్రహం అన్న పేరు పెట్టాడు. సత్యాగ్రహాన్ని ఒక జీవన విధానం గాంధీ గారు రూపొందించారు. జీవితం అనే ప్రయోగశాలలో నిరంతరం గాంధీ తన సత్యాగ్రహ సిద్ధాంతాన్ని వివిధ పరీక్షలకు గురిచేసి మరింతగా మెరుగుపరుచుకున్నాడు. సత్యాగ్రహం అన్న పదానికి సమగ్రమైన అర్థం “సత్యం నందు పట్టుదల కలిగి ఉండటం”.

నిజమైన సత్యాగ్రహకుడు తాను తప్పుగా భావించిన దానిని చేయడానికి నిరాకరిస్తాడు. తప్పు చేస్తున్న వారికి వ్యతిరేకంగా కొనసాగించే పోరాట క్రమంలో అతడు సంతోషంగా కష్టాలు సహిస్తాడు. అతను చేసే పోరాటం సత్యాన్ని ప్రేమించడంలో భాగంగా ఉంటుంది. నిజమైన సత్యాగ్రహి స్వభావంలో ద్వేషానికి అవకాశం ఉండదు. సత్యం పట్ల పట్టుదల గలిగిన సత్యాగ్రహకుడు నిర్భయుడి గా ఉండాలి. ఫలితాలు ఎలా ఉన్నప్పటికీ చెడు ముందు తలవంచ కూడదు. గాంధీ గారి దృష్టిలో అహింస పిరికివాని, బలహీనుని ఆయుధం కాదు. బలవంతుడు, సాహసవంతుడు మాత్రమే ఈ అహింసను పాటించగలడు. 1920 లో గాంధీ”యంగ్ ఇండియా” అన్న పత్రికకు వ్యాసం రాస్తూ “హింస మృగధర్మం అయితే అహింస మానవ ధర్మం” అన్నాడు. గాంధీ దృక్పథంలో మరొక ముఖ్యమైన లక్షణం సిద్ధాంతాన్ని ఆచరణ నుండి, విశ్వాసాన్ని కార్యాచరణ నుండి వేరు చేయకపోవడం. సత్యం అహింస అనేటివి గంభీరమైన ఉపన్యాసాలకు రచనల కొరకు కాక రోజువారి జీవితానికి ఉద్దేశించినవి. లక్ష్యాలు మాత్రం ఉన్నతంగా ఉంటే సరిపోవు, ఆ లక్ష్యాన్ని చేరుకునే మార్గాలు కూడా ఉన్నతంగా ఉండాలని గాంధీ భావించేవారు. సత్యాగ్రహం అన్న నూతన రాజకీయ ఆయుధాన్ని రూపొందించడమే కాకుండా విజయవంతంగా దక్షిణాఫ్రికాలో ఉపయోగించి మంచి ఫలితాలను సంపాదించాడు. దక్షిణాఫ్రికా జాతి వివక్ష ప్రభుత్వం చివరికి గాంధీ గారి పోరాటాల ప్రభావానికి “రిలీఫ్ చట్టాలను”

6. Round table conferences, Communal Award, Government of India Act, 1935

7. Resignation of Congress Ministers, Cripps Mission

8. The Quit India Movement

9. Mountbatten Scheme – partition of India, Indian Independence act 1947

10. Revolutionary Movements in India and the Indian Revolutionary Movements in Abroad.

11. The Hindustan Socialist Republican Association - The Lahore Conspiracy Case

12. Political Life of Chandra Bose, the Indian National Army

4.2.Circumstances leading to emergence of Gandhi as this the national leader is achievements in the South Africa Champaran Ahmedabad and Kheda:

The year 1919 holds the most important significance in the history of modern India. Mahatma Gandhi had emerged as a political leader where he played a dominant role in Indian Independence movement. He became a national leader by following his novel policies where he significantly influenced the political agenda and shaped the Indian freedom struggle. He transformed the face of this movement into nation-wide struggle under his leadership. Gandhi's name was almost synonyms with Indian Independence movement and the all India National Congress Party.

ప్రవేశపెట్టింది. దీనితో దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయ వలస కార్మికుల సమస్యలు చాలావరకు పరిష్కరించబడ్డాయి. గాంధీ తన 46వ సంవత్సరంలో భారతదేశానికి తిరిగి వచ్చాడు . తాను రాజకీయ గురువుగా భావించే గోపాలకృష్ణ గోఖలే గారి సూచనల మేరకు ఒక సంవత్సర కాలం పాటు దేశమంతా పర్యటించి భారతదేశ వాస్తవ పరిస్థితులను అవగాహన చేసుకున్నాడు. అహ్మదాబాద్ వద్ద ఆశ్రమాన్ని నిర్మించి, అనుచరులకు సత్యాగ్రహ పోరాటాలకు తగిన శిక్షణను అందించాడు.

గాంధీ గారు భారత దేశంలో తన మొదటి సత్యాగ్రహ పోరాటాన్ని 1917 లో బీహార్ లోని చంపారన్లో ప్రారంభించారు. ఈ ప్రాంతంలోని రైతులు తీన్ కతియా విధానం ద్వారా తమ పంట పొలాలలో మూడింట ఒక వంతు నీలి పంటను నిర్బంధంగా పండించవలసి వచ్చేది. ఈ నీలి పంటను ఫ్యాక్టరీ యజమానులు నిర్ణయించిన ధరకు అమ్మవలసి వచ్చేది. దక్షిణ ఆఫ్రికాలో గాంధీ పోరాటాల గురించి విన్న చంపారన్ రైతులు తమకు సహాయ పడవలసిందిగా గాంధీ ని కోరారు. వాస్తవ పరిస్థితులను అంచనా వేయడానికి గాంధీ జే.బీ కృపలాని, నరహరి పరేక్, మహాదేవ్ దేశాయ్ ,బాబు రాజేంద్రప్రసాద్ మరియు ముజఫర్–ఉల్–హక్ మొదలైన నాయకులతో కలిసి చంపారాన్ కు వెళ్లి రైతుల సమస్యల గురించి వాస్తవ వివరాలు సేకరించాడు. గాంధీ పర్యటనకు ప్రభుత్వం అడుగడుగునా ఆటంకాలు కల్పించింది. అయితే గాంధీ గారు ప్రభుత్వ ఆదేశాలను ధిక్కరించి శిక్షకు సిద్ధపడ్డాడు. ప్రభుత్వం సమస్య తీవ్రతను గుర్తించి ఒక విచారణ సంఘాన్ని నియమించింది. ఈ విచారణ సంఘంలో గాంధీ కి కూడా స్థానం కల్పించింది. విచారణ సంఘం ఇచ్చిన నివేదిక ఆధారంగా ప్రభుత్వం రైతుల సమస్యలను చాలా వరకు పరిష్కరించింది. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం “తీన్ కతీయ” విధానాన్ని రద్దు చేయడమే కాక “బీహార్ అగ్రేరియన్ బిల్” ను రూపొందించి రైతుల సమస్యలను చాలావరకు పరిష్కరించింది. ఈ విధంగా గాంధీజీ తన రాజకీయ ఆయుధమైన సత్యాగ్రహాన్ని ఉపయోగించి భారతదేశంలో తొలి విజయం సాధించారు. 1917 లో గాంధీ గారు అహ్మదాబాద్ లోని వస్త్ర పరిశ్రమ కార్మికుల సమస్యల పరిష్కారం కొరకు పోరాటం చేశారు. అహమ్మదాబాద్ లో ప్లేగు వ్యాధి ఉ ధృతంగా వ్యాపించిన సందర్భంలో వస్త్ర పరిశ్రమ కార్మికులు వ్యాధి వ్యాప్తికి

Mohandas Karamchand Gandhi was born on 2nd October, 1869 in Porbandar in the state of Gujarat. He went to Britain after his formal education in India, and obtained their barrister at law degree. Many philosophical trends had influenced Gandhi's life like Bhagavad Gita and Bible. Apart from them, his contemporary works of intellectuals like John Ruskin, Leo Tolstoy, Henry David Thoreau and others had also influenced to build Gandhi's views and ideas. In spite of this we can also observe his views favour towards Gram swaraj and in opposition to towards industrialisation.

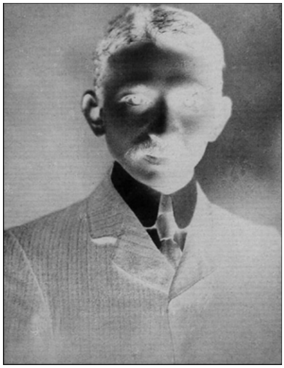

He moved to Natal region of South Africa to pursue his legal career as a lawyer. He was shocked and fought against socially discriminating and racial arrogant whites towards Indians in that area. The Indians who came to South Africa in search for their livelihood as labourers and traders were denied from their civil rights. They were even imposed with many restrictions on their movement and residence. The whole Indian community was united as one man against the tyranny of whites. Gandhi was invited for negotiations, and it was fruitful. Gandhi by then was acknowledged as leader for the Indians in South Africa. Through struggling against these adverse conditions, Gandhi had become a leader for this struggle. His name and fame had travelled to India.

భయపడి వారి గ్రామాలకు వెళ్ళిపోయారు. కార్మికులు లేక వస్త్ర పరిశ్రమ మిల్లులు మూతపడే పరిస్థితి వచ్చింది. ఈ పరిస్థితిని ఎదుర్కొనడానికి వస్త్ర పరిశ్రమ మిల్లు యజమానులు వేతనాలను పెంచి కార్మికులను ఆకర్షించారు. ప్లేగు వ్యాధి తగ్గుముఖం పట్టడంతో తిరిగి వేతనాలను తగ్గించి పూర్వ స్థాయికి తీసుకువచ్చారు.

కార్మికులు ఈ వేతన తగ్గుదలను తిరస్కరిస్తూ సమ్మె బాట పట్టారు. గాంధీ గారు ఈ సమస్య పరిష్కారానికి మధ్యవర్తిత్వం వహించారు. గాంధీ గారి సలహాలను మిల్లు యజమానులు వినకపోవడంతో కార్మికుల వేతన సమస్య పరిష్కారం కొరకు గాంధీ సత్యాగ్రహం ప్రారంభించారు. అందులో భాగంగా ఆమరణ నిరాహార దీక్షకు పూనుకున్నాడు. దీనితో మిల్లు యజమానులు దిగివచ్చి కార్మికులతో రాజీ కుదుర్చుకున్నారు. ఈ విధంగా గాంధీ గారు భారతదేశంలో రెండవ విజయాన్ని సాధించాడు.

గుజరాత్ లోని ఖెడ జిల్లాలో 1918 సంవత్సరంలో వర్షాలు పడకపోవడంతో పంటలు దెబ్బతిన్నాయి. భూమిశిస్తూ తగ్గించేందుకు ప్రభుత్వం నిరాకరించింది పూర్తిగా పనులు చెల్లించాలని పట్టుబట్టింది. శిస్తులు తగ్గించే వరకు చెల్లించవద్దని రైతులకు గాంధీ సలహా ఇచ్చారు. చివరికి ప్రభుత్వం సమస్య తీవ్రతను అర్థం చేసుకుని పన్ను వసూళ్లలో కొన్ని విసులుబాట్లు కల్పించింది. దీనితో రైతుల ఇబ్బందులు కొంతవరకు తగ్గాయి.

భారత జాతీయ ఉద్యమానికి కొత్త భావజాలం మరియు సామూహిక పునాదిని అందించడం ద్వారా గాంధీ ఉద్యమ స్వభావాన్ని పూర్తిగా మార్చి వేశాడు. నిరాడంబరమైన జీవన విధానం, సులభతరమైన అతని బోధనలు గాంధీ గారికి ఋషి స్థాయిని కల్పించాయి. దేశ సమస్యలను ప్రత్యక్షంగా పరిశీలించడం, అర్థం చేసుకోవడం ప్రారంభించాడు. చిన్న రైతులు, కార్మికుల సమస్యల పరిష్కారానికి ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం ద్వారా గాంధీ గారు ప్రజలను ఆకట్టుకోవడంలో విజయం సాధించారు. సామాన్య ప్రజల సమస్యల పరిష్కారం వారి చైతన్యం పైనే ఆధారపడి ఉంటుందని, సామాన్య ప్రజల త్యాగసంసిద్ధత, సామర్థ్యాలపై గాంధీ అపారమైన నమ్మకం కలిగి ఉండేవాడు.

Principles of Satyagraha

The term **Satyagraha** was coined by Mahatma Gandhi. From 1893- 1914, Gandhi had waged a heroic war against the racially arrogant rule in South Africa. During this long struggle which continued for two decades he formulated a new political weapon known as Satyagraha based on the truth non violence and love. He made some changes to Satvik resistance and changed it to sadagraha then named it as Satyagraha i.e., to have the persistence in truth. Gandhi continuously refined Satyagraha, rigorously putting it to tests in laboratory of real life.

The one who practice a Satyagraha is known as satyagrahi. A true Satyagrahi refuses to do what he thinks is wrong. He should gladly endure hardship in order to continue his struggle against the wrong doers. His struggle should be a part of loving the truth. A true satyagrahi nature must be seeker of truth, there should be no room for hatred, in who is persistent in pursuit of truth and must be fearless. He should not bow down to evil no matter what the results are. In Gandhi's view the non violence is not the weapon of week but it is the weapon of strong and brave who can practice the non violence. Gandhi believed that non violence is superior to violence; forgiveness is manlier than punishment. He should have control on his desires and should not steal.

Satyagraha involves creating self mastery and strength of will which will be moral but not a physical weapon. The aim of Satyagraha is making the opponent self suffer which means suffering by conscious. It should have infinite trust in human

4.3 రౌలత్ సత్యాగ్రహం , జలియన్ వాలా బాగ్,ఖిలాఫత్ ఉద్యమము:

మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం సందర్భంగా యుద్ధ అవసరాల కొరకు ప్రత్యేక సైనిక చట్టం అమలులో ఉండింది. ఈ చట్టాలు విచారణ లేకుండా ప్రజలను నిర్బంధం చేయడానికి ప్రభుత్వానికి అధికారం ఇచ్చాయి. యుద్ధ సమయంలో విప్లవ కార్యకలాపాలను నియంత్రించడానికి ఈ చట్టాన్ని రూపొందించి అమలు జరిపారు. యుద్ధం అనంతరం తీసుకురావలసిన చట్టం గురించి 1917 డిసెంబర్ లో జస్టిస్ రౌలట్ నేతృత్వంలో ఒక కమిటీ నియమించబడింది. ఈ కమిటీ 19 జూలై 1918 లో నివేదిక సమర్పించింది. ఈ నివేదికలో ఏదైనా అత్యవసర పరిస్థితిని ఎదుర్కొనడానికి ప్రభుత్వానికి అవసరమైన అధికారాలను కలిగి ఉండాలని సిఫార్సు చేసింది. న్యాయ విచారణ లేకుండానే ప్రజలను నిర్బంధించే అవకాశాన్ని ఈ చట్టం ప్రభుత్వానికి కల్పించింది.

మొదటి ప్రపంచ యుద్ధానంతరం నిత్యవసర వస్తువుల ధరలు పెరగడం ప్రజలలో అశాంతిని పెంచాయి. ప్రజల్లో పెరుగుతున్న ప్రభుత్వ వ్యతిరేకతను నియంత్రించడానికి బలమైన అణిచివేత చట్టమైన రౌలత్ చట్టాన్ని ప్రభుత్వం రూపొందించింది. ఈ చట్టం ప్రకారం ఎటువంటి విచారణ లేకుండానే రాజ్య ద్రోహం నేరం కింద ప్రజలను నిర్బంధించవచ్చును. ఈ అనాగరిక చట్టానికి వ్యతిరేకంగా దేశంలోని అన్ని వర్గాలు నిరసన తెలిపాయి. ఈ చట్టానికి వ్యతిరేకంగా గాంధీ సత్యాగ్రహానికి పిలుపు ఇచ్చాడు.

దేశవ్యాప్తంగా ఈ చట్టాన్ని అన్ని వర్గాలు వ్యతిరేకించినా, ఈ వ్యతిరేకతను పట్టించుకోకుండా ప్రభుత్వం రౌలట్ కమిటీ సిఫార్సులు అమలు చేయడానికి 1919 ఫిబ్రవరిలో కేంద్ర శాసనసభలో రెండు బిల్లులను ప్రవేశపెట్టింది. ఈ రౌలట్ బిల్లులను నల్ల బిల్లులు అని ప్రజలు ద్వేషించారు. ఈ బిల్లులను ఆమోదిస్తే తాను ఆందోళన ప్రారంభిస్తానని గాంధీ హెచ్చరించారు. కేంద్ర శాసనసభలో భారతీయ సభ్యులంతా ఏకగ్రీవంగావ్యతిరేకించినా బిల్లులలో ఒకటి ఆమోదించబడి 1919 మార్చి 21న చట్టంగా రూపొందింది. గాంధీ 6 ఏప్రిల్1919 న దేశవ్యాప్త ఆందోళన ప్రారంభించాడు. ఆరోజు దేశంలో సంపూర్ణమైన హర్తాళ్ జరిగింది. గాంధీ గారి పిలుపు కు దేశం స్పందించి సామూహిక ఉపవాసాలు ప్రార్థనలు మౌన దీక్షలు చేశారు. విదేశీ ప్రభుత్వం

nature and its inherent goodness. It is the victory of soul force over the brutal force.In 1920, Gandhi wrote an article in magazine of '*Young India*' and said violence is the virtue of animals but non violence is the virtue of humanity. Another important future of Gandhi's outlook is the inseparable theory from practice, belief from activity. Satyam, ahimsa is made for daily life or not for writings of solemn discourses.

The goals which are high are not only enough but the ways to reach those goals should also be high. He had not only created a new political weapon called Satyagraha but also, he successfully used it in South Africa and got good results. The racially arrogant government of South Africa eventually introduced 'Relief laws' to the effect of Gandhi's struggle. This largely solved the problems of Indian migrant workers in South Africa. Under his leadership the practice of Satyagraha become the main political weapon.

Political life of Gandhi in India

Gandhi had arrived to India on his 46th year from South Africa. Then, the World War 1 was in full swing and Germany was gaining the war. Gandhi felt that he was a misfit in Indian politics and kept himself distanced from it, for some time. Gandhi had admired Gopalakrishna Gokhale, who was a moderate leader. Gokhale had become mentor of Gandhi by advising him to travel throughout the country for a year and understood the real situation of India. Gokhale had also advised, him to set up satyagraha ashram in a small village called Sabarmati in Ahmedabad of Gujarat state. This ashram was established to give training for the followers of satyagraha.

పై యావత్ దేశ ప్రజలు తమ నిరసనను తెలిపారు. మొట్టమొదటిసారిగా మహిళలు గ్రామీణ ప్రజలు దేశ రాజకీయాలపై ఆసక్తి చూపడం ప్రారంభించారు.

రౌలట్ సత్యాగ్రహం అహింసాయుత పోరాటంగా చెప్పబడినప్పటికీ, స్థానిక పాలకులు ఉద్యమాన్ని అణిచివేసే క్రమంలో హింసాత్మకంగా మారింది. మార్చి30న తలపెట్టవలసిన హర్తాల్ 6 ఏప్రిల్ కు మార్చబడింది. ఈ మార్పును స్థానిక నాయకులు తెలుసుకోకపోవడంతో మార్చి 30నే చాలాచోట్ల ఆందోళనలు జరిగాయి. ఆ సందర్భంగా జరిగిన హింసను కారణంగా చూపుతూ గాంధీ ని మరియు కొంతమంది పంజాబ్ నాయకులను ప్రభుత్వం అరెస్టు చేసింది. దీనితో పరిస్థితి మరింత ఉద్రేక భరితంగా మారింది.జాతీయవాదులపై తీవ్రమైన వ్యతిరేకతతో అణిచివేత చర్యలకు పేరుగాంచిన మైఖేల్ ఓ డయ్యర్ పంజాబ్ రాష్ట్రానికి గవర్నర్ గా ఉండేవారు. తమ నాయకులను విడుదల చేయాలని పంజాబ్ లోని అమృత్సర్లో ప్రజలు డిప్యూటీ కమిషనర్ వద్దకు ఊరేగింపు నిర్వహించారు. ఈ ఊరేగింపు పై కాల్పులు జరిగి ఇద్దరు వ్యక్తులు మరణించారు. దీనికి ప్రతీకార దాడులలో ఐదుగురు ఆంగ్లేయులు మరణించారు. 12 ఏప్రిల్1919 న జనరల్ రెజినాల్డ్ ఎడ్వర్డ్ హ్యారీ డయ్యర్ సైనిక బృందంతో నగరానికి వచ్చాడు. పరిపాలన అతనికి అప్పగించబడింది. అతను అన్ని రకాల సభలను సమావేశాలను నిషేధిస్తూ ప్రకటన జారీ చేశాడు. ఈ ప్రకటనకు ప్రజలలో పెద్దగా ప్రచారం లభించలేదు. ఏప్రిల్ 13న వైశాకి పంజాబీ నూతన సంవత్సర దినము. వేలాదిగా ప్రజలు జలియన్వాలాబాగ్ అన్న తోటలో సమావేశమై పోలీసుల దౌర్జన్యాలకు వ్యతిరేకంగా నిరసన తెలిపారు. ఈ సమావేశ ప్రాంతానికి జనరల్ R.E.హ్యారీ డయ్యర్ వంద మంది భారతీయ మరియు 50 మంది బ్రిటిష్ సైనికులతో ప్రవేశించి కాల్పుల హెచ్చరిక చేశాడు. సభలో స్థానిక నాయకుడు డాక్టర్ హంసరాజ్   ప్రసంగిస్తుండగానే కాల్పులు ప్రారంభించి 1650 రౌండ్ల మందు గుండు సామాగ్రి మొత్తముఅయిపోయే వరకు ఈ కాల్పులు కొనసాగాయి. ఈ కాల్పులలో నాలుగు వందల మందికి పైగా మరణించారు అని ప్రభుత్వం ప్రకటిస్తే, భారతీయ పత్రికలు మృతుల సంఖ్యను1000 వరకు ఉంటుందని నిర్ధారించాయి. పత్రికలపై కఠినమైన సెన్సార్షిప్ ఉన్నప్పటికీ పంజాబ్లో జరిగిన దురాంతాల గురించి సమాచారం

Champaran, Ahmedabad, Kheda

Gandhi has started his first Satyagraha struggle in India in 1917 in Champaran district of Bihar State. In this region

Tinkathia was followed where peasants were excessively oppressed and compelled to grow Indigo on at least three out of 20th of their land and sell it at fixed prices by European planters. The peasants of Champaran had heard about Gandhi's campaigns in South Africa and invited him to help their problem. Gandhiji had glimpsed the actual situation along with leaders like J. B. Kripalani, Mahadev Desai, Narhari Parekh, Babu Rajendra Prasad and Mazhar-ul-Huq. The government had obstructed Gandhi's visit to Champaran at every level to collect the factual details of farmers. When Gandhi and his team reached Champaran, he was told to quit the place immediately, but he refused the order. He was tried in court and said that his refusal of the order was, "*not for want to respect for lawful authority but in obedience to higher law of our being, the voice of conscience*". The government had withdrawn the case against Gandhi and appointed and enquiry committee for the grievances of

నెమ్మదిగా దేశంలోని వివిధ ప్రాంతాలకు చేరుకుంది. ఈ ఘటనపై స్పందించిన భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ ఉన్నత స్థాయి విచారణకు డిమాండ్ చేసింది. ఈ సంఘటనకు నిరసనగా రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ గారు తనకు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం అందించిన నైట్ హుడ్ గౌరవాన్ని తిరిగి ప్రభుత్వానికి ఇచ్చివేశాడు. వైస్రాయ్ ఎగ్జిక్యూటివ్ కౌన్సిల్లో సభ్యుడైన శంకర్ నాయర్ పదవికి రాజీనామా చేశారు. పరిస్థితి తీవ్రతను గుర్తించిన బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం పంజాబ్ లో జరిగిన సంఘటనలపై విచారణకు హంటర్ అధ్యక్షతన ఒక కమిటీని నియమించింది.

కాంగ్రెస్ పార్టీ సొంత విచారణ కమిటీని నియమించింది ఇందులో గాంధీ గారు కూడా సభ్యుడు. 1920 మార్చి లో ఈ హంటర్ కమిటీ నివేదికను సమర్పించింది. ఇందులో బ్రిటిష్ అధికారులది తప్పు లేదని తేల్చి చెప్పింది. పంజాబ్ లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ మైఖేల్.ఓ. డయ్యరుకు నిర్బంధ పదవి విరమణ సూచించింది. బ్రిటిష్ పత్రికలు, పౌరులు ఈ దురాగత కారకులను ప్రశంసించి సన్మానాలు చేశారు. ఈ వార్తలు గాంధీతో పాటు దేశ ప్రజలను దిగ్భ్రాంతికి గురిచేశాయి. ప్రభుత్వం యొక్క క్రూరమైన చేతగానితనం చేత బ్రిటిష్ న్యాయ మరియు పాలన వ్యవస్థలపై ప్రజలు విశ్వాసం కోల్పోయేలా చేసింది. బ్రిటిష్ వలస ప్రభుత్వానికి సహాయం నిరాకరణ ఒకటే ఇక తమకు మార్గమని అందరూ భావించారు. ఇటువంటి చెడు ప్రభుత్వానికి సహకరించడం దైవం పట్ల అపచారంగా పరిగణింపబడుతుందని, సహాయ నిరాకరణం ఒకటే తమ ముందున్న మార్గమని భారతీయులు విశ్వసించేలా పరిస్థితులు చేశాయి.
అంతర్జాతీయ పరిస్థితులు కూడా భారతీయ ముస్లింలు బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం పై వ్యతిరేకత పెంచుకునేలా చేశాయి. 1914 నుండి 1918 వరకు మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం జరిగింది. ఈ మొదటి ప్రపంచ యుద్ధంలో బ్రిటన్,ఫ్రాన్స్, రష్యా ల గ్రూపు జర్మనీ, టర్కీ ,ఆస్ట్రియా ల గ్రూపును యుద్ధంలో ఓడించాయి. టర్కీ సుల్తాను ను ప్రపంచంలోని ముస్లింలందరూ మత పెద్దగా (ఖలీఫా) గౌరవిస్తారు. యుద్ధంలో ఓడిపోయిన టర్కీ సార్వభౌమాధికారాన్ని గౌరవించాలని, ముస్లింల పవిత్ర స్థలాలపై గల అధికారాన్ని గుర్తించాలని,ఖలీఫా పదవి గౌరవాన్ని కాపాడాలని భారతీయ ముస్లింలు జరిపిన ఉద్యమాన్ని ఖిలాఫత్ ఉద్యమం అని పిలుస్తారు. అలీ సోదరులు అని పిలవబడే మహమ్మద్ అలీ, సౌఖత్ అలీ లు మరియు మౌలానా అబుల్ కలాం ఆజాద్ లు ఈ ఉద్యమానికి నాయకత్వం వహించారు.

cultivators. Gandhi was also a member in this enquiry committee.

Gandhiji in Champaran (1917)

Based on the report, given by enquiry committee most of the problems faced by farmers were solved. The British government not only abolished the tinkathia policy but also framed the 'Bihar Agrarian bill'. Thus, Gandhi had achieved his first victory in India using his new political weapon, Satyagraha.

In 1917, Gandhi had fought for the problems faced by the textile industry workers in Ahmedabad. During the outbreak of plague in Ahmedabad textile industry workers went to their villages fearing the spread of the disease. There was a situation where the textile industry mills were closed due to lack of workers; to cope with these situations mill owners had increased wages to attract workers. As the plague subsided the mill owners again reduced the wages to their previous levels. In this connection, workers went in strike for their cut of wages. Gandhi mediated with mill owners to solve the problem but they did not hear his advice. Then Gandhi halted Satyagraha to solve the textile workers problems and he went *fast unto death*. With this mill owners came down and compromised with the textile workers. Gandhi had taken this second victory into his account by using Satyagraha.

In 1918, Kheda district of Gujarat, the crops were damaged due to lack of rain. The government had refused to reduce the tax instead, they insisted to pay full tax. Gandhi had advised the farmers not to pay tax until the government

మొదటి ప్రపంచ యుద్ధానంతరం టర్కీ భవిష్యత్తు గురించి గతంలో ఇండియన్ ముస్లింలకు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఇచ్చిన వాగ్దానాలను ఉల్లంఘించడాన్నిగాంధీజీ తీవ్రంగా నిరసించారు. హిందువులు తమ ముస్లిం సోదరులకు ఖిలాఫత్ అంశంపై పూర్తి మద్దతు ఇవ్వాలని గాంధీ కోరుకున్నారు. ఈ ఖిలాఫత్ ఉద్యమాన్ని హిందూ- ముస్లింలను సమైక్యపరిచే అంశంగా గాంధీ గారు భావించి ఖిలాఫత్ ఉద్యమానికి సంపూర్ణ మద్దతు ఇవ్వడంతో పాటుగా నాయకత్వం కూడా వహించాడు. 1919 నవంబరు లో ఆల్ ఇండియా ఖిలాఫత్ సమావేశం జరిగింది. ఈ సమావేశానికి గాంధీ గారు అధ్యక్షత వహించారు. భారతీయ ముస్లిం సోదరులకు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం చేసిన అన్యాయాన్ని సరిదిద్దాలని హిందూ సోదరులు పట్టుదలగా ఉన్నారని గాంధీ ప్రకటించారు. గాంధీ గారిని అఖిలభారత హోమ్ రూల్ లీగ్ సభ అధ్యక్షుడిగా ఉండమని అన్నీబిసెంట్ కోరింది. ఈ పదవి తన లక్ష్యసాధనకు ఉపయోగపడుతుందని భావించిన గాంధీ దీనిని స్వీకరించాడు. ఈ సంస్థ పేరును "స్వరాజ్యసభ" గా మార్చాడు.

4.4 సహాయనిరాకరణోద్యమము:

1920 సెప్టెంబర్ లో కలకత్తాలో కాంగ్రెస్ ప్రత్యేక సమావేశం జరిగింది. దీనికి లాలా లజపతిరాయ్ అధ్యక్షుడు వివిధ రాష్ట్రాల నుండి ప్రతినిధులు అధిక సంఖ్యలో ఈ సభకు హాజరయ్యారు. కలకత్తాలోని చాలామంది కాంగ్రెస్ నాయకులు గాంధీజీ సహాయోద్యమానికి ప్రతికూలురు వీరిలో చిత్తరంజన్ దాస్, బిపిన్ చంద్ర పాల్ ముఖ్యులు. మోతిలాల్ నెహ్రూ, మహమ్మద్ అలీ జిన్నా, మదన్మోహన్ మాలవ్యాలు కూడా ఈ సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమానికి వ్యతిరేకంగానే ఉన్నారు. కానీ వీరందరిని గాంధీ సమాధానపరిచి సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమ తీర్మానాన్నిప్రవేశపెట్టి ఆమోదింప చేశాడు.

ఖిలాఫత్ సమస్యకు పరిష్కారం, పంజాబ్ లో జరిగిన అన్యాయాలకు సమాధానం మరియు స్వరాజ్యం లక్ష్యాలుగా ఈ సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమం ప్రారంభమైనది.సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమంలో రెండు అంశాలు ఇమిడి ఉంటాయి. అవి నిర్మాణాత్మక అంశాలు, బహిష్కరణ అంశాలు. నిర్మాణాత్మక అంశాలలో నూలు వడకడాన్ని, ఖాదీ వస్త్రధారణనుప్రోత్సహించడం. స్వదేశీ విద్యాసంస్థలను ఏర్పాటు చేసుకోవడం, మత్తు పదార్థాల వినియోగాన్ని

had reduced tax. Eventually the government realised seriousness of the problem and provided some relaxation in the tax collection. This was the third victory in Gandhi's account in India. Thus, these three victories of Gandhi's using Satyagraha has triumphed him into a leader.

Gandhi had completely changed the nature of Indian National Movement by giving it a new ideology with collective Foundation. Gandhi had acquired the status of a sage by his modest way of life and simple teaching. He started to observe and understand directly the problems of our country. Gandhi had succeeded in impressing the people by giving priority in solving the problems of small farmers and workers. Gandhi had great faith in common people awareness and also preparedness in their sacrifices and capabilities.

4.3.Rowlatt Satyagraha (Agitation), Jallianwallabagh massacre, Khilafat movement

After the end of World War I, the hardships like, rise of prices for the essential commodities caused the unrest in public. The government had passed Rowlatt act in March 1919 which is a repressive act to control the growing opposition towards the government. These Crimes Act of 1919, is known as the Rowlatt Act, under this act people can be detained without any trial for the crime for high treason. All sections of the country protested against these barbaric laws, assuming these laws would hamper their civil rights. This acts allowed certain political cases to be tried without juries and detain suspects without trial. This law was introduced during the First World War which is a military law used for war purposes, framed by

వదులుకోవడం, కుల, మత విభేదాలను తగ్గించుకోవడం మొదలైన అంశాలు నిర్మాణాత్మక అంశాలలో ఇమిడి ఉన్నాయి.

అదే విధంగా బహిష్కరణ అంశాలలో ప్రభుత్వ విద్యా సంస్థలను బహిష్కరించడం. ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలను వదులుకోవడం. పరిపాలన సంస్థలలో ప్రాతినిధ్యాన్ని వదులుకోవడం. ప్రభుత్వ కార్యాలయాలను, కోర్టులను బహిష్కరించడం. ప్రభుత్వం ఇచ్చే గౌరవ బిరుదులను వదులుకోవడం మొదలైన అంశాలు బహిష్కరణ అంశాలలో ఇమిడి ఉన్నాయి. అఖిల భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ సాధారణ సమావేశం 1920 డిసెంబర్ 26 నుండి 31 వరకు నాగపూర్ లో జరిగింది ఈ సభకు అత్యధిక సంఖ్యలో సభ్యులు హాజరయ్యారు. 14,582 మంది సభ్యులు హాజరయ్యారు. మద్రాసు సమీపంలోని సేలం ప్రాంతానికి చెందిన విజయ రాఘవాచారి కాంగ్రెస్ సమావేశాలకు అధ్యక్షత వహించారు. ఈ సభలో కలకత్తా తీర్మానాలను పునర్ ఆమోదించారు చిత్తరంజన్ దాస్, లాలా లజపతిరాయ్ మొదలగు సహాయ నిరాకరణోద్యమ వ్యతిరేకుల ను కూడా గాంధీ గారు సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమానికి అంగీకరింప చేశాడు. 1921 మార్చి 31 తేదీన ఏప్రిల్ ఒకటో తేదీన విజయవాడలో అఖిలభారత కాంగ్రెస్ సభ నిర్వహణ సభ జరిగాయి ఈ సభలలో స్వరాజ్య నిధికి కోటి రూపాయలు వసూలు చేయాలని, కాంగ్రెస్ పార్టీలో కోటి మంది సభ్యులను చేర్పించాలని, 20 లక్షల రాట్నాలను అందుబాటులోకి తేవాలని నిర్ణయించారు. ఈ చర్యలతో కాంగ్రెస్ పార్టీని గ్రామస్థాయి నుండి పటిష్టమైన వ్యవస్థగా క్రియాశీల కార్యకర్తలతో పునర్వ్యవస్థీకరించి నూతన స్వరూపాన్ని సమకూర్చారు. కాంగ్రెస్ పార్టీ రోజువారి కార్యక్రమాలను పర్యవేక్షించడానికి 15 మంది సభ్యులతో కూడిన వర్కింగ్ కమిటీ ఏర్పడింది. కాంగ్రెస్ పార్టీ సభ్యత్వ రుసుము నాలుగు అనాలకు తగ్గించబడింది. భాషా ప్రాతిపదికన పైన ఏర్పడిన ప్రాంతీయ కాంగ్రెస్ కమిటీలు ఏర్పడి ప్రజలకు మరింత దగ్గరయ్యాయి.

గాంధీ పిలుపునందుకొని ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలు వదిలివేసిన వారిలో సివిల్ సర్వీస్ లో ఉన్న సుభాష్ చంద్రబోస్ ముఖ్యుడు. మోతిలాల్ నెహ్రూ, టంగుటూరి ప్రకాశం, చిత్తరంజన్ దాస్ మొదలైన ప్రముఖ న్యాయవాదులు కోర్టు ప్రాక్టీసును బహిష్కరించారు. పెద్ద సంఖ్యలో విద్యార్థులు ప్రభుత్వ విద్యాసంస్థలను బహిష్కరిస్తే, మరొకపక్క వందలాది జాతీయ విద్యాసంస్థలు

the committee headed by Sir Sidney Rowlatt, which can empower the government with extraordinary powers. Gandhi gave a call for Satyagraha against this barbaric act.

In February 1919, the government had implemented two bills in the central legislation in spite of ignoring the opposition by all sections in country towards them. These were also known as Black bills. Gandhi warned the government that he would start Satyagraha if these bills were passed. Despite the unanimous opposition of all Indian members in the union legislature one of the bills was passed and become law on 21st March 1919. Gandhi started in nationwide agitation on 6th April 1919. A complete hartal was held in the country that day. The country responded to Gandhi's call and performed mass fasting and prayers. The people of the whole country expressed their protest against the foreign government. For the first time women, rural people started taking interest in the country politics.

The Jallianwallabagh massacre/ Tragedy

Jallianwala Bagh 'memorial at Golden Temple complex in Amritsar, Punjab.

The Rowlatt act led to a chain of events which initially started as non- violent but turned into violent path due to oppression in local areas. In that time some of the prominent leaders were arrested by the

ఏర్పడ్డాయి. ఖాదీ వస్త్రాల వాడకం, ఉత్పత్తి బాగా పెరిగింది. విదేశీ వస్త్రాలను బహిష్కరించి, పెద్ద మంటలలో కాల్చివేశారు. సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమం పై ప్రభుత్వం పెద్ద ఎత్తున అనిచివేత చర్యలు తీసుకున్నది. 30,000 పైగా కార్యకర్తలను వివిధ కేసుల క్రింద జైలులో నిర్బంధించింది. సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమం కలిగించిన మరొక ప్రభావం ప్రజలకు జైలు ప్రభుత్వం అంటే భయం వెళ్ళిపోయింది. అఖిల భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ పార్టీపై గాంధీ సంపూర్ణమైన ఆధిపత్యాన్ని సాధించాడు. ఈ సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమ కాలంలో చెదురు మదురు హింసాత్మకమైన సంఘటనలు కూడా జరిగాయి. కేరళ ప్రాంతంలో నివాసం ఉంటున్న మాప్లా అనే ముస్లిం తెగ ఆంగ్లేయ ప్రభుత్వంపై తిరుగుబాటు చేసింది. ఈ తిరుగుబాటు కాస్త హిందూ– ముస్లిం మత కలహాలుగా మారింది. అదేవిధంగా నవంబర్ 17వ తేదీ నుండి చక్రవర్తి ఐదవ జార్జ్ కుమారుడు వేల్స్ యువరాజు భారతదేశానికి పర్యటనకు వచ్చాడు. ఈ పర్యటనను జాతీయ నాయకులు బహిష్కరించారు.

ఈ సందర్భంగా చాలా వరకు ఈ నిరసన ప్రదర్శనలు శాంతియుతంగానే జరిగినా, బొంబాయి నగరంలో హింసాత్మక సంఘటనలు జరిగాయి. 53 మంది దాకా మరణించారు. ఈ హింసను ఆపడానికి గాంధీ గారు బొంబాయి నగరంలో తీవ్ర ప్రయత్నాలు చేసినా పెద్దగా ఫలితం కనబడలేదు. ప్రజలు సత్యాగ్రహ సూత్రాలను సరిగ్గా అర్థం చేసుకోలేదని భావించిన గాంధీ బార్డోలీ లో జరప తలపెట్టిన శాసనోల్లంఘనాన్ని తాత్కాలికంగా వాయిదా వేశాడు. 1921డిసెంబర్ 6న అహ్మదాబాద్ లో జాతీయ కాంగ్రెస్ సమావేశాలు జరిగాయి. ఈ సభకు చిత్తరంజన్ దాస్ అధ్యక్షుడిగా ఎన్నికైనా ఆయన జైలులో ఉన్నందున హకీమ్ అజ్మల్ ఖాన్అధ్యక్షుడిగా ఉండి, సమావేశాలను నిర్వహించాడు.

ఉత్తరప్రదేశ్ లోని గోరఖ్ పూర్ జిల్లాలో చోరీ చౌరా గ్రామంలో1922 ఫిబ్రవరి 5వ తేదీన సుమారు 30 వేల మంది రైతులు ఒక పెద్ద ఊరేగింపు చేశారు. పోలీసుల అణిచివేత చర్యలు వల్ల కోపోద్రిక్తులైన ఉద్యమ దారులు పోలీసులను బంధించి 22 మంది పోలీసులు సజీవ దహనం చేశారు. ఉత్తరప్రదేశ్ లోని బెరేలి వద్ద కూడా కొన్ని హింసాత్మక ఘటనలు జరిగాయి. ఈ సంఘటన పట్ల తీవ్రంగా కలత చెందిన గాంధీ సత్యాగ్రహ కార్యకర్తలు

government. In which Jallianwallabagh tragedy was one of the most important events that stated the nation and lead into the non cooperation movement by Mahatma Gandhi.

Agitation which was expected to be on 30th, March was postponed to 6th of April but it was not communicated to local leaders. They started the agitation on 30th, March itself, which then changed into a violent path. Government had arrested Gandhi and also local leaders as precautionary measures. In this process people went as procession to the deputy commissioner of Amritsar Punjab demanding the release of leaders. Two persons were killed in firings on this procession; five English men were killed in the retaliatory attacks. To handle this, on 12th April, 1919 General Reginald Edward Harry Dyer, came to the city with military force and the administration was handed over to him.

He issued a proclamation banning gatherings of all kinds. This announcement did not get much publicity among the public. The Punjabi people celebrate 13th of April every year as Baisakhi Day, *i.e.,* their new year. Too many people gathered in the Jallianwala bagh garden protesting against police brutality, which was enclosed by the walls and had only one exit. The General R. E. Harry Dyer entered the meeting area with hundred Indian and fifty British soldiers an issuing fire warning. The he started open fire while a local leader Dr. Hamsraj was addressing the assembly and the firing continues till 1650 rounds of ammunition were exhausted. More than 400 people were massacred in this shooting. The Indian press confirmed the death toll as high as 1000.

ఇంకా సత్యాగ్రహ సూత్రాలు సరిగ్గా అర్థం చేసుకోలేదని, ప్రజలు అహింసాహిత పోరాటానికి సిద్ధంగా లేదని గ్రహించి సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమాన్ని నిలిపివేశాడు. ఇటువంటి హింసతో కూడిన ఏ ఉద్యమాన్ని అయినా ప్రభుత్వం బల ప్రయోగంతో అణిచివేయగలదని గాంధీ గారి భావన. బర్దోలిలో సమావేశమైన కాంగ్రెస్ వర్కింగ్ కమిటీ శాసనోల్లంఘునకు సంబంధించిన అన్ని కార్యక్రమాలను రద్దు చేసింది రద్దు చేసింది.

గాంధీ సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమాన్నినిలిపి వేయడాన్ని దేశవ్యాప్తంగా జాతీయ నాయకులను తీవ్రమైన బాధకు గురిచేసింది. వాళ్లు ఈ నిర్ణయాన్ని తప్పు పట్టారు. నాటి ప్రభావశీలులైన యువ నాయకులైన సుభాష్ చంద్రబోస్ గారు ప్రజా చైతన్యం పరాకాష్టకు చేరుకున్న సమయంలో ఆకస్మికంగా ఉ ద్యమాన్నిఆపివేయడం జాతికి విపత్తు అని వ్యాఖ్యానించాడు. మరొక ప్రముఖ యువ నాయకుడు జవహర్లాల్ నెహ్రూ గారు ఒక చోట జరిగిన తప్పుకు దేశం మొత్తాన్నిశిక్షించడం సరికాదన్నాడు. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం దేశ ద్రోహం నేరంపై గాంధీ గారిని నిర్బంధించింది. చారిత్రాత్మకమైన విచారణ తరువాత గాంధీకి ఆరు సంవత్సరాలు పాటు కారాగార శిక్ష విధించారు.

సహాయ నిరాకరణోద్యమం ఉద్యమ లక్ష్యాలలో ఏ ఒక్క లక్ష్యాన్ని సాధించలేకపోయింది. అంత మాత్రం చేత మనం సహాయ నిరాకరణ ఉ ద్యమం విఫలం చెందింది అని భావించలేము. ఈ ఉద్యమం భారత జాతీయ రాజకీయాలలో ఒక పెద్ద కెరటం లాంటిది. సామాన్య ప్రజల ఉద్యమ సామర్థ్యాన్ని ఇది ప్రతిబింబించింది. ప్రజలకు ప్రభుత్వం అంటే ఉండే భయం తగ్గిపోయింది. యావత్ భారత జాతి చైతన్యవంతమై భవిష్యత్ ఉద్యమాలకు సన్నద్ధతను సంతరించుకున్నది.

4.5 స్వరాజ్ పార్టీ, సైమన్ కమీషన్, నెహ్రూ నివేదిక:

చౌరి చౌరా సంఘటన తరువాత గాంధీ సహాయ నిరాకరణ ఉ ద్యమాన్ని అర్థాంతరంగా నిలిపివేయడం చాలామంది జాతీయ నాయకులకు నచ్చలేదు. ఇదే సమయంలో 1919 మోంటాగు–చెమ్స్ ఫోర్డ్ నివేదిక ఆధారంగా జరుగుతున్న శాసన మండలి ఎన్నికలలో పాల్గొని చట్టసభల ద్వారా స్వపరిపాలన డిమాండ్ కు ప్రాచుర్యం కల్పించాలని కాంగ్రెస్ పార్టీలోని ఒక వర్గం వాదించింది. వీరిని ప్రో చేంజర్స్ అని పిలుస్తారు. అదేవిధంగా కాంగ్రెస్ పార్టీలోని మరొక

Information about the tragedies in Punjab slowly reached different parts of the country despite strict restrictions on the press. Responding to this incidence the Indian National Congress demanded high level enquiry. In protest against this incident, Ravindranath Tagore renounced the knighthood honour given him by British government. A member of viceroy's Executive Council Shankar Nair also had resigned from the post. Recognising the seriousness of this situation, Government had formed a Committee headed by Hunter, known as Hunter Committee. The Congress party has also appointed its own enquiry committee with Gandhi as its member. In March 1920, Hunter committee submitted its report and advised Michael O' Dwyer, then the Lieutenant Governor of Punjab to take compulsory retirement from the post. The British press and citizens praised and honoured Dyer for this brutal act. This news shocked Gandhi as well as people of the country. The brutality of the government caused loss of faith in the British judicial and governance systems. Everyone thought that refusal of their help was the only way out for them. The Indian felt that cooperation with such a bad government was considered as disservice to God and made them believe that non cooperation was only option before them.

The Khilafat movement

From 1914- 1918 World War 1 took place, in this war, group of Germany Turkey and Austria was defeated by the group of Britain, France and Russia. The entire Muslim community of India was upset over the defeat of Turkey. Its Sultan was also the Calipha or head of the Muslims all over

వర్గం చట్టసభల కు పోటీ చేయడానికి వ్యతిరేకించింది. వీరిని నో చేంజర్స్ అని పిలుస్తారు. 1922 లో గయాలో జరిగిన కాంగ్రెస్ సమావేశాలలో ఈ విషయంపై చర్చలు జరిగిన చివరికి1923 జనవరి ఒకటవ తేదీన చిత్తరంజన్ దాస్ అధికారికంగా కొత్త పార్టీని ఏర్పాట్లు ప్రకటించాడు. సి ఆర్ దాసు అధ్యక్షుడు గాను, మోతిలాల్ నెహ్రూ గారు కార్యదర్శిగాను స్వరాజ్య పార్టీ ఏర్పడింది.

స్వరాజ్య పార్టీ లక్ష్యాలు కాంగ్రెస్ పార్టీ లక్ష్యాలతో ఏకీభవిస్తున్నాయి. అయితే చట్టసభల ద్వారా ప్రజా వ్యతిరేక, జాతీయవాద వ్యతిరేక చట్టాల ఆమోదాన్ని అడ్డుకోవడానికి చట్టసభలలో ప్రవేశించవలసిన అవసరం ఉందని ఈ స్వరాజ్య పార్టీ నాయకులు భావించారు. 1923 ఫిబ్రవరిలో కాంగ్రెస్ పార్టీలోని ఈ రెండు వర్గాల మధ్య రాజీ కుదిరింది. 1923 నవంబర్లో జరిగిన సాధారణ ఎన్నికలలో స్వరాజ్య పార్టీ వాదులు సెంట్రల్ ప్రావిన్స్ లలో, బెంగాల్, అస్సాం లలో మంచి విజయాలు సాధించారు. స్వరాజ్య పార్టీకి చెందిన 48 మంది సభ్యులు తిరిగి సెంట్రల్ లెజిస్లేటివ్ అసెంబ్లీకి వచ్చారు. అక్కడ వారు మహమ్మద్ అలీ జిన్నా ఆధ్వర్యంలో స్వతంత్రులతో కలిసి నేషనల్ లిస్టు పార్టీని స్థాపించారు. వీరు చట్టసభలలో సమర్థవంతంగా వ్యవహరించి ప్రభుత్వ నిర్వాహణలోని లోపాలను బహిర్గతం చేశారు.

వీరి విమర్శల ప్రభావానికి ప్రభుత్వం 1919 చట్టంపై పునర్విచారణ జరపడానికి మద్ది మాన్ కమిటీని ఏర్పాటు చేసింది. కాలక్రమంలో స్వరాజ్య పార్టీ నాయకులు చీలిపోయి బలహీన పడ్డారు. 1926 ఎన్నికలలో మంచి ఫలితాలను సాధించలేదు. చివరికి 1930లో స్వరాజ్య పార్టీ నాయకులు చట్టసభలను బహిష్కరించి తమ మాతృ సంస్థ అయిన కాంగ్రెస్ లో తిరిగి చేరిపోయారు. పై విధంగా జాతీయ ఉద్యమం స్తంభించిన కాలంలో స్వాతంత్రోద్యమ చైతన్యాన్ని స్వరాజ్య పార్టీ దేశంలో సజీవంగా నిలపగలిగింది. ఖిలాఫత్ ఉద్యమం సందర్భంగా ఏర్పడిన హిందూ ముస్లిం సఖ్యత ఎక్కువ రోజులు కనపడలేదు దేశంలో అనేక ప్రాంతాలలో ఇందు ముస్లిం మత ఘర్షణలు జరిగాయి. వీటిలో కొన్ని తీవ్రమైన ప్రాణ , ఆస్తి నష్టాలకు దారితీసాయి. ఈ రెండు వర్గాలకు మధ్య సామరస్య వాతావరణాన్ని నెలకొల్పాలని జరిగిన ఎన్నో ప్రయత్నాలు విఫలమైనాయి. ఈ మత కలహాలు స్వాతంత్రోద్యమ పోరాటాన్ని బలహీనపరిచాయి.

the world. The Turkey has lost in the war but Indian Muslims want to restore dignity and honour of Calipha. They organised a movement known as Khilafat movement, which was led by the Muhammad Ali, Shaukat Ali known as Ali Brothers, Maulana Abul Kalam Azad and others.

Gandhi strongly protested against the British Government's violation of the promises made to the Indian Muslims in the past about the future of Turkey. Gandhi wanted Hindus to give full support to their Muslim brothers on the issue of Khilafat. Gandhi saw this Khilafat movement as a matter of unification between Hindu-Muslims and gave full support by leading to the Khilafat movement. The All India Khilafat Conference was held in November, 1919, with Gandhi was the president of the meeting. Gandhi and other Indian national leaders took stand against British government on this issue. Gandhi advised them to follow non-violence and support non-cooperation movement.The programme started with boycott of legislative councils, government schools, colleges and foreign goods with massive protests, strikes and acts of non – cooperation movement spread across India. Hindus and Muslims joined forces in the anti-British campaign, which was initially peaceful.

In another development, Annie Besant had invited Gandhi to become the President of the All India Home Rule League. Gandhi had accepted this position as he thought it would be useful for his mission. He changed the name of this organization to "Swarajya Sabha".

మోంటాగు–చెమ్స్‌ఫోర్డ్ సంస్కరణల ప్రగతిని పరిశీలించడానికి ముడ్డి మ్యాన్ అధ్యక్షుడిగా తొమ్మిదిమంది సభ్యులతో కూడిన సంస్కరణల విచారణ కమిటీ ఏర్పడింది. రాజ్యాంగపరమైన మార్పులను సూచించడానికి రాయల్ కమిషన్ ఏర్పాటు చేయాలని సూచించింది. బ్రిటీష్ ఇండియాలో రాజ్యాంగపరమైన మార్పులను సిపార్సు చేయడానికి సర్ జాన్ సైమన్ మరియు అధ్యక్షతన ఏడుగురు సభ్యులు భారత చట్టబద్ధ కమిషన్‌ను ఏర్పాటు చేస్తున్నట్లు 1927 నవంబర్ 8వ తేదీన బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ప్రకటించింది. ఈ కమిటీలో నలుగురు కన్జర్వేటివ్ పార్టీకి చెందినవారు మరియు ఇద్దరు లేబర్ పార్టీకి చెందినవారు మరియు ఒకరు లిబరల్ పార్టీకి చెందినవారు ఉన్నారు. ఈ కమిషన్ లో ఆంగ్లేయులకు మాత్రమే చోటు లభించింది. భారతీయులకు ఇందులో ప్రాతినిధ్యం లేని కారణంగా ఈ కమీషన్ తన పనిని ప్రారంభించక ముందే వివాదాస్పదంగా మారింది. ఈ కమిషన్ పర్యటన రాజకీయంగా బహిష్కరణకు గురి అయింది. అన్ని ప్రధాన రాజకీయ పార్టీలు ఈ కమిషన్ పర్యటనను బహిష్కరించాలని ప్రకటన పై సంతకాలు చేశాయి. సైమన్ కమీషన్ పర్యటనకు వ్యతిరేకంగా ప్రధానంగా నగరాలలో "సైమన్ గోబేక్ "అన్న నినాదంతో భారీ జన ప్రదర్శనలు జరిగాయి. ఈ ప్రతికూల పరిస్థితుల్లో కూడా కమీషన్ తన పనిని పూర్తి చేసి 1930 లో తన నివేదికను సమర్పించింది. కనీస దీర్ఘకాలిక లక్ష్యంగా కూడా స్వయం ప్రతిపత్తిని ఈ నివేదికలో సిపార్సు చేయలేదు. ఊహించినట్లుగానే దేశంలోని అన్ని ప్రధాన రాజకీయ పార్టీలు ఈ ప్రతిపాదన పూర్తిగా తిరస్కరించాయి. వైస్రాయ్ కూడా ఈ కమీషన్ నివేదిక పరిస్థితులను అంచినా వేయడంలో విఫలమైంది అని పేర్కొన్నాడు. భారత కార్యదర్శి లార్డ్ బిర్కెన్ హెడ్ భారతీయులు తమకందరికీ ఆమోదయోగ్యమయ్యే రాజ్యాంగాన్ని రూపొందించుకుంటే దానిని తాము పరిశీలిస్తామని ప్రకటించాడు. దీనికి సమాధానంగా ఢిల్లీలో 1928 ఫిబ్రవరి 12వ తేదీన జరిగిన అఖిలపక్ష సమావేశంకు 29 సంస్థకు చెందిన ప్రతినిధులు హాజరయ్యారు. ఇటువంటి సమావేశాలు మూడు నెలల కాలంలో 25 నిర్వహించబడ్డాయి. 1928 మే నెలలో రాజ్యాంగాన్ని రూపొందించడానికి మోతిలాల్ నెహ్రూ అధ్యక్షుడిగా ఒక ఉప సంఘం ఏర్పడింది.

4.4. The non-cooperation movement

A special session of the Congress was held at Calcutta in September 1920, Lala Lajpat Rai acted as president with a large number of representatives had attended this meeting from different states. The distinguished congress members as Chittaranjan Das, Bipin Chandra Pal, Motilal Nehru, Mohammad Ali Jinnah and Madan mohan Malaviya were against this non-cooperation movement. The resolutions of Non-Cooperation Movement had introduced and got approved by Gandhi, acknowledging all their doubts.

The non cooperation movement was started with the goals to get solution to the problems of Khilafat, answers for the tragedy of Punjab and to get India independence. The non cooperation movement by Mahatma Gandhi had two aspects one constructively as structural changes and two boycotting as exclusion. The promotion of Swadeshi, especially the revival of hand spinning on to wear Khadi, removal of untouchability, Hindu–Muslim unity, prohibition of alcoholic drinks, establishment of nationalist educational institutions and collection of Swaraj fund where the constructive aspect. The boycott aspects as boycotting the public educational institutions, relinquishing the representation in administrative bodies, voluntarily giving up honorary titles given by the government quitting up of jobs in government offices and courts.

The general meeting of the All India National Congress was held at Nagpur from 26th to 31st December 1920. The meeting was attended by a large number of about 14,582

ఇందులో సర్ తేజ్ బహదూర్ సప్రు, సుభాష్ చంద్రబోస్, సర్ అలీ ఇమామ్, ఖురేషి మొదలైన వారు సభ్యులుగా ఉన్నారు. ఈ కమిటీ రూపొందించిన నివేదికను నెహ్రూ నివేదిక అని పిలుస్తారు. నెహ్రు నివేదికపై మహమ్మద్ అలీ జిన్నా 14 మార్పులను ప్రతిపాదించాడు. ఈ మార్పులను మిగిలిన వారు ఏ ఒక్కటి అంగీకరించకపోవడంతో జిన్నా పూర్తిగా వేర్పాటువాదిగా మారిపోయాడు.

4.6 లాహోర్ కాంగ్రేస్, పూర్ణ స్వరాజ్, శాసనోల్లంఘనోద్యమము (పూర్ణ స్వరాజ్)

1929 డిసెంబర్ 29న లాహోర్ కాంగ్రెస్ సమావేశం జరిగింది. బ్రిటిష్ వారి పాలనపై దేశంలో అసంతృప్తి నెలకొన్నది. మరొకవైపున రాజకీయ క్రియా శూన్యత వలన యువతలో విప్లవ భావాలు పెరిగి, వామపక్ష భావజాలం క్రమంగా వ్యాపించడం ప్రారంభించింది. ఈ సంక్లిష్ట సమయంలో దేశ ప్రజలను స్వాతంత్ర ఉద్యమం దిశగా నడిపించడానికి సాహసోపేతమైన కార్యాచరణ కాంగ్రెస్ పార్టీ కి అవసరం అయింది. పార్టీలోని యువతరానికి ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్న జవహర్లాల్ నెహ్రూ ఈ సమావేశాలకు అధ్యక్షత వహిస్తూ, పూర్ణ స్వరాజ్యానికి పిలుపు ఇచ్చాడు. ఎటువంటి మినహాయింపులు లేని పూర్తి స్వాతంత్రాన్ని కోరుకున్నాడు. జనవరి 26వ తేదీని స్వాతంత్ర దినోత్సవం గా గుర్తిస్తూ 1930 జనవరి 26న స్వాతంత్ర దినోత్సవం జరుపుకోవాలని పిలుపు ఇచ్చారు.

శాసనోల్లంఘన ఉద్యమ నిర్వహణకు కాంగ్రెస్ వర్కింగ్ కమిటీ ఆమోదం తెలిపింది. 1930 ఫిబ్రవరిలో కాంగ్రెస్ వర్కింగ్ కమిటీ ఉద్యమ నిర్వహణకు అవసరమైన విధి విధానాల రూపకల్పన బాధ్యతలను గాంధీకి అప్పగించారు. శాసనోల్లంఘన ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించే ముందు గాంధీ 11 అంశాలతో కూడిన అల్టిమేటం ను అప్పటి వైస్రాయ్ లార్డ్ ఇర్విన్ కుఅందించాడు. వైస్రాయ్ దీనికి ప్రతిస్పందించకపోవడంతో మార్చి 2న తాను ఉప్పు చట్టాలను ఉల్లంఘిస్తానని, శాసనోల్లంఘన నిర్ణయాన్ని తెలియజేస్తూ లేఖ రాశాడు. ప్రతి మానవుడికి నిత్యవసర వస్తువైన ఉప్పు పై ప్రభుత్వం పన్ను వేయడాన్ని వ్యతిరేకిస్తూ 12 మార్చి 1930న 78 మంది సత్యాగ్రహులతో సబర్మతి ఆశ్రమం నుండి సముద్ర తీరంలోని దండి వరకు పాదయాత్ర ప్రారంభించాడు. ఈ యాత్రను దండియాత్ర, ఉప్పు సత్యాగ్రహం పేర్లతో పిలుస్తారు.

members had attended this meeting. Vijaya Raghavachari from Salem near Madras presided over the Congress meetings. In this meeting, the Calcutta Resolutions were re-approved, Chittaranjan Das, Lala Lajapati Roy and other opponents of the Non-Cooperation Movement were also influenced by Gandhi for the Non-Cooperation Movement. As part of All India Congress committee meeting, working committee meeting was held at Vijayawada, Gandhi was in Vijayawada on March 31 and April 1, 1921 these meetings. The working committee had aimed to collect one crore rupees for the Swaraj fund (Tilak fund), targeted to join one crore members to the Congress party, and to make available of 20 lakh spinning wheels. With these actions, the Congress party was reorganized from the gram level into a strong system with active workers and given a new look. Working committee consisting of fifteen members had been formed to oversee the day-to-day activities of the Congress party. Membership fee of Congress party had been reduced to four annas. Regional Congress Committees were formed on language basis and brought closer to the people.

Subhash Chandra Bose, who was in the civil service, was the chief among those who accepted Gandhi's call and left their government jobs. Eminent lawyers like Motilal Nehru, Tanguturi Prakasam, Chittaranjan Das etc had boycotted court practice. While large numbers of students boycotted government educational institutions, on the other hand, hundreds of national educational institutions were formed all over the country.

240 మైళ్ళ దూరాన్ని రోజుకు 20 మైళ్ళు చొప్పున నడుస్తూ ప్రయాణం సాగింది. ఈ దండి యాత్ర దేశవ్యాప్తంగా గొప్ప సంచలనాన్ని రేకెత్తించింది. 1930 ఏప్రిల్ 6 తేదీన దండి సముద్రతీరంలో ఉప్పును సేకరించడంతో ఉప్పు చట్టాల ఉల్లంఘన ప్రారంభమైనది. తమిళ ప్రాంతంలో సి రాజగోపాలచారి తిరుచిరాపల్లి నుండి తంజావూరు తీరంలోని వేదారణ్యం వరకు ఉప్పు యాత్రను నిర్వహించాడు. కేరళ ప్రాంతంలో కె. కేలప్పన్ కోజికోడ్ నుండి పయ్యన్నూరు బీచ్‌ల వరకు కాలినడకన బయలుదేరి ఏప్రిల్ 21న అక్కడ ఉప్పు చట్టాన్ని ఉల్లంఘించారు. నిత్యవసర వస్తువైనా ఉప్పుపై పన్నుకు వ్యతిరేకంగా చేస్తున్న ఈ ఉద్యమం ప్రజలను బాగా కదిలించింది. సూరత్ జిల్లాలోని దర్శన్ ఉప్పు డిపో దాడికి నాయకత్వం వహిస్తానని గాంధీ ప్రకటించడంతో 4 మే 1930న గాంధీని ప్రభుత్వం నిర్బంధించింది. గాంధీ నిర్బంధానికి వ్యతిరేకంగా దేశవ్యాప్తంగానే కాక అనేక దేశాలలో కూడా నిరసనలు వెలువడ్డాయి. ఈ శాసనోల్లంఘన ఉద్యమం లో భాగంగా జరిగిన ఉప్పు సత్యాగ్రహంలో అనేకమంది కాంగ్రెస్ ప్రముఖ నాయకులతో పాటుగా 90,000 మందికిపైగా సత్యాగ్రహం అరెస్టయ్యారు.

దేశ వాయువ్య సరిహద్దుల్లో ఫ్రాంటియర్ గాంధీగా పేరు పొందిన ఖాన్ అబ్దుల్ గఫార్ ఖాన్ నాయకత్వంలో పస్తున్ తెగ వాళ్లు ఎర్ర చొక్కాలు ధరించి ఖదాయి ఖద్మత్ గార్లు (దేవుని సేవకులు) సంఘం గా ఏర్పడి ఈ శాసనోల్లంఘన ఉద్యమం లో చురుకైన పాత్ర పోషించారు. వెబ్ మిల్లర్ అమెరికన్ పాత్రికేయుడు సరోజినీ దేవి నాయకత్వంలో దర్శన్ ఉప్పుకొట్టారులపై జరిపిన దాడిని వర్ణిస్తూ తీవ్రమైన హింస, దౌర్జన్యం,రక్తపాతం జరుగుతున్న సత్యాగ్రములు ఎటువంటి ప్రతిఘటన చూపకుండా అహింసాయుతంగా వ్యవహరించడాన్ని విశేషంగా ప్రచురించాడు. విదేశీ వస్తు బహిష్కరణ, మద్యం దుకాణాల ముందు నిరసన ప్రదర్శనలు చేయడం జరిగింది. ఈ ఉప్పు సత్యాగ్రహంలో మరొక విశేషం ఏమిటంటే మహిళలు పెద్ద సంఖ్యలో ఉద్యమంలో పాల్గొన్నారు.

The use and production of khadi cloth usage was increased greatly. Foreign garments were banished and burnt in huge fires. The government took massive measures to suppress the non-cooperation movement. Over 30,000 activists have been detained in jail under various cases. Another effect of the Non-Cooperation Movement was that people lost fear of the Jail and colonial government.

Gandhi achieved absolute dominance over the All India National Congress Party. There were sporadic incidents of violence during the non-cooperation movement. A Muslim tribe, "*Mapla*" living in the Kerala region, rebelled against the British government. This rebellion turned into a Hindu-Muslim religious conflict. In addition to this, the Prince of Wales, son of Emperor George V, visited India from 17th of November. On this occasion, the trip was boycotted by national leaders.

Although most of these protests were peaceful, but there were incidents of violence in the city of Bombay almost 53

4.7 రౌండ్ టేబుల్ సమావేశాలు, కమ్యూనల్ అవార్డ్, 1935 భారత ప్రభుత్వ చట్టం:

సైమన్ కమిషన్ నివేదిక 27 మే 1930 న ప్రచురించబడింది. ఇందులో డొమినియల్ ప్రతిపత్తి లేకపోవడం జాతీయవాదులను తీవ్రంగా నిరాశపరిచింది. వైస్రాయ్ జూలై 9న రౌండ్ టేబుల్ కాన్ఫరెన్సు సూచించారు. అదేవిధంగా డొమినియల్ ప్రతిపత్తి హామీ సజీవంగానే ఉందని ప్రకటించాడు. ఈ రౌండ్ టేబుల్ సమావేశం మొదటి సెషన్ నవంబర్ 12న ప్రారంభమైంది. ఈ సమావేశాలలో కాంగ్రెస్ పార్టీ పాల్గొలేదు. కాంగ్రెస్ పార్టీ లేని రాజ్యాంగపరమైన చర్చలు అర్థరహితం అని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం భావించింది. గాంధీని, కాంగ్రెస్ నాయకులను నిర్బంధం నుండి విడుదల చేసి కాంగ్రెస్ పార్టీపై నిషేధం ఎత్తివేసింది. గాంధీకి ఇర్విన్ కు మధ్య సంభాషణలు జరిగి మార్చ్ 5న 1931 లో ఒప్పందం కుదిరింది. ఈ ఒప్పందం ప్రకారం వ్యక్తిగత అవసరాలకు ఉప్పును తయారు చేసుకోవడానికి ప్రభుత్వం అంగీకరించింది మద్యం దుకాణాలు ముందు శాంతియుత పికెటింగ్ కు అంగీకరించింది. తీవ్రమైన ఆరోపణలు లేని రాజకీయ ఖైదీల అందరినీ విడుదల చేసింది. కాంగ్రెస్ తరపున గాంధీ శాసనోల్లంఘనఉద్యమాన్ని నిలుపుదల చేశారు. రౌండ్ టేబుల్ సమావేశం రెండవ సెషన్ లో పాల్గొనడానికి అంగీకరించాడు. భారతదేశంలో రాజకీయరంగంలో తీసుకురావలసిన మార్పులను సూచించటానికి భారత రౌండ్ టేబుల్ కాన్ఫరెన్స్ మూడు సెషన్లుగా జరిగింది సైమన్ కమిషన్ చైర్మన్ 1929 అక్టోబర్ 16న అప్పటి బ్రిటన్ ప్రధానమంత్రి రమ్సే మెక్ డోనాల్డ్ కు లేఖ రాస్తూ భారత్ లో రాజ్యాంగ సంస్కరణలపై చర్చించేందుకు భారత్, బ్రిటన్ ల లోని రాజకీయ పార్టీల మరియు సంస్థానాల ప్రతినిధులతో కాన్ఫరెన్స్ నిర్వహించవలసిందిగా సూచించాడు అతని సూచనలను బ్రిటన్ మంత్రిమండలి అంగీకరించింది ఆ తర్వాత భారత గవర్నర్ జనరల్ లార్డ్ ఇర్విన్ ఇండియాకు త్వరలో స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి కల్పించడం బ్రిటన్ విధానం అని, సైమన్ కమిషన్ నివేదిక సమర్పించిన తర్వాత లండన్ లో రౌండ్ టేబుల్ కాన్ఫరెన్స్ జరుగుతుందని ప్రముఖ ప్రకటన చేశారు దీన్నే దీపావళి ప్రకటన, 1929 అక్టోబర్ 31 ప్రకటన అని కూడా అంటారు. ఈ రౌండ్ టేబుల్ కాన్ఫరెన్స్ లు మూడు సెషన్లుగా జరిగాయి. మొదటి సెషన్ నవంబర్ 1930

people were killed. Even though Gandhi made great efforts in Bombay city to stop this violence, not much result was seen. Gandhi who felt that the people did not properly understand the principles of Satyagraha He temporarily postponed the civil disobedience movement was initiated at Bardoli. On December 6, 1921, Indian national Congress meetings were held in Ahmedabad, although Chittaranjan Das was elected as the president of this meeting, Hakeem Ajmal Khan was the president and conducted the meetings as he was in jail.

The Chauri Chaura Incident

On 5th of February, 1922 a large procession of peasants took place in the village of Chauri Chaura in the Gorakhpur district of Uttar Pradesh. The outrageous and oppressive actions were taken by the police; the protestors were enraged and burnt the police station killing 22 policemen in retaliation. There were also some incidents of violence at Bereli in Uttar Pradesh. Deeply disturbed by this incident, Gandhi stopped the non-cooperation movement as he realized that the Satyagraha activists had not yet properly understood the principles of Satyagraha and people were not ready for non-violence struggle. Gandhi felt that any such violent movement could be crushed by the government with brutal force. The Congress working Committee which met at Bardoli and cancelled all programs related to civil disobedience.

Gandhi's sudden suspension of the Non-Cooperation Movement was strongly opposed across the country which caused severe pain to the patriots. Subhash Chandra Bose, one of the influential youth leaders of that time, commented

– జనవరి 1931 మధ్య జరిగింది. బ్రిటన్ రాజకీయ పార్టీల నుంచి 16 మంది ప్రతినిధులు భారత సంస్థానాల నుంచి 16 మంది బ్రిటిష్ ఇండియా నుంచి 57 మంది ప్రతినిధులు పాల్గొన్నారు.

బ్రిటిష్ ప్రభుత్వంపై అసంతృప్తితో ఉన్న కాంగ్రెస్ కాన్ఫరెన్సు బహిష్కరించింది. అయితే ఇతర రాజకీయ పార్టీలు గ్రూపులైనా ముస్లిం లీగ్ నుంచి మహమ్మద్ అలీ జిన్నా, హిందూ మహాసభ నుండి బి.ఎస్. మూంజే, ఎమ్.ఆర్. జయకర్, ఇండియన్ లిబరల్ కాన్ఫరెన్స్ నుండిజే బహదూర్ చింతామణి, అణిచివేయబడిన కులాల నుండి బి.ఆర్. అంబేద్కర్ పాల్గొన్నారు. బలహీన కేంద్ర ప్రభుత్వంతో సమైక్యను ఏర్పాటు చేసేందుకు భారత సంస్థానాధిపతులు అంగీకరించారు. అయితే మైనార్టీలకు రాజకీయ ప్రాతినిధ్యం అంశం పై మతతత్వ పార్టీలు ఒక అంగీకారానికి రాలేకపోయాయి. కాంగ్రెస్ ప్రాతినిధ్యం లేకుండా భారత రాజ్యాంగ సంస్కరణలపై కాన్ఫరెన్స్ అర్థరహితం అని బ్రిటన్ ప్రభుత్వం అవగాహనకు వచ్చింది.

రౌండ్ టేబుల్ కాన్ఫరెన్స్ రెండవ సెషన్ సెప్టెంబర్ 1931 – డిసెంబర్ 1931 వరకు జరిగింది. ఈ సెషన్కు కాంగ్రెస్ తరపున గాంధీ ప్రతినిధిగా హాజరవ్వగా, ఇతర రాజకీయ పార్టీలు గ్రూప్ ప్రతినిధుల నుండి వివిధ వ్యక్తులు హాజరయ్యారు. మైనార్టీలకు రాజకీయ ప్రాతినిధ్యం ఎటువంటి పురోగతిలేక సదస్సు స్తంభించిపోయింది. ఈసారి ముస్లిములకే కాక అణగారిన కులాలకు కూడా ఎన్నికల ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల డిమాండ్ వచ్చింది. రాజకీయ ప్రాతినిధ్య సమస్యను పక్కకు పెట్టి, రాజ్యాంగపరమైన సంస్కరణల అంశాలను చర్చించాలని గాంధీ వాదించాడు. అయితే ముస్లింల ప్రతినిధులు, మిగిలిన సభ్యులు దీనిని తిరస్కరించారు. దీనితో సదస్సులో ప్రతిష్టంబన నెలకొన్నది.

రౌండ్ టేబుల్ సమావేశం రెండవ సెషన్ లో ముస్లిం లీగ్ పార్టీ మొండి పట్టుదల వలన ఎటువంటి రాజ్యాంగ పురోగతికి వీలు లేక వట్టి చేతలతో గాంధీ భారతదేశ నికి వెనుతిరిగాడు. 1932 జనవరిలో గాంధీ తిరిగి శాసనోల్లంఘన ఉద్యమాన్ని పునర్ ప్రారంభించాడు. అయితే ప్రభుత్వం తీవ్రమైన నిర్బంధాలను విధించడం, ప్రజలలో ఓపిక నశించడం వలన ఈ ఉద్యమం ఎక్కువ రోజులు కొనసాగలేదు. గాంధీ శాసనోల్లంఘన ఉద్యమాన్ని విరమించుకున్నాడు. రౌండ్ టేబుల్ కాన్ఫరెన్స్ మూడవ సెషన్ నవంబర్ –

that it would be a disaster for the nation to stop the movement at a time when public consciousness was at its peak. Another prominent young leader, Jawaharlal Nehru, said that the whole nation was punished for one isolated incidents of violence. Gandhi was arrested by the British government on charges of treason. After a historic trial, Gandhi was sentenced for six years in prison.

4.5. The Swaraj Party, Simon Commission, Nehru report

The Swarajya Party

Many national leaders did not like Gandhi's decision on with drawl of the Non-Cooperation Movement after Chauri Chaura Incident, which led to split in Indian National Congress. In 1919 on the basis of the Montagu–Chelmsford Reforms report, a section of the Congress party argued that the demand for self-government should be popularized through the legislatures by participating in the ongoing Legislative Council elections, they were called the pro-changers. Similarly, another section of the Congress party Opposed to contest for legislatures, they were known as No Changers. At the end of the discussions on this matter in the congress meetings held in Gaya in 1922, Chittaranjan Das officially announced the new partyarrangements on January 1st, 1923. Swarajya Party was formed with C.R. Das as the President and Motilal Nehru as the Secretary.

The objectives of the Swarajya Party coincide with the objectives of the Congress Party. But the leaders of this Swarajya Party felt that it was necessary to enter the legislatures to prevent the passage of anti-people and anti-

డిసెంబర్ 1932 వరకు జరిగింది. ఈ సమావేశానికి కాంగ్రెస్ ప్రతినిధులు హాజరు కాలేదు. మిగిలిన పార్టీల ప్రతినిధులు కూడా మొదటి రెండు సమావేశాలతో పోల్చుకుంటే చాలా తక్కువ మంది మాత్రమే హాజరయ్యారు ఈ సెషన్ లో ప్రతినిధులు దాదాపు అన్ని అంశాల పైన అంగీకరించారు. మూడు సెక్షన్లలో భారత రాజ్యాంగ సంస్కరణలపై చర్చించి వాటిపై బ్రిటన్ ప్రభుత్వం 1933 మార్చిలో శ్వేత పత్రం విడుదల చేసింది. ఈ శ్వేత పత్రాన్ని బ్రిటన్ పార్లమెంటు జాయింట్ కమిటీ పరిశీలించి 1934 అక్టోబర్లో ఆమోదించింది.

ఈ కమిటీ నివేదిక ఆధారంగా బిల్లును రూపొందించి భారత ప్రభుత్వ చట్టం 1935 పేరుతో బ్రిటన్ పార్లమెంటు ఆమోదించింది. రౌండ్ టేబుల్ సమావేశాలు ముగిసిన అనంతరం 1932ఆగస్టు 16వ తేదీన బ్రిటన్ ప్రధానమంత్రి రామ్ సేమ్ మెక్ డోనాల్డ్ . ప్రొవెన్షనల్ శాసన మండల్లోని జాతుల ప్రాతినిధ్యం అంశంపై ఒక ప్రకటన చేశాడు. ఈ ప్రకటనను "కమ్యూనల్ అవార్డు" లేదా రామ్ సే మెక్ డోనాల్డ్ కమ్యూనల్ అవార్డ్ అని పిలుస్తారు. ఈ చట్టం ద్వారా ముస్లింలతో పాటుగా అణిచివేయబడిన కులాలకు (డిప్రెసెడ్ క్యాస్ట్), మరికొన్ని వర్గాలకు ప్రత్యేకమైన ఎలక్ట్రోలర్ నియోజకవర్గాలను కేటాయించారు. దీని ద్వారా అణచివేయబడిన కులాల వాళ్లకు రెండు ఓట్లు లభిస్తాయి. సాధారణ నియోజకవర్గ ఎన్నికలలో పాల్గొనడంతో పాటుగా, ఈ కులాల వారికి కేటాయించిన ప్రత్యేక నియోజకవర్గం ఎన్నికలలో కూడా ఓటు వేయవలసి ఉంటుంది. ఈ విధమైన ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యం వివాదాస్పదమైనది. దీనిని వ్యతిరేకిస్తూ గాంధీ 1932 సెప్టెంబర్ లో పూనాలోని ఎర్రవాడ జైలులో ఆమరణ నిరాహార దీక్షను ప్రారంభించాడు.

అణిచివేయబడిన కులాల నాయకుడైన డాక్టర్ బి.ఆర్ అంబేద్కర్ గారు హిందూ మత నాయకులతో చర్చలు జరిపి గాంధీ సమక్షంలో ఒక అంగీకారానికి వచ్చారు. 1932 సెప్టెంబర్ 26 న ఒప్పందం కుదిరింది. ఈ ఒడంబడికను పూనా ఒడంబడికను అని పిలుస్తారు. దీని ద్వారా అణిచివేయబడిన కులాల వాళ్ళు ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల కోరికను వదులుకున్నారు. దీనికి ప్రతిగా సాధారణ నియోజకవర్గాలలోని కొన్ని స్థానాలు ఈ కులాల వారికి రిజర్వు చేయబడ్డాయి.

nationalist laws by the legislatures. In February 1923, a compromise was reached between these two sections of the Congress party. In the general elections held in November 1923, the Swarajya Party won good victories in the Central Provinces, Bengal and Assam. About 48 members of the Swarajya Party were elected to the Central Legislative Assembly.

There they formed the National-list Party with independents under the leadership of Muhammad Ali Jinnah. They acted effectively in the legislatures and exposed the flaws in the governance of the government. As a result of their criticism, the government set up the Maddiman Committee to re-examine the 1919 Act. Consequently, the leaders of Swarajya Party in chronological order they Split and weakened. The 1926 elections did not achieve good results. Eventually, in 1930, the Swarajya Party ceased to exist and leaders of the party rejoined their parent organization, the Congress party.

The Hindu-Muslim unity formed during the Khilafat movement did not last for long as religious clashes took place in many parts of the country between them. Some of these caused serious death toll. Many attempts to create an atmosphere of harmony between these two communities have failed. These communal conflicts gradually weakened the freedom struggle.

సైమన్ కమిషన్ నివేదిక మరియు రౌండ్ టేబుల్ సమావేశాలు చర్చల ఆధారంగా బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం భారతదేశంలో రాజ్యాంగ పరమైన మార్పులను చేస్తూ భారత ప్రభుత్వ చట్టం 1935ను రూపొందించింది. భారత ప్రభుత్వ చట్టం 1935 లో పది షెడ్యూల్ మరియు 321 విభాగాలు ఉన్నాయి. ఈ చట్టం లో ప్రధానంగా మూడు అంశాలు ఇమిడి ఉన్నాయి. జాతీయ స్థాయిలో కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేశారు. కౌన్సిల్ ఆఫ్ స్టేట్ అనే ఎగువ సభ, హౌస్ ఆఫ్ అసెంబ్లీ అని పిలవబడే దిగువ సభ ఏర్పడ్డాయి. ప్రావిన్సులు స్థాయిలో ప్రజా ప్రభుత్వాలకు మరిన్ని అధికారాలు కేటాయించడం, రాజ్యాంగ పరిరక్షణ మరియు కేంద్రం– రాష్ట్రాల మధ్య వివాదాలు పరిష్కరించడానికి ఒక ఫెడరల్ కోర్టును ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది.

శాసన అధికారాలను మూడు తరగతులుగా విభజించారు. కేంద్ర జాబితాలో 59 అంశాలు, రాష్ట్రాల జాబితాలో 5 4 అంశాలు మరియు ఉమ్మడి జాబితాలో 36 అంశాలు ఉన్నాయి. కేంద్ర సమైక్య మరియు రాష్ట్రాల మధ్య వివాదాలను పరిష్కరించడానికి రాజ్యాంగాన్ని విశ్లేషించడానికి ఒక ఫెడరల్ కోర్ట్ ఏర్పాటు చేశారు. ప్రావిన్సులు స్థాయిలో ద్వంద ప్రభుత్వం స్థానంలో కొంతస్థాయిలో బాధ్యతాయుతమైన ప్రభుత్వాలను ఏర్పాటు చేశారు. ఈ చట్టాన్ని విమర్శిస్తూ జవహర్లాల్ నెహ్రూ "ఇంజనులేని కారును బలమైన బ్రేకులతో ఇచ్చారు" అని అన్నాడు. భారతదేశంలో రాజ్యాంగ అభివృద్ధిలో 1935 భారత ప్రభుత్వ చట్టం ఒక ముందడుగుగా చెప్పకతప్పదు. 1935 చట్టం ప్రకారం 1937 లో సాధారణ ఎన్నికలు జరిగాయి ఈ ఎన్నికలలో కాంగ్రెస్ పార్టీకి మంచి ఫలితాలు వచ్చాయి మద్రాసు బీహార్ ఉత్తర్ ప్రదేశ్ బొంబాయి సెంట్రల్ ప్రొవిజన్స్ ఒరిస్సాలలో కాంగ్రెస్ పార్టీకి స్పష్టమైన మెజారిటీ వచ్చింది అస్సాంలో మొత్తం 108 సీట్లలో 35 సీట్లను గెలుచుకొని కాంగ్రెస్ అత్యధిక స్థానాలు కలిగిన పార్టీగా అవతరించింది నార్త్ వెస్ట్ ప్రెసిడెంట్ లో 50 సీట్లకు గాను 19 సీట్లు గెలుచుకున్నది ముస్లిం లీగ్ కు కాంగ్రెస్ పార్టీకి పోల్చుకుంటే చేదు ఫలితాలు వచ్చాయి. ప్రెవిజన్షియల్ శాసనసభల్లో ముస్లింలకు కేటాయించిన మొత్తం 482 సీట్లలో ముస్లింలు కేవలం 51 స్థానాలను మాత్రమే దక్కించుకోగలిగింది కాంగ్రెస్ టికెట్ల పైన 58 సీట్లలో పోటీ చేసిన జాతీయవాద ముస్లింలు 26 సీట్లు దక్కించుకున్నారు.

Demonstrations against the Simon Commission

The Muddiman Committee or the Reforms Enquiry Committee (1924) was a committee lead by Sir Alexander Muddiman, with nine members and was formed to enquire the progress of montaguchelmsford reforms. It suggested setting up a royal Commission to suggest constitutional changes. On 8th of November 1927, British government announced to establish Indian law commission which was set up under the chairmanship of John Simon also known as Simon Commission, 1927.

Public demonstrations with slogans "*Simon Go back*".

The Indian Statutory Commission consisted of seven members under the chairmanship of the distinguished lawyer, Sir John Simon. The committee was formed with four members from the Conservative Party, two members from the Labour Party and one member from the Liberal party. The lack of Indian representation in this commission became the focus of

కాంగ్రెస్ పార్టీకి స్పష్టమైన మెజార్టీ వచ్చిన రాష్ట్రాలలో మంత్రి మండలి లో ముస్లిం లీగ్ పార్టీ సభ్యులకు స్థానం కల్పించకపోవడం కాంగ్రెస్ పార్టీకి ముస్లిం లీగ్ మరింతగా దూరమైంది. మతపరమైన విభజనను మరింతగా పెంచింది.

4.8 కాంగ్రేస్ మంత్రుల రాజీనామా, క్రిప్స్ మిషన్

జర్మనీ నియంత హిట్లర్ పోలాండ్ మీద దాడి చేయడంతో 1939 లో రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం ప్రారంభమైంది. బ్రిటన్ , రష్యా, ఫ్రాన్స్ ఒక గ్రూపు గాను జర్మనీ ,జపాన్ ,ఇటలీ ఒక గ్రూపు గాను యుద్ధంలో పాల్గొన్నాయి. భారత వైస్రాయ్ లిన్ లిత్ గొ భారత జాతీయ నాయకులను గాని రాష్ట్రాలలో అధికారంలో ఉన్న కాంగ్రెస్ పార్టీ నాయకులను గాని సంప్రదించకుండా ఏకపక్షంగా భారతదేశం బ్రిటన్ తరుపున రెండవ ప్రపంచ యుద్ధంలో పాల్గొంటున్నది అని ప్రకటించాడు. దీనికి నిరసనగా రాష్ట్రాలలోని కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వాలు రాజీనామా చేశాయి. 1939 సెప్టెంబర్ లో సమావేశమైన కాంగ్రెస్ పార్టీ వర్కింగ్ కమిటీ సామ్రాజ్యవాద యుద్ధంతో భారతదేశానికి ఎటువంటి సంబంధం లేదని, ఒకవేళ భారతదేశం యుద్ధంలో పాల్గొనాలి అంటే యుద్ధ ఆశయాలు ఏమిటో అవి భారతదేశానికి ఏ విధంగా అనువర్తిస్తాయో ప్రకటించాలని కోరింది. రాష్ట్రాలలో పాలనలో ఉన్న కాంగ్రెస్ మంత్రివర్గాలతో సంప్రదించకుండానే ఏకపక్షంగా వైస్రాయ్ యుద్ధ ప్రకటన చేయడంను కాంగ్రెస్ పార్టీ తప్పు పట్టింది. అందుకు నిరసనగా రాష్ట్రాలలో ఉన్న కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వాలు రాజీనామా సమర్పించాయి. యుద్ధ ఆశయాలు భారతదేశానికి ఏ విధంగా వర్తింప చేస్తారో తెలపాలని డిమాండ్ చేసింది.

రెండవ ప్రపంచ యుద్ధ సమస్యలలో ఉన్న ప్రభుత్వాన్ని ప్రజా ఉద్యమాలతో ఇబ్బందులు పెట్టకూడదు అన్న ఉద్దేశంతో కాంగ్రెస్ పార్టీ వ్యక్తి సత్యాగ్రహం ద్వారా స్వాతంత్ర పోరాటాన్ని కొనసాగించాలని భావించింది. ఇందులో భాగంగా ఆచార్య వినోబభావే వ్యక్తి సత్యాగ్రహం చేసి మొదటి సత్యాగ్రహుడిగా అరెస్టు కు గురికాగా, జవహర్లాల్ నెహ్రూ రెండవ సత్యాగ్రహుడిగా అరెస్టు కాబడ్డాడు. దేశవ్యాప్తంగా వేల సంఖ్యలో కాంగ్రెస్ కార్యకర్తలు వ్యక్తి సత్యాగ్రహం చేసి అరెస్టు అయ్యారు.

majority, inspite of having two Indian parliamentary members in their parliament as Satyendra Prasanna Sinha, 1st Baron Sinha, member of the British, House of Lords and Shapurji Dorabji Saklatvala, a British Member of Parliament (MP), House of commons for the UK Labour Party.

The controversies were started on this commission before it began to work. This committee will study the policy of government in British India and report on the possibilities of establishing a responsible government. This had become a political boycott by all major political parties and signed a statement to boycott the commission's visit. Massive public demonstrations were held against the visit of Simon Commission mainly in the cities with the slogan "*Simon Go back*". Even in these adverse conditions the commission completed its work and submitted its report in 1930. Autonomy was not even mentioned as a minimum long-term goal in this report and it rejected all claims of transfer of powers from the centre. As expected, all the major political parties of the country, including the Muslim League, completely rejected the proposal. Even the Viceroy, stated that this commission report failed to assess the actual situation.

The Nehru Report

By opposing the appointment of the Simon Commission, Lord Birkenhead, the Indian Secretary, announced that he would consider a constitution that would be acceptable to all Indians. In response to this, representatives of 29 organizations had attended the All- Party Conference held in Delhi on 12th of February, 1928. About 25 such meetings were held in a

1941 డిసెంబర్ నాటికి జపాన్ యుద్ధ రంగంలో ప్రవేశించి సింగపూర్, మలయా, జావా మరియు బర్మాలోని కొంత భాగాన్నిఆక్రమించింది. దీనితో యుద్ధం భారతదేశ ప్రవేశ ద్వారం వద్దకు చేరుకున్నట్లయింది. భారతదేశంలోని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికి రాబోయే విపత్తులను తప్పించడానికి భారతీయ నాయకుల సహకారం యుద్ధ సన్నద్ధతకు ఎంతో అవసరం అని అమెరికా, చైనా మొదలైన మిత్ర దేశాలు వాళ్ళు భావించి, బ్రిటన్ పై ఒత్తిడి తేవడంతో భారత జాతీయవాదానికి సానుభూతిపరుడుగా పేరుపొందిన బ్రిటన్ మంత్రివర్గంలోని ప్రముఖ సభ్యుడైన సర్ స్టాఫ్ ఫోర్ట్ క్రిప్స్ ను భారత జాతీయ నాయకులతో సంప్రదింపుల కొరకు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం భారతదేశానికి పంపింది.

క్రిప్స్ 1942 మార్చి 23న కొన్ని ప్రతిపాదనలతో భారతదేశం వచ్చాడు. యుద్ధానంతరం భారతదేశానికి డొమినియన్ ప్రతిపత్తి ఇవ్వబడుతుందని ప్రతిపాదించాడు. భారత జాతీయ నాయకులు తక్షణం బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం ఇవ్వాలని కోరుకున్నారు. క్రిప్స్ పతిపాదనలపై గాంధీ వ్యాఖ్యానిస్తూ దివాలా తీయబోయే బ్యాంకుజారీ చేసిన ముందస్తు తేదీ చెక్కు లా ఉంది ఈ ప్రతిపాదన అని అన్నాడు. ఈ విధంగా క్రిప్స్ రాయబారం విఫలం చెందింది.

4.9 క్విట్ ఇండియా ఉద్యమము:

క్రిప్స్ మిషన్ వైఫల్యం తర్వాత జాతీయ రాజకీయాలలో నిరాశ పూర్వక పరిస్థితులు ఏర్పడ్డాయి. మరొకవైపున జపాన్ సైన్యం భారత సరిహద్దుల వరకు వచ్చేసింది. ఈ పరిస్థితులలో జపాన్ వారి దండయాత్రను నివారించడానికి తక్షణం బ్రిటిష్ వాళ్ళు భారతదేశం వదిలి వెళ్లాలని భారత జాతీయ నాయకులు భావించారు.

బొంబాయిలో ఆగస్టు 8 న జరిగిన అఖిల భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ కమిటీ ఉద్యమానికి ఆమోదం తెలుపుతూ ఉద్యమం నిర్వహణ విధివిధానాల రూపకల్పన బాధ్యతలను గాంధీకి అప్పగించింది. తన చారిత్రక ఉపన్యాసంలో గాంధీ స్వేచ్ఛ కంటే తక్కువ ఏమీ కోరుకోకూడదని ప్రబోధించాడు. చేయండి లేదా చావండి, విజయమో వీర స్వర్గమో అన్న నినాదాలు ఇచ్చాడు. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఆగస్టు 9వ తేదీ తెల్లవారుజామున గాంధీతో సహా కాంగ్రెస్ నాయకులందరినీ నిర్బంధించింది. కాంగ్రెస్ కమిటీలను చట్ట విరుద్ధం అని

period of three months. In May 1928, a sub-committee was formed under the chairmanship of Motilal Nehru to draft the constitution. Sir Tej Bahadur Sapru, Subhash Chandra Bose, Sir Ali Imam, Qureshi etc. were members of it. The report produced by this committee is known as the Nehru Report.Muhammad Ali Jinnah proposed 14 changes to Nehru's report. As none of these changes were accepted by the rest, so Jinnah became a complete separatist.

4.6. Lahore Congress- Poorna Swaraj, Civil disobedience movement (SaltSatyagraha)

Lahore Congress meeting was held on 29th of December 1929, Unrest and dissatisfaction had grown among the Indian youth due to the promises made by the British. Leftist ideology gradually began to spread. At this critical juncture bold action was required to lead the people of the country towards the freedom movement. Jawaharlal Nehru, representing the youth in the Congress party, presided over these meetings and called out for Poorna Swaraj. He wanted complete freedom with

ప్రకటించింది. ప్రజలకు నాయకత్వం లేకుండా చేసింది. దేశవ్యాప్తంగా ప్రజలు ఎక్కడికక్కడ ఆందోళనలు ప్రారంభించారు. ప్రభుత్వ ఆస్తులను ధ్వంసం చేయడం, ప్రభుత్వ భవనాలపై జాతీయ జెండాను ఎగరవేయడం, టెలిగ్రామ్ వైర్ లు కత్తిరించి వేయడం, రైలు పట్టాలను తొలగించడం లాంటి హింసాత్మక చర్యలకు దిగారు. విద్యార్థులు, కార్మికులు సమ్మెలు ప్రారంభించారు.

కొన్ని ప్రాంతాలలో సొంత పరిపాలనను ప్రారంభించారు. ప్రభుత్వం తీవ్రమైన అణిచివేత చర్యలు తీసుకున్నది. సైన్యం పోలీసు బలాలను ఉపయోగించి ఈ ఉద్యమాన్ని అణిచివేసింది. నాయకుల మార్గదర్శకత్వం అవసరం లేకుండానే ప్రజలు తమంతకు తామే సొంతంగా ఉద్యమం నిర్వహించుకోగల స్థాయికి చేరుకున్నారు. తాత్కాలికంగా హింసను ఉపయోగించి ప్రజా ఉద్యమాన్ని అణిచివేసినా ఈ ఉద్యమం ప్రభుత్వాన్ని భయపెట్టి బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ నైతిక ధైర్యాన్ని దెబ్బతీసింది. క్విట్ ఇండియా ఉద్యమం భారత స్వాతంత్ర్య ఉద్యమానికి పరాకాష్టగా నిలిచింది.

వేవెల్ ప్లాన్: గాంధీకి జిన్నాకు మధ్య జరిగిన చర్చలు విఫలం కావడంతో నెలకొన్న ప్రతిష్టంబనను తొలగించడానికి గవర్నర్ జనరల్ వేవెల్ సిమ్లా లో ఒక సమావేశాన్ని ఏర్పరిచి అన్ని రాజకీయ పక్షాలను ఆహ్వానించి క్రింది ప్రతిపాదనలు చేశాడు. ఈ ప్రతిపాదనలను వేవెల్ ప్లాన్ అని పిలుస్తారు. ఈ క్రింది ప్రతిపాదనలపై చర్చలు జరపడానికి సిమ్లా సమావేశాలు జరిగాయి. గవర్నర్ జనరల్ మరియు కమాండర్ ఇన్ చీఫ్ తప్ప మిగిలిన అన్ని స్థానాలు భారతీయులతో కార్యనిర్వహణ మండలి ఏర్పడాలి. హిందువులకు మరియు ముస్లింలకు సమాన ప్రాతినిధ్యం ఉండాలి. మంత్రుల సలహా మేరకు గవర్నర్ జనరల్ వీటో అధికారాన్ని ఉపయోగించాల్సి ఉంటుంది. అయితే ముస్లిం సభ్యులను ముస్లిం లీగ్ మాత్రమే ఎన్నుకోవాలి అని జిన్నా పట్టు పట్టడంతో సమావేశాలు విఫలం చెందాయి.

క్యాబినెట్ మిషన్ :

అధికార బదలాయింపు పై జాతీయ నాయకులతో చర్చించడానికి మార్చ్ 1946 లో ముగ్గురు మంత్రులు (లార్డ్ పాథిక్ లారెన్స్, సర్ స్టాఫోర్డ్ క్రిప్స్ మరియు ఎ.వి అలెగ్జాండర్) తో కూడిన క్యాబినెట్ రాయబారాన్ని బ్రిటిష్ వాళ్ళు భారతదేశానికి పంపించారు. ప్రత్యేక పాకిస్తాన్ దేశాన్ని కోరుకుంటున్న

no exceptions. In 26th January 1930, was recognized as Poorna swaraj day or complete Independence Day and declared to celebrate Independence Day on 26th January all over country.

The Congress Working Committee has given approval to the civil disobedience Movement. In February 1930, the Congress Working Committee gave full power to Gandhi for organizing the movement. Before starting the civil disobedience movement, Gandhi presented an 11 -point ultimatum to the then Viceroy Lord Irvine. When the Viceroy did not respond to this, he wrote a letter on 2nd March announcing the civil disobedience movement that he would violate the salt laws.

On 12th March 1930 Gandhi started a mass with 78 members from Sabarmati Ashram to the sea coast protesting against the tax imposed by government on the salt which is essential commodity of all mankind. A distance of 240 miles was covered by walking at rate of 20 miles per day. This

Gandhi leading the famous 1930 Salt March

మహమ్మదీయ నాయకుల కోరికను కేబినెట్ రాయబారవర్గం అంగీకరించలేదు. మే 1946 లో ఈ క్యాబినెట్ మంత్రులు రాజ్యాధికార బదలాయింపు పై ఈ క్రింది సూచనలు చేశారు. భారత రాజ్యం రాష్ట్రాల, సంస్థానాలసమితి గా ఉ ంటుంది. రక్షణ, విదేశాంగ వ్యవహారాలు, కమ్యూనికేషన్లు మాత్రమే కేంద్ర పరిధిలో ఉంటాయి. రాష్ట్రాలు అధిక స్వయంప్రతిపత్తిని కలిగి ఉంటాయి. బ్రిటిష్ ఇండియా లోని రాష్ట్రాలను మూడు వర్గాలుగా విభజిస్తారు అవి (a) హిందువులు ఎక్కువగా ఉన్న రాష్ట్రాలు. (b) ముస్లింలు ఎక్కువగా ఉన్న రాష్ట్రాలు. (C) హిందువులు ముస్లింలు సమానంగా ఉన్న రాష్ట్రాలు. మత పరమైన సమస్యలు వచ్చినప్పుడు ఆ ప్రాంతంలోని మెజారిటీ మత వర్గ శాసన ప్రతినిధుల మెజారిటీ ద్వారా నిర్ణయాలు తీసుకోవాలి. భారత రాజ్యాంగ సభను ఏర్పాటు చేసుకోవాలి.

ఇందులో రాష్ట్రాల జనసంఖ్యను బట్టి వాటికి కొన్ని స్థానాలు కేటాయించాలి సభ్యులను రాష్ట్రాల శాసనసభల సభ్యులు ఎన్నుకుంటారు. సాధ్యమైనంత త్వరగా ప్రధాన రాజకీయ పక్షాలతో కూడిన తాత్కాలిక ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేయాలి. భారత ముస్లిములకు కాదు ఏకైక ప్రతినిధి అన్న ముస్లింలీగ్ వాదనను కాంగ్రెస్ అంగీకరించలేదు. ముస్లిం లీగ్ పార్టీ మొదట ప్రణాళికను అంగీకరించిన ఆపై తాత్కాలిక ప్రభుత్వం నుండి, రాజ్యాంగ సభ కార్యకలాపాలను నుండి విరమించుకున్నది.

1946 జూన్ నెలలో రాజ్యాంగ సభకు జరిగిన ఎన్నికలలో కాంగ్రెస్ కు205, ముస్లిమ్ లీగు కు 73 స్థానాలు లభించాయి. తాత్కాలిక ప్రభుత్వంలో లో కాంగ్రెస్ కు ఆరు స్థానాలు ముస్లిమ్ లీగు కు ఐదు స్థానాలు లభించేటట్లు వైస్రాయ్ కొత్త ప్రతిపాదన తెచ్చాడు. ఈ ప్రతిపాదనకు అంగీకరించిన కాంగ్రెస్ జవహర్లాల్ నెహ్రూ నాయకత్వంలో ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పరచింది.పాకిస్తాన్ సాధనలో భాగంగా ముస్లిం లీగ్ పార్టీ ప్రత్యక్ష చర్యకు పిలుపు ఇచ్చింది. 1946 ఆగస్టు 16 వ తేదీన “అసమ్మతి దినం” నిర్వహించింది. ఈ సందర్భంగా దేశంలో మతహింస ప్రారంభమై దేశమంతటా వేగంగా వ్యాపించింది.

భారత దేశంలో నెలకొన్న అనిశ్చిత పరిస్థితులు ప్రమాదకరంగా పరిగణిస్తాయి అని భావించిన బ్రిటన్ ప్రధానమంత్రి అట్లీ జూన్ 1948 లోపల బ్రిటిష్ వాళ్ళు భారతదేశం వదిలి వెళ్తారని ఫిబ్రవరి 20,1947 న ప్రకటించారు.

March is known as Dandi March or Salt Satyagraha, which stirred a great sensation across the country.

Gandhi leading the famous 1930 Salt March

In this movement, the protestors acted as non violently without any sistance, boycott of foreign goods and also protests were held in front of liquor shops. Another feature of this Salt Satyagraha was that women participated in the movement in large numbers.

4.7. Round table conferences, Communal Award, Government of India Act, 1935

The Simon Commission Report was published on 27 May 1930. The lack of dominion status has seriously disappointed the nationalists. The Viceroy suggested a round table conference on July 9, declaring the guarantee of dominion status as still alive.

The Indian Round Table Conference was held in three sessions to suggest the changes to be brought into the political field of India. On October 16th, 1929, the chairman of the Simon Commission wrote to the then British Prime Minister Ramsay MacDonald and suggested that a conference should be held with the representatives of India, Britain and princely states to discuss the constitutional reforms in India. His suggestions were accepted by the British Council of Ministers. Governor General Lord Irwin made a famous announcement that it was Britain's policy to give independence to India soon and that a round table conference would be held in London after the submission of the Simon Commission report. This

ఈ ప్రకటన ముస్లిం లీగ్ కు పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు పై ఆశలు పెంచాయి. దేశమంతటా మతకలహాలు పెద్ద ఎత్తున చెలరేగి అనిశ్చిత పరిస్థితి నెలకొన్నది. దేశంలో అరాచక పరిస్థితులు తగ్గించాలంటే దేశ విభజన అంగీకరించక తప్పదని నెహ్రూ, పటేల్ మొదలగు జాతీయ నాయకులు అర్థం చేసుకున్నారు. వాస్తవ దృక్పథం ఆధారంగా మార్చ్ 1947 లో కాంగ్రెస్ పార్టీ కార్యవర్గ సమావేశం దేశ విభజనకు అంగీకరిస్తూ తీర్మానించింది.

4.10 మౌంట్ బాటన్ ప్రణాళిక, భారతదేశ విభజన భారత స్వాతంత్ర్యము - 1947

మార్చ్ 1947 లో లెవెల్ ప్రభువు స్థానంలో రాజప్రతినిధిగా మౌంట్ బాటెన్ ప్రభువు వచ్చారు. జూన్ 1947 దేశవిభజనకు ఒక ప్రణాళిక రూపొందించాడు. ఇందులోని ముఖ్య ప్రతిపాదనలు (ఎ) భారతదేశం నుండి బ్రిటిష్ వాళ్లు ఆగస్టు 1947నే నిష్క్రమిస్తారు. (బి) బ్రిటిష్ ఇండియా ను ఇండియా, పాకిస్తాన్ అనే రెండు స్వతంత్ర దేశాలుగా విభజిస్తారు. (సి)స్వదేశీ సంస్థానాల కు భారత్ లో గాని పాకిస్తాన్ లో గాని చేరే అవకాశం మరియు స్వతంత్రంగా ఉండే స్వేచ్ఛ ఉంది. (డి) ప్రజాభిప్రాయ సేకరణ తరువాత బెంగాల్ పంజాబ్ రాష్ట్రాల విభజన జరుగుతుంది. (ఇ)రెండు దేశాల మధ్య సరిహద్దులు నిర్ణయించడానికి సరిహద్దు సంఘాన్ని నియమిస్తారు. (ఎఫ్) ప్రస్తుతం ఉన్న రాజ్యాంగ సభ భారత దేశ రాజ్యాంగాన్ని రూపొందిస్తుంది. పాకిస్తాన్ రాజ్యాంగ రూపకల్పనకు వేరే రాజ్యాంగ సభ ఏర్పడుతుంది. మౌంట్ బాటెన్ ప్రణాళికను ప్రధాన రాజకీయ పార్టీలు అంగీకరించడంతో భారత స్వతంత్ర చట్టాన్నిజూలై 1947 న బ్రిటన్ పార్లమెంటు ఆమోదించింది.

1947 భారత స్వాతంత్ర చట్టం బిల్లును బ్రిటన్ పార్లమెంట్లో ప్రవేశపెట్టడం ఆమోదించడం జరిగింది. ఈ బిల్లు 4 జూలై, 1947న బ్రిటీష్ పార్లమెంట్‌లో ప్రవేశపెట్టబడింది రెండు వారాల కాలవ్యవధిలో జూలై 18న రాజ ఆమోదం పొందింది. బ్రిటిష్ ఇండియా రెండుగా విభజించ బడి భారతదేశం,పాకిస్తాన్ అనే రెండు స్వతంత్ర దేశాలు ఏర్పడి, స్వాతంత్ర్యం పొందాయి.

1947 ఆగస్టు 14న కరాచీలో పాకిస్థాన్ ఏర్పడింది. జిన్నా పాకిస్థాన్ గవర్నర్ జనరల్ అయ్యాడు. ఆధిపత్యం ప్రారంభించబడింది. 1947 ఆగస్టు

was also known as Proclamation of 31st October 1929 or Deepavali declaration.

These round table conferences were held in three sessions. First session was from November 1930 - January 1931, which happened with 16 representatives from British political parties, 16 representatives from Indian colonies and 57 representatives from British India participated. The Congress which was honoured by the report of the Simon Commission had boycotted this conference. But other political parties are groups like Muhammad Ali from Muslim League Jinnah , from the Hindu Mahasabha B. S. Moonje, MR Jayakar, Tej Bahadur Chintamani from Indian Liberal Conference, Dr. B.R Ambedkar has participated from depressed castes.

Indian heads of princely state agreed to form an alliance with a weak central government. However, the religious parties could not come to an agreement on the issue of political representation for minorities.

The Gandhi–Irwin Pact:

The British government has come to understand that the Conference on Indian Constitutional Reforms would be meaningless without Congress representation. Gandhi and the Congress leaders were released from detention and the ban on the Congress party was lifted. On March 5, 1931, talks were held between Gandhi and Irwin.

Under this agreement, the government agreed to manufacture salt for personal consumption and agreed for peaceful picketing in front of the liquor shops. All political

15న భారతదేశానికి స్వేచ్ఛ లభించి స్వతంత్ర దేశంగా మారింది. లార్డ్ మౌంట్‌బాటెన్ గవర్నర్ జనరల్‌గా ప్రమాణ స్వీకారం చేశారు. ఆయన జవహర్ లాల్ నెహ్రూతో భారతదేశానికి తొలి ప్రధానిగా ప్రమాణం చేయించాడు.

భారతదేశ స్వతంత్ర సాధన – మతకలహాలు– గాంధీ హత్య.

ఎంతో మంది దేశభక్తుల చిరకాల స్వప్నమైన స్వతంత్ర భారతదేశం ఆవిష్కృతమైంది. ఈ సందర్భంగా జవహర్లాల్ నెహ్రూ రాజ్యాంగ సభలో మాట్లాడుతూ "ప్రపంచం నిద్రపోయె ఈ అర్ధరాత్రి సమయంలో భారతదేశం తనను తాను కనుక్కొని జాగృతమై నూతన జీవనం ప్రారంభించింది" అని పేర్కొన్నాడు. దేశ విభజన తీవ్రమైన మతకలహాలకు దారి తీసింది. పాకిస్థాన్లోని హిందువులపై దాడులు, అకృత్యాలు జరిగాయి. దీనితో లక్షల కొలది హిందువులు కట్టుబట్టలతో పాకిస్తాన్ వదిలి భారతదేశానికి కాందిశీకులు గా వలస వచ్చారు. దీనికి ప్రతిస్పందనగా భారతదేశంలో కూడా ముస్లిములపై దాడులు జరిగాయి. దీనితో కొంతమంది ముస్లింలు పాకిస్తాన్ కు వలస వెళ్లారు. ఈ మత కలహాలను, కల్లోలాన్ని ఆపే ప్రయత్నంలో ప్రయత్నంలో గాంధీ మతోన్మాదుల చేతిలో హత్యకు గురై 1948 జనవరి 30 న మరణించారు.

4.11 భారతదేశంలో విప్లవాద ఉద్యమాలు

భారత స్వాతంత్ర పోరాటం ప్రధానంగా శాంతియుతంగానే జరిగింది. ఒక వర్గం శాసనబద్ధమైన విజ్ఞప్తులు మీద ఆధారపడగా,మరొక వర్గం ప్రజా పోరాటాల మీద నమ్మకం కలిగి ఉండేది. శాసనబద్ధమైన విజ్ఞప్తుల మీద గాని, ప్రజా పోరాటాల మీద గాని నమ్మకం లేని మరొక వర్గం స్వాతంత్రం సాధించాలనె లక్ష్యం కొరకు సాయుధ పోరాటం మార్గం ఎన్నుకున్నారు. హింసాయుత మార్గాల ద్వారా దేశంలో బ్రిటిష్ వాళ్ళ పాలనను అంతమొందించి సొంత పరిపాలన స్థాపించడం వారి లక్ష్యం. బ్రిటిష్ వారిపై యుద్ధం ప్రకటించే స్థాయిలో ఆయుధాలు, సైన్యం లేదు కావున ప్రజలలో మంచి పేరు లేని బ్రిటిష్ అధికారులను,వారికి సహాయపడుతున్న భారతీయులను చంపడానికి ప్రయత్నించారు. ఈ విప్లవవాదులలో ఎక్కువమంది పట్టణ ప్రాంతాల్లో నివసించే మధ్యతరగతి కుటుంబ నేపథ్యం కలిగిన వారు మరియు నిరుద్యోగులు. రష్యాలోని నిహిలిస్టులు, ఇటలీలోని కార్బోనరీలు, ఐర్లాండ్ లోని సిన్ పిన్ ఉ ద్యమదారులు వీరికి ప్రేరణ కలిగించారు. బెంగాల్ విభజన సందర్భంగా

prisoners without serious charges were released. Gandhi suspended civil disobedience on behalf of Congress. He had agreed to participate in the second session of the round table meeting.

After the Second Session of the Round Table Conference was conducted from September to December 1931. While Gandhi attended this session as a representative of the Congress, various persons from the group representatives of other political parties had attended the session. The conference stalled with no progress in political representation from minorities. This time not only the Muslims but also the depressed castes have demanded special electoral constituencies. Gandhi argued that the issue of political representation should be put aside and the issues of constitutional reform should be discussed. But the Muslim representatives and the rest of the members rejected it, with this, there was a deadlock in the conference.

జరిగిన వందేమాతరం ఉద్యమం సందర్భంగా అతివాద నాయకుల దేశభక్తి, జాతీయవాదం ఈ విప్లవ వాదులకు సైద్ధాంతిక భావజాలం అందించాయి. ఈ విప్లవ కార్యకలాపాలు ప్రధానంగా మహారాష్ట్ర బెంగాలు పంజాబ్ ప్రాంతాలలో కేంద్రీకృతమయ్యాయి.

మహారాష్ట్ర ప్రాంతానికి చెందిన వాసుదేవ్ బల్వంత్ ఫడ్కే విప్లవ వాదులలో ప్రారంభకుడిగా పిలుస్తారు. బ్రిటిష్ వాళ్లకు వ్యతిరేకంగా విప్లవ కార్యకలాపాలు నిర్వహిస్తున్న ఇతడిని హైదరాబాదు నిజాము బ్రిటిష్ వాళ్లకు అప్పగించాడు. బ్రిటిష్ వాళ్ళు ఇతడిని ఆడిన్ జైలుకు తరలించగా అక్కడనే మరణించాడు.

తమిళనాడులో వాంచీ అయ్యార్ అనే విప్లవవాది "భారతమాత అసోసియేషన్" అనే విప్లవ సంస్థను స్థాపించాడు. తిరునల్వేరి కలెక్టర్ అష్ ను హత్య చేసి ఆత్మహత్య చేసుకున్నాడు.

చాప్లేకర్ సోదరులు అని పిలవబడే బాలకృష్ణ చాప్లేకర్ మరియు దామోదర్ చాప్లేకర్ అనే సోదరులు 1893లో "హిందూ ధర్మ పరిరక్షణ సభ" అనే విప్లవ సంఘాన్ని పూనాలో స్థాపించారు. 1897 లో పూనాలో ప్లేగు వ్యాధి వ్యాపించింది. ప్లేగు కమిషనర్ గా పని చేస్తున్న ర్యాండ్ అనే బ్రిటిష్ అధికారి నియంతృత్వం గా వ్యవహరించడం వలన అతడిని ఈ సోదరులు హత్య చేశారు. ఆంగ్ల ప్రభుత్వం వీరిని ఉరితీసింది.

1912 లో రాస్ బిహారీ బోస్, సచిన్ద్రసన్యాలు అనే విప్లవ కారులు ఢిల్లీలో వైస్రాయ్ పై బాంబులు వేసి హత్యాయత్నం చేశారు. ఈ బాంబు దాడి నుండి హార్డింగ్ కొద్దిలో తప్పించుకున్నాడు.

సావర్కర్ సోదరులు గణేష్ సావర్కర్ మరియు వినాయక్ దామోదర్ సావర్కర్ అనే సోదరులు 1899 నందు నాసిక్ లో "మిత్ర మేళా" అనే విప్లవ సంఘాన్ని స్థాపించారు. 1904 ఈ సంస్థ పేరును "అభినవ భారత్" గా మార్చారు. ఈ సోదరులను బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం అండమాన్ ద్వీపాలలో గల కాలాపాని జైల్లో నిర్బంధించి శిక్ష విధించింది. ఈ విప్లవ సంస్థలోని మరొక విప్లవవాది మదన్ లాల్ ధింగ్రా లండన్ లో కర్జన్ విల్లి అనే ఆంగ్ల అధికారిని హత్య చేసి 1909 లో ఉరిశిక్షకు గురి అయ్యాడు.

The Second Round Table Conference (September 7, 1931)

In the second session of the Round Table Conference, Gandhi returned to India with heavy hands as no constitutional progress could be made due to the obstinacy of the Muslim League party. In January 1932, Gandhi resumed the civil disobedience movement. But this movement did not last for long due to severe restrictions imposed by the government and people lost patience. As a result, Gandhi had with drawed the civil disobedience movement.

The third session of the Round Table Conference was held from November-December 1932. Congress representatives did not attend this meeting. The representatives of the remaining parties were also very few in attendance compared to the first two meetings. In this session, the representatives agreed on almost all the point. The British government released a white paper in March 1933, discussing the Indian constitutional reforms in three sections. This White Paper was examined by the Joint Committee of the British Parliament and had approved in October 1934. Based on the report of this committee, a bill was drafted and approved by British Parliament passing 'The Government of India Act' 1935,.

The Communal Award

British Prime Minister Ramsay MacDonald on August 16, 1932 announced 'communal award', after the round table meetings. He made a statement on the subject of separate electrorates in the

“అనుశీలన సమితి” అను సంస్థ ప్రభావశీలమైన బెంగాల్ ప్రాంతానికి చెందిన ప్రముఖ విప్లవ సంస్థ. ఈ సంస్థ డాకా లోను కలకత్తా లోనూ వేరు వేరుగా ఏర్పడింది. ఈ సంస్థకు చెందిన విప్లవ వాదులు ప్రజా వ్యతిరేకులైన ఆంగ్ల అధికారులను చేయడానికి ప్రయత్నించారు. సంధ్య, యుగాంతర్ పత్రికలను నడిపారు. 1908 ముజఫర్ పూర్ జిల్లా జడ్జి కింగ్స్ ఫర్డ్ వాహనంపై బాంబులు వేసిన సంఘటనలోఇద్దరు ఆంగ్ల మహిళలు మరణించారు. ఈ దాడిలో పాల్గొన్న ప్రపుల్ల కుమార్ ఆత్మహత్య చేసుకోగా కుదిరామ్ బోస్ ను 1909 లో ఉరి తీశారు.

వామపక్ష భావజాలం :

1917 లో రష్యాలో కమ్యూనిస్టు విప్లవం విజయవంతం కావడం ప్రపంచాన్ని విశేషంగా ప్రభావితం చేసింది. కార్ల్ మార్క్స్ శాస్త్రీయ సామ్యవాద సిద్ధాంతం ప్రజలలో బహుళ ప్రచారం పొందింది. దీని ప్రభావం భారతదేశ మీద కూడా పడి విప్లవవాద సంస్థలను ప్రభావితం చేసింది. వలస ప్రభుత్వం యొక్క నిరంకుశ పాలన, దుర్భర ఆర్థిక పరిస్థితులు, మొదలైన కారణాలు భారతదేశంలో వామపక్ష సామ్యవాద భావజాలం బలపడడానికి కారణమైనది. భారత కమ్యూనిస్టు పార్టీ సంస్థను ఎం .ఎన్. రాయ్1920 లో తాస్కెంట్ ఏర్పరిచారు. ఈ కమ్యూనిస్టు ఉద్యమాన్ని అణిచివేసే ఉద్దేశంతో భారతదేశంలోని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం1924 లో కాన్పూర్ కుట్ర కేసు ద్వారా అనేకమంది వామపక్ష నాయకులను బంధించింది. ఈ విధంగా1929 మార్చి 20వ తేదీన మీరట్ కుట్ర కేసు ద్వారా అనేకమంది విప్లవ వాదులను ప్రభుత్వం నిర్బంధించింది.

4.12 హిందుస్థాన్ సోషలిస్ట్ రిపబ్లికన్ అశోషియోషన్ %--% లాహోర్ కుట్ర కేసు

అఖిల భారత స్థాయిలో ఏర్పడిన విప్లవాత్మక సంస్థ “హిందూస్థాన్ రిపబ్లికన్ (HRA)”, దీనిని కాన్పూర్ నగరంలో 1924లో సచింద్ర సన్యాల్ మరియు జోసెఫ్ ఛటర్జీ స్థాపించారు. చంద్రశేఖర్ ఆజాద్, రాంప్రసాద్ బిస్మిల్ అనే మొదలైన విప్లవకారులు ఇందులో క్రియాశీలంగా పాల్గొన్నారు. భారతదేశంలో బ్రిటీష్ వారి పాలనను అంతం చేసి భారతదేశాన్ని రిపబ్లిక్ దేశంగా చేయడమే దీని లక్ష్యం. మరొక ప్రముఖ విప్లవకారుడు భగత్ సింగ్ 1925లో ఈ సంస్థలో చేరాడు. హిందుస్థాన్ రిపబ్లిక్ అసోసియేషన్ పేరు లో

Provincial Legislature. This announcement is known as "Communal Award" or Ramsay MacDonald Communal Award. This Act allotted separate electorate constituencies to the depressed Caste voters along with the Muslims. By this the members of the depressed castes will get two votes in addition to participating in the general constituency elections, they will also have to vote in the elections for the special constituencies allotted to them. This form of exclusive representation had become controversial. Against this, Gandhi started "*fast unto death*" in September 1932 at Poona's Errawada Jail.

Dr. BR Ambedkar, the leader of the depressed castes, negotiated with Hindu religious leaders and reached an agreement in the presence of Gandhi. The agreement was signed on 26th of September, 1932. This pact is known as Poona pact. Through this the depressed castes had withdrawn their demand for separate-electorate seats. In return they got some additional seats in general constituencies.

The Government of India Act, 1935

Based on the Simon Commission Report and deliberations at Round Table Conferences, the British Government enacted the 'Government of India Act 1935' making constitutional changes in India. The Government of India Act, 1935, consists of 321 sections and 10 schedules. This act mainly includes formation of a central government at national level, an upper house called council of State and a lower house called the House of Assembly. This act also had allocated more powers to governments at the level of provinces, protecting the

“సోషలిస్టు” అనే పదాన్ని కలుపుతూ ‘హిందుస్థాన్ సోషలిస్ట్ రిపబ్లిక్ అండ్ అసోసియేషన్” గా మార్చాడు. ఈ సంస్థకు అనుబంధంగా1926లో లాహోర్ నందు తాను కార్యదర్శిగా ”నవ జవాన్ సభ” అనే యువజన సంస్థను స్థాపించాడు. హిందుస్థాన్ రిపబ్లిక్ ఇన్ అసోసియేషన్ విప్లవవాదులు 1925 లో లక్నో నుండి బయలుదేరిన రైలును కోకరి రైల్వే స్టేషన్ లో దోపిడీ చేశారు. ఈ సంఘటనలో పాల్గొనిన 40 మంది విప్లవవాదులను ప్రభుత్వం అరెస్టు చేసింది. వీరిలో రోషన్ సింగ్, రాజేంద్ర లాహిరి, అర్ఫాన్ మరియు రాంప్రసాద్ బిస్మిల్ లను ఉరి తీశారు. సచింద్ర సన్యాల్ కు యావత్ జీవ కారాగార శిక్ష విధించారు. విప్లవ వాదుల కార్యక్రమాలలో ప్రముఖ సంఘటనైన దీనిని కాకోరి సంఘటన అని పిలుస్తారు.

ఫ్రాన్స్ లో అగస్టే వైలెంట్ (Auguste Vaillant) అనే విప్లవకారుడు ప్రభుత్వ చర్యలపై తన నిరసన తెలుపడానికి ధైర్యంగా ఫ్రాన్స్ శాసనసభలో బాంబు విసిరి మరణదండలకు సిద్ధపడ్డాడు. అతనిని ఆదర్శంగా తీసుకుని భగత్ సింగ్ మరియు బత్కేశ్వర్ దత్ లు కేంద్ర శాసనసభలో పొగ బాంబులు విసిరారు. తమ విప్లవ చర్యలకు ప్రజలలో ప్రాచుర్యం కల్పించడానికి విప్లవ నినాదాలు చేస్తూ పోలీసులు చేత అరెస్టు కాపడ్డారు. 23 మార్చి 1931లో లాహోర్ జైలులో భగత్ సింగ్ రాజగురు మరియు సుఖ్ దేవ్ లను సాండర్స్ హత్య కేసులో ఉరి తీశారు. ఈ సంస్థకే చెందిన మరొక విప్లవవాది జితేంద్రనాథ్ 63 రోజులు నిరాహార దీక్ష చేసి మరణించాడు. 1931లో హిందుస్థాన్ సోషలిస్ట్ రిపబ్లిక్ అసోసియేషన్ కీలక నాయకుడు చంద్రశేఖర్ ఆజాద్ అలహాబాద్ లో పోలీసులతో పోరాడుతూ ఆత్మహత్య చేసుకోవడంతో ఈ సంస్థ కార్యకలాపాలు ఆగిపోయాయి.

భారతీయ విప్లవవాదులు విప్లవానికి అవసరమైన ఆర్థిక వనరులను సమకూర్చుకొనుటకు కాకోరి –లక్నో రైల్వే స్టేషన్ల మధ్య ఒక రైలు దోపిడీకి పాల్పడ్డారు. రైల్వే గార్డు పై దాడి చేసి ఎనిమిది వేల రూపాయలు ప్రభుత్వ ధనాన్ని దోచుకున్నారు. ఈ దాడి రామ్ ప్రసాద్ బిస్మిల్, అష్ఫాకుల్లా ఖాన్ అనే విప్లవకారుల ఆధ్వర్యంలో జరిగింది. ఈ సంఘటనను కాకోరి రైలు దోపిడీ అని పిలుస్తారు. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఈ సంఘటనను తీవ్రంగా పరిగణించి అనేకమంది విప్లవవాదులపై కాకోరి కుట్ర కేసును మోపి విచారణ జరిపించింది.

Constitution and setting up a federal court to settle disputes between the Centre and States.

It was with the establishment of this act that the powers between the centre and provinces were divided in terms of three lists – Federal list (59 items for the Centre), Provincial list (54 items for Provinces) and Concurrent list (36 items for both). The Residuary powers were handed over to the Viceroy. A Federal Court was established to analyze the Constitution to settle disputes between the Union and the States. The dual government at the provincial level was replaced by some level of responsible governments. This law was criticized by Jawaharlal Nehru as, "***It has given a car without an engine with strong brakes***". The Government of India Act 1935 was a step forward in constitutional development in India.

Provincial elections were held in 1937 under the Government of India Act, 1935. The Indian National Congress got a clear majority, emerging as a great power in seven of the provinces, Bombay, Madras, the Central Provinces, the United Provinces, the North-West Frontier Province, Bihar, and Orissa. In Assam, the Congress won 35 seats out of 108 seats. Muslim League got bitter results compared to Congress party. Out of the total 482 seats allotted to Muslims in the Provisional Legislative Assemblies, Muslim league managed to secure only 51 seats, while Muslim members in congress party secured 26 seats out of 58 seats. This clearly indicates that congress party has a clear majority and was unwilling to share power with Muslim league party. The members of

రాంప్రసాద్ బిస్మిల్, ఠాగూర్ రోషన్ సింగ్, అష్ఫాకుల్లా ఖాన్ , రాజేంద్రనాథ్ లాహిరి లకు మరణశిక్ష విధించింది. ఈ కాకోరి రైలు దోపిడీ భారతీయ విప్లవవాదుల చర్యలలో పంచలనంగా నిలిచింది.

గిరిజనులు ఎక్కువగా నివసించే ప్రాంతాన్ని ఏజెన్సీ ప్రాంతం అని పిలుస్తారు. గోదావరి విశాఖపట్నం జిల్లాలో ఏజెన్సీ ప్రాంతం విస్తరించి ఉండేది. ఈ ప్రాంతంలోని గిరిజనులుపోడు వ్యవసాయాన్ని నిషేధించడం లాంటి బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం నిర్ణయాల వలన అనేక ఇబ్బందులకు గురి అయ్యారు. అల్లూరి సీతారామరాజు అనే విప్లవవాద దేశభక్తుడు ఈ ప్రాంతంలో గిరిజనులకు నాయకత్వం వహించి1922 –1924 మధ్యకాలంలో విప్లవ పోరాటాన్ని నిర్వహించాడు.

ఈ పోరాటాన్ని మన్యం తిరుగుబాటు లేదా రంప విప్లవం పేర్లతో పిలుస్తారు. అల్లూరి సీతారామరాజు తన పోరాటంలో భాగంగా పోలీస్ స్టేషన్ ల పై దాడి చేసి ఆయుధాలను సేకరించేవాడు. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం తిరుగుబాటును అణిచివేయడానికి అస్సాం రైఫిల్స్, మలబారు పోలీసులు మొదలైన ప్రత్యేక రక్షక దళాలను మొహరించడంతోపాటు రూథర్ ఫోర్ట్ అనె సమర్థవంతుడైన ప్రత్యేక కమీషనర్ను కూడా నియమించి పరిస్థితులను చక్కదిద్దే ప్రయత్నం చేసింది.

ప్రభుత్వ తీవ్ర నిర్బంధాల వల్ల సామాన్య ప్రజలు తీవ్ర ఇబ్బందులు పాలయ్యారు. పోలీసుల ఎదురు కాల్పుల్లో ఎంతోమంది విప్లవకారులు మరణించారు. ఈ పరిస్థితులలో లొంగిపోవాలని రామరాజు నిర్ణయించుకుని లొంగిపోయే ప్రయత్నంలో పోలీసుల ఎన్ కౌంటర్ కు గురై మరణించాడు. సీతారామరాజు మరణించిన అతడు వెలిగించిన స్వాతంత్ర స్ఫూర్తి ప్రజలను చైతన్యవంతం చేసింది.

1916 లో డిగ్రీ విద్యను పూర్తి చేసిన సూర్య సేన్ ఉపాధ్యాయుడిగా జీవితం ప్రారంభించాడు. 1918 లో భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ చిట్టగాంగ్ శాఖకు అధ్యక్షుడిగా ఎన్నికయ్యాడు. సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమంలో చురుకుగా పాల్గొన్న ఇతడు విప్లవ కార్యకలాపాలకు పాల్పడుతున్నాడు అన్న ఆరోపణపై 1926 ప్రభుత్వం ఇతడిని అరెస్టు చేసి రెండు సంవత్సరాల కాలం పాటు నిర్బంధించింది. 1930 లో చిట్టగాంగ్ ఆయుధ గారం కారం పై దాడి తర్వాత

Muslim league party were not given a seat in the council of ministers; this fact further distanced Muslim League party from the Congress party. This situation further increased the division among religious unity.

4.8. Resignation of Congress Ministers, Cripps Mission

World War II had begun in 1939, when German dictator Hitler invaded Poland. Britain, Russia and France as a group fought with Germany, Japan and Italy as opposite group in the war. On 18th September 1939 the working committee of the Congress adopted a resolution drafted by Pandit Nehru. It condemned the ideology of fascism and Nazism. This resolution took serious objection to the viceroy Lord Linlithgow proclamation of War and promulgation of War ordinances all where unilaterally promulgated without India's consent. The Congress governments in the states resigned in protest. The Congress demanded that the British government to declare in unequivocal terms what their war aims, where they in regard to democracy and imperialism they also wanted to know how those in where to be applied to India and whether they included the elimination of imperialism in India and was for the treatment of India as a free Nation.

The Individual Satyagraha

The British were in problems due to World War II, hence the Congress party decided not to trouble with mass movements, but to continue freedom struggle with individual satyagraha. As part of this, Acharya Vinoba Bhave was arrested as the first and Jawaharlal Nehru was arrested as the second satyagrahi. Thousands of Congress workers across

అజ్ఞాతంలోకి వెళ్లిన ఇతడిని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం1933 లో అరెస్టు చేసి1934 జనవరిలో ఉరి తీసింది.

సూర్యసేన్ నాయకత్వంలో 1930 ఏప్రిల్ చిట్టగాంగ్ ఆయుధశాల పై ప్రణాళిక బద్ధంగా పెద్ద ఎత్తున దాడి జరిగింది. ఈ ఆ తర్వాత ప్రజా పీతకులైన ప్రభుత్వ అధికారుల పైన కూడా దాడులు జరిగాయి. యువతులు కూడా బెంగాల్ టెర్రరిస్ట్ ఉద్యమంలో చురుకుగా పాల్గొన్నారు. ఆయుధగారం పై దాడిలో ప్రీతిలత, కల్పనా దత్త మొదలగు యువతులు కూడా పాల్గొన్నారు. ప్రభుత్వం విప్లవకారులపై ఉక్కు పాదం మోపింది చాలామందిని అరెస్టు చేసి పలు రకాల కేసులు పెట్టి విచారణ జరిపింది.

సైమన్ గో బ్యాక్ ఉద్యమం సందర్భంగా లాహోర్ లో జరిగిన లాఠీ చార్జీలో ప్రముఖ జాతీయ నాయకుడు లాలా లజపతిరాయ్ తీవ్ర గాయాల పాలై ఆరోగ్యంతో మరణించాడు. దీనికి ప్రతీకారంగా నాటి చార్జీకి ఆదేశించిన పోలీసు అధికారి సాండర్స్ ను విప్లవవాదులు కాల్పులు జరిపి చంపివేశారు. ఈ సంఘటనలో భగత్ సింగ్ ,చంద్రశేఖర్ ఆజాద్ ,రాజ్ గురు మొదలైన విప్లవవాదులు పాల్గొన్నారు. లాహోర్ కుట్ర కేసు అని పిలుస్తారు. శాండర్స్ హత్య కేసులో భగత్ సింగ్ ను విచారించింది. కోర్టులో యువ విప్లవకారుల ప్రకటనలు భయమెరగని వారి వైఖరి ప్రజల సానుభూతిని చేరుకున్నాయి ప్రజలు పెద్ద ఎత్తున నిరసనలు వ్యక్తం చేసినప్పటికీ 1931 మార్చి 23న భగత్ సింగ్, సుఖ్‌దేవ్, రాజ్‌గురులను ప్రభుత్వం ఉరితీసింది.

భగత్ సింగ్ తన చివరి లేఖలో సోషలిజంపై తనకు గల దృఢవిశ్వాసాన్ని ప్రకటిస్తూ, రైతులు విదేశీ బానిసత్వం నుండి కాక భూస్వాములు పెట్టుబడిదారులు బానిసత్వం నుండి కూడా తమరు తాము విముక్తి కల్పించుకోవాలి. కొద్దిమంది దోపిడీదారులు తమ స్వప్రయోజనాల కొరకు సాధారణ ప్రజలను దోచుకున్నంత కాలం పోరాటం కొనసాగుతుంది ఈ దోపిడీదారులు బ్రిటిష్ పెట్టుబడిదారుల లేదా భారతీయ పెట్టుబడిదారుల అన్న అంశంతో సంబంధం లేకుండా ఈ పోరాటం కొనసాగుతూనే ఉంటుందని భగత్ సింగ్ స్పష్టం చేశాడు.

4.13 విదేశాలలో భారత విప్లవ భావజాలం:

స్వతంత్ర పోరాటం పై స్వదేశంలో ఉన్న నిర్బంధ పరిస్థితుల నుండి తప్పించుకుని స్వాతంత్ర పోరాటాన్ని కొనసాగించడానికి కొంతమంది దేశభక్తులు

the country were arrested after committing individual satyagraha.

The Cripps Mission

1941 Japan had entered in both fronts and occupied parts of Singapore, Malaya, Java and Burma. With this, the war seems to have reached the gateway of India. On March 8th of 1942, the Rangoon city fell into Japanese hands. The British felt that the cooperation of the Indian leaders was essential for war preparations to avert impending disasters for the British Government in India. The British government sent Sir Stafford Cripps, a prominent member of the British Cabinet, who was known as a sympathizer of Indian nationalism, to consult with Indian national leaders. Cripps came to India on March 23rd , 1942 with some proposals. He proposed that India would be given dominion status after the war, yet Indian national leaders wanted immediate responsible government. Commenting on Cripps' submissions, Gandhi said that the proposal was like a post-dated check issued by a bankrupt bank. Thus the Cripps' mission failed.

4.9. The Quit India Movement

After the failure of the Cripps mission, there was a desperate situation in national politics. On the other side, the Japanese army reached the borders of India. In these circumstances, the Indian national leaders felt that the British should leave India immediately to prevent their invasion by Japan. The All India National Congress Committee held in Bombay on 8th of August, 1942 gave its approval to the non

విదేశాలకు వెళ్లి ఇక్కడి నుండి స్వాతంత్ర పోరాటాన్ని నిర్వహించారు. ఇటువంటి వారిలో శ్యాంజి కృష్ణ వర్మ లండన్ నుండి కార్యకలాపాలు నిర్వహించాడు. ఇండియన్ సోషయాలజిస్ట్ అనే పత్రికను నడిపాడు. మేడం బికాంజి కామ అనే విప్లవ వనిత ప్యారిస్ లో ఉంటూ కార్యక్రమాలు నిర్వహించారు. వందేమాతరం అన్న పత్రికను నడిపారు. 1907లో జర్మనీలోని స్టట్ గార్డ్ నగరంలో తాను రూపొందించిన భారత జెండాను ఎగురవేశారు. వీరేంద్రనాథ్ చటోపాధ్యాయ జర్మనీలోని బెర్లిన్ నగరంలో ఒక కార్యకలాపాలను కొనసాగించాడు. జర్మనీ తో కలిసి జిమ్మరిల్లిన్ ప్లాన్ ను రూపొందించారు. దీని ప్రకారం ఇంగ్లాండ్ కు వ్యతిరేకంగా పోరాడుతున్న భారతీయ విప్లవకారులకు జర్మనీ ఆయుధాలు అందజేయబడ్డాయి. 1915 లో ఆఫ్ఘనిస్తాన్ లోని కాబుల్ లో విప్లవవాదులు రాజమహేంద్ర ప్రతాప్ అధ్యక్షుడిగాను, బర్కతుల్లా ప్రధానమంత్రి గాను ప్రవాస భారత ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేశారు. అమెరికాలోని శాన్ ఫ్రాన్సిస్కో నగరంలో విప్లవవాదులు హింద్ అసోసియేషన్ ఆఫ్ అమెరికా నీ సంస్థను ఏర్పాటు చేశారు. ఈ సంస్థ గద్దర్ పార్టీ గా వ్యవహరించబడింది. సోహన్ సింగ్ భక్నా, లాలహరదయ్యాల్ లు ఈ విప్లవ సంస్థ కార్యకలాపాలలో కీలక బాధ్యతలు పోషించారు.

4.14 సుభాష్ చంద్ర బోస్ రాజకీయ జీవితం:

1897లో జన్మించిన సుభాష్ చంద్రబోస్ బెంగాల్ మేధోవర్గ సాంస్కృతిక వారసత్వం నుండి చైతన్యం పొందాడు కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయంలో డిగ్రీ ని పొంది ఆపై కేం బ్రిడ్జిలో తత్వశాస్త్రం అభ్యసించాడు. విద్యార్థి దశ నుండి బోసు గారు మానవతా వాదానికి సంస్కరణ వాదానికి పేరు పొందాడు. ఇండియన్ సివిల్ సర్వీస్ అర్హత పరీక్షలు ఉత్తీర్ణుడై ఐ.సి.ఎస్ శిక్షణకు కు ఎంపిక అయ్యాడు. దేశంలో వీస్తున్న సహాయ నిరాకరణ జాతీయ భావాలతో ప్రేరణ పొంది ప్రభుత్వ ఉద్యోగాన్ని వదులుకొని 1921 లో భారత రాజకీయ రంగంలోఅడుగుపెట్టి, ప్రజా జీవితంలో ప్రవేశించాడు. ప్రముఖ బెంగాలీ జాతీయ నాయకుడు చిత్తరంజన్ దాసు గారిని తన గురువుగా సుభాష్ చంద్రబోస్ భావించేవాడు. సుభాష్ చంద్రబోస్ కు చిత్తరంజన్ దాస్ కలకత్తాలోని జాతీయ కళాశాల నిర్వహణ బాధ్యతలు అప్పజెపుతూ ప్రిన్సిపాల్ గా నియమించాడు. కాంగ్రెస్ పార్టీలోని జాతీయ సేవాదళం నాయకత్వ బాధ్యతలు

violent mass movement and entrusted Gandhi with the responsibility of formulating the guidelines for the movement.

commemorative postage stamp on 1942 freedom movement was issued

In his historic lecture, Gandhi said, "*I therefore want freedom immediately this very night before done if it can he had. Here is a Mantra a short one that I gave you. You may be imprinted on your heart and let every breath of you give impression to it.* This mantra is *'Do or Die' we shall either free India or die in the attempt; we shall not live to see the perputation of our slavery*". The British government arrested all the Congress leaders, including Gandhi, in the early hours of 9th of August 1942. The government declared Congress Committees as illegal. People were deprived of leadership. People across the country have started agitations everywhere. They engaged in violent acts like destroying government property, hoisting the national flag on government buildings, cutting telegram wires and removing

కూడా సుభాష్ చంద్రబోస్ చూసుకున్నాడు. చిత్తరంజన్ దాస్ ప్రారంభించిన ఫార్వర్డ్ అన్న పత్రిక సంపాదకత్వం కూడా బోస్ నిర్వహించాడు. 1924 లో చిత్తరంజన్ దాస్ కలకత్తా పురపాలక సంఘ అధ్యక్షుడుగా ఎన్నికై సుభాష్ చంద్రబోస్ ను కలకత్తా పాలక సంఘానికి కార్యదర్శిగా నియమించాడు. బర్మాలో జైలు శిక్ష అనుభవిస్తున్న కాలంలో సుభాష్ చంద్రబోస్ అను అనుచరుడి స్థాయి నుండి నాయకుడిగా ఎదిగాడు.

కాంగ్రెస్ పార్టీలో జవహర్లాల్ నెహ్రూ లాంటి యువ నాయకులతో కలసి సామ్యవాద భావాలను ప్రాచుర్యం లోకి తీసుకువచ్చాడు. సుభాష్ చంద్రబోస్ గారు విద్యార్థి యువజన కార్మిక ఉద్యమాల్లో కీలకపాత్ర పోషించారు. భారతదేశం స్వతంత్ర గణతంత్ర సమైక్యత ఆవిర్భవించాలని కోరుకున్నాడు. 1 9 2 8లో కలకత్తాలో జరిగిన కాంగ్రెస్ సమావేశాలలో సుబోస్ చంద్రబోస్ గారు మాట్లాడుతూ భారత జాతీయ వాదుల లక్ష్యం స్వయం ప్రతిపత్తి కాకుండా సంపూర్ణ స్వరాజ్యంగా ఉండాలని ఉద్బోధించాడు. 1932లో జైలు శిక్ష అనుభవిస్తూనే కలకత్తా మేయరు గా ఎన్నికయ్యారు. కరాచీ కాంగ్రెస్ సమావేశాలలో మాట్లాడుతూ భారతదేశ పరిస్థితులకు సంఘ కొత్త సోషలిజం అవసరమని పేర్కొన్నాడు. 1933 నుండి తరచుగా యూరో పర్యటనలు చేస్తూ భారత స్వాతంత్ర పోరాటానికి అనధికార రాయబారిగా పనిచేశాడు. ఈక్రమంలోనే నేతాజీ గారు రాజకీయ నాయకుడి స్థాయి నుండి రాజనీతి నిపుణుడిగా ఎదిగాడు. సామ్రాజ్యవాద శక్తుల బలం బలహీనతల గురించి విస్తృతంగా అధ్యయనాలు చేశాడు. స్వాతంత్రం సంపాదించిన అనంతరం భారతదేశ అనుసరించవలసిన సామాజిక ఆర్థిక విధానాల గురించి విధి విధానాలను రూపొందించాడు.

1929 లో లాహెూర్ కాంగ్రెస్ సమావేశాలలో పూర్ణ స్వరాజ్యం తీర్మానం చేస్తున్నప్పుడు సుభాష్ చంద్రబోస్ కాంగ్రెస్ పార్టీ పోటీ ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేయాలని, కార్మికుల, రైతు కూలీల, క్రిందికులాల వాళ్ల వారి వారి నిర్దిష్ట సమస్యల పరిష్కారం ప్రాతిపదికగా సమీకరించాలని సవరణలు ప్రతిపాదించాడు. సుభాష్ చంద్రబోస్ సవరణలు సభలో వీగిపోయాయి దీనితో 1930 జనవరి రెండవ తేదీన కాంగ్రెస్ ప్రజాపక్షం అన్న పార్టీని ఏర్పాటు చేశాడు.

railway tracks. Students and workers started strikes. In some areas they started their own administration. The government took drastic measures.

The army used police force to quell the movement. People have reached a point where they can organize a movement on their own without needing the guidance of leaders. Although this popular movement was suppressed temporarily using violence, this movement frightened the government and damaged the morale of the British government. The Quit India movement was the culmination of the Indian independence movement.

4.10. Mountbatten Scheme – partition of India, Indian Independence act 1947

అతను 1938లో హరిపుర కాంగ్రెస్ సమావేశానికి అధ్యక్షుడిగా ఎన్నికై కాంగ్రెస్ పార్టీలో విప్లవాత్మకమైన మౌలిక మార్పులు తీసుకురావడానికి ప్రయత్నించాడు. జవహర్లాల్ నెహ్రూ అధ్యక్షతన జాతీయ ప్రణాళికా సంఘాన్ని నియమించాడు. 1939లో, త్రిపుర కాంగ్రెస్ సమావేశాలలో గాంధీ అభ్యర్థిగా కాంగ్రెస్ పార్టీ అధ్యక్ష పదవికి పోటీ చేసిన పట్టాభి సీతారామయ్య పై పోటీ చేసి మళ్లీ కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడిగా సుభాష్ చంద్రబోస్ ఎన్నికయ్యాడు. కాంగ్రెస్ పార్టీలో అంతర్గత ప్రజాస్వామ్యం, సామ్యవాద విధానాలు మొదలైన అంశాలపై గాంధీ అనుచరులతో సుభాష్ చంద్రబోస్ విభేదించాడు. గాంధీ అనుచరుల సహాయ నిరాకరణకు విసుగు చెందిన బోస్ కొద్ది నెలల తర్వాత కాంగ్రెస్ పార్టీ అధ్యక్ష పదవికి అతను రాజీనామా చేసి ఫార్వర్డ్ బ్లాక్ పార్టీ ను ఏర్పాటు చేశాడు. ఈ రాజకీయ సంక్షోభ సమయంలో రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ గారు సుభాష్ చంద్రబోస్ గారికి నైతిక మద్దతు ఇచ్చారు. బోస్ ను దేశ్ నాయక్ అభివర్ణిస్తూ తాత్కాలిక పరాజయం శాశ్వత విజయంగా మారగలదని ధైర్యం చెప్పాడు.

4.15 భారత జాతీయ సైన్యం:

నిరంతరం ప్రభుత్వ నిర్బంధానికి గురవుతున్న సుభాష్ చంద్రబోస్ గారు విదేశాల నుండి స్వాతంత్రోద్యమ కార్యకలాపాలు నిర్వహించాలని భావించి 1941 జనవరి నెలలో గృహనిర్బంధం నుంచి తప్పించుకొని జర్మనీ చేరుకున్నాడు. భారత స్వాతంత్ర పోరాటానికి జర్మనీ సహాయం తీసుకోవాలన్న సుభాష్ చంద్రబోస్ గారి ఆలోచనలు జర్మనీ సోవియట్ యూనియన్ పై యుద్ధం ప్రకటించడంతో దెబ్బతిన్నాయి. సుభాష్ చంద్రబోస్ యూరప్ ను వదిలి ఆగ్నేయ ఆసియా చేరుకున్నారు. ఆగష్టు 25 న, సుభాస్ ఇండియన్ నేషనల్ ఆర్మీ యొక్క సుప్రీం కమాండ్‌గా బాధ్యతలు స్వీకరించారు. అతను 21 అక్టోబరు 1943న స్వేచ్ఛా భారతదేశం యొక్క తాత్కాలిక ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేశాడు. ఆగ్నేయ ఆసియాలో నివసిస్తున్న పది లక్షల మందికి పైగా గల భారతీయ ప్రజలను ప్రభావితం చేశాడు. పంజాబీలు, ముస్లింలు, సిక్కులు ,పఠాన్లు, తమిళులు మలయాళీలు అందరూ అతని సైన్యంలో కలిసిపోయారు. ఈ ఆజాద్ హింద్ ఫౌజ్ అంతర్గత నిర్మాణంలో మహిళలకు నాయకత్వ బాధ్యతలు అప్పగించడం, హిందూ ముస్లిం ఐక్యతను సాధించడం లాంటి

Indian leaders at the Simla Conference (1946). From Left to Right: Rajendra Prasad, Mohammad Ali Jinnah, C. Rajagopalachari, X, Maulana Abul Kalam Azad

In order to remove the deadlock that had arisen due to the failure of the talks between Gandhi and Jinnah, Governor General Wavell convened a meeting in Shimla and invited all the political parties and made the following proposals. These proposals are known as the Wavell Plan.

Shimla meetings were held to discuss the following proposals.

- Except the Governor-General and the Commander-in-Chief, all other posts were to be consist of Indians in executive councils.
- Hindus and Muslims should have equal representation.
- The Governor General has to exercise veto power on the advice of the Ministers.

But the meetings failed as Jinnah insisted that Muslim members should be elected only by the Muslim League British sent a cabinet delegation to India in March 1946 consisting of three ministers (Lord Pethick Lawrence, Sir Stafford Cripps and AV Alexander) to discuss the transfer of power with the national leaders. They had explained that the minority issue no longer serves as an excuse to extend their presence in India, as a minority cannot be allowed to 'put their veto on the advance of the majority'. According to the Cabinet Mission plan, there should be a union of India incorporating both British provinces and princely states with control over foreign affairs, defense

అంశాలు అంతర్లీనమై ఉన్నాయి. సింగపూర్ లో స్వతంత్ర భారత ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేసిన సుభాష్ చంద్రబోస్ చలో ఢిల్లీ అన్న నినాదంతో ఇండో–బర్మా సరిహద్దును దాటి భారతదేశంలోకి ప్రవేశించడానికి ప్రయత్నించాడు. జపాన్ వాళ్లు ఆక్రమించుకున్న అండమాన్ దీవులను సుభాష్ చంద్రబోస్ కు అప్పగించారు. ఆజాద్ హింద్ సైన్యాలు నాగాలాండ్, ఆపై మణిపూరు స్వాధీనం చేసుకున్నాయి.   బ్రిటిష్ సైన్య తీవ్ర ప్రతిఘటన వలన ఇంపాల్ వద్ద ఆగిపోవలసి వచ్చింది. జపాన్ తన ఆక్రమించుకున్న అండమాన్ నికోబార్ దీవులను ఆజాద్ హింద్ పౌజ్ కు అప్పగించింది. సుభాష్ చంద్రబోస్ వీటి పేర్లను షాహిద్ దీవులు, స్వరాజ్ దీవులు గా మార్చాడు.

జపాన్ కు వ్యతిరేకంగా అమెరికా యుద్ధానికి దిగడంతో రెండవ ప్రపంచ యుద్ధ పరిస్థితులు మారిపోయాయి. జపాన్ తో పాటుగా ఆజాద్ హింద్ సైన్యాలు కూడా యుద్ధ రంగంలో ఓడిపోవలసి వచ్చింది. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధంలో జపాన్ పరాజయాలు వలన ఆజాద్ హింద్ పౌజ్ కు సైనిక సహాయం ఆగిపోవడం వలన బ్రిటిష్ సైన్యానికి లొంగి పోవాల్సి వచ్చింది. జపాన్ లొంగిపోయిన కొద్ది రోజులకే ఒక విమాన ప్రమాదంలో సుభాష్ చంద్రబోస్ మరణించినట్లు భావించబడింది. బోసు గారు గాంధీని "జాతిపిత" అన్ని సంభోదించగా, గాంధీ గారు బోస్ ను "దేశభక్తులలో రాకుమారుడు" అని పేర్కొన్నాడు. 1945 లో ఆజాద్ హింద్ సైనికులను ఢిల్లీలోని ఎర్రకోట సైనిక న్యాయస్థానంలో దేశద్రోహం నేరం పై విచారణ జరిపారు వీరి తరుపున వాదించడానికి ప్రముఖ దేశ నాయకులు న్యాయస్థానానికి వచ్చారు. వీరిపై జరిగిన విచారణ దేశ ప్రజలను చైతన్యవంతులను చేసింది. బ్రిటిష్ ఇండియా సైన్యంలో జాతీయ భావం అంకురించింది.

బ్రిటిష్ ఆర్మీకి లొంగిపోయిన ఆజాద్ హింద్ పౌజ్ సైన్యాధికారులైన షా నవాజ్, గురుదయాల్ సింగ్ థిల్లాన్, ప్రేమ్ సెహగల్ల పై బ్రిటిష్ ఇండియన్ ఆర్మీ లో చేరినప్పుడు చేసిన వాగ్దానాన్ని ఉల్లంఘించారని దేశద్రోహ నేరం ఆరోపింపబడి నవంబర్ 1945న ఢిల్లీలోని ఎర్రకోటలో విచారణ జరపబడింది. దేశమంతా వీరికి మద్దతుగా ప్రదర్శనలు జరిగాయి. కాంగ్రెస్ పార్టీ తరఫున బులాభాయ్ దేశాయ్, తేజ్ బహదూర్ సప్రూ, కైలాస్నాథ్ కట్జూ, అసఫ్ అలీ మరియు జవహర్‌లాల్ నెహ్రూలతో కూడిన %×చీూ% డిఫెన్స్

and communication. All other subjects were entrusted to the provinces and states, but the provinces were free to form groups for joint action. The mission rejected Pakistan's idea. India should be divided into three groups of the provinces.

The Cabinet Mission also recommended a constitution-making scheme, which provided for the constitution of the Union to be framed by a Constituent Assembly, the members of which were to be elected on religious lines by the Provincial Legislatures and the representatives of the acceding States union. The mission recommended the formation of an interim government with the support of the major political parties, in which all portfolios, including that of War Member, would be held by Indian leaders who enjoyed the full confidence of the people.

The Cabinet delegation did not accept the wish of the Muslim league leaders who wanted a separate Pakistan. In May 1946 these Cabinet Ministers made the following suggestions on the transfer of power. The Kingdom of India is made up of states and territories. Only in defence, foreign affairs and communications are under the central purview. The states have a high degree of autonomy.

The states of British India are divided into three categories namely (a) States with majority of Hindus (b) States with a majority of Muslims (c) States where Hindus and Muslims are equal. When religious issues arise, decisions should be taken by a majority of the legislative representatives of the majority religious community in the area. A Constituent Assembly of India should be constituted. In this, some seats should be

కమిటీని కాంగ్రెస్ ఏర్పాటు చేసింది. సైనిక కోర్టు వీరిని దోషులుగా దారించినా దేశ ప్రజల భావోద్రేకాలను దృష్టిలో ఉంచుకుని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఇది శిక్షలను తాత్కాలికంగా నిలిపివేసి వీరిని విడుదల చేసింది.

సుభాష్ చంద్రబోస్ గారు చూపిన ధైర్య సాహసాలు, దేశభక్తి, కార్యనిర్వహణ సామర్థ్యం వీరిని నేతాజీ గా మార్చాయి. వీరుఇచ్చిన జై హింద్, చలో ఢిల్లీ మొదలైన నినాదాలు దేశ ప్రజలను ఉత్తేజపరిచాయి. వీరి ఆజాద్ హింద్ ఫౌజ్ దేశభక్తి ఆలోచనలు భారత దేశంలో బ్రిటీష్ సామ్రాజ్యానికి వెన్నుముకగా ఉన్న ఇండియన్ ఆర్మీ లోకి ప్రవేశించాయి. 1946లో బొంబాయి లోని రాయల్ ఇండియన్ నేవీ సైనికులు తిరుగుబాటు చేశారు మరియు జాతీయ నాయకులు కోరినప్పుడు మాత్రమే లొంగిపోయారు. పోలీసు శాఖలో కూడా ప్రభుత్వంపై అసంతృప్తి పెరిగిపోయింది. బీహార్ మరియు ఢిల్లీలో పోలీసు బలగాలు సమ్మెకు దిగాయి. ప్రభుత్వ ఉద్యోగులలో జాతీయ భావం ప్రారంభమైనది. పరిస్థితి చేయి దాటి పోతున్నదని గ్రహించిన బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం భారతీయులకు అధికారాన్ని బదిలీ చేయడానికి తగిన ఏర్పాట్లు చేయడానికి క్యాబినెట్ మిషన్ ను 1946 మార్చిలో భారతదేశానికి పంపింది.

allocated to the states based on their population and the members were elected by the members of the state legislatures.

A caretaker government comprising major political parties should be formed as soon as possible. The Congress did not accept the Muslim League's claim that it was the sole representative of Indian Muslims. The Muslim League Party initially accepted the plan and then withdrew from the Provisional Government and the Constituent Assembly.

The elections to the Constituent Assembly held in the month of June 1946, the Congress got 205 seats and the Muslim League got 73 seats. In the interim government, the Viceroy brought a new proposal to give six seats to the Congress and five seats to the Muslim League. The Congress agreed to this proposal and formed the government under the leadership of Jawaharlal Nehru. The Muslim League Party has called for direct action as part of achieving Pakistan. In 16th of August 1946 was organized as "Dissent Day". On this occasion, communal violence started in the country and spread rapidly throughout the country.

British Prime Minister Attlee, who considered the uncertain situation in India as dangerous, announced on February 20th, 1947 that the British would leave India by June 1948. This announcement raised the hopes for the Muslim League on the creation of Pakistan. A large-scale communal riot broke out and there was an uncertain situation throughout the country. National leaders like Nehru, Patel and others understood that in order to reduce anarchy in the country, they must not accept the partition of the country. Based on the realistic view, in March

1947, the Congress Party's executive meeting passed a resolution agreeing to the partition of the country.

Indian Independence Act 1947

Indian Independence Act 1947passed by the British Parliament in July 1947 with the acceptance of the Mountbatten Plan by the major political parties. Based on this plan Indian Independence Act 1947 was prepared.

Lord and Lady Mountbatten with Mahatma Gandhi

The bill was introduced in the Britian Parliament on 4 July 1947 and received Royal Assent on 18 July within a two-week period. British India was divided into two independent countries India and Pakistan which were formed and gained independence.

On 14th August 1947, the new Dominion of Pakistan became independent and Muhammad Ali Jinnah was sworn in as its first governor general. On 15th August 1947, India got

freedom and became an independent country. Lord Mountbatten was sworn in as Governor General. He took oath with Jawaharlal Nehru as the first Prime Minister of India.

India's pursuit of independence - Communal conflict - Assassination of Gandhi.

The Independent India, which was the long-term dream of Indians, had revealed. On this occasion, Jawaharlal Nehru said in the Constituent Assembly that "*The world fell asleep, and India found itself at midnight and woke up and started a new life*."

The partition of the country led to serious communal conflict. There were attacks and atrocities on Hindus in Pakistan. Due to this, lakhs of Hindus left Pakistan and migrated to India as refugees. In response to this there were attacks on Muslims in India as well. With this, some Muslims migrated to Pakistan. In an attempt to stop this religious conflict and turmoil, Gandhi was assassinated by a Hindu extremist and died on January 30, 1948.

4.11. Revolutionary Movements in India

India's freedom struggle was largely peaceful. One group relied on legislative appeals, while the other believed in public struggles. Another section that did not believe in either legislative appeals or public struggles choose the path of armed struggle for the goal of achieving independence. Their aim was to end British rule in the country through violent means and establish their own administration. As they did not have the arms and army to declare war against the British, they tried to kill the

British officers, who did not have a good reputation among the people and the Indians, who were helping them.

Most of these revolutionaries were unemployed from middle class family background living in urban areas. They were inspired by Nihilists in Russia, Carbonari in Italy and Sinn Féin movement in Ireland. During the *Vande Mataram* movement during the partition of Bengal, the patriotism and nationalism of the extremist leaders had provided the ideology for these revolutionaries. These revolutionary activities were mainly concentrated in the regions of Maharashtra, Bengal and Punjab.

Some of the patriots engaged in revolutionary activities against the government's repressive measures, which continued the Indian freedom struggle mainly in a non-violent manner. The revolutionaries used to attack English officials who were anti-public. Vasudev Balwant Phadke from Maharashtra region is known as the pioneer among revolutionaries. He was engaged in revolutionary activities against the British and was handed over to the British by the Nizam of Hyderabad.Phadke was transported to jail at Aden in Yemen, but escaped from the prison by taking the door off from its hinges. He was soon re-captured, then went on a hunger strike and died on 17 February 1883.

Balakrishna Chaplekar and Damodar Chaplekar, also known as the Chaplekar brothers, founded a revolutionary organization called the Hindu Dharma Parirakshan Sabha in Poona in 1893. In 1897, plague broke out in Poona. A British officer named Rand, who was working as a plague

commissioner, was murdered by these brothers because of his dictatorial behavior. The British government executed them.

Savarkar's brothers Ganesh Savarkar and Vinayak Damodar Savarkar founded a revolutionary association called "Mitra Mela" in Nashik in 1899. The name of this institution was changed to "Abhinava Bharat" in 1904. The British government imprisoned these brothers in Kalapani Jail in the Andaman Island. Another revolutionary was Madan Lal Dhingra who was a pro-independence activist, had assassinated Curzon Wyllie on 1 July 1909 in London, who was a member of India House in London.

In 1912, revolutionaries named Rashbehari Bose and Sachindra Nath Sanyal were involved in bomb conspiracy to assassinate Lord Charles Hardinge in 1912. On December 23, 1912, Lord Harding was to make his entry into Delhi in a procession. A bomb ripped through the procession, but the Viceroy narrowly escaped.

In Tamil Nadu, a revolutionary named Neelakanta Brahmachari founded a revolutionary organization called Bharat Mata Association. NeelakantaBrahmachari was sentenced eight years imprisonment in connection with the murder of then Tirunelveli District Collector William Ashe in 1911, by his disciple Vanchinathan.

Anushilana Samiti was a prominent revolutionary organization from the influential Bengal region. This organization was formed separately in Dhaka and Calcutta. The revolutionaries of this organization tried to make the English officers who were anti-public. They ran Sandhya and Yugantar magazines. Prafulla and Khudiram Bose tried to assassinate the district judge, Mr. Douglas Kingsford, by throwing bombs at the carriage in which Kingsford was supposed to travel, but he was not in the carriage, and two British women were killed. Prafulla committed suicide when he was about to be arrested by the Police. Khudiram was arrested and tried for the murder of the two women and sentenced to death.

Left-wing ideology

After 1920, the Indian revolutionaries had shifted their ideology to left wing ideology. Bolshevik revolution of Soviet Russia in 1917, had inspired the Indian revolutionaries in India and non-residents. It is believed that the Indian revolutionaries living in America maintain relationship and Bolshevik and sought for help for Liberation of India. However, it is true that Bolshevik Revolution had strengthened the leftist groups in national movement to play an important role in India's freedom struggle.

The success of the Communist revolution in Russia in 1917 had a profound effect on the world. Karl Marx's theory of scientific socialism gained a lot of publicity among the people. Its influence reached India as well and influenced the revolutionary organizations. The authoritarian rule of the colonial government, poor economic conditions, etc. caused the left socialist ideology to gain strength in India. The Communist Party of India was founded by M.N. Roy at Tashkent in 1920. With the intention of suppressing this communist movement, in 1924 the British Government of India had arrested many leftist leaders in the Kanpur Conspiracy Case. Thus on March 20th, 1929, many revolutionaries were arrested by the government through the Meerut Conspiracy Case.

4.12. The Hindustan Socialist Republican Association - The Lahore Conspiracy Case

Bhagat Singh

Chandra Shekhar Azad

Ashfaqulla Khan

The Revolutionary has been set up as Hindustan Republican Association (HRA) and renamed as the Hindustan Socialist Republican Association (HSRA) in 1924, was founded at Kanpur city by Sachindra Sanyal and Joseph Chatterjee. Revolutionaries like Chandrasekhar Azad, Ramprasad Bismil etc. actively participated in it. Its aim was

to end the British rule in India and make India a republic. Another prominent revolutionary Bhagat Singh joined the organization in 1925. In the name of the Hindustan Republic Association, he added the word “socialist” and changed it to “Hindustan Socialist Republic and Association”. In 1926, he founded a youth organization called “Nava Jawan Sabha” in Lahore as a subsidiary of this organization.

The Kakori Conspiracy (Train Robbery)

The Kakori Train robbery was a train robbery that took place at Kakori, a village near Lucknow, on 9 August 1925. Indian revolutionaries looted a train between Kakori-Lucknow railway stations to raise funds for the revolution. They attacked the railway guard and looted eight thousand rupees of government money. This attack was carried out by Ram Prasad Bismil and Ashfaqullah Khan It was done under the leadership of revolutionaries. This is known as the Kakori Incident, a prominent event in the activities of the revolutionaries. The British government took this incident seriously and several revolutionaries were charged with the Kakori conspiracy case and tried. Ramprasad Bismin, Tagore Roshan Singh, Ashfaqullah Khan and Rajendranath Lahiri were sentenced to death. This Kakori train robbery was a milestone in the actions of Indian revolutionaries. HRA’s written constitution and published manifesto, titled, ‘The Revolutionary’, were produced as evidence in the Kakori conspiracy case.

Auguste Vaillant (27 December 1861 – 5 February 1894) was a French anarchist was the most famous for his bomb attack on the French Chamber of Deputies. Taking his example,

Bhagat Singh and Batkeshwar Dutt threw smoke bombs in the Central Legislative Assembly. They were arrested by the police while chanting revolutionary slogans to popularize their revolutionary actions among the people. Bhagat Singh Rajaguru and Sukh Dev were hanged for murder in Lahore Jail on 23 March 1931 for the murder of Lanus Saunders. Jitendranath, another revolutionary belonging to this organization, died after fasting for 63 days. In 1931, Chandrasekhar Azad, a key leader of the Hindustan Socialist Republic Association, committed suicide in a fight with the police in Allahabad.

Sitaramaraju - Rampa Rebellion

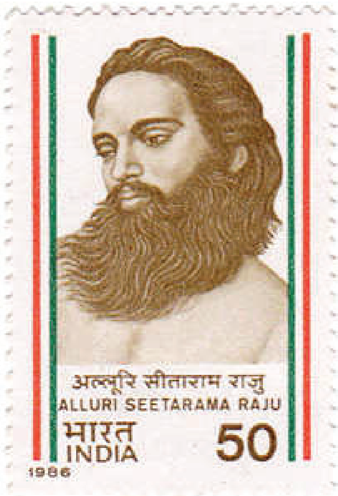

The area where most of the tribals live is called the agency area. The agency area was spread over districts from East Godavari to Visakhapatnam. The tribals of this region faced many difficulties due to the decisions of the British government like banning podu agriculture cultivation. A revolutionary patriot named Alluri Sitaramaraju led the tribals in this region and organized a revolutionary struggle in between 1922 - 1924.

This struggle is known as Manyam Rebellion or Rampa Revolution. Alluri Sitaramaraju used to attack the police station

and collect weapons as part of his struggle. The British government deployed special security forces like Assam Rifles, Malabar Police etc. to suppress the rebellion and also appointed a special commissioner, Rutherford, and tried to improve the situation. Under these conditions, the common people suffered a lot due to severe restrictions of the government. Many revolutionaries were killed in the firing by the police.

Rama Raju decided to surrender and while trying to surrender, he met with the police and died. After the death of Sitaramaraj, the spirit of freedom ignited by him made people conscious.

Surya Sen – The Chittagong armory raid

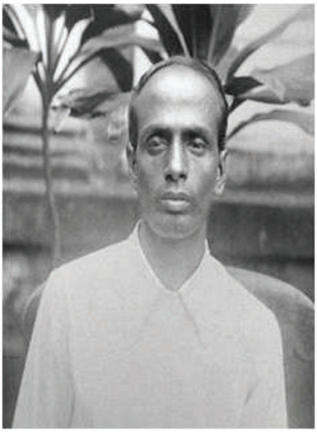

Surya Sen, also called Surya Kumar Sen was born on 22 March 1894 in a Baidya family at Noapara, under RaozanUpazila in Chittagong. After completing his degree in 1916, Surya Sen started his career as a teacher. In 1918, he was elected as the president of the Chittagong branch of the Indian National Congress. He was an active participant in the Non-Cooperation Movement and was arrested by the government in 1926 on charges of revolutionary activities and imprisoned for two years. He went into hiding after the attack

on Chittagong Arms Station in 1930 and was arrested by the British Government in 1933 and hanged in January 1934.

In 1930, under the leadership of Suryasen, there was a large-scale attack on the Chittagong arsenal. After this, attacks were also made on government officials who were anti-public. Young women have also actively participated in the revolutionary movement of Bengal. Young women like Pritilata Waddedar and Kalpana Datta also participated in the attack on the armory. The government put an iron foot on the revolutionaries and arrested many of them and prosecuted them in various cases.

The Lahore Conspiracy Case

Famous national leader Lala Lajapatirai died of severe injuries in lathi charge in Lahore during the Simon Go Back movement. In retaliation for this, the revolutionaries shot and killed the police officer Saunders who had ordered the charge. Revolutionaries like Bhagat Singh, Chandrasekhar Azad, Raj Guru etc. participated in this incident known as the Lahore Conspiracy Case. Bhagat Singh was convicted for the murder of Police officer, Sanders. The declarations of the young revolutionaries in the court, their fearless attitude reached the sympathy of the people. Despite of massive public opposition, government had hanged Bhagat Singh, Sukhdev and Rajguru on March 23, 1931.

In his last letter, Bhagat Singh declared his firm belief in socialism, saying that the peasants should free themselves not only from foreign slavery but also from the slavery of landlords and capitalists. Bhagat Singh made it clear that the struggle

will continue as long as a few looters continue to rob the common people for their own benefit, irrespective of whether these looters are British capitalists or Indian capitalists.

4.13. Indian Revolutionary Movements in Abroad

Some patriots went abroad to continue the freedom struggle. To escape from the restrictive conditions at home and carried out the freedom struggle from there. Among such, Shyamji Krishna Varma operated from London. He ran a magazine called Indian Sociologist.

Bhikaiji Rustom Cama or simply as, Madam Cama, was one of the prominent figures in the Indian independence movement. She stayed in Paris and organized programs. She ran a magazine called '*Vande Mataram*'. She hoisted the first version of independent Indian flag on August 21, 1907, at International Socialist Conference at Stuttgart, a city in Germany.

Virendranath Chattopadhyaya, also known as Chatto, was a prominent Indian revolutionary who worked to overthrow the British Raj in India by using armed force. Virendranath Chattopadhyay maintained an activity in Berlin, Germany. Together with Germany, the Gimmerillin Plan was created. Accordingly, German arms were handed over to Indian revolutionaries fighting against England.

On December 1, 1915 during World War I, Raja Mahendra Pratap established the first Provisional Government of India at Kabul in Afghanistan as a government-in-exile of Free Hindustan, with himself as President, Maulavi Barkatullah as Prime Minister and MaulaviAbaidullah Sindhi as Home Minister.

The revolutionaries formed the Hindu Association of America in the city of San Francisco, USA. This organization was treated as Gaddar Party. The early movement was created by conspirators who lived and worked on the West Coast of the United States and Canada, but the movement later spread to India and Indian diasporic communities around the world. Baba Sohan Singh Bhakna and Lala Har Dayal Mathur played key responsibilities in the activities of this revolutionary organization.

4.14. Political Life of Subhash Chandra Bose:-

Subhash Bose was born in 23 January 1897, in a wealth and privilege in a large Bengali family in Orissa. Subhash Chandra Bose was inspired by the cultural heritage of Bengal's intellectuals graduated from the University of Calcutta and then studied philosophy at Cambridge. From his student days, Bose became known for his humanitarianism and

reformism. He was selected for I.C.S training, but he was inspired by the national movement of non-cooperation in the country, he gave up his government job and entered the Indian political arena in 1921 by the call of Gandhi. Subhash Chandra Bose was considered as prominent Bengali nationalist, Chittaranjan Das was his mentor. Chittaranjan Das entrusted Subhash Chandra Bose as the Principal of the National College, Calcutta. Subhash Chandra Bose also took charge of the leadership of the National Service Force of the Congress Party. Bose also edited a magazine called '*Forward*' started by Chittaranjan Das. In 1924, Chittaranjan Das was elected as the President of the Calcutta Municipal Corporation and appointed Subhash Chandra Bose as the Secretary of the Calcutta Municipal Corporation. Subhash Chandra Bose rose from a follower to a leader during his imprisonment in Burma.

Subhash Chandra Bose along with young leaders like Jawaharlal Nehru in the Congress Party popularized socialist ideas. Subhash Chandra Bose played a vital role in student, youth and labour movements. He wanted India to emerge as an independent republic. In 1928 Subhash Chandra Bose spoke at the Congress meetings in Calcutta and urged that the aim of the Indian nationalists should be absolute swaraj rather than self-reliance. In 1932, he was elected as the Mayor of Calcutta while serving a prison sentence. Addressing the Karachi Congress meetings, he stated that India's conditions required a new socialism. From 1933, he made frequent trips to Europe and worked as an unofficial ambassador for the Indian freedom struggle in abroad.

It was in this sequence that Netaji raised from the level of a political leader to a political expert. He made extensive studies of the strengths and weaknesses of the imperialist powers. He formulated the policies regarding the socio-economic policies to be followed by India after independence.

Differences with Gandhi

In 1929, while passing the resolution for poorna swaraj at the Lahore Congress, Subhash Chandra Bose proposed amendments to the Congress Party to form a shadow government and mobilize workers, peasants and lower castes on the basis of solving their specific problems. Subhash Chandra Bose's amendments were defeated in the meeting and on 2nd January, 1930, he formed a new party called the Congress Prajapaksha.

He was elected as the President of the Haripura Congress Conference in 1938 and tried to bring revolutionary structural changes in the Congress Party. He had appointed Jawaharlal Nehru for the National Planning Commission. In 1939, at the Tripura Congress Convention, Gandhi contested against Pattabhi Sitaramayya, who contested for the post of Congress Party President as Gandhi's candidate. Subhash Chandra Bose was elected as Congress president again.

Bose became the president of the Congress party a few months later, he resigned and formed the Forward Block Party. Rabindranath Tagore gave moral support to Subhash Chandra Bose during this political crisis. He portrayed Bose as Desh Nayak, who have the courage to turn a temporary defeat into a permanent victory.

4.15. The Indian National Army

Subhash Chandra Bose, who was constantly under government detention, escaped from house arrest and reached Germany in the month of January 1941, intending to carry out independence activities from abroad. Subhash Chandra Bose's ideas to seek German help for India's freedom struggle were damaged when Germany declared war on the Soviet Union. Subhash Chandra Bose left Europe and reached Southeast Asia. On 25 August, Subhash assumed the Supreme Command of the Indian National Army. He formed the Provisional Government of Free India on 21 October 1943.

He influenced more than one million Indians living in Southeast Asia. Punjabis, Muslims, Sikhs, Pathans, Tamils and Malayalis all joined his army. In the internal structure of this Azad Hind fauj, issues such as assigning leadership responsibilities to women and achieving Hindu-Muslim unity are inherent.

Subhash Chandra Bose, who formed the independent Indian government in Singapore, tried to enter India by crossing the Indo-Burma border with the slogan of '*Chalo Delhi*'. Japan had handed over Andaman and Nicobar Islands to Indian National Army. Subhash Chandra Bose had renamed them as Shaheed (Martyr) and Swaraj (Independence). The British army was forced to halt at Impal due to stiff resistance. The Japanese defeats in World War II resulted in the cessation of military aid to the Azad Hind fauj, which forced it to surrender to the British Army. A few days after Japan's surrender, Subhash Chandra Bose is believed to have died in a plane

crash. Bose called Gandhi, as the "**Father of the Nation**" and Gandhi called Bose as "**the prince of patriots**". In 1945, Azad Hind soldiers were tried for treason in the Red Fort military court in Delhi and prominent national leaders came to the court to plead on their behalf. The investigation against them made the people of the country conscious. A sense of nationalism took root in the army of British India

The Indian National Army trials (the Red Fort trials)

Shah Nawaz, Gurdayal Singh Dhillon and Prem Sehgalla, the Azad Hind fauj officers who surrendered to the British Army, were charged with treason for breaking the promise they had made when they joined the British Indian Army and executed in November 1945. The trial was held at the Red Fort in Delhi. Demonstrations were held all over the country in support of them. The Congress formed the INA Defense Committee consisting of Bulabhai Desai, Tej Bahadur Sapru, Kailasnath Katju, Asaf Ali and Jawaharlal Nehru on behalf of the Congress party. Although they were convicted by a military court, the British government, keeping in mind the sentiments of the people of the country, temporarily suspended the sentences and released them.

Legacy of Subhas Chandra Bose

Subhash Chandra Bose's bravery, his patriotism and his executive ability made him Netaji. The slogans given by them like '*Jai Hind*', '*Chalo Delhi*' etc. excited the people of the country. Their Azad Hind fauj patriotic ideas entered the Indian Army which was the backbone of the British Empire in India. In 1946 Royal Indian Navy soldiers in Bombay revolted and

surrendered only when demanded by national leaders. Discontent with the government has also increased in the police department. Police forces went on strike in Bihar and Delhi. Nationalism started among government employees. By realizing that the situation was getting out of hand, the British Government sent a Cabinet Mission to India in March 1946 to make suitable arrangements for the transfer of power to Indians.

4.16. Examination Model Questions

I. Answer the following questions in about 20 lines each

1. Explain the circumstances which lead to the emerging of Gandhi as a national leader. Explain the silent futures of non-cooperation movement and its effects

2. Trace the events leading to the launching of civil disobedient movement.

3. Explain the contributions of Revolutionary Movements role in Indian freedom fight.

4. Write a note on significance of Subhash Chandra Bose and his The Indian National Army in Indian freedom movement.

II. Answer the following questions in about 10 lines each.

1. Write about significance of kilafat moment.

2. Write about a note on Raulat Satyagraha.

3. What is the significance of The JallianWalabagh Massacre?

4. Quit India movement.
5. Explain concept of poorna swaraj.
6. What is Nehru Report (1928).
7. Examine the facts of round table conferences.
8. Write about a note on Cripps Mission.
9. Write about a note on Gandhi - Irwin pact.
10. Right here note on Simon Commission.
11. Explain Indian national army role in freedom fight.
12. Lahore conspiracy case.
13. Write about a note on Indian Revolutionary Movements in Abroad.
14. Surya Sen – The Chittagong armory raid
15. Write short notes on Hindustan socialist republic association.
16. The Indian National Army trials (the Red Fort trials)

4.17. Objective type Questions:

1. The famous quit India resolution was passed in which session of the congress?
   (a) Bombay (b) Calcutta (c) Madras (d) Nagpur

2. The idia of Indian National Army was first conceived by

(a) Subhash Chandra Bose (b) Ras Bihari Ghosh

(c) Mohan Singh (d) Capt. L. Mukherjee

3. The Azad hind government was set up in

(a) Berlin (b) Paris (c) Sanfranscisco

(d) Singapore

4. Who called Gandhi 'the father of the nation'?

(a) Mohan Singh (b) Subhash Chandra Bose

(c) J.L. Nehru (d) Sardar Vallabh Bhai Patel

5. Who was not one amongst those who were put in the INA trials

(a) Prem Sehgal (b) Laxmi Singh

(c) Shah Nawaz (d) G.S. Dhillon

6. Who renounced his knighthood against the Jallianwallah Bagh massacre?

(a) J.L. Nehru (b) C. Subramanya Iyer

(c) C.V. Raman Pillai (d) Rabindranath Tagore

7. Which session of the congress suspended the non-cooperation movement?

(a) Belgaum (b) Nagpur

(c) Allahabad (d) Bardoli

8. Who was the political guru of Mahatma Gandhi?

(a) Lala Lajpat Rai (b) Gopal Krishna Gokhale

(c) Lokmanya Tilak (d) Aurobindo Ghosh

9. Which session of the congress fixed the congress subscription at 4 annas?

(a) Lucknow (b) Allahabad

(c) Banaras (d) Nagpur

10. In Tamilnadu who led the salt march from Trichnopally to Vedarannayam?

(a) M. Krishnamurti (b) C.V. Raman Pillai

(c) K. Kelappan (d) C. Rajagopalchari

11. The racially arrogant government of South Africa eventually introduced ———————— to the effect of Gandhi's struggle.

12. Hunter Committee was appointed to investigate ———————————.

13. 'Vande Mataram' magazine was run by ————————.

14. ——————————— was formed with C.R. Das as the President and Motilal Nehru as the Secretary.

15. The Communist Party of India was founded by ————— at Tashkent in 1920.

16. The Revolutionary has been set up as Hindustan Republican Association (HRA) founded at Kanpur city by ———————————

17. VirendranathChattopadhyay was associated with ——————.

18. Ram Prasad Bismil and AshfaqullahKhan related to ——————— Incident,

19. Chaplekar brothers, founded a revolutionary organization called the ——————————————— in Poona in 1893.

20. Communal award also knowas ————————————————

Answers

1.A,2.C, 3.D,4.B,5.B, 6.D,7.D, 8.B, 9.D, 10.D

11. Relief laws 12. The Jallianwallabagh massacre

13. Bhikaiji Rustom Cama 14. Swarajya Party 15. M.N. Roy

16. Sachindra Sanyal and Joseph Chatterjee.

17. the Gimmerillin Plan 18. the Kakori

19. Hindu Dharma Parirakshan Sabha

20. Ramsay MacDonald award

4.18. Additional Information

1. Famous cases in Indian Freedom struggle
   1. Nasik conspiracy, (1909 - 10), Vinayak Savarkar.
   2. Alipore case, 1908, Aurobindo Ghosh.
   3. Hawrah case, 1910, Jatin Mukherjee.
   4. Dacca case, 1910, Pulin Das.

5. Delhi case, 1915, Amir Chand, Awadh Bihari and Bal Mukund.
6. Lahore case, 1929-30, Bhagat singh, Rajguru and Sukhdev.
7. Banaras Case, 1915 - 16,Sachin Bath Sanyal.
8. Kakoricase,_, Ram Prasad Bismil and Ashfaq

4.19. Books for Further Reading

1. Louis Fisher : Mahatma Gandhi
2. Majumdar R.C.: History and culture of Indian people,Bharatiya Vidya Bhavan series Vol.X
3. Sumit Sarkar : Modern I ndia
4. Tarachand : History of the Freedom movement in India Vol III
5. Bipan Chandra : Struggle for freedom in India
6. Judith Brown : Civil Disobedience
7. B.L Grover : A New Look at Modern Indian History

యూనిట్ – V

భారత దేశ స్వాతంత్ర్య సిద్ధి – ఇండియన్ యూనియన్ లో రాచరిక రాష్ట్రాల ఏకీకరణ – సర్ధార్ వల్లభాయ్ పటేల్ .

5.1. భారతదేశంలో మతతత్వవాదము అభివృద్ధి.

5.2. ముస్లిం లీగ్

5.2.1. ముస్లిం లీగ్ స్థాపనకు దారి తీసిన పరిస్థితులు:

5.2.2 లక్నో ఒప్పందము(1916):

5.2.3. ఖిలాఫత్ ఉద్యమము:

5.2.4 ముస్లింవేర్పాటు వాదము: దారి తీసిన పరిస్థితులు:

5.2.5 ముస్లిం లీగ్ లో అంతర్గత విభేదాలు:

5.2.6. జిన్నా 14 అంశాల పథకము:

5.2.7. రౌండ్ టేబుల్ సమావేశాలు:

5.2.8. 1937 ఎన్నికలు:

5.2.9. ముస్లింల పాకిస్తాన్ డిమాండ్:

5.2.10. ముస్లిం లీగ్ ప్రత్యక్ష చర్య (1946 ఆగస్ట్14) – దేశ విభజన:

5.3. దేశ విభజన – భారతదేశ స్వాతంత్ర్యం.

5.4. ఇండియన్ యూనియన్లో రాచరిక రాష్ట్రాల ఏకీకరణ – సర్దార్ వల్లభాయ్ పటేల్.

Unit - V

Muslim League & the Growth of Communalism–Partition of India–Advent of Freedom - Integration of Princely States into Indian Union –Sardar Vallabhai Patel

5.0. Learning Outcomes

5.1 Emergence of Communalism in India.

5.1.1 Circumstances that led to Muslim communalism:

5.2 Muslim League.

5.3. PartitionofIndia- AdventofFreedom

5.4 Unification of Princely States in Indian Union-Sardar Vallabhbhai Patel.

5.0 Learning Outcomes:

After successful completion of this course, the student will be able to:

- Unearth the true nature of the British rule and its disastrous impact on the Unityity of India
- Assess the causes and effects of communalism
- Evaluate the undercurrent of communal politics that led to India's partition and identify the enemies of India's integrity and sovereignty
- Visualize where places are in relation to one another through map pointing

5.1. భారతదేశంలో మతతత్వవాదము అభివృద్ధి

పరిచయము: ఆధునిక భారతదేశంలో వచ్చిన నూతన పరిణామము మతతత్వవాదము. ఆంగ్లేయులు తమ స్వార్థ ప్రయోజనాల కోసం భారతదేశంలో మతతత్వవాద రాజకీయాలను ప్రోత్సహించారు. మతతత్వవాదులు తమ ప్రయోజనాలను పరిరక్షించుకోవడానికి దీనిని పెంచి పోషించారు. భారతదేశంలో అనేక శతాబ్దాలుగా శాంతియుత సహజీవనం కొనసాగిస్తున్న హిందూ ముస్లింల మధ్య విభేదాలు సృష్టించిన వారు ఆంగ్లేయులు. ఆంగ్లేయులు వలస ప్రయోజనాల కోసం విభజించి పాలించు సిద్ధాంతాన్ని భారతదేశంలో అమలు చేశారు. దీనితో 19 శతా సేబ్దం నుండి మతతత్వవాదం మూలాలను చూడవచ్చు. 20వ శతాబ్దానికి మతతత్వవాదం పరాకాష్టకు చేరుకుని దేశ విభజనకు కారణమైంది.

ముస్లిం మతతత్వవాదానికి దారి తీసిన పరిస్థితులు:

- పాశ్చాత్య విద్య: 19వ శతాబ్దం నాటికి భారత దేశంలో పాశ్చాత్య విద్యా విధానం ప్రవేశించింది. హిందూ సమాజంలోని మధ్యతరగతి వర్గము పాశ్చార్య విద్యా అవకాశాలను ఉపయోగించుకుని వికాసం పొందింది. ఇది వారిలో రాజకీయ చైతన్యాన్ని పెంపొందించింది. వారు ప్రభుత్వం పదవులను సొంతం చేసుకున్నారు. అదే సమయంలో ముస్లిం సమాజంలోని మధ్యతరగతి దిగువ తరగతి ప్రజలు విద్యకు దూరంగా ఉండిపోయారు. ముస్లింలలోని సంపన్న వర్గాలైన భూస్వాములు జనం గారి వర్గానికి మాత్రమే ఆధునిక విద్య పరిమితమైంది. వారు సనాతనమైన, మతపరమైన లక్ష్యాలతో ముస్లిం సమాజాన్ని శాసించారు.
- తర్వాతి కాలంలో విద్యావంతులైన మధ్యతరగతి ముస్లింలు ఉదార భావాలతో భారత జాతీయ పోరాటంలో పాలుపంచుకున్నారు.
- ఆంగ్లేయుల పరిపాలన ప్రారంభం నాటికి ముస్లింలలో అధిక భాగం ఆర్థికంగా వెనుకబడి ఉన్నారు. ముస్లిం ఉన్నత వర్గాల వారు మాత్రం పెద్ద పదవులను పొంది అనేక సౌకర్యాలు అనుభవించారు. అదే కాలంలో ఆంగ్ల విద్యను అభ్యసించిన హిందూ మధ్యతరగతి వర్గము ప్రభుత్వంలోని అనేక పదవులను పొందింది. వారు వ్యవసాయము పరిశ్రమలు వర్తక వాణిజ్య రంగాలలో కూడా ప్రవేశించి ఆర్థికంగా ఎదిగారు.

5.1 Emergence of Communalism in India

Introduction:

Communalism was the outcome of British rule in India. It was a contemporary development in British India.At first it was started among the Muslims and later spread to the Hindus. The British promoted sectarian politics in India for their vested interests. They fostered differences between different casts and the groups in India. Fanaticism has nurtured it to protect its interests. It was the British who created the differences between the Hindu and Muslims, who had been living in peaceful co-existence for many centuries in India. The British implemented the divide and rule policy in India for colonial purposes. We can see the roots of communalism from the

19th century. In the 20th century, Communalism reached its peak and caused the partition of the country.

5.1.1 Circumstances that led to Muslim communalism:

By the 19th century, the western system of education was introduced in India. The middle class of the Hindu society developed by taking advantage of the educational opportunities provided by the British. They captured a major share in the Government services. Modern education caused the development of political consciousness among them. At the same time the lower middle class of the Muslim community remained away from education. Modern education was limited to the upper-class Muslims and the landlords. They dominated Muslim society with orthodox and religious goals. Later

- బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఇంగ్లీషు, హిందీ భాషలను ప్రోత్సహించింది. దీనితో ఉర్దూ భాష వెనకబడింది. ఉర్దూ భాష మాట్లాడే ముస్లిం ఉన్నత వర్గము అవకాశాలను కోల్పోయింది. ఉర్దూ హిందీ భాషల వివాదం కూడా హిందూ ముస్లింల మధ్య స్పర్ధకు కారణమైంది. బెంగాలీ భాష మాట్లాడే గ్రామీణ ముస్లింలు కూడా ఆంగ్లేయుల నూతన విద్యా విధానాన్ని అనుసరించడంలో హిందువుల కంటే వెనుకబడ్డారు. బెంగాల్ రాష్ట్రంలోని ముస్లింలలో అధిక భాగము పేద రైతులు కార్మిక వర్గం వారు. ఆంగ్ల విద్య వలన వచ్చిన ప్రయోజనాలను వీరు పొందలేకపోయారు. హిందువుల ఆంగ్ల మైత్రి ని కూడా ముస్లింలు వ్యతిరేకించారు. దీనితో హిందూ ముస్లింల మధ్య విభేదాలు ప్రారంభమయ్యాయి.
- ఆంగ్లేయులు భారతదేశానికి వచ్చేనాటికి ముస్లింలు పాలకులుగా ఉన్నారు.ాలకవర్గమనే భావం వారిలో బలంగా వుండేది. ఆంగ్ల అధికార స్థాపన జరిగిన తరువాత ఆంగ్లేయులు ముస్లింలు తమ తమ వ్యతిరేక వర్గం అని వారు హిందువులకు అనుకూలంగా వ్యవహరించి పరిపాలన రంగం నుంచి ముస్లింలను దూరంగా ఉంచారు సైన్యంలో ముస్లింల ప్రవేశాన్ని దానితో ముస్లింలు నిరాదరణకు గురై సామాజికంగా,ఆర్థికంగా వెనకబడ్డారు. 1857 తిరుగుబాటు నందు హిందువులు ముస్లింలు కలిసి పాల్గొన్నారు. అయినప్పటికీ ఇది ముస్లింల తిరుగుబాటు అని వారు మొగల్ సామ్రాజ్యాన్ని పునరుద్ధరించడానికి ప్రయత్నించారని ఆంగ్లేయులు భావించారు. దానితో ఆంగ్లేయులు ముస్లింలను తీవ్రంగా వ్యతిరేకించి పరిపాలనా యంత్రాంగంలో వారికి ఎటువంటి భాగస్వామ్యం ఉండకూడదు అని భావించారు. హిందువుల పట్ల స్నేహ భావాన్ని ముస్లింల పట్ల ద్వేష భావాన్ని పెంపొందించుకున్నారు. అదే సమయంలో హిందువుల విద్య ఉద్యోగ రంగాలలో ప్రోత్సహించింది. అన్ని రంగాలలోనూ హిందువులను ప్రోత్సహించి ముస్లింలను నిర్లక్ష్యం చేశారు.
- ముస్లింల పట్ల బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ వ్యతిరేక వైఖరికి వహాబీ ఉద్యమం కూడా ఒక ముఖ్య కారణము. ఈ ఉద్యమము పంజాబ్ లోని సిక్కులకు బెంగాల్ లోని ఆంగ్ల ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా మత యుద్ధాన్ని ప్రబోధించింది. ఈ ఉద్యమము హిందూ ముస్లిం లు ప్రత్యేక వర్గాలుగా విడిపోవడానికి పునాది వేసింది.

educated middle class Muslims took part in the Indian national struggle with liberal sentiments.

At the beginning of British rule, the majority of Muslims were economically backward. The Muslim upper classes, on the other hand, enjoyed many privileges and obtained great positions. During the same period, the English-educated Hindu middle class got many opportunities in the Government services. They also entered the fields of agriculture, industries, trade and commerce and developed economically.

The British Government created differences in promoting the languages. The British Government promoted English and Hindi languages. As a result, the Urdu language was left behind. The Urdu speaking Muslim elite lost opportunities. The dispute between Urdu and Hindi languages also caused competition between Hindus and Muslims. The Bengali-speaking rural Muslims also lagged behind the Hindus in adopting the new educational system of the English. Most of the Muslims in the state of Bengal are poor peasants and laborers. They could not reap the benefits of English education. The Muslims also opposed the Hindu-English alliance. With this, differences between the Hindus and Muslims began.

By the time the British came to India, Muslims were the rulers. The feeling of being a ruling class was strong among them. After the establishment of English power, the British considered Muslims to be their opposite group, they acted in favor of Hindus and kept Muslims away from the administration sector. Hindus and Muslims participated together in the 1857 rebellion. However, the British thought

- ఆంగ్లేయుల విభజించి పాలించు విధానము భారతదేశంలో ముస్లిం మతతత్వవాదానికి ముఖ్య కారణం అయింది. ఆంగ్లేయులు తమ పరిపాలనను పటిష్టం చేసుకోవడానికి మొదట హిందువులను సమర్థించి ముస్లింలను ద్వేషించింది. తర్వాతి కాలంలో హిందువులు రాజకీయ చైతన్యాన్ని పొంది జాతీయ ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించడంతో ఆంగ్ల ప్రభుత్వము హిందువుల పట్ల అణిచివేత ధోరణిని ప్రదర్శించింది. ముస్లింలను సమర్థించడమే కాక వారు వారు అల్పసంఖ్యాక వర్గాల వారని, వారి హక్కులను పరిరక్షించడమే ఆంగ్ల ప్రభుత్వ లక్ష్యమని చెప్పుకుంది. ముస్లిం జమీందారులను విద్యావంతులైన ముస్లింలను తమ వైపు ఆకర్షించుకుంది. 1905 నుండి బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము ముస్లింలను ఆంగ్ల అనుకూలురుగా మార్చడానికి అనేక చర్యలు తీసుకుంది. కాంగ్రెస్ కు వ్యతిరేకంగా ముస్లిం లీగ్ స్థాపించడంలో ఆంగ్ల అధికారులు ప్రధాన పాత్ర పోషించారు. ఆంగ్లేయులు అమలు చేసిన విభజన రాజకీయాలు చివరకు దేశ విభజనకు కారణమయ్యాయి.
- ముస్లింల పట్ల బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ వైఖరి మారడానికి ప్రధాన కారణము సర్ సయ్యద్ అహ్మద్ ఖాన్. ఇతని పూర్వీకులు మొగల్ దర్బారులో ఉన్నత పదవులు నిర్వహించారు. కానీ తర్వాతి కాలంలో పరిస్థితులు తారుమారయ్యాయి. ఇతడు గుమస్తాగా ఉద్యోగ జీవితాన్ని ప్రారంభించాడు. గొప్ప విద్యావేత్త సంఘసంస్కర్త. భారతదేశంలో ముస్లింల సాంస్కృతిక పునరుజ్జీవనానికి కారకుడు. ముస్లింలకు పాశ్చాత్య విద్య విజ్ఞాన శాస్త్రాలు అవసరమని అతడు భావించాడు. 1875లో ఆలీఘర్ లో ఆంగ్లో ఓరియంటల్ కళాశాలను స్థాపించాడు. అదే కాలక్రమంలో ఆలీఘర్ ముస్లిం విశ్వవిద్యాలయంగా అభివృద్ధి చెందింది. ఆంగ్లేయులు ముస్లిం వ్యతిరేక విధానాన్ని తొలగించడానికి అహ్మద్ ఖాన్ కృషి చేశాడు. సిపాయిలు తిరుగుబాటు తరువాత 1870 వరకు ఆంగ్లేయులకు ముస్లింలకు సత్సంబంధాలు పెంపొందించడానికి ప్రయత్నం చేశాడు. అతని కృషి వలన బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం పట్ల అభిమానాన్ని పెంపొందించుకునే ముస్లిం మేధావి వర్గం ఏర్పడింది. సయ్యద్ అహ్మద్ ఖాన్ మొదట జాతీయ భావాలు కలిగిన వాడు. హిందూ ముస్లింలు భారతదేశం అనే అందమైన

that it was a Muslim revolt and they tried to revive the Mughal Empire. With that the British strongly opposed the Muslims and felt that they should have no share in the administration. They fostered a sense of friendship towards Hindus and hatred towards Muslims.At the same time, Hindus were promoted in the fields of education and employment. Hindus were encouraged in all spheres and Muslims were neglected.

The Wahhabi movement was also a major cause of the British Government's anti Muslim attitude. This movement preached a religious war, with the Sikhs in Punjab and against the English Government in Bengal. This movement laid the foundation for the separation of Hindus and Muslims into separate sects.

The British policy of divide and rule was the main cause for Muslim Communalism in India. The British initially supported the Hindus and hated the Muslims to consolidate their rule. Later, as the Hindus gained political consciousness and started the national movement, the British Government showed a repressive attitude towards the Hindus.Sir William Hunter in his book 'The Indian Musalman' published in 1871, opined that the Muslims were not harmful towards the British paramount power. From 1885 onwards the British adopted the pro - Muslim Policy. The English Government claimed that the aim of the British Government was not only to support the Muslims but also to protect their rights as they were a minority community. They were successful in getting the support of high-class Muslims, Zamindars and landlords. Muslim landlords influenced educated Muslims to support the British. From 1905 onwards the British Government took

వధువుకు రెండు కళ్ళు వంటి వారిని అతడు భావించాడు. హిందూ ముస్లింలు సామరస్యంతో జీవించాలని, పరస్పర వైరుధ్యము రెండు వర్గాల వారిని నాశనం చేస్తుందని అతడు హెచ్చరించాడు.

✧ కానీ తర్వాత కాలంలో సయ్యద్ అహ్మద్ ఖాన్ సనాతన వాదిగా మారాడు. ఆలీ ఘర్ ఓరియంటల్ కళాశాల ప్రిన్సిపాల్ గా పనిచేసిన థియేటర్ బెక్ ప్రభావం వలన హిందువులను వ్యతిరేకించాడు. హిందువుల, ముస్లింల రాజకీయ ప్రయోజనాలు వేరువేరని ప్రకటించాడు. హిందూ ముస్లింలు సమిష్టి రాజకీయ జీవనాన్ని కొనసాగించలేరని అతడు భావించాడు. జాతీయ కాంగ్రెస్ లో ముస్లింలు చేరడాన్ని నిరసించాడు. ముస్లింలు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం పట్ల విశ్వాసపాత్రులై ఉండాలని బోధించాడు. కాంగ్రెస్ హిందూ సంస్థ అని, దాని విధానాలను వ్యతిరేకించి ముస్లింలను బ్రిటిష్ అనుకూలురుగా తయారు చేయడానికి ప్రయత్నం చేశాడు. ఎంత ప్రయత్నం చేసినప్పటికీ ముస్లింలను కాంగ్రెస్ నుంచి పూర్తిగా దూరం చేయలేకపోయాడు. అనేకమంది ఉదార భావాలు కలిగిన ముస్లింలు కాంగ్రెస్లో చేరి జాతీయ ఉద్యమంలో తమ వంతు పాత్రను పోషించారు. బద్రుద్దీన్ త్యాబ్జీ వంటి నేతలు కాంగ్రెస్ పట్ల ముస్లిం లో ఉన్న అపోహను తొలగించి ముస్లింలను జాతీయ స్రవంతిలో కలపడానికి ప్రయత్నం చేశారు.

✧ పంజాబ్ లో ఆంగ్ల పరిపాలన ఏర్పడిన తరువాత గోవధకు అనుమతి లభించింది. ఇది హిందూ ముస్లిం సంఘర్షణకు కారణమైంది. ఇరు వర్గాల మధ్య తీవ్ర ఉద్రిక్తతలకు దారితీసింది.

✧ బెంగాల్ లో హిందూ ముస్లింల లను వేరు చేయడానికి లార్డ్ కర్జన్ 1905లో బెంగాల్ రాష్ట్రాన్ని రెండుగా విభజించాడు. దీనివలన బెంగాల్లో హిందువులు ముస్లింలు విభజించబడి రెండు రాష్ట్రాలు గా ఏర్పడ్డారు. దీనిని హిందువులు ముస్లింలు ఏకమై వ్యతిరేకించారు. కానీ ఇది ఇరువర్గాల మధ్య భేద భావాన్ని సృష్టించింది. కర్జన్ తరువాత వైస్రాయ్ గా వచ్చిన లార్డ్ మింటో విధానాలు హిందూ ముస్లింల మధ్య అగాధాని సృష్టించాయి. విభజించి పాలించే సిద్ధాంతాన్ని పటిష్టంగా అమలు చేసినవాడు మింటో. ఇతడి ప్రోత్సాహంతో ముస్లిం లీగ్ స్థాపించబడింది. తమ స్వార్థ

many steps to convert the Muslims into pro-English ones. British authorities played a major role in establishing the Muslim League against the Congress. The divisive politics implemented by the British eventually led to the partition of the country.

Sir Syed Ahmed Khan was the main reason for the change in the British Government's attitude towards Muslims. His ancestors held high positions in the Mughal court. But in the later period the situation changed. He started his career as a clerk. He was a great educationist and a social reformer. He was the pioneer of the cultural revival of Muslims in India. He felt that Muslims needed western education and worked for the spread of modern education among them. In 1875, he established the Mohammedan Anglo-Oriental College at Aligarh. Later it developed into Aligarh Muslim University. His efforts created a Muslim intelligentsia that developed admiration for the British Government. Ahmad Khan worked to eliminate the anti-Muslim policy of the British. After the 1870s,with his constant efforts, the British tried to build good relations with the Muslims. Syed Ahmad Khan was originally a nationalist. He considered Hindus and Muslims as the two eyes of the beautiful bride India. He warned that Hindu Muslims should live in harmony and mutual antagonism would destroy both communities. But later Syed Ahmad Khan became orthodox. Theoder Beck, the principal of Anglo - Oriental College, Aligarh, influenced and turned him against the Hindus. He declared that as the political interests of Hindus and Muslims are different,they could not live together. He felt that Hindu Muslims could not lead a collective political life. He announced that the Congress was a Hindu organization and opposed its policies. He tried to make the Muslims pro-

ప్రయోజనాల కోసం డాకా నవాబు వంటి వారు ఏర్పాటు రాజకీయాలను ప్రోత్సహించారు.

హిందూ మతతత్వవాదము:

హిందూ మతతత్వవాదం కూడా దేశ విభజనకు కారణమైంది. హిందూ మతతత్వవాదానికి అనేక కారణాలు ఉన్నాయి.

- 19వ శతాబ్దంలో ప్రారంభమైన సాంఘిక మత సంస్కరణ ఉద్యమాలు క్రమేణా కొన్ని వర్గాలలో హిందూ మతతత్వ భావనలను రేకెత్తించాయి. సంస్కర్తలు హిందూ మతం యొక్క గొప్పదనాన్ని బోధించడం వలన హిందూ మతం అన్ని మతాల కంటే గొప్పదని కొన్ని వర్గాల వారు భావించారు. దయానందుడు, వివేకానందుని బోధనలు హిందూ మతంపై తీవ్ర అభిమానాన్ని కలిగించాయి. హిందూ మత సంస్కరణ కోసం బెంగాల్లో రాధా కాంతిదేవ్ ధర్మసభను స్థాపించాడు. ఇతర మతాలలోకి మారిన హిందువులను తిరిగి హిందూ మతంలోకి చేర్చుకోవడానికి ఆర్య సమాజం శుద్ధి అనే కార్యక్రమాన్ని ప్రతిపాదించింది. పంజాబ్ లో హిందువులు ముఖ్యంగా ఆర్యసమాజకులు గోవధనిషేధం కోసం చేసిన ప్రయత్నం ఇరువర్గాల మధ్య ద్వేష భావాలకు దారితీసింది.
- జాతీయ ఉద్యమంలో అతివాద దశ కూడా హిందూ మతతత్వ నీకి కారణమైంది. బాలగంగాధర తిలక్, లాలాలజపతిరాయ్, బిపిన్ చంద్రపాల్, అరవింద్ ఘోష్ మొదలైన వారు రాజకీయాలను మత సాంప్రదాయాలను కలిపి ప్రచారం చేశారు. హిందువుల ఆచార సాంప్రదాయాలను రాజకీయ చైతన్యాన్ని పెంపొందించడానికి వారు ఉ పయోగించుకున్నారు. ఇది ముస్లింలలో కాంగ్రెస్ విధానాల పట్ల అనుమానాలను కలిగించింది. దీనిని బ్రిటిష్ అధికారులు తమ స్వార్థ ప్రయోజనాల కోసం వాడుకోవడం వాడుకున్నారు. ముస్లింల భయాందోళనలను దూరం చేయడానికి ఎవరు ప్రయత్నించలేదు. హిందూ మతతవాదులు మొగల్ చక్రవర్తులను విదేశీయులు గా భావించడం ముస్లింల అనుమానానికి మరింత కారణమైంది.
- వందేమాతర ఉద్యమ కాలంలో స్వదేశీ లో భాగంగా హిందూ మతాన్ని జాతీయతకు గుర్తుగా ప్రచారం చేశారు. తిలక్ శివాజీ గణేష ఉత్సవాలు

British. He was successful in creating the impression that the Indian National Congress as pro-Hindu and its policies and ideals were anti Muslim. He protested the joining of Muslims in the National Congress. He preached Muslims to be loyal to the British Government. In 1888 he founded the United Patriotic Association League with Raja Siva Prasad of Benaras as a rival to INC. In his opinion democracy means the majority rule and in India it will be the Hindu Rule. No matter how hard he tried, he could not completely alienate the Muslims from the Congress. Many liberal Muslims joined the Congress and played their part in the national movement. Leaders like Badruddin Tyabji tried to remove the misconception of the Muslim towards the Congress and integrate the Muslims into the national stream.

Cow slaughter was banned in Punjab during the Sikh rule, which was allowed after the establishment of English rule in Punjab. This widened the gulf between the Hindus and Muslims and led to conflict. It led to severe tensions between the two groups. In 1905 Lord Curzon partitioned the state of Bengal into two to separate the Hindus and Muslims in Bengal. Due to this, Hindus and Muslims were divided into two states in Bengal. Hindus and Muslims unitedly opposed it. But it created a sense of difference between the two groups. The policies of Lord Minto, who succeeded Curzon as Viceroy, created a gulf between Hindus and Muslims. It was Minto who firmly implemented the policy of divide and rule. The Muslim League was founded under his patronage. People like the Nawab of Dacca, for their own selfish interests, encouraged the establishment of Muslim League and communal politics.

నిర్వహించడం, భరతమాత అనే భావాన్ని ప్రచారం చేయడము క్రమంగా హిందూ మత తత్వ ధోరణికి దారితీసింది.

- ముస్లింల మతతత్వ ధోరణి హిందువులలో కూడా మతాన్ని పరిరక్షించుకోవాలని భావన కలిగించింది. ఫలితంగా హిందువులలో కొన్ని వర్గాల వారు హిందూ మతతత్వ భావనలను ప్రచారం చేశారు. సర్ సయ్యద్ అహ్మద్ ఖాన్ వంటి వారు ఇస్లాం మతంలో హిందూ ప్రభావం వలన ఏర్పడిన సాంప్రదాయాలను తీసివేసి ఇస్లాం పరిశుభ్రతను పరిశుద్ధత ను పునరుద్ధరించడానికి చేసిన కృషి హిందువులలో మతతత్వ ధోరణులను ప్రోత్సహించాయి.
- 1916లో మదన్ మోహన్ మాలవ్య స్థాపించిన హిందూ మహాసభ, డాక్టర్
- హెగ్డేవార్ నాయకత్వంలో స్థాపించబడిన రాష్ట్రీయ స్వయంసేవక్ సంఘ్ (%=.ా.ా%.) హిందూ మతతత్వ భావనలు బలపడడానికి అవకాశం కల్పించాయి. హిందువులు, హిందూ సంస్కృతి, హిందూ రాజ్యం తన లక్ష్యమని హిందూ మహాసభ భావించింది. %ఎ.ఐ%. సావర్కర్ కూడా హిందూ మతతత్వ భావన పెరగడానికి ముఖ్య కారణం. %=.ా.ా%. అధ్యక్షుడు %వీ.ా%. గోల్వాల్కర్ జాతీయ వాదులను ఖండించాడు. వీరి భావాలు క్రమంగా హిందూ మతతత్వవాదము బలపడడానికి కారణం అయ్యాయి.

5.2. ముస్లిం లీగ్

భారతదేశ చరిత్రలో ముస్లిం లీగ్ స్థాపన ఒక గొప్ప చారిత్రక సంఘటన. ఇది దేశ చరిత్రపై గొప్ప ప్రభావాన్ని చూపింది. భారత దేశంలో మతతత్వ భావనలను ప్రోత్సహించి చివరకు దేశ విభజనకు కారణమైంది.

5.2.1. ముస్లిం లీగ్ స్థాపనకు దారి తీసిన పరిస్థితులు:

- భారతీయుల ఐక్యత తమ అధికారానికి ప్రమాదకరమని ఆంగ్లేయులు భావించారు. భారతీయులను కులమత వర్గ ప్రాతిపదికలపై విభజించి పాలించే విధానాన్ని వారు అనుసరించారు. ఈ కారణంగానే భారతదేశంలో ముస్లిం మతతత్వవాదము ఆవిర్భవించింది. స్వార్థ రాజకీయ ప్రయోజనాల కోసం కొంతమంది దీనిని పెంచి పోషించారు.

Hindu communalism: Hindu communalism also caused the partition of the country. There are many reasons for Hindu communalism which created a suspicious atmosphere.

The socio-religious reform movements that began in the 19th century gradually evoked the notions of Hinduism in certain communities. Some sections felt that Hinduism was superior to all other religions because the reformers preached the superiority of Hinduism. The teachings of Dayananda and Vivekananda created a deep admiration for Hinduism. Radha Kant Dev founded Dharma Sabha in Bengal for Hindu religious reforms. The Arya Samaj proposed a program called Shuddhi to reintegrate Hindus who had converted to other religions into Hinduism. In Punjab, the attempt of Hindus, especially the Arya Samajas, to ban Cow Slaughter led to feelings of hatred between the two groups.

The extremist phase of the national movement also contributed to Hindu communalism. Balagangadhara Tilak, Lalalajapatirai, Bipin Chandrapal, Arvind Ghosh etc. promoted politics by combining religious traditions. They used Hindu ritual traditions to develop political consciousness. This made Muslims suspicious of Congress policies. It was used by the British officials for their own interests. No one tried to allay the fears of the Muslims. The Hindu fanatics' view of the Mughal emperors as foreigners further fueled Muslim suspicion. During the Vande Mataram Movement, Hinduism was propagated as a symbol of nationalism as part of Swadeshi. Tilak celebrated Shivaji's and Ganesha festivals which were not accepted by the Muslims. Propagation of the

- 1857 తిరుగుబాటు కాలంలో హిందూ ముస్లింల ఐక్యత ఆంగ్లేయులను కలవరపరిచింది. దానితో భారతీయులను మత ప్రాతిపదికన విడదీయడానికి ముస్లింలను నిర్లక్ష్యం చేశారు. వారిని సైన్యంతో పాటు ఇతర ఉద్యోగాలకు కూడా దూరంగా ఉంచారు.
- సర్ సయ్యద్ అహ్మద్ ఖాన్ ముస్లిం వెనుక బాటు తనానికి గల కారణాలను గుర్తించాడు. అందువలన బ్రిటిష్ వారికి ముస్లింలకు మధ్య గల వైరుధ్యాలను తగ్గించడానికి కృషి చేశాడు. ఆంగ్లేయులకు ముస్లింలకు మధ్య మైత్రి సంబంధాలను పెంపొందించడానికి కృషి చేశాడు. అతడు ఆలీ ఘర్ లో స్థాపించిన ఆంగ్ల ఓరియంటల్ కళాశాల మొదటి ప్రిన్సిపాల్ థియోడర్ బెక్ ఆంగ్లో ముస్లిం మైత్రి సంబంధాలను బలోపేతం చేసి జాతీయ ఉద్యమానికి ముస్లింలు దూరంగా ఉండాలని ప్రబోధించాడు.
- బెంగాల్ విభజన కాలంలో హిందూ ముస్లింలు ఏకమై వందేమాతర ఉద్యమాన్ని నిర్వహించడం ఆంగ్లేయులకు కంటగింపు అయింది. అదే సమయంలో ముస్లింలలో అభివృద్ధి చెందుతున్న రాజకీయ చైతన్యాన్ని లార్డ్ మింటో తమ స్వార్ధ ప్రయోజనాలకు అనుగుణంగా మలిచాడు.
- 1906లో అప్పటి భారత వ్యవహారాల కార్యదర్శి మార్లే సలహాతో లార్డ్ మింటో దేశంలో నూతన సంస్కరణలు ప్రవేశపెట్టడానికి అవసరమైన సూచనలు చేయడం కోసం ఒక కమిటీని నియమించాడు. అదే సంవత్సరం లార్డ్ మింటో ప్రోత్సాహంతో ఆగా ఖాన్ నాయకత్వంలో 36 మంది సభ్యులు గల ప్రతినిధి బృందం సిమ్లాలో 1906 అక్టోబర్ ఒకటవ తేదీన వైస్రాయికి ఒక వినతి పత్రాన్ని సమర్పించింది. ఈ వినతి పత్రాన్ని వైస్రాయ్ ప్రోత్సాహంతో ఆలీగర్ కళాశాల ప్రిన్సిపాల్ ఆర్చ్ బాల్డ్ రూపొందించాడు. ఈ వినతి పత్రంలో కొత్తగా ఏర్పడే శాసనసభ్యులు ముస్లింలకు ప్రత్యేక ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలని, విద్యా ఉద్యోగ రంగాలలో ముస్లింలకు ప్రత్యేక అవకాశాలు కల్పించాలని కోరారు.
- ఈ ప్రతినిధి వర్గం ఆంగ్లేయుల పథకం ప్రకారము వచ్చిందే కనుక లార్డ్ మింటో వారిని సాదరంగా ఆహ్వానించాడు. వారి కోరికలను సానుభూతితో పరిశీలిస్తానని ప్రకటించాడు. లార్డ్ మింటో ముస్లింలకు ప్రత్యేక నియోజకవర్గం ఏర్పాటు చేయడానికి సూత్రప్రాయంగా అంగీకరించాడు.

concept of Bharata Mata gradually led to the trend of Hindu communalism.

The religious orientation of the Muslims made the Hindus also feel the need to protect the religion. As a result, some sections of the Hindus propagated the concepts of Hinduism. Efforts by Sir Syed Ahmad Khan to restore the purity of Islam by removing the traditions caused by Hindu influence in Islam encouraged militant religious tendencies among Hindus. Hindu Mahasabha founded by Madan Mohan Malaviya in 1916, motivated Hindus to protect their religion. Lala Lajpat Rai and N.C. Khelkar were the other prominent leaders of the Hindu Maha Sabha. The Hindu Maha Sabha strongly opposed the selfish political strategies of the muslims and the British. It also criticized Gandhi's policy towards Muslims. The Rashtriya Swayamsevak Sangh (R.S.S.) established under the leadership of Hegdewar provided an opportunity for Hindu religious sentiments to gain strength. Hindu Mahasabha considered Hindus, Hindu culture and Hindu state to be its goal. V.D. Savarkar was also a major factor in the rise of Hindu communalism. R.S.S. President M.S. Golwalkar condemned the nationalists. Their sentiments gradually led to the strengthening of Hindu nationalism.

5.2 Muslim League

The establishment of Muslim League is a great historical event in the history of India. It had a great impact on the history of the country. It promoted communalism in India and eventually caused the partition of the country.

అయితే భారత వ్యవహారాల కార్యదర్శి మార్లే, మింటో అభిప్రాయాలతో ఏకీభవించలేదు. అయినప్పటికీ భారత ఉద్యోగస్వామ్యం కృషి వలన మత ప్రాతిపదికన ప్రత్యేక నియోజక వర్గాల ఏర్పాటు కు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము ఆమోదించింది.

ముస్లిం లీగ్ స్థాపన:

సిమ్లా ప్రతినిధి వర్గం విజయం సాధించడం, దానికి బ్రిటిష్ వారి మద్దతు లభించడం తో ముస్లింలు ఒక ప్రత్యేక రాజకీయ సంస్థను స్థాపించడానికి ప్రయత్నించారు. దీనికి లార్డ్ మింటో ప్రోత్సాహం లభించింది. 1906లో నవాబ్ సలీమ్ ఉల్లా కృషి ఫలితంగా దేశ నలుమూలల నుండి ముస్లింలు ఢాకాలో సమావేశం అయ్యారు. ఢాకా నవాబు ఆగా ఖాన్, మోహిసిన్ ఉల్ ముల్క్ లు 1906 లో అఖిల భారత ముస్లిం లీగ్ ను స్థాపించారు.

ముస్లింలీగ్ తొలి కార్యకలాపాలు:

ఈ సమావేశానికి మౌలానా ఆజాద్ వంటి జాతీయవాద ముస్లింలు కూడా హాజరయ్యారు. అజాద్ అభిప్రాయం ప్రకారము ముస్లిం లీగ్ స్థాపన ప్రధాన ఆశయము ఆంగ్ల ప్రభుత్వం పట్ల ముస్లింల విధేయతను అభివృద్ధి చేయడం, తద్వారా ముస్లింల ప్రయోజనాలను, హక్కులను సాధించుకోవడము. కనుక ముస్లిం లీగ్ మత సంస్థ. ముస్లింల ప్రయోజనాల పరిరక్షణ దీని ధ్యేయము.

- భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ కి ఉన్న జాతీయ స్వభావము దీనికి లేదు. ప్రారంభం నుంచి దీని కార్యకలాపాలు కాంగ్రెస్కు వ్యతిరేకంగా ఉన్నాయి. ముస్లింలు మొదటి సంవత్సరంలోనే బెంగాల్ విభజన సమర్థిస్తూ తీర్మానం చేసింది. ముస్లింలకు ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలు ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలలో ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యం కావాలని కోరింది. కొన్ని బ్రిటిష్ ఆంగ్ల పత్రికలు కూడా ముస్లిం లీగ్ ను సమర్థించాయి. 1909 భారత కౌన్సిళ్ళ చట్టాన్ని ముస్లింలీగ్ ఆమోదించింది. ఆ చట్టంలో బ్రిటిష్ వారు ముస్లింలకు ప్రత్యేక నియోజకవర్గం ప్రతిపాదించారు.
- తొలి దశలో ముస్లింలీగ్ కులీనవర్గము మరియు ఉన్నత వర్గానికి ప్రాతినిధ్యం వహించింది. ముస్లిం మేధావి వర్గము జాతీయవాదులు సామాన్యులు ముస్లిం లీగ్ యొక్క మతతత్వ లక్షణాలను అంగీకరించలేదు.

Circumstances that led to the establishment of Muslim League:

- The British felt that Indian unity was a threat to their power. They followed the policy of dividing the Indians on the basis of caste and religion. It was for this reason that Muslim communalism emerged in India. It has been promoted by the people who were with selfish political goals.

- The Hindu-Muslim unity during the 1857 rebellion disturbed the British. They thought that the longevity of the British Empire in India depended on the separation of the Hindus from Muslims. The Muslims were neglected by the British to divide the Indians on the basis of religion. They were kept away from joining the army as well as other government services.

- Sir Syed Ahmad Khan identified the reasons for the backwardness of behind Muslim . So he tried to reduce the conflicts between the British and the Muslims. He worked hard to develop friendly relations between the English and the Muslims. Theodore Beck, the first principal of the Anglo - Oriental College, Aligarh, strengthened the Anglo-Muslim alliances and preached that Muslims should stay away from the national movement.

- During the partition of Bengal, the Hindus and Muslims unitedly organized the Vande Mataram Movement, which became an embarrassment to the British. At the same time, Lord Minto manipulated the growing political consciousness among the Muslims to suit the interests of the English.

మహమ్మద్ అలీ జిన్నా 1910 లో అలహాబాద్ కాంగ్రెస్ లో ముస్లింలకు ప్రత్యేక నియోజకవర్గం వ్యతిరేకిస్తూ తీర్మానాన్ని ప్రతిపాదించాడు. మౌలానా మజరూల్ హక్ ఆ ప్రతిపాదనను బలపరిచాడు. మౌలానా షబ్లీ నౌమాని, మౌలానా మహమ్మద్ అలీ, నవాబ్ సయ్యద్ మహమ్మద్, మౌలానా అబుల్ కలాం ఆజాద్ మొదలైన వారు ముస్లిం లీగ్ యొక్క మతతత్వ ధోరణిని వ్యతిరేకించి దానికి దూరంగా ఉన్నారు.

5.2.2 లక్నో ఒప్పందము (1916):

బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము అనేక విధాలుగా హిందూ ముస్లింలను విడదీయడానికి ప్రయత్నించినప్పటికీ వారు ఇరువురి మధ్య దూరం తగ్గించడానికి కాంగ్రెస్ నాయకులు ప్రయత్నించారు. అనేక జాతీయ అంతర్జాతీయ సంఘటనలు కూడా కాంగ్రెస్, ముస్లిం లీగ్ల మధ్య సఖ్యత కు కారణమయ్యాయి.

- 1910 లో ముస్లిం లీగ్ కేంద్ర కార్యాలయము ఆలీఘర్ నుంచి లక్నోకు మారింది. దానితో బెక్ ప్రభావం నుండి ముస్లిం లీగ్ బయటపడింది. బెంగాల్ విభజన కి వ్యతిరేకంగా జరిగిన వందేమాతర ఉద్యమ ఫలితంగా బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము 1911లో బెంగాల్ విభజనను రద్దు చేయడం ముస్లిం లీగ్ ను నిరాశపరిచింది.
- ఆలీఘర్ లో ముస్లింలకు ప్రత్యేక విశ్వవిద్యాలయాన్ని ఏర్పాటు చేయాలని ముస్లిం లీగ్ ప్రతిపాదించింది. కానీ వైస్రాయ్ లార్డ్ హార్డింగ్ దీనిని తిరస్కరించాడు. ఇది మధ్యతరగతి ముస్లింలలో బ్రిటిష్ వారి పట్ల వ్యతిరేకత ఏర్పడడానికి కారణమైంది.
- బాల్కన్ యుద్ధాలలో బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ తీరు ముస్లింలకు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం పట్ల వ్యతిరేకతను కలిగించింది. మొదటి ప్రపంచ యుద్ధంలో బ్రిటిష్ వారు టర్కీతో యుద్ధం చేశారు. భారతదేశంలో టర్కీని సమర్థించే నాయకులను బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము అరెస్టు చేసింది. దీనితో భారతీయ ముస్లింలు ఆంగ్ల ప్రభుత్వ వైఖరిని తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు.
- కాంగ్రెస్ నాయకులు, ముస్లిం లీగ్ లోని జాతీయవాదుల కృషి ఫలితంగా కాంగ్రెస్ ముస్లిం లీగ్ ల మధ్య సుహృద్భావ వాతావరణం ఏర్పడింది. మహమ్మద్ అలీ జిన్నా, మౌలానా అబుల్ కలాం ఆజాద్, షౌకత్ అలీ మహమ్మద్ అలీ వంటి నాయకుల కృషి వలన ముస్లింలు కాంగ్రెస్ కి దగ్గరయింది.

✧ In 1906 Lord Minto on the advice of Marley, the then Secretary of Indian Affairs, appointed a committee to make necessary recommendations for introducing new reforms in the country. In the same year a 36-member delegation under the leadership of Aga Khan, the Nawab of Dacca, encouraged by Lord Minto, presented a petition to the Viceroy on 1 October 1906 at Simla. The petition was drafted by Arch Bald, principal of Aligarh College, with the encouragement of the Viceroy. In this petition, they asked for separate electorates to Muslims and priority to Muslims in the Legislative Council down to district boards. The delegation requested the Viceroy for the nomination of Muslim member into the Governor General's Council.They also demanded special opportunities to Muslims in the fields of education and employment. Lord Minto cordially invited the delegation as it had come under the pre planned programme of the English. He announced that he would consider their demands sympathetically. Lord Minto agreed in principle to the creation of separate constituencies and weightage for Muslims. By this decision, the Muslims were successfully separated from the mainstream National movement and the goal of Lord Minto was fulfilled. But Marley, the Secretary of Indian Affairs, did not agree with Minto's views. However, due to the efforts of Indian bureaucrats, the British Government approved the formation of separate constituencies on the basis of religion in Indian Councils Act 1909. The Act provided the Hindus and Muslims to vote separately to elect their representatives to legislative Council.

- 1913 సమావేశంలో ముస్లిం లీగ్ రాజ్యాంగం సవరించబడింది. దాని రాజకీయ లక్ష్యాలు కాంగ్రెస్ లక్ష్యాలతో ఏకీభవించాయి. రెండు సంస్థల నాయకులు కలిసి పనిచేయడానికి ముందుకు వచ్చారు.
- 1915 లో ముస్లిం లీగ్ వార్షిక సమావేశము బొంబాయిలో జరిగింది. అదే సమయంలో కాంగ్రెస్ సమావేశం కూడా బొంబాయిలోనే జరిగింది. మహాత్మా గాంధీ పండిట్ మదన్ మోహన్ మాలవ్య, సరోజినీ నాయుడు వంటి కాంగ్రెస్ నాయకులు ముస్లిం లీగ్ సమావేశాలలో పాల్గొన్నారు.
- 1916లో కాంగ్రెస్ ముస్లిం లీగ్ ల మధ్య ఒక ఒప్పందం కుదిరింది. దీనిని లక్నో ఒప్పందము అంటారు. ఈ ఒప్పందం ద్వారా దేశంలో స్వయం పాలన ప్రవేశపెట్టాలని రెండు సంస్థలు డిమాండ్ చేశాయి. మత ప్రాతిపదికపై ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలు కావాలని ముస్లిం లీగ్ డిమాండ్ ను కాంగ్రెస్ అంగీకరించింది. అప్పటినుండే లీగ్ పట్ల కాంగ్రెస్ సంతృప్తి పరిచే విధానాన్ని ప్రారంభించింది. లక్నో ఒప్పందం కొన్ని సంవత్సరాలపాటు హిందూ ముస్లింల ఐక్యత కొనసాగడానికి అవకాశం కల్పించింది.

5.2.3. ఖిలాఫత్ ఉద్యమము:

మొదటి ప్రపంచ యుద్ధంలో మిత్ర రాజ్యాలకు విజయం లభించింది. అక్ష రాజ్యాలలో ఒకటైన టర్కీ 1920 మే నెలలో మిత్ర రాజ్యాలతో సెవర్స్ సంధి చేసుకుంది. ఈ సంధిలో టర్కీ సామ్రాజ్యాన్ని, ఖలీఫా వ్యవస్థను విచ్ఛిన్నం చేశారు. దీనితో బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం పట్ల ముస్లింల వ్యతిరేకత మరింత పెరిగింది. 1919 అక్టోబర్ లో ముస్లిం నేతలు అబుల్ కలాం ఆజాద్, హకీం అజ్మల్ ఖాన్, హస్రత్ మహని వంటి ముస్లిం నాయకులు ఖిలాఫత్ కమిటీని ఏర్పాటు చేశారు. టర్కీ అధికారాలను పునరుద్ధరించాలని మహమ్మద్ అలీ, షౌకత్ అలీ సోదరులు ఖిలాఫత్ ఉద్యమాన్ని నడిపించారు. జాతీయ ఉద్యమంలో ముస్లింలను కూడా భాగస్వాములుగా చేయాలని భావించిన గాంధీజీ ఖిలాఫత్ ఉద్యమాన్ని సమర్థించాడు. ముస్లిం నాయకులు గాంధీజీ నాయకత్వాన్ని సమర్థించారు. దానితో హిందూ ముస్లింలు ఐక్యమై సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమాన్ని నిర్వహించారు.

- **Foundation of Muslim League:** With the success of the Simla delegation and the support of the British, the Muslims attempted to found a separate political organization. This was encouraged by Lord Minto. In 1906, as a result of the efforts of Nawab Salim Ullah, Muslims from all over the country gathered in Dhaka. Nawab of Dhaka Aga Khan and Mohsin - ul - Mulk founded the All-India Muslim League in 1906.

- **The chief aims of Muslim League were:** To promote friendly relations between the Muslims and the English. To extend support to the English against the National Movement. To keep the Muslims away from the Indian National Congress. Early Activities of Muslim League:

- From the beginning the Muslim League encouraged communal rivalry among Muslims and Hindus. From 1908 onwards the Muslim League activities created hatredness in Muslims against nationalism and Congress. Major sections of Muslim Society were influenced by the ideals of the League. But nationalist Muslims like Maulana Azad, Md

- Ali - Jinnah, Maulana Muzhar - ul- Haq, Maulana Shibli Naumani, Maulana Mahood did not support the communal politics of the League. According to Azad, the main aim of the establishment of the Muslim League was to develop the loyalty of the Muslims towards the British Government, thereby achieving the interests and rights of the Muslims. So the Muslim League is a religious organization. Its primary objective was to protect the

5.2.4 ముస్లింవేర్పాటు వాదము: దారి తీసిన పరిస్థితులు:

సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమం తర్వాత కాంగ్రెస్ ముస్లింలకు సంబంధాలు దెబ్బతిన్నాయి. మాంటేగ్ – ఛేమ్స్ ఫర్డ్ సంస్కరణలు ముస్లిం లీగ్ ను సంతృప్తి పరచలేదు. దానితో ముస్లింలీగ్ తిరిగి జాతీయ భావాల నుంచి మత ప్రయోజనాల వైపు మళ్ళింది.

- ఖిలాఫత్ ఉద్యమం ఆగిపోవడంతో భారతీయ ముస్లింలు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వంతో పోరాడవలసిన అవసరం లేకపోయింది. దానిని అవకాశంగా తీసుకొని బ్రిటిష్ వారు ముస్లింలను తమ వైపు తిప్పుకోవడానికి కృషి చేశారు. ఆంగ్లేయుల ప్రోత్సాహం వలన హిందూ ముస్లింల మధ్య సుమారు దశాబ్ద కాలం సంబంధాలు తీవ్రంగా దెబ్బతిన్నాయి. ఒక దశాబ్ద కాలం పాటు మతకలహాలు చెలరేగాయి.
- ఆ కాలంలో భారతదేశంలోని మెజారిటీ వార్తాపత్రికలు మతపరమైన పత్రికలు. ఇవి తన ప్రయోజనాల కోసం హిందూ ముస్లింల మధ్య విభేదాలను పెంచి పోషించాయి.
- కాంగ్రెస్ తో కలిసి పనిచేయడం వలన ముస్లిం లీగ్ నాయకులు ప్రాధాన్యత కోల్పోయారని వారు భావించారు. అందువలన ముస్లిం లీగ్ ను ప్రత్యేక సంస్థగా చూపించాలని ముస్లింలు భావించారు.
- హిందూ మహాసభ ఏర్పాటు, ఆర్య సమాజం యొక్క పునర్వ్యవస్థీకరణ ముస్లింలలో అభద్రతా భావాన్ని పెంచి పోషించాయి. వారు కూడా తమ మత ప్రయోజనాల పరిరక్షణకు కట్టుబడ్డారు.
- గాంధీజీ రాజకీయాలను మతం నుంచి వేరు చేయలేకపోవడం కూడా పరోక్షంగా ముస్లిం మతతత్వవాదాన్ని పెంపొందించింది.
- మహమ్మద్ అలీ, షౌకత్ ఆలీ, మహమ్మద్ అలీ జిన్నా మొదలైన వారు క్రమంగా లీగ్ మత ధోరణిని అంశాలను సమర్ధించసాగారు.

5.2.5 ముస్లిం లీగ్ లో అంతర్గత విభేదాలు:

1927 నాటికి ముస్లిం లీగ్ లో అంతర్గత విభేదాలు తలెత్తాయి. మహమ్మద్ షఫీ నాయకత్వంలోని ఒక వర్గము జిన్నా ఉమ్మడి నియోజకవర్గాల ప్రతిపాదనలను వ్యతిరేకించారు. జిన్నా వర్గము సైమన్ కమిషన్ ను బహిష్కరించింది. వీరు నెహ్రూ రాజ్యాంగం తయారు చేయడంలో కూడా

interests of Muslims.It does not have the national character of the Indian National Congress. From the beginning its activities were against the Congress. In the first year the Muslims passed a resolution supporting the partition of Bengal. It demanded separate constituencies for Muslims and special representation in Government jobs. Some British English newspapers also supported the Muslim League. The Indian Councils Act 1909, was welcomed by the Muslim League. In that Act the British proposed separate constituencies for Muslims.

- In the early stages the Muslim League represented the working class and the upper class. The Muslim intelligentsia, nationalists and commoners did not accept the sectarian features of the Muslim League. Muhammad Ali Jinnah proposed a resolution opposing a separate constituency for Muslims in the Allahabad Congress in 1910. Maulana Mazrul Haq reinforced that proposal. Maulana Shabli Naumani, Maulana Muhammad Ali, Nawab Syed Muhammad, Maulana Abul Kalam Azad etc. were opposed to the sectarian trend of the Muslim League and stayed away from it.

- **Lucknow Pact (1916):** Although the British Government tried to separate the Hindu Muslims in many ways, the Congress leaders tried to bridge the gap between the two. Several national and international events also led to an alliance between the Congress and the Muslim League.

కాంగ్రెస్ తో సహకరించారు. 1928 అఖిలపక్ష సమావేశంలో కూడా జిన్నా పాల్గొన్నాడు. అదే సమయంలో షఫీ గ్రూపు సైమన్ కమిషన్ తో సహకరించి, నెహ్రూ రిపోర్టును వ్యతిరేకించింది.

జిన్నా కాంగ్రెస్ నుంచి దూరం అవడం:

1928లో జరిగిన అఖిలపక్ష సమావేశం సమావేశము హిందూ ముస్లింలకు ఆమోదయోగ్యమైన రాజ్యాంగాన్ని నిర్మించడానికి మోతిలాల్ అధ్యక్షతన ఒక సంఘాన్ని నియమించింది. ఈ సంఘం సమర్పించిన నివేదికను నెహ్రూ రిపోర్ట్ అని పిలుస్తారు. కలకత్తా సదస్సులో దీనిపై చర్చ జరిగింది. ఈ సదస్సుకు హాజరై 3 సవరణలు ప్రతిపాదించాడు. అవి 1. కేంద్ర శాసనసభలో ముస్లింలకు ? వంతు ప్రాతినిధ్యం ఉండాలి. 2. జనాభా ప్రాతిపదికన పంజాబ్, బెంగాల్ లకు 10 సంవత్సరాల వరకు ముస్లిం ప్రాతినిధ్యం ఉండాలి. 3. అవశిష్ట అధికారాలు రాష్ట్రాలకు ఇవ్వాలి. జిన్నా సవరణలు కలకత్తా సదస్సు ఉప సంఘం తిరస్కరించింది. బ్రిటిష్ ఇండియా ప్రభుత్వము నెహ్రూ రిపోర్టును యధాతధంగా ఆమోదించాలని కలకత్తా కాంగ్రెస్ తీర్మానించడం జిన్నా భావాలను గాయపరిచింది. ఇది జిన్నాను మతతత్వవాదిగా మార్చడానికి దోహదం చేసింది.

5.2.6. జిన్నా 14 అంశాల పథకము:

ముస్లిం లీగ్ లో విభేదాలను తొలగించడానికి ఢిల్లీలో అఖిలభారత ముస్లిం లీగ్ సమావేశాన్ని ఏర్పాటు చేశారు. దీనిలో జిన్నా 14 అంశాలను ప్రతిపాదించాడు. జిన్నా 14 అంశాల ప్రాతిపదికపై ముస్లిం లీగ్ లో ఏకాభిప్రాయం కుదిరింది. 14 అంశాలు

- భారతదేశంలో రాబోయే రాజ్యాంగము సమాఖ్య రాజ్యాంగము కావాలి. అవశిష్ట అధికారాలు రాష్ట్రాలకు ఉండాలి.
- అన్ని రాష్ట్రాలకు ఏకీకృత స్వయం ప్రతిపత్తి ఉండాలి.
- అన్ని శాసనసభలలోను మైనారిటీలకు తగిన ప్రాధాన్యత ఉండాలి.
- కేంద్ర శాసనసభలో మూడింట ఒక వంతు ముస్లిం ప్రాతినిధ్యం ఉండాలి.
- ముస్లింలకు ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలు ఉండాలి.
- పంజాబ్, బెంగాల్, వాయువ్య సరిహద్దు రాష్ట్రాలలో ముస్లిం మెజారిటీకి భంగం కలగకూడదు.

- In 1910, the headquarters of the Muslim League shifted from Aligarh to Lucknow which freed the Muslim League from Beck's influence.

- As a result of the Vande Mataram Movement against the partition of Bengal, the British Government revoked the partition of Bengal in 1911, which dismayed Muslim League. ? The Muslim League proposed to set up a separate university for Muslims at Aligarh. But Viceroy Lord Hardinge rejected this. This caused antagonism towards the British among the middle class and educated Muslims.

- The policy of the British Government in the Balkan wars made the Muslims hostile to the British Government. The British were at war with Turkey in World War I. The British Government arrested the pro-Turkish leaders in India. With this, the Indian Muslims strongly opposed the attitude of the British Government.

- As a result of the efforts of the Congress leaders and the nationalists in the Muslim League, an atmosphere of goodwill was created between the Congress and Muslim League. The efforts of leaders like Muhammad Ali Jinnah, Maulana Abul Kalam Azad, Shaukat Ali and Muhammad Ali brought Muslims closer to the Congress.

- The charter of the Muslim League was revised in the 1913 session. Its political objectives coincided with those of the Congress. The leaders of the two organizations came forward to work together.

- బొంబాయి రాష్ట్రం నుండి సింధ్ రాష్ట్రాన్ని వేరు చేయాలి.
- అన్ని మతాలకు పూర్తిగా మతస్వాతంత్రం ఇవ్వాలి.
- తన మత ప్రయోజనాల పరిరక్షణకు రాజ్యాంగ హామీలు కల్పించాలి.
- వాయువ్య సరిహద్దు రాష్ట్రము, బెలూచిస్తాన్ లలో ఇతర రాష్ట్రాలలో వలెనే సంస్కరణలు ప్రవేశపెట్టాలి.

స్వపరిపాలన సంస్థలలోనూ ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలలోను ముస్లింల ప్రాతినిధ్యానికి సంబంధించిన అంశాన్ని రాజ్యాంగంలో పొందుపరచాలి.

- తమ మత ప్రయోజనాలకు భంగం కలుగుతుందని ఆ కమ్యూనిటీ సభ్యులలో నాలుగింట 3వంతులు వ్యతిరేకిస్తే ఆ బిల్లును లేదా తీర్మానాన్ని ఆమోదించకూడదు.
- కేంద్ర, రాష్ట్ర మంత్రివర్గాలలో మూడింటి ఒక వంతు మంత్రి పదవులను ముస్లింలకు ఇవ్వాలి.
- భారత సమాఖ్యలోని రాష్ట్రాల ఆమోదం లేనిదే శాసనసభ నిర్మాణంలో ఎటువంటి మార్పు చేయకూడదు.

5.2.7. రౌండ్ టేబుల్ సమావేశాలు:

1930లో బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేసిన మొదటి రౌండ్ టేబుల్ సమావేశాన్ని జిన్నా, ఆలీ సోదరులు స్వాగతించారు. ఈ సమావేశానికి జాతీయ ముస్లింల ప్రాతినిధ్యాన్ని ముస్లింలీగ్ అంగీకరించలేదు. విభజించి పాలించు సిద్ధాంతాన్ని అమలు చేస్తున్న బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం దీనిని ఆహ్వానించింది. ప్రముఖ ముస్లిం నాయకులందరూ ఈ సమావేశానికి హాజరయ్యారు. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం చాలావరకు ముస్లింల కోరికలను అంగీకరించింది.

1931లో జరిగిన రెండవ రౌండ్ టేబుల్ సమావేశంలో ముస్లిం లీగ్ తో అంగీకారానికి గాంధీజీ చేసిన ప్రయత్నాలన్నీ విఫలమయ్యాయి. ఆగాఖాన్ నాయకత్వాన గల మైనారిటీ ప్రతినిధులు ప్రత్యేక నియోజకవర్గాల కోసం పట్టుబట్టారు. గాంధీజీ రాజ్యాంగ నిర్మాణం కోసం, బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వ ఏర్పాటు సమస్యకు ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలని భావించాడు. ముస్లిం లీగ్ మొండి వైఖరి వలన ప్రతిష్టంభన ఏర్పడింది. దీనిని ఆధారంగా తీసుకుని బ్రిటిష్ ప్రధానమంత్రి రామ్ సే మెక్ డోనాల్డ్ ముస్లింలతో పాటు సిక్కులకు, ఆంగ్లో ఇండియన్లకు కూడా ప్రత్యేక నియోజకవర్గాలను ప్రకటించారు. నిమ్నజాతుల

- In 1915, the annual meeting of the Muslim League was held in Bombay. At the same time Congress meeting was also held in Bombay. Congress leaders like Mahatma Gandhi, Pandit Madan Mohan Malaviya and Sarojini Naidu participated in Muslim League meetings.

- In 1916 the Congress and Muslim League entered an agreement. This was known as the Lucknow Pact. Through this agreement both organizations demanded from the British that self-governance should be introduced in the country. The Congress accepted the Muslim League's demand for separate constituencies on the basis of religion. From then onwards the Congress adopted policies to satisfy the League. The Lucknow Pact allowed Hindu-Muslim unity to continue for a few years.

Khilafat Movement:

- Allied Powers won the First World War. Turkey, one of the Axis Powers, signed the Treaty of Sevres with the Allies in May 1920. In this treaty, the Turkish Empire and the Caliphate system were broken. This increased the Muslim opposition to the British Government in India in October 1919, the Muslim leaders Abul Kalam Azad, Hakim Ajmal Khan and Hazrat Mahani formed the Khilafat Committee. The Khilafat Movement was led by the Ali brothers Muhammad Ali and Shaukat Ali to restore Turkish powers. Gandhiji supported the Khilafat Movement as he wanted to make Muslims also participants in the national movement. Muslim leaders supported Gandhi's leadership. Hindus and Muslims

వారికి కూడా ప్రత్యేక సీట్లు కేటాయించబడ్డాయి. ఈ విధంగా కమ్యూనల్ అవార్డ్ భారతదేశంలో మతపరమైన విభేదాలను మరింత దృఢతరం చేసింది. కమ్యూనల్ అవార్డుకు నిరసనగా గాంధీ పూనాలోని ఎరవాడ జైలులో నిరాహార దీక్ష ప్రారంభించాడు. మదన్ మోహన్ మాలవ్య, రాజగోపాల చారి, %వీ.ఎ%.జయకర్ మొదలైన వారి కృషి ఫలితంగా 1932లో పూనా ఒప్పందం జరిగింది. ఒప్పందం తర్వాత అలహాబాద్ లో ఒక సమావేశం జరిపి విభేదాలను పరిష్కరించడానికి ఒక సంఘాన్ని నియమించారు. ఈ సంఘం ఉమ్మడి నియోజకవర్గాలను అంగీకరించింది అదేవిధంగా ముస్లింలకు 32 శాతం ప్రాతినిధ్యం కల్పించడానికి కూడా అంగీకారం కుదిరింది. ఆంగ్ల ప్రభుత్వము ముస్లింలను సంతృప్తి పరచడానికి కేంద్ర శాసనసభలో 33.5% సీట్లు ఇవ్వడానికి సింధ్ ను ప్రత్యేక రాష్ట్రంగా గుర్తించడానికి అంగీకరించింది. దీనితో ముస్లిం లీగ్ మళ్లీ కాంగ్రెస్ కు దూరమైంది.

5.2.8. 1937 ఎన్నికలు:

1935 భారత ప్రభుత్వ చట్టం ప్రకారము బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం 1937లో ఎన్నికలు జరిగింది. ఈ ఎన్నికలలో అనేక రాష్ట్రాలలో కాంగ్రెస్ విజయం సాధించింది. ఇది ముస్లిం లీగ్ నాయకులలో తీవ్ర అసంతృప్తి కలిగించింది. కాంగ్రెస్ కూడా ఇతర పార్టీలను చిన్నచూపు చూసింది. ఉత్తరప్రదేశ్ లో కాంగ్రెస్-ముస్లిం లీగ్ ల సంకీర్ణ ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేయాలని జిన్నా ప్రతిపాదించాడు కానీ కాంగ్రెస్ అంగీకరించలేదు. అప్పటినుండి జిన్నా కాంగ్రెస్ కు ప్రబల శత్రువు గా మారాడు. కాంగ్రెస్ డిమాండ్లను తీవ్రంగా వ్యతిరేకించి మతతత్వవాదిగా మారాడు. రాబోయే పోరాటం కోసం ముస్లింలు సంఘటిత మవ్వాలని పిలుపునిచ్చాడు. 1937 అక్టోబర్లో లక్నోలో జరిగిన లీగ్ వార్షిక సమావేశంలో జిన్నా 'హిందుస్థాన్ హిందువులకేనని స్పష్టంగా రుజువు చేశారని' ప్రకటించాడు. సామాన్య ముస్లింల మద్దతు కూడగట్టుకోవడానికి దేశమంతటా పర్యటించాడు. ముస్లిం రైతులను ఉద్యమంలో భాగస్వాములను చేశాడు. ఇస్లాం ప్రమాదంలో ఉందనే పిలుపుతో ముస్లింలలో మతావేశాన్ని రెచ్చగొట్టాడు. దీనితో కాంగ్రెస్ ముస్లింలకు సంబంధాలు పూర్తిగా క్షీణించాయి. దేశవ్యాప్తంగా మత విద్వేషం పిచ్చి పెరిగి పతకలహాలకు దారితీసింది. ఈ పరిస్థితిని చక్కదిద్దడానికి కాంగ్రెస్ కూడా ప్రయత్నించలేదు.

unitedly participated in the Non-cooperation Movement. Circumstances that led to the establishment of Muslim separatism:

- After the Non-cooperation Movement, the relations of the Congress with Muslims were impaired for various reasons. The Montague-Chamesford reforms announced in 1919, did not satisfy the Muslim League and the Muslim League turned from national sentiments to religious interests.

- After the call off of the Khilafat Movement, the Indian Muslims no onger need to fight against the British Government. Taking it as an opportunity, the British worked hard to convert the Muslims to their side. Due to the patronage of the British, relations between Hindus and Muslims were severely damaged for about a decade and caused communal strife.

- The majority of newspapers in India at that time were religious journals. These fostered differences between Hindus and Muslims for their own benefit.They felt that the Muslim League leaders had lost their primacy by working with the Congress. Therefore the Muslims felt that the Muslim League should have an identity as a separate organization.

- The formation of the Hindu Mahasabha and the reorganization of the Arya Samaj increased the sense of insecurity among the Muslims. They are also bound to protect their religious interests.

1939 లో రెండో ప్రపంచ యుద్ధం లో కాంగ్రెస్ మంత్రివర్గాలను సంప్రదించకుండానే భారతదేశం కూడా యుద్ధంలో పాల్గొంటుందని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ప్రకటించింది. దీనికి నిరసనగా కాంగ్రెస్ మంత్రివర్గాలు రాజీనామా చేశాయి. ఈ అవకాశాన్ని జిన్నా ఉపయోగించుకున్నాడు. దీనిని దేశవ్యాప్తంగా విమోచన దినం గా జరపాలని అతడు పిలుపునిచ్చాడు. 1940 జనవరిలో గాంధీజీ మరొకసారి జిన్నా సహకారం పొందడానికి ప్రయత్నం చేశాడు. కానీ జిన్నా కలిసి రాలేదు. ఈ సమయంలో వైస్రాయ్ కూడా కాంగ్రెస్ ను బలహీనపరిచి లీగ్ ను బలపరచదల్చుకున్నాడు.

5.2.9. ముస్లింల పాకిస్తాన్ డిమాండ్:

ముస్లింలకు వేరే రాజ్యం కావాలనే ఆశయం 1929 నుంచి కలిగింది. ఆ సంవత్సరం అలహాబాద్ లో జరిగిన ముస్లిం లీగ్ సమావేశానికి ప్రఖ్యాత కవి తత్వవేత్త అయిన మహమ్మద్ ఇక్బాల్ అధ్యక్షత వహించాడు. అతడు ముస్లింలు వేరే రాజ్యం కోసం కృషి చేయాలని భావించాడు. అయితే అప్పటికి భారతీయ ముస్లింలు ఆ భావాల పట్ల ఆసక్తిని చూపలేదు. కేంబ్రిడ్జ్ విశ్వవిద్యాలయంలోని ముస్లిం విద్యార్థులు ఈ భావానికి బలం చేకూర్చారు. పాకిస్తాన్ అనే పదాన్ని మొట్టమొదటిసారిగా 1933 లో రహమత్ అలీ అనే కేంబ్రిడ్జి విశ్వవిద్యాలయం విద్యార్థి ఉపయోగించాడు. లండన్ సదస్సు జరిగినప్పుడు ముస్లింలకు వేరే మాతృభూమి కావాలని అతడు ఒక పథకం తయారు పంజాబ్, వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రాలు, కాశ్మీర్, సింధ్, బెలూచిస్తాన్ లతో అది ఏర్పడాలని అతను సూచించాడు.

జిన్నా ద్విజాతి సిద్ధాంతము:

1937లో లక్నోలో జరిగిన ముస్లింలీగ్ సమావేశం కాంగ్రెస్ అనుకూల విధానాలను వ్యతిరేకించింది. 1939 లో ముస్లింలకు ప్రత్యేక రాజ్యం కావాలని వాదన ను ముస్లింలీగ్ ప్రారంభించింది. ప్రజాస్వామ్య ముసుగులో అధిక సంఖ్య హిందువుల పాలన లో ముస్లింలు కొనసాగాల్సిన పరిస్థితి ఏర్పడుతుందని అది భావించింది. ముస్లిం లీగ్ నాయకుల ప్రత్యేక దేశం కావాలనే డిమాండ్ ను ఉపసంహరింప చేయడానికి కాంగ్రెస్ ప్రయత్నించింది. కానీ ఆ ప్రయత్నాలు ఫలించలేదు. 1940 లో జిన్నా ద్విజాతి సిద్ధాంతాన్ని ప్రకటించాడు. భారతదేశం లోని హిందువులు ముస్లింలు రెండు వేరు వేరు జాతుల వారని, వారికి వేరువేరు

- Gandhiji's inability to separate politics from religion also indirectly fostered Muslim communalism.

- The liberal leaders like Muhammad Ali, Shaukat Ali, Muhammad Ali Jinnah etc gradually turned to communalism and supported the religious elements of the League. Internal Dissensions in the Muslim League: By 1927 internal dissensions arose in the Muslim League. A faction led by Muhammad Shafi opposed the proposal of Jinnah's for joint constituencies. The wing led by Jinnah boycotted the Simon Commission. They also collaborated with the Congress in drafting the Nehru Report. Jinnah also participated in the All-Party Conference of 1928. At the same time the Shafi group cooperated with the Simon Commission and opposed the Nehru Report.

- **Jinnah's break away from Congress:** The All-Party Conference of 1928. appointed a committee headed by Motilal Nehru to frame a constitution that was acceptable to Hindus and Muslims. The report submitted by this committee is known as the Nehru Report. It was discussed in the Calcutta Session. Jinnah attended this conference and proposed 3 amendments. They are 1. Muslims should have ? representation in the Central Legislature. 2. Punjab and Bengal should have Muslim representation for up to 10 years on the basis of population. 3. Residual powers should be given to the States. Jinnah's amendments were rejected by a sub-committee of the Calcutta Conference. Jinnah's feelings were hurt when the Calcutta Congress decided that the British Indian Government should accept

దేశాలు ఉండాలని ప్రవచించాడు. ఎటువంటి రాజ్యాంగ పరిష్కారమైన ద్విజాతి సిద్ధాంతం పై ఆధారపడాలని జిన్నా ప్రకటించాడు.

క్విట్ ఇండియా ఉద్యమము:

1942లో బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం పంపిన క్రిప్స్ ప్రతిపాదనలో భవిష్యత్తులో నూతన రాజ్యాంగాన్ని అంగీకరించని రాష్ట్రాలు బ్రిటన్ తో నేరుగా ఒప్పందంలోకి రావచ్చని తెలిపింది. స్థూలంగా పాకిస్తాన్ ఏర్పాటుకు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం అంగీకరించినట్లు అయింది. క్విట్ ఇండియా ఉద్యమ కాలంలో ముస్లింలీగ్ బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికి సహకరించింది. కాంగ్రెస్ నాయకులు అందరూ నిర్బంధించబడి ఉన్నప్పుడు జిన్నా దేశవ్యాప్తంగా పర్యటిస్తూ కాంగ్రెస్ వ్యతిరేక విధానాలను ప్రచారం చేశాడు. గాంధీజీ జైలు నుంచి విడుదలైన తరువాత హిందూ ముస్లిం ఐక్యత కోసం ఒక పథకం రూపొందించవలసిందిగా రాజగోపాలాచారిని కోరాడు. 1944 సెప్టెంబర్ నెలలో జిన్నా ను కలుసుకొని హిందూ ముస్లిం ఐక్యత యొక్క ఆవశ్యకతను గురించి, రాజాజీ పథకం గురించి వివరించాడు. అయితే ఈ సమావేశంలో జిన్నా సర్వ స్వతంత్ర పాకిస్తాన్ తప్ప ఏది ఆమోదయోగ్యం కాదని స్పష్టం చేశాడు. దీనివలన గాంధీజీ బలహీనత జిన్నాకు అర్థమై, అతడు పూర్తిగా స్వలాభానికి ఉపయోగించుకున్నాడు. ఈ సమావేశం వల్ల జిన్నా కి అనవసరమైన ప్రాధాన్యత కల్పించడం జరిగింది. జమాయితుల్ ఉలేమా – ఇ – హింద్, ఖాన్ అబ్దుల్ గఫార్ ఖాన్ ప్రారంభించిన ఖుదై ఖిద్మత్ గార్, అఖిలభారత షియా సమ్మేళనం వంటి జాతీయవాద ముస్లిం సంస్థలు ప్రత్యేక పాకిస్తాన్ కోరికను వ్యతిరేకించాయి. అయితే తీవ్రవాద ముస్లిం నాయకులు మౌలానా ఆజాద్, ఖాన్ అబ్దుల్ గఫార్ ఖాన్ వంటి జాతీయ నాయకులను అవహేళన చేశారు.

ఇటువంటి పరిస్థితులలో ముస్లిం మతతత్వ తీవ్రతను ఎదుర్కోవడానికి మదన్ మోహన్ మాలవ్య, V.D.సావర్కర్ వంటి వారి నాయకత్వంలో హిందూ మహాసభ ఏర్పడింది. దానికి అనుబంధంగా రాష్ట్రీయ స్వయంసేవక్ సంఘ్ ఆవిర్భవించింది. దేశ సమైక్యతను కాపాడడం, బలమైన కేంద్ర ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పరచడము తమ ధ్యేయమని హిందూ మహాసభ ప్రకటించింది. దీనితో దేశంలో అనేక ప్రాంతాలలో మతకలహాలు ఏర్పడి ధన, ప్రాణ నష్టాలు జరిగాయి.

the Nehru Report as it was. This helped to turn Jinnah into a secularist unity to continue for a few years.

- **Khilafat Movement:** Allied Powers won the First World War. Turkey, one of the Axis Powers, signed the Treaty of Severs with the Allies in May 1920. In this treaty, the Turkish Empire and the Caliphate system were broken. This increased the Muslim opposition to the British Government. In October 1919 Muslim leaders like Abul Kalam Azad, Hakim Ajmal Khan and Hazrat Mahani formed the Khilafat Committee. The Khilafat movement was led by brothers Muhammad Ali and Shaukat Ali to restore Turkish powers. Gandhiji supported the Khilafat movement as he wanted to make Muslims also participants in the national movement. Muslim leaders supported Gandhi's leadership. Hindu Muslims united with it and organized non-cooperation movement.

Muslim Establishment: Circumstances that led to it

- After the non-cooperation movement, Congress's relations with Muslims were strained. The Montague-Chamesford reforms did not satisfy the Muslim League. With that, the Muslim League turned from national sentiments to religious interests.

- With the Khilafat movement stopped, Indian Muslims no longer had to fight against the British Government. Taking it as an opportunity, the British worked hard to convert the Muslims to their side. Due to the patronage of the British, relations between Hindus and Muslims were

1945లో వైస్రాయ్ వేవెల్ ఒక ప్రణాళికను ప్రకటించాడు. దానిపై చర్చించడానికి వీలుగా 1945 జూన్ 29న సిమ్లాలో సమావేశాన్ని ఏర్పాటు చేశారు. కాంగ్రెస్ హిందూ ముస్లిం సమానత్వానికి కట్టుబడి జాతీయవాద ముస్లిం ప్రతినిధి అయిన మౌలానా అబుల్ కలాం ఆజాద్ ను కూడా సమావేశానికి పంపింది. కానీ జిన్నా దీనికి అభ్యంతరం తెలిపాడు. కొత్త కార్య నిర్వహణ మండలి లో ముస్లిం లీగ్ సభ్యులు కాని ముస్లింలు ఉండడాన్ని జిన్నా అంగీకరించలేదు. ముస్లిం లీగ్ ప్రతినిధులు తప్ప జాతీయవాద ముస్లింలు ముస్లిం ప్రతినిధులు కారనీ ఆయన వాదన. పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు లేని ఏ రాజ్యాంగాన్ని ఆమోదించబోమని జిన్నా ప్రకటించాడు. మొత్తం మీద జిన్నా మొండి వైఖరి కారణంగా సిమ్లా సమావేశం విఫలమైంది.

1945 సంవత్సరం చివరిలో ఎన్నికలు జరిగాయి. కాంగ్రెస్ ముస్లిం లీగ్గ్ లు రెండూ తమ సామర్థ్యాన్ని నిరూపించుకున్నాయి. ముస్లింలకు కేటాయించిన సీట్లలో అత్యధిక భాగంలో ముస్లిం లీగ్ విజయం సాధించింది. యూనియన్ పార్టీ వంటి ఇతర ముస్లిం పార్టీలు వెనకబడ్డాయి. తద్వారా ముస్లిం వర్గానికి తిరుగులేని ప్రతినిధి సంస్థగా ముస్లిం లీగ్ ను గుర్తించవలసి వచ్చింది. కాంగ్రెస్ కూడా అత్యధిక సీట్లను గెలుచుకొని తన బలాన్ని నిరూపించుకుంది. ఈ పరిణామాలు భారత సమైక్యతకు భంగం కలిగించాయి. ఈ విజయం ఇచ్చిన ఉత్సాహంతో ముస్లింలు పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు ప్రచారాన్ని మరింత పెంచింది.

- 1946 లో భారతదేశానికి అధికార బదిలీ అంశంపై చర్చలు జరపడానికి వచ్చిన క్యాబినెట్ మిషన్ పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు ఆచరణ సాధ్యం కాదని, అధికార బదిలీ ఏక మొత్తంగా జరగాలని అభిప్రాయపడింది. వైస్రాయ్ వేవెల్ కేంద్రంలో ఏర్పాటు చేయాలని, దానిలో కాంగ్రెస్ కి ఆరుస్థానాలు ముస్లిం లీగ్ కు ఐదు స్థానాలు ఉండాలని సూచించాడు. కాంగ్రెస్ తో సమాన స్థానాలు కావాలని ముస్లింలు ఆ ప్రతిపాదనను అంగీకరించలేదు. మొత్తం మీద క్యాబినెట్ మిషన్ పాకిస్తాన్ ఏర్పాటుకు ఆమోదం తెలపలేదు.
- క్యాబినెట్ మిషన్ ప్రతిపాదన ప్రకారము 1946 జూలైలో భారత రాజ్యాంగ సభకు ఎన్నికలు జరిగాయి. కాంగ్రెస్ సాధించిన విజయాలతో లీగ్ నాయకులు అసంతృప్తి చెందారు.

severely strained for about a decade. For a decade, communal strife raged.

- The majority of newspapers in India at that time were religious journals. These fostered differences between Hindus and Muslims for their own benefit.

- They felt that the Muslim League leaders had lost their primacy by working with the Congress. Therefore, the Muslims felt that the Muslim League should be shown as a separate organization. The formation of the Hindu Mahasabha and the reorganization of the Arya Samaj increased the sense of insecurity among the Muslims. They are also bound to protect their religious interests.

- Gandhiji's inability to separate politics from religion also indirectly fostered Muslim communalism.

- Muhammad Ali, Shaukat Ali, Muhammad Ali Jinnah etc gradually supported the religious elements of the League.

- Internal Dissensions in the Muslim League: By 1927 internal dissensions arose in the Muslim League. A faction led by Muhammad Shafi opposed Jinnah's proposals for joint constituencies. The Jinnah faction boycotted the Simon Commission. Nehru also cooperated with the Congress in drafting the Constitution. Jinnah also participated in the All-Party Conference of 1928. At the same time the Shafi group cooperated with the Simon Commission and opposed the Nehru report. Jinnah's break away from the Congress: The All-Party Conference of 1928 appointed a committee under the chairmanship

* జిన్నా తాత్కాలిక ప్రభుత్వ ఏర్పాటు, శాసనసభకు అధికార బదిలీ వంటి విషయాలలో కాంగ్రెస్ తో లీగ్ సహకరించదని ప్రకటించాడు. పాకిస్తాన్ ప్రతిపాదనకు అంగీకరించకపోతే 1947 ఆగస్టు 16 ను ప్రత్యక్ష చర్య దినంగా ప్రకటించాడు.

5.2.10. ముస్లిం లీగ్ ప్రత్యక్ష చర్య (1946 ఆగస్ట్14) – దేశ విభజన:

మొత్తం మీద అనేక చర్చల తరువాత 1946 జూన్ నాటికి కాంగ్రెస్, ముస్లిం లీగ్ లు రెండు క్యాబినెట్ మిషన్ ప్లాన్ కు అంగీకారాన్ని తెలిపాయి. దానితో 1946 జూలై నెలలో రాజ్యాంగ సభకు ఎన్నికలు జరిగాయి. ఈ ఎన్నికలలో కాంగ్రెస్ సాధించిన విజయం ముస్లిం లీగ్ కు అసూయ కలిగింది. తాత్కాలిక ప్రభుత్వంలో ఉండబోయే ముస్లిం సభ్యులను నామినేట్ చేసే అధికారము ముస్లిం లీగ్ కు లేదని పెథిక్ లారెన్స్, స్టాఫర్డ్ క్రిప్స్ లు అభిప్రాయం వ్యక్తం చేశారు. ఇది జిన్నా కు అసంతృప్తి నెహ్రూ కూడా క్యాబినెట్ మిషన్ ప్లాన్ కు సవరణ చేసే అధికారం కాంగ్రెస్ కు ఉందని ప్రకటించాడు. దీనితో జిన్నా క్యాబినెట్ మిషన్ ప్లాన్ కు మద్దతును ఉపసంహరించాడు. పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు కోసం ముస్లిం లీగ్ ప్రత్యక్ష చర్యను ప్రకటించింది. ఇది బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా కాకుండా కాంగ్రెస్ పై ఒత్తిడి పెంచడానికి ఉద్దేశించిన కార్యక్రమము. 1946 జూలై 30 వ తేదీన లీగ్ తీర్మానం చేసింది. దాని ప్రకారము1946 ఆగస్టు 16వ తేదీన ప్రత్యక్ష కార్యాచరణ దినం జరపాలని జిన్నా ముస్లింలకు పిలుపునిచ్చాడు. ఆగస్టు 16వ తేదీన కలకత్తాలో ప్రదర్శనలతో ప్రారంభమైన ప్రత్యక్ష చర్య తీవ్రమైన మతకలహాలకు, రక్తపాతానికి దారితీసింది. నాలుగు రోజులపాటు హత్యలు, దహనకాండ, స్త్రీలపై అత్యాచారాలు, దౌర్జన్యాలు, దోపిడీలు ఆస్తి నష్టము విపరీతంగా జరిగాయి. గాంధీజీ మతవిద్వేషాలను ఖండిస్తూ ఆయా ప్రాంతాలలో పర్యటించి శాంతియుత పరిస్థితి నెలకొల్పడానికి కృషి చేశాడు.

* ఆపద్ధర్మ ప్రభుత్వం ఏర్పాటు: ఇటువంటి పరిస్థితులలో నెహ్రూ నాయకత్వంలో తాత్కాలిక ప్రభుత్వము 1946 సెప్టెంబర్ 2 వ తేదీకి ఏర్పడింది. ముస్లిం లీగ్ ను ప్రభుత్వంలో భాగస్వామ్యం చేయడం అవసరమని భావించిన వైస్రాయ్ జిన్నాతో చర్చలు జరిపాడు. చివరికి ముస్లింలీగ్ ఆపద్ధర్మ ప్రభుత్వంలో చేరడానికి అంగీకరించింది. అక్టోబర్

of Motilal Nehru to frame a constitution acceptable to Hindus and Muslims. The report submitted by this committee is known as the Nehru Report. It was discussed in the Calcutta conference. Jinnah attended this conference and proposed 3 amendments. They are 1. Muslims should have ? representation in the Central Legislature. 2. Punjab and Bengal should have Muslim representation for 10 years on population basis. 3. Residual powers should be given to the States. Jinnah's amendments were rejected by a sub committee of the Calcutta Conference. Jinnah's feelings were hurt when the Calcutta Congress decided that the British Indian Government should accept the Nehru Report as it was. This helped to turn Jinnah into a communalist.

- **Jinnah's 14 Point Formula:** An All-India Muslim League conference was organized in Delhi to resolve differences in the Muslim League. In which Jinnah proposed 14 points. A consensus was reached in the Muslim League on the basis of Jinnah's 14 points. The 14 points were

1. The future constitution of India should be a federal constitution. Residual powers should be vested in the states.

2. All states should have unitary autonomy.

3. Minorities should be given due priority in all legislatures.

4. There should be one-third Muslim representation in the Central Legislature.

నాటికి కాంగ్రెస్ – లీగ్ ల తాత్కాలిక మంత్రివర్గము పనిచేయడం ప్రారంభించింది. లీగ్ మంత్రులు నెహ్రూకు సహకరించకపోవడంతో ప్రభుత్వ యంత్రాంగం లో ప్రతిష్టంబను ఏర్పడింది. మంత్రివర్గంలో భాగంగా పాకిస్తాన్ ఏర్పాటు లక్ష్యం కోసం పోరాడుతామని లీగ్ నాయకులు ప్రకటించారు.

- ఈ సమయంలోనే హింసకాండ మళ్ళీ మొదలైంది అక్టోబర్ 15వ తేదీ నుండి హత్యలు, దోపిడీలు, అత్యాచారాలు, బలవంతపు మతమార్పిడులు జరిగి అల్లకల్లోల పరిస్థితులు ఏర్పడ్డాయి. తూర్పు బెంగాల్లో అమానుషమైన సంఘటనలు జరిగాయి. తూర్పు బెంగాల్ నుంచి బీహార్ కు చేరిన కాందిశీకులు తెచ్చిన సమాచారంతో బీహార్ లో ప్రతీకార చర్యలు జరిగాయి. సైన్యం సహకారంతో పరిస్థితిని అదుపులోకి తెచ్చారు.
- పరిస్థితిని చెక్కరిద్దడానికి భారత వ్యవహారాల కార్యదర్శి కాంగ్రెస్ ముస్లిం లీగ్ సిక్కు సభ్యులను లండన్ కు చర్చలకు ఆహ్వానించింది. లండన్ సమావేశం అనంతరం జిన్నా, లియాఖత్ అలీ ఖాన్ లు మరికొన్ని వాళ్ళు అక్కడే ఉండి పాకిస్తాన్ గురించి చర్చలు చేశారు.
- అనేక జాతీయ అంతర్జాతీయ అంశాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని 1948 జూన్ నాటికల్లా అధికార బదలాయింపు జరగాలని బ్రిటిష్ ప్రధానమంత్రి అట్లీ కామన్ సభలో ప్రకటించాడు. అప్పటికి రాజ్యాంగం సిద్ధమై రాజ్యాంగబద్ధమైన ప్రభుత్వం ఏర్పడకపోతే అధికారాన్ని ఎవరికీ బదిలాయించాలో బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం నిర్ణయిస్తుందని అతడు ప్రకటించాడు.
- ముస్లిం లీగ్ పంజాబ్, వాయవ్య సరిహద్దు రాష్ట్రాలలో ప్రత్యక్ష చర్యకు గింది. భారతదేశంలో అస్థిర పరిస్థితులు ఏర్పడ్డాయి.

3.5.3.దేశవిభజన భారతదేశ స్వాతంత్రము:

1947 మార్చి లో ఈ పరిస్థితులను చక్కదిద్దడానికి లార్డ్ మౌంట్ బాటెన్ ను భారతదేశానికి వైస్రాయ్ గా నియమించారు. అతడు కాంగ్రెస్ నేతలతోనూ ముస్లిం లీగ్ నాయకులతోనూ సిక్కు ప్రతినిధులతోనూ చర్చలు జరిపాడు. ముస్లిం లీగ్ మొండి పట్టుదల వలన ఆ ప్రయత్నాలు విఫలమయ్యాయి. దానితో మౌంట్ బాటెన్ దేశ విభజన ఏ సమస్యకు పరిష్కారమని అభిప్రాయపడ్డాడు. మౌంట్ బాటెన్ పథకం ప్రకారము దేశ

5. Muslims should have separate constituencies.

6. The Muslim majority in Punjab, Bengal and the North-West Frontier States should not be disturbed.

7. Sindh State should be separated from Bombay State.

8. All religions should be given full freedom of religion.

9. Constitutional guarantees should be provided for the protection of its religious interests.

10. As in other states in the North-West Frontier State, Balochistan Reforms should be introduced.

11. The matter of representation of Muslims in self-governing bodies and Government jobs should be included in the constitution.

12. If three-fourths of the members of that community object on the ground that their religious interests are being infringed upon, the bill or resolution shall not be passed.

13. One third of the ministerial posts in Central and State ministries should be given to Muslims.

14. No change shall be made in the constitution of the Legislature without the consent of the States of the Union of India.

విభజన జరిగింది. ముస్లింలు అధిక సంఖ్యలో ఉన్న సింధు, బెలూచిస్తాన్, వాయువ్య సరిహద్దు రాష్ట్రాలతో పాటు పంజాబ్, బెంగాల్ లలో ముస్లింల అధికంగా ఉండే ప్రాంతాలతో పాకిస్తాన్ ఏర్పాటును మౌంట్ బాటిల్ ప్రతిపాదించాడు. తనకు ఇష్టం లేకపోయినా దేశంలోని శాంతి భద్రతల దృష్ట్యా తప్పనిసరి పరిస్థితులలో కాంగ్రెస్ నాయకులు దేశ విభజనకు అంగీకరించారు. 1947 ఆగస్టు 14 వ తేదీన పాకిస్తాన్ ఏర్పడింది. ఆగస్టు 15వ తేదీన బ్రిటిష్ పాలన నుంచి రెండు దేశాలకు స్వాతంత్రం లభించింది.

3.5.4. ఇండియన్ యూనియన్లో ఏకీకరణ –సర్దార్ వల్లభాయ్ పటేల్.

పరిచయము:ఆంగ్లేయులు భారతదేశానికి వచ్చేనాటికి భారత దేశంలో అనేక చిన్న పెద్ద రాజ్యాలు ఉండేవి. వాటినే కార్యక్రమంలో స్వదేశీ సంస్థానాలని పిలిచారు. వాటిలో అయోధ్య మైసూర్, హైదరాబాద్ కాశ్మీర్ వంటి పెద్ద సంస్థానాలతో పాటు అనేక చిన్న చిన్న సంస్థానాలు కూడా ఉండేవి. ఆంగ్లేయులకు స్వదేశీ సంస్థానాలకు ఉన్న సంబంధాలను ఈ క్రింది విధంగా చెప్పవచ్చు:

- మొదటి దశలో అనగా 1757 నుండి 1818 వరకు ఆంగ్లేయులు స్వదేశీ సంస్థానాలతో కొంత స్నేహపూర్వక సంబంధాలను కలిగి ఉన్నారు.
- అయితే రెండవ దశలో అనగా 1818 నుంచి 1857 వరకు బ్రిటిష్ వారి జోక్యాన్ని సహించని కొంతమంది స్వదేశీ పాలకులు వారిని ఎదిరించారు. ఈ దశలోనే వెల్లస్లి అనేక సంస్థానాలను సైన్య సహకార సంధిలో చేర్చి వాటి స్వాతంత్రాన్ని పరిహరించాడు. చాలా సంస్థానాలలో స్వదేశీ పాలకులు అనుసరించిన అభివృద్ధి నిరోధక చర్యలను ప్రజల వ్యతిరేకించి ఆంగ్లేయుల సంస్కరణలను ఆదరించారు. అందువలననే 1857 లో జరిగిన తిరుగుబాటు పట్ల అనేక ప్రాంతాలలో ప్రజలు ఆసక్తి కనబరచలేదు.
- 1857 తిరుగుబాటుతో ఆంగ్లేయులు స్వదేశీ సంస్థానాల సంబంధాలలో మార్పు వచ్చింది. ఈ దశలో కొన్ని సదేశీ సంస్థానాలు తిరుగుబాటును అణచివేయడంలో బ్రిటిష్ వారికి సహకరించాయి. 1857 తిరుగుబాటు తర్వాత విక్టోరియా రాణి ప్రకటనలో బ్రిటిష్ సార్వభౌమాధికారానికి లోబడి స్వదేశీ సంస్థానాలకు స్వాతంత్రం ఇచ్చారు. దానితో చాలావరకు

Round Table Conferences:

The British Government organized three Round Table Conferences between 1930-32 in London to discuss the constitutional reforms.

- Jinnah and Ali's brothers welcomed the first Round Table Conference organized by the British Government in 1930. The Muslim League did not accept national Muslim representation for this conference. The decision was invited by the British Government, which was implementing the doctrine of divide and rule. All prominent Muslim leaders attended this meeting. The British Government largely acceded to the wishes of the Muslims.

- At the Second Round Table Conference in 1931, Gandhi's efforts to reach an agreement with the Muslim League failed. Minority representatives led by Aga Khan insisted on separate constituencies. Gandhiji thought that for constitution making, priority should be given to the issue of Responsible Government formation. The deadlock was due to the obstinacy of the Muslim League. Based on this, British Prime Minister Ramsay MacDonald announced separate constituencies for Muslims as well as Sikhs and Anglo Indians. Separate seats are also reserved for the castes. Communal Award thus cemented communal differences in India.

- In protest against the Communal award, Gandhi went on a hunger strike in Yerwada Jail, Poona. As a result of the efforts of Madan Mohan Malaviya, Rajagopalachari, M.V. Jayakar etc., Gandhiji and Ambedkar entered an

స్వదేశీ సంస్థానాలు ఆంగ్లేయులకు మధ్య సత్సంబంధాలు నెలకొన్నాయి.

- 1858 నుండి భారత దేశంలో రెండు రకాలైన విభాగాలు ఉండేవి. అవి బ్రిటిష్ పాలిత ప్రాంతము మరియు స్వదేశీ సంస్థానాలు. బ్రిటిష్ పాలిత రాష్ట్రాలలో బ్రిటిష్ పార్లమెంటు చేసిన చట్టాలు అమలు అయ్యేవి. స్వదేశీ సంస్థానాల ఆంతరంగిక వ్యవహారాలలో బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం జోక్యం చేసుకోలేదు. దీనితో చాలా స్వదేశీ సంస్థానాలలో దుష్పరిపాలన నెలకొంది. బ్రిటిష్ పాలిత ప్రాంతంలోని జాతీయ ఉద్యమ ప్రభావము స్వదేశీ సంస్థానాలపై పడింది. అక్కడి ప్రజలు కూడా తమ హక్కుల కోసం డిమాండ్ చేయడం ప్రారంభించారు.
- భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ తొలి దశలో స్వదేశీ సంస్థానాల వ్యవహారాలలో జోక్యం చేసుకోలేదు. కాంగ్రెస్ వైఖరి మారింది. స్వదేశీ సంస్థానాలలోని ప్రజాస్వామ్య ఉద్యమాల పట్ల కాంగ్రెస్ సానుభూతి ప్రకటించింది. గాంధీజీ కూడా స్వదేశీ సంస్థానాలలో బాధ్యతాయుత పరిపాలన ఏర్పాటు చేయాలని పాలకులను హెచ్చరించాడు.
- 1935 భారత ప్రభుత్వ చట్టంలో భారతదేశానికి బ్రిటిష్ పాలిత రాష్ట్రాలు, స్వదేశీ సంస్థానాలతో కలిపి సమాఖ్య ను ఏర్పాటు చేయవలసిందిగా సూచించారు. అనేక కారణాల వలన అది ఆచరణలోకి రాలేదు.
- 1946లో ఏర్పడిన రాజ్యాంగ పరిషత్ లో స్వదేశీ సంస్థానాలకు కూడా ప్రాతినిధ్యం కల్పించారు. పది లక్షల జనాభాకు ఒక సభ్యుడు చొప్పున 93 మందిని రాజ్యాంగ సభకు పంపడానికి అవకాశం కల్పించారు. జవహర్లాల్ నెహ్రూ తమ ప్రతినిధులను రాజ్యాంగ పరిషత్ కు పంపించవలసిందిగా సంస్థానాధీశులను కోరాడు. బరోడా, పాటియాలా, జైపూర్, కొచ్చిన్, మైసూర్ గ్వాలియర్ మొదలైన అనేకమంది సంస్థానాధీశు లు రాజ్యాంగ పరిషత్ లో చేరారు.
- 1947 మార్చ్ లో గవర్నర్ జనరల్ గా వచ్చిన లార్డ్ మౌంట్ బాటెన్ జూలైలో సంస్థానాధీశుల తో సమావేశమై వారు ఇండియా లేదా పాకిస్తాన్ లో చేరడం తప్పనిసరి అని సూచించాడు.

agreement in 1932 which was known as Poona Pact. After the agreement a conference was held at Allahabad and a committee was appointed to settle the differences. The committee accepted joint constituencies and also agreed to give 32 percent representation to Muslims. The British Government agreed to recognize Sindh as a separate state to appease the Muslims and give them 33.5% seats in the central legislature. With this, the Muslim League again distanced itself from the Congress.

- **Elections of 1937:** Elections were held in 1937 by the British Government under the Government of India Act, 1935. Congress has won many states in these elections. This caused deep discontent among the Muslim League leaders. Congress also looked down on other parties. Jinnah proposed to form a Congress-Muslim League coalition Government in Uttar Pradesh but the Congress did not agree. From then onwards, Jinnah became a staunch enemy of the Congress. He strongly opposed the demands of the Congress and became a communalist. He called upon the Muslims to unite for the coming struggle. In October 1937, at the annual meeting of the League in Lucknow, Jinnah declared that 'Hindustan has been clearly proved to belong to the Hindus'. He traveled all over the country to garner the support of the common Muslims. Muslim farmers were made participants in the movement. He incited religious fury among Muslims by calling that Islam was in danger. With this, the relations of the Congress Muslims have completely deteriorated. Nationwide communal hatred has gone mad and led to riots. Even Congress did not try to rectify this situation.

స్వదేశీ సంస్థానాల విలీకరణ:

బ్రిటిష్ వారి పరిపాలనలో భారత దేశంలో రెండు రకాల పరిపాలన విభాగాలు ఉండేవి. అవి బ్రిటిష్ పాలిత ప్రాంతాలు మరియు స్వదేశీ సంస్థానాలు. బ్రిటిష్ పాలిత ప్రాంతాలు నేరుగా బ్రిటిష్ పాలనలో ఉండేవి. స్వదేశీ సంస్థానాలు బ్రిటిష్ సార్వభౌమాధికారానికి లోబడి తమ సంస్థానాలలో స్వతంత్ర పరిపాలన నెలకొల్పారు. శాంతి భద్రతలు, విదేశీ వ్యవహారాలు, రవాణా సౌకర్యాలు వంటి అంశాలలో మాత్రము బ్రిటిష్ ఇండియాకు లోబడి ఉండేవి. 1947 నాటికి బ్రిటిష్ ఇండియాలో 562 స్వదేశీ సంస్థానాలు ఉండేవి. వాటిలో సుమారు 550 సంస్థానాలు ఇండియన్ యూనియన్ భూభాగంలో వున్నాయి. భారత స్వాతంత్రోద్యమం చివరి దశలో స్వదేశీ సంస్థానాల భవిష్యత్తుపై అనేక ఆలోచనలు వ్యూహాలు ప్రకటితమయ్యాయి. మౌంట్ బాటెన్ ప్రణాళికలో స్వదేశీ సంస్థానాలకు ఇండియన్ యూనియన్ లో చేరడానికి గాని, పాకిస్తాన్లో చేరడానికి గాని, లేదా స్వతంత్రంగా ఉండడానికి గాని అవకాశం కల్పించారు. దానితో తమ భవిష్యత్తును నిర్ణయించుకునే అవకాశం స్వదేశీ సంస్థానాధీశులకు ఇవ్వబడింది. తమ ప్రయోజనాలను పరిరక్షించుకోవడానికి స్వదేశీ సంస్థానాధీశులు స్వతంత్రంగా ఉండడమా లేదా భారతదేశంలో విలీనం కావడమా అనే అంశంపై అనేక చర్చలు జరిగాయి.

తాత్కాలిక ప్రభుత్వము- దేశీయ వ్యవహారాల శాఖ (జూలై 1947):

నెహ్రూ నాయకత్వంలోనే తాత్కాలిక ప్రభుత్వము స్వదేశీ సంస్థానాల సమస్యను పరిష్కరించడానికి 1947 జూలై నెలలో దేశీయ వ్యవహారాల శాఖను ఏర్పాటు చేశారు. దీనికి మంత్రి సర్దార్ వల్లభాయ్ పటేల్. కార్యదర్శి %ఎూ%. మీనన్. పటేల్ సంస్థానాధీశుల తో చర్చలు జరిపాడు. సంస్థానాల సంక్షేమం దృష్ట్యా దేశ క్షేమం దృష్ట్యా సంస్థానాలను ఇండియన్ యూనియన్ లో విలీనం చెయ్యాలని వారిని కోరాడు. తన బుద్ధి కుశలతతో సంస్థానాధీశులలో దేశభక్తి, జాతీయభావ స్ఫూర్తిని కలిగించి వారు భారతదేశంలో విలీనం అవ్వడానికి అంగీకరింప చేశాడు. విలీనీకరణను వ్యతిరేకించిన సంస్థానాధిపతులను పటేల్, విపీ మీనన్ లు నయానా, భయానా ఒప్పించారు. పటేల్ కృషి ఫలితంగా 1947 ఆగస్టు 15 కి ముందే సంస్థానాధీశులు భారత యూనియన్ లో చేరుతూ విలీకరణ పత్రం మీద సంతకాలు చేశారు. జునాగఢ్ కాశ్మీర్

- **Liberation Day:** In 1939, the British Government announced that India would also participate in World War II, without consulting the Congress ministries. Congress ministers resigned in protest. Jinnah took advantage of this opportunity. He called for it to be celebrated as Liberation Day across the country. In January 1940, Gandhi again tried to get Jinnah's cooperation which was in vain. Jinnah did not cooperate with Congress. At the same time the Viceroy also wanted to weaken the Congress and strengthen the League.

Muslims demand for Pakistan:

- Since 1929, Muslims had the ambition to have a separate kingdom. Muhammad Iqbal, a famous poet and philosopher, presided over the Muslim League meeting held in Allahabad in 1929. He felt that Muslims should strive for a different nation. But the then Muslims in India were not interested in those sentiments.

- Muslim students at Cambridge University reinforced this sentiment for a separate nation. The word 'Pakistan' was first used in 1933 by a Cambridge University student named Rahmat Ali. When the London Conference was held, he suggested that Muslims should have a separate homeland and that it should be made up of Punjab, North-West Frontier States, Kashmir, Sindh and Balochistan.

- **Two Nation theory of Jinnah:** The Muslim League conference held in Lucknow in 1937 opposed the pro-Congress policies. In 1939, the Muslim League started arguing for a separate state for Muslims. It felt that under

హైదరాబాద్ సంస్థానాలు మినహా మిగిలిన సంస్థానాలు భారత దేశంలో గాని, పాకిస్థాన్ లో గాని విలీనమయ్యాయి.

జునాగడ్ సంస్థానము:

ఇది కథియవాడ్ ప్రాంతంలో ఉంది. 3337 చదరపు మైళ్ళు కలిగిన చిన్న సంస్థానము. దీనిలో సుమారు 75% ప్రజలు హిందువులు. పాలకుడు మహమ్మద్ రసూల్ ఖాన్ ముస్లిం. ఇతడు జునాగడ్ ను పాకిస్తాన్లో చేరుతుందని ప్రకటించాడు. జునాగడ్ సంస్థానానికి చెందిన ప్రాంతాలు భౌగోళికంగా ఇండియన్ యూనియన్ లో చేరడానికి అనువుగా ఉన్నాయి. కానీ నవాబు స్వార్థ ప్రయోజనాలతో పాకిస్తాన్ లో చేర్చాలని భావించాడు. దీనితో ప్రజలు ఆందోళన ప్రారంభించారు. సంస్థానాన్ని ఇండియన్ యూనియన్ లో విలీనం చేయడానికి మీనన్ చేసిన ప్రయత్నాలు విఫలమయ్యాయి. దీనితో భారత ప్రభుత్వం సైన్యాన్ని మొహరింప చేసింది. నవాబు పాకిస్తాన్ పారిపోయాడు. భారత ప్రభుత్వము 1948 ఫిబ్రవరి 20న జునాగడ్ లో ప్రజాభిప్రాయ సేకరణ చేసింది. ప్రజాభిప్రాయం మేరకు విలీనం చేసింది.

హైదరాబాద్ సంస్థానము:

స్వదేశీ సంస్థానాలన్నింటిలోనూ పెద్దది హైదరాబాద్ సంస్థానము. దీని విస్తీర్ణం 83 వేల చదరపు మైళ్ళు జనాభా ఒక కోటి 60 లక్షలు. పాలకుడు మీర్ ఉస్మాన్ అలీ ఖాన్ ముస్లిం. ప్రజలలో 85 శాతం మంది హిందువులు. హైదరాబాద్ సంస్థానంలో తెలంగాణతో పాటు మహారాష్ట్రలో కొన్ని ప్రాంతాలు కర్ణాటకలో కొన్ని ప్రాంతాలు కలిసి ఉండేవి. ప్రజలలో 80 శాతం మంది తెలుగు భాష మాట్లాడేవారు. నిజాం ఉర్దూను అధికార భాషగా చేశాడు. విద్యాసంస్థలలో కూడా ఉర్దూ బోధనా మాధ్యమంగా ఉండేది. సంస్థానం చాలా వెనుకబడి ఉంది. నిరక్షరాస్యత, పేదరికము ప్రజల జీవితాలను దుర్భరం చేశాయి. నిజాం మతోన్మాదంతో ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలలో 90 శాతం వరకు ముస్లింలకే కేటాయించాడు. పరిపాలన లో మధ్యయుగ భూస్వామ్య వ్యవస్థను అమలు చేశారు. ఎటువంటి హక్కులు లేవు. ప్రభుత్వ ఉద్యోగులు జాగీర్దారులు ప్రజలను క్రూరంగా హింసించారు. జాగీర్దారులు,

ఇజారాదారులు, ముక్తిదారులు అగ్రహారీకులు వంటి భూస్వాములు ప్రజలను వ్యక్తి చాకిరీకి గురి చేశారు. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధ కాలంలో

the guise of democracy, Muslims would have to continue under the rule of majority Hindus. Congress tried to convince the leaders of Muslim League to withdraw the demand for a separate nation. But those efforts were in vain. In 1940, Jinnah announced the two-nation theory. He prophesied that Hindus and Muslims in India are two separate races and that they should have separate countries. Jinnah declared that any constitutional solution must be based on the two-nation theory.

Quit India Movement:

- In the Cripps proposal sent by the British Government in 1942, proposed to the states, those who did not accept the new constitution, could enter into a direct agreement with Britain in the future. The British Government generally accepted the formation of Pakistan.

- The Muslim League cooperated with the British Government during the Quit India Movement. While all the Congress leaders were under arrest, Jinnah toured the country promoting anti-Congress policies.

- After Gandhi was released from prison, he asked Rajagopalachari to formulate a policy for Hindu - Muslim unity. In September 1944 he met Jinnah to explain the need for Hindu - Muslim unity and tried to get his cooperation. But in this meeting, Jinnah made it clear that nothing but an all-independent Pakistan was acceptable. This made Jinnah understand Gandhi's weakness and he used it completely for his own gain. This meeting gave undue prominence to Jinnah.

తెలంగాణలో తీవ్ర ఆహార కొరత ఏర్పడింది. తెలంగాణలో 1930లో నిజాం ఆంధ్ర మహాసభ స్థాపనతో ప్రజలలో రాజకీయ చైతన్యం ప్రారంభమైంది. మహారాష్ట్ర పరిషత్ కన్నడ పరిషత్ వంటి సంస్థల కృషి వలన హైదరాబాద్ సంస్థానంలో జాతీయ భావం పెంపొందింది. 1938లో హైదరాబాద్ స్టేట్ కాంగ్రెస్ స్థాపించబడింది.

హైదరాబాద్ నిజాం 1947 జూన్ 12న హైదరాబాద్ సంస్థానం స్వతంత్ర దేశంగా ఉంటుందని ప్రకటించాడు. నిజాం పాలన వ్యతిరేకించిన ప్రజలు హైదరాబాదును భారత యూనియన్ లో విలీనం చేయాలని హైదరాబాద్ విలీనికరణ ఉద్యమము ప్రారంభించారు. హైదరాబాద్ స్టేట్ కాంగ్రెస్, కమ్యూనిస్ట్ పార్టీ ఉద్యమానికి నాయకత్వం వహించింది. నిజాం లాఠీచార్జీలు, అరెస్టులు ద్వారా ఉద్యమాన్ని అణచివేయడానికి ప్రయత్నించాడు. స్టేట్ కాంగ్రెస్ నాయకులను ప్రభుత్వం అరెస్టు చేసింది. సుల్తాన్ బజార్లో విద్యార్థులు జాతీయ పతాకాన్ని ఎగురవేశారు.

1927 లో ముస్లింల ప్రయోజనాలు రక్షించడానికి ఇతిహాద్ ఉల్ ముసల్మాన్ అనే పార్టీ స్థాపించబడింది. తర్వాతి కాలంలో దీనికి నాయకత్వం వహించిన ఖాసీం రజ్వీ పేరుతో దీని సభ్యులను రజాకార్లు అని పిలిచారు. 1946 నాటికి నిజాం రజ్వీ ప్రభావానికి లోనయ్యాడు. అతడి సలహాతో నిజాం హైదరాబాద్ స్వాతంత్రాన్ని ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ వదులుకోదని యుద్ధానికి అయినా సిద్ధమేనని ప్రకటించాడు.

1947 సెప్టెంబర్ నెలలో నిజాం ప్రభుత్వము భారతదేశంలో యధాతథ ఒప్పందాన్ని కుదుర్చుకుంది. దీని ప్రకారము సంస్థానం యొక్క అంతరం యొక్క విషయాలలో భారత ప్రభుత్వం జోక్యం చేసుకోదు. రక్షణ, కరెన్సీ, రవాణా మరియు విదేశీ వ్యవహారాలలో భారత ప్రభుత్వానికి లోబడి ఉండాలి. ఒప్పందంలో భాగంగా హైదరాబాదులో భారత ప్రభుత్వ ప్రతినిధిగా కే యం మున్షి ని నియమించారు. నిజాం అతడి పట్ల నిర్లక్ష్య ధోరణితో వ్యవహరించింది. అంతేకాక భారత ప్రభుత్వ కరెన్సీని సంస్థానంలో చలామణి లేకుండా నిషేధించాడు. పాకిస్తాన్ తో సైనిక సంబంధాలు నెలకొల్పుకోవడానికి సంప్రదింపులు జరిపాడు.

- Nationalist Muslim organizations such as Jamiat-ul-Ulema-e-Hind, Khudai KhidmatGar (started by Khan Abdul Ghaffar Khan) and All India Shia Association opposed the desire for a separate Pakistan. But extremist Muslim leaders mocked national leaders like Maulana Azad and Khan Abdul Ghaffar Khan.

- In such circumstances Hindu Mahasabha was formed under the leadership of Madan Mohan Malaviya and V.D. Savarkar to counter the rise of Muslim sectarianism. The Rashtriya Swayamsevak Sangh came into existence as an affiliate of it. The Hindu Mahasabha has declared its mission to preserve the unity of the country and establish a strong central Government. Due to this, communal strife broke out in many parts of the country and caused loss of life and money.

Wavell's plan:

- In 1945 Viceroy Wavell announced a plan. A meeting was arranged at Shimla on 29 June 1945 to discuss it. The Congress sent Maulana Abul Kalam Azad, a nationalist Muslim representative committed to Hindu-Muslim equality, to the meeting. But Jinnah objected to this. Jinnah did not accept the presence of non-Muslim League members in the new Executive Council. He argued that the nationalist Muslims were not representatives of Muslims. Only the members of the Muslim League represent the Muslims. Jinnah declared that he would not accept any constitution that did not propose Pakistan.

ఇదే సమయంలో రజాకార్ల దురాగతాలు రోజురోజుకు పెచ్చు మీరిపోయాయి. పోలీసులు నిజాం సైన్యము రజాకార్లు ఏకమై గ్రామాలను దోచుకున్నారు హత్యలు, స్త్రీలపై అత్యాచారాలు నిత్యకృత్యమయ్యాయి. ఖాశిం రజ్వీ మిలటరీ దుస్తులు ధరించి హైదరాబాద్ వీధులలో ప్రదర్శనలు చేయించాడు. భారత ప్రధాని జవహర్ లాల్ నెహ్రూను, ఉప ప్రధాని సర్దార్ వల్లభాయ్ పటేల్ ను బంధించి నిజాం కాళ్ళ ముందు పడేస్తానని, ఢిల్లీలోని ఎర్రకోటపై అసఫ్ జాహీ పతాకాన్ని ఎగురవేస్తానని పలికాడు. సంస్థానంలో హత్యలు మానభంగాలు గృహ దహనాలు నిత్య కృత్యమయ్యాయి. నిజాం సైన్యాధిపతి జనరల్ అహమ్మద్ ఆల్ ఇద్రుస్ విదేశాల నుండి ఆయుధాలు తెచ్చుకోవడానికి ప్రయత్నించాడు.

ఇటువంటి పరిస్థితులలో హైదరాబాదులో శాంతి భద్రతను కాపాడడానికి భారత ప్రభుత్వం సైనిక చర్య ప్రారంభించింది. 1948 సెప్టెంబర్ 13వ తేదీన భారత సైన్యాలు హైదరాబాద్ సంస్థానంలోకి ప్రవేశించాయి. నిజాం సైన్యము కుప్పకూలిపోయింది. నిజాం సైనిక అధికారి ఇద్రుస్ లాంచనంగా అసఫ్ జాహీ పతాకాన్ని అవనతం చేసి లొంగిపోయాడు. సెప్టెంబర్ 18న హైదరాబాద్ సంస్థానము భారత యూనియన్ లో విలీనం చేయబడింది. ఈ సైనిక చర్యను సర్దార్ పటేల్ పోలీస్ చర్య అని పిలిచాడు. సైనిక పరిభాషలో దీనికి 'ఆపరేషన్ పోలో' అని పేరు. హైదరాబాద్ సైనిక గవర్నర్ గా మేజర్ జనరల్ %జేచీ% చౌదరి నియమింపబడ్డారు.

కాశ్మీర్ సంస్థానము:

జమ్మూ కాశ్మీర్ సంస్థానము 84 వేల చదరపు కిలోమీటర్ల విస్తీర్ణం కలిగి ఉంది. ఇది చైనా ఆఫ్ఘనిస్తాన్ పాకిస్తాన్లతో సరిహద్దులు కలిగి ఉంది. పాకిస్తాన్లో 80 శాతం మంది ప్రజలు ముస్లింలు. పాలకుడు రాజా హరి సింగ్ హిందువు. అతడు కాశ్మీర్ ను స్వతంత్ర దేశంగా ఉంచాలని భావించాడు. పాకిస్తాన్ కాశ్మీర్ తమ దేశంలో విలీనం అవ్వాలని కోరుకుంది. ప్రజలు షేక్ అబ్దుల్లా నాయకత్వంలో భారతదేశంలో విలీనం కావాలని కోరుకున్నారు. షేక్ అబ్దుల్లా లౌకికవాది. అతడు ప్రజల హక్కుల కోసం 1932లో నేషనల్ కాన్ఫరెన్స్ పార్టీని స్థాపించాడు. రాజా హరి సింగ్ పాలన వ్యతిరేకంగా పోరాటం చేసినందుకు అనేకసార్లు వెళ్ళాడు. అందువలన కాశ్మీర్ ప్రజలు అతడిని విశ్వసించారు.

Overall, the Shimla Conference failed due to Jinnah's obstinate attitude.

1945 Elections:

- Elections were held at the end of 1945. Both Congress Muslim Leagues have proved their mettle. The Muslim League won a majority of the seats reserved for Muslims. Nationalist Muslim leaders and other Muslim parties such as the Union Party were left behind. Thus, the Muslim League had to be recognized as the irrevocable representative organization of the Muslim community. Congress also proved its strength by winning the maximum number of seats. These developments disturbed the unity of India. The strength given by this victory further increased the campaign for the creation of Pakistan by the Muslims.

Cabinet Mission Plan:

- In 1946, the Cabinet Mission which came to discuss the issue of transfer of power to India was of the view that the formation of Pakistan was not feasible and that the transfer of power should be done in one piece. The Viceroy Wavell suggested that the Government should be set up at the center in which Congress should have six seats and Muslim League should have five seats. The Muslims did not accept the proposal to have equal positions with the Congress. On the whole, the Cabinet Mission did not approve the formation of Pakistan. Elections to the Constituent Assembly of India were held in July 1946 on the proposal of the Cabinet Mission. The

రాజా హరి సింగ్ 1947 ఆగస్టులో కాశ్మీర్ తటస్థ రాజ్యంగా ప్రకటించాడు. భారతదేశము పాకిస్థాన్ లతో యధాతథా స్థితి పరిరక్షణ ఒప్పందాన్ని చేసుకున్నాడు. దీంతో నిరాశ చెందిన పాకిస్తాన్ కాశ్మీర్ పై దండయాత్ర చేసింది. 1947 ఆగస్టు 22వ తేదీన కాశ్మీర్ లో కొంత భాగాన్ని ఆక్రమించింది. దానితో రాజా హరి సింగ్ భారతదేశ సహాయాన్ని కోరాడు. కానీ భారత ప్రభుత్వము కాశ్మీర్ ను భారతదేశంలో విలీనం చేస్తే తప్ప సహాయం చేయలేమని తెలిపింది. తప్పనిసరి పరిస్థితులలో రాజా హరి సింగ్ 1947 అక్టోబర్ 26వ తేదీన కాశ్మీర్ ను భారతదేశంలో విలీనం చేశాడు. భారత ప్రభుత్వము కాశ్మీర్ రక్షణకు సైన్యాన్ని పంపించింది.

షేక్ అబ్దుల్లా నాయకత్వంలో కాశ్మీర్ లో ప్రభుత్వం ఏర్పాటు అయింది. ఐక్య సమితి నిర్ణయం ప్రకారము 1949 జనవరి 1వ తేదీన ఇండియా, పాకిస్తాన్ ల మధ్య కాల్పుల విరమణ ఒప్పందం కుదిరింది. ఇప్పటికీ కాశ్మీర్ లో మూడవ వంతు పాకిస్తాన్ అధీనంలోనే ఉంది.

League leaders were dissatisfied with the achievements of the Congress.

- Jinnah announced that the League would not cooperate with the Congress on matters such as the formation of a provisional Government and the transfer of power to the legislature. He declared 16 August 1947 as the day of direct action if the proposal of Pakistan was not accepted.

- Direct Action Day by the Muslim League (14 August 1946) - Partition of the country: After much deliberation, by June 1946 the Congress and the Muslim League both agreed to the Cabinet Mission Plan. To implement the plan, elections were held to the Constituent Assembly in the month of July 1946. The victory of Congress in this election caused envy and agony to Muslim league. The league was jealous towards Congress. Jinnah, displeased with the announcement of Pethick Lawrence and Stafford Cripps, that the Muslim League did not have the power to nominate Muslim members who would be in the interim Government. He felt insulted with the declaration of Nehru that the Congress had the power to amend the Cabinet Mission Plan. As a reaction to Nehru's announcement, Jinnah withdrew his support for the Cabinet Mission Plan. The Muslim League announced direct action for the formation of Pakistan. It was intended to increase pressure on the Congress and not against the British Government

- On 30th July 1946, the League passed a resolution. Accordingly, Jinnah called upon the Muslims to observe

a day of direct action on 16th August 1946. Direct action, which began with demonstrations in Calcutta on 16 August, led to severe communal strife and bloodshed. For four days, murders, arson, atrocities on women, looting and loss of property were rampant. Gandhiji condemned religious hatred and toured those areas and worked hard to establish a peaceful situation.

- **Formation of Provisional Government:** In such circumstances a Provisional Government was formed on 2nd September 1946 under the leadership of Nehru. The Viceroy, who felt it necessary to include the Muslim League in the Government, held talks with Jinnah. Eventually the Muslim League agreed to join the Provisional Government. By October, the Congress

- League Provisional cabinet began functioning. As the League ministers did not cooperate with Nehru, there was an impasse in the Government machinery. League leaders declared that they would fight for the goal of forming Pakistan as part of the cabinet.

- It was at this time that the violence started again and from October 15th there were murders, robberies, rapes, forced conversions and riots. Atrocious incidents took place in East Bengal. Retaliatory actions were taken in Bihar with the information brought by the refugees who reached Bihar from East Bengal. The situation was brought under control with the help of the army. To settle the situation, the Secretary of State for Indian Affairs invited the Congress, Muslim League and Sikh members to

London for talks. After the London meeting, Jinnah, Liaquat Ali Khan and other Muslim leaders stayed in London and discussed the formation of Pakistan with the English leaders.

- Keeping in mind many national and international issues, the British Prime Minister Attlee announced in the House of the Commons, that the transfer of power should take place before June 1948. He announced that if the constitution was not prepared and a constitutional Government was not formed by then, the British Government would decide to whom power is to be transferred. The Muslim League went into direct action in Punjab and the North-West Frontier States. Unstable conditions prevailed in India.

Partition India's independence:

- In March 1947 Lord Mountbatten was appointed as the Viceroy of India to solve the situation. He held talks with Congress leaders, Muslim League leaders and Sikh representatives. The efforts failed due to the obstinacy of the Muslim League. Mountbatten believed that the division of the country was the solution to any problem. The partition of the country was done according to the Mountbatten plan. Mountbatten proposed the formation of Pakistan with Sindh, Balochistan, and the North-West Frontier States, as well as the Muslim-majority areas of Punjab and Bengal. Even though they did not like it, the Congress leaders were forced to accept the partition of the country under the pressure for the sake of peace and

security in the country. Pakistan was formed on 14th August 1947. On 15th August both countries got independence from British rule.

- Intigration of Princely States in Indian Union - Sardar Vallabhbhai Patel.

- **Introduction:** By the time the British came to India, there were many small and large states in India. They were called native states or princely states. Among them were large principalities like Ayodhya, Mysore, Hyderabad and Kashmir as well as many smaller principalities. The relations of the English to the native states are as follows:

- In the first phase i.e., from 1757 to 1818 the English had somewhat friendly relations with the native states.

- But in the second phase i.e., from 1818 to 1857 some indigenous rulers who did not tolerate the intervention of the British opposed them. It was at this stage that Wellesley included several states under the company's authority by implementing the Subsidiary Alliance, a treaty of military cooperation and apprehended their independence. In many provinces, the people opposed the anti-development measures adopted by the indigenous rulers and supported the British reforms. That is why people in many areas were not interested in the revolt of 1857.

- The revolt of 1857 brought about a change in the relations between the British and the native rulers. At this stage some of the indigenous rulers cooperated with the British

in suppressing the rebellion. After the Rebellion of 1857, Queen Victoria's Proclamation granted independence to the native rulers subject to British sovereignty. Afterwards, most of the indigenous rulers established good relations with the English.

- Since 1858, there were two types of administrative divisions in India. They are British territories and indigenous territories. Acts made by the British Parliament were enforced in British-ruled states. The British Government did not interfere in the internal affairs of the Princely States. This led to misrule in many indigenous states. The National Movement in the British-ruled territories, influenced the indigenous people to start their struggle for their rights. In the early stages, the Indian National Congress did not interfere in the affairs of the Princely States. In the course of time, the attitude of Congress has changed. The Congress sympathized with the democratic movements in the Princely States. Gandhiji also warned the rulers to establish responsible administration in the Princely States.

- In the Government of India Act of 1935, it was suggested that India should form a federation with British-ruled states and Princely States. It did not materialize due to several reasons. In the Constituent Assembly, formed in 1946, Princely States were also represented. Princely States were allowed to send one representative per ten lakh population. A total of 93 members represented the Princely States in the Constituent Assembly. Jawaharlal Nehru asked the native rulers to send their representatives to

the Constituent Assembly. Many native rulers like Baroda, Patiala, Jaipur, Cochin, Mysore Gwalior etc. joined the Constituent Assembly.

- Lord Mountbatten, who became Governor General in March 1947, met with the native rulers in July and suggested that they must join either India or Pakistan.

- **Integration of Princely States:** Under British rule, there were two types of administrative divisions in India. They are British territories and indigenous territories. British territories were directly under British rule. The Princely States were subject to British sovereignty and established independent administrations in their territories. They were subject to British India only in terms of peace and security, foreign affairs and transport facilities. By 1947 there were 562 Princely States in British India. About 550 of them are in the Union Territory of India. During the last phase of the struggle for Indian Independence, many ideas and strategies were announced on the future of Princely States. The Mountbatten Plan gave the Princely States the option of either joining the Indian Union, joining Pakistan, or remaining independent. With that, Princely States were given the opportunity to decide their own future. There were many debates on whether the Princely States should remain independent or merge with India to protect their interests. The Indian Independence Act, 1947 declared the end of British sovereignty over the princely States by 15th August,1947. The rulers were given a choice to join either India or Pakistan or to remain independent.

- **Provisional Government-Department of Home Affairs (July 1947):** The integration of the Princely States into India was a tough task for the Provisional Government.Under the leadership of Nehru, the Provisional Government constituted the Department of Home Affairs in the month of July 1947 Sardar Vallabhbhai Patel as Minister and. V.P. Menon as Secretary. Patel negotiated with the Princely rulers. He asked them to merge the states into the Indian Union for the welfare of the states. With his intellect, he instilled the spirit of patriotism and nationalism in the native rulers and they agreed to merge with India. Patel and VP Menon convinced them to unite with India as a result of Patel's efforts, the states joined the Indian Union and signed the annexation document before August 15, 1947. Apart from Junagadh, Kashmir and Hyderabad, the rest of the Principalities were merged into either India or Pakistan before Independence.

- **Junagadh:** It is located in Kathiawar region. A small principality of 3337 square miles. About 75% of the people are Hindus. The ruler Muhammad Rasul Khan was a Muslim. He announced that Junagadh would join Pakistan. The areas of Junagadh state are geographically suitable for joining the Indian Union. But the Nawab wanted to include it in Pakistan under the influence of Muslim league. The Government of Pakistan took measures to annex Junagadh into Pakistan.The people started agitation against the decision of the Nawab. Law and order collapsed. Menon's efforts to integrate the state into the Indian Union failed. Then , the Indian Government

mobilized the troops Nawab fled to Pakistan. The Government of India held a referendum on 20 February 1948 in Junagadh. According to the public opinion, it merged into the Indian Union.

- **Hyderabad State:** Hyderabad State is the largest of all the Princely States. It has an area of 83 thousand square miles and a population of nearly one crore and 60 lakhs. The ruler Mir Usman Ali Khan was a Muslim. 85 percent of the people are Hindus. Telangana along with some parts of Maharashtra and some parts of Karnataka were included in the Hyderabad state. 80 percent of people speak Telugu. The Nizam made Urdu the official language. Urdu was also the medium of instruction in educational institutions. The state was very backward in all aspects. Illiteracy and poverty make people's lives miserable. The Nizam fanatically allocated up to 90 percent of Government services to Muslims. Medieval feudal system was implemented in the administration. People enjoyed no rights. Jagirdars and Government employees brutally tortured the people. Landlords like Ijadars, Muktidars and Agraharis forced people to bonded labour. During the Second World War there was a severe scarcity of food in Telangana. In 1930 with the establishment of Nizam Andhra Mahasabha, political consciousness among the people started. Due to the efforts of organizations like Maharashtra Parishad and Kannada Parishad, national feeling grew in Hyderabad state. Hyderabad State Congress was founded in 1938.

- The Nizam of Hyderabad announced on 12th June 1947 that the state of Hyderabad would be an independent nation. The people who opposed the Nizam's rule started the Hyderabad a movement to merge Hyderabad into the Indian Union. Hyderabad State Congress and Communist Party led the movement. The Nizam tried to suppress the movement through lathi charges and arrests. State Congress leaders were arrested by the Government. Students hoisted the national flag at Sultan Bazar.

- In 1927 a party called Ittihad-ul-Musliman was founded to protect the interests of Muslims. Later its members were called Razakars after Qasim Razvi who led it. By 1946, the Nizam came under the influence of Razvi. With his advice, the Nizam declared that he would not give up the independence of Hyderabad under any circumstances, even if he was ready for war.

- In the month of September 1947, the Nizam's Government signed the Standstill agreement with the Government of India. According to this the Government of India shall not interfere in the affairs of the state, subject to the authority of Government of India in defense, currency, transport and foreign affairs. As part of the agreement, Kayam Munshi was appointed as the representative of the Government of India in Hyderabad. The Nizam treated him with indifference. He also banned Indian Government currency from circulation in the state. He negotiated to establish military relations with Pakistan.

- At the same time, the atrocities of Razakars increased day by day. The police, Nizam's army and Razakars united and plundered the villages. Atrocities on women became routine. Dressed in military uniform, Qasim Razvi paraded in the streets of Hyderabad. He said that he would arrest Indian Prime Minister Jawaharlal Nehru and Deputy Prime Minister Sardar Vallabhbhai Patel and throw them at the Nizam's feet and hoist the Asaf Jahi flag on the Red Fort in Delhi. Murders, vandalism and house burnings have become routine in the state. The Nizam's army commander, General Ahmed All Idrus, tried to get arms from abroad.

- In such circumstances the Government of India initiated military action to maintain law and order in Hyderabad. On 13th September 1948, Indian troops entered Hyderabad. Nizam's army collapsed. Nizam's military officer Idrus lowered the Asaf Jahi flag and surrendered to the Indian Government. On September 18, Hyderabad State was incorporated into the Union of India. Sardar Patel called this military operation ‘Police Action’. In military parlance it was called 'Operation Polo'. Major General JN Chaudhary was appointed as the Military Governor of Hyderabad.

- **Jammu & Kashmir:** The State of Jammu and Kashmir has an area of 84 thousand square kilometers. It shares borders with China, Afghanistan and Pakistan. 80 percent of people in this state are Muslims. The ruler Raja Hari Singh was a Hindu. He wanted to keep Kashmir as an independent country. Pakistan wants Kashmir to merge

with their country. People wanted integration with India under the leadership of Sheikh Abdullah. Sheikh Abdullah was a secularist. He founded the National Conference Party in 1932 for the rights of the people. He went several times to fight against the rule of Raja Hari Singh. Therefore, the people of Kashmir trusted him. Raja Hari Singh declared Kashmir a neutral state in August 1947. India entered into a status quo agreement with Kashmir. Disappointed by this, Pakistan invaded Kashmir. Occupied part of Kashmir on 22nd October, 1947. With that Raja Hari Singh sought India's help. But the Indian Government said that it could not help Kashmir unless it was annexed to India. Under these circumstances Raja Hari Singh acceded Kashmir to India on 26th October 1947. The Government of India sent an army to defend Kashmir.

- A Government was formed in Kashmir under the leadership of Sheikh Abdullah. According to the decision of the United Nations, a ceasefire agreement was signed between India and Pakistan on 1st January 1949. One third of Kashmir is still under Pakistan.

Reference:-

1. Bipan Chandra, Rise and Growth of Economic Nationalism in India

2. Chandra, Bipan, et. al., India's Struggle for Independence

3. Bipan Chandra, Modern India

4. Joshi, P.C., Rammohun and the Forces of Modernisation in India

5. R.P. Dutt, India Today

Multiple Choice Questions

1. 'The Indian Musalman' was written by

   a) William Hunter b) Curzon c) Minto d) Vawell

2. In 1857 Sir Syed Ahmad Khan founded Anglo -Oriental Mohammedan College at

   a) Lucknow b) Aligarh c) Calcutta d) Delhi

3. Sir Syed Ahmad Khan was influenced by

   a) William Hunter b) Curzon

   c) Minto d) Theodor Beck

4. Hindu Maha Sabha was founded in the year

   a)1912 b)1914 c) 1916 d)1918

5. The All-India Muslim League was founded at

   a) Nagpur b) Bombay c) Calcutta d) Dacca

6. The Lucknow pact was signed in

   a)1915 b)1916 c)1918 d)1919

7. Sri Bagh Pact was signed by the leaders of Andhra and Rayalaseema in

   a)1934 b)1935 c)1936 d)1937

8. Khilafat Movement was led by

a) Sir Syed Ahmad Khan b) Mohammad Ali Jinnah
c) Ali Brothers d) Sultan of Turkey

9. Jawahar Lal Nehru formed interim Government in

a) 1945 b)1946 c)1947 d)1948

10. Choose the Principality which did not integrated into Indian Union by August 1947

a) Bhopal b) Indore
c) Junagsdh d) Mysore